

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
AJALOO JA ARHEOLOOGIA INSTITUUT
ARHIIVINDUSE OSAKOND

BIRGIT NURME

Oklaadiraamatud linnaajaloo allikana

Tartu linna näitel perioodil 1836–1863

MAGISTRITÖÖ

Juhendaja: prof Aadu Must

TARTU 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
<i>Oklaadiraamatud.....</i>	<i>7</i>
<i>Historiograafia.....</i>	<i>10</i>
<i>Probleemipüstitus.....</i>	<i>14</i>
<i>Meetodid ja allikakriitika.....</i>	<i>15</i>
I TARTU TÖÖLISED.....	19
1.1. TARTU TÖÖSTUSE ARENG NING SELLE MÕJU MUUTUSTELE TÖÖLISKONNAS.....	19
1.2. MUUTUSED TÖÖLISTE HULGAS OKLAADIRAAMATUTE ANDMETEL.....	21
1.2.1. <i>Tartu tööliste oklaadi sisse kirjutatud inimesed.....</i>	<i>24</i>
1.2.2. <i>Tartu tööliste oklaadist välja kirjutatud inimesed.....</i>	<i>27</i>
II TARTU TSUNFTIKÄSITÖÖLISED.....	33
2.1. TSUNFTIKÄSITÖÖ ARENG JA SELLE MÕJU MUUTUSTELE KÄSITÖÖLISKONNAS.....	33
2.2. MUUTUSED TSUNFTIKÄSITÖÖLISTE HULGAS OKLAADIRAAMATUTE ANDMETEL.....	36
<i>Tsunftioklaadi andmete võrdlus tsunftide nimekirjade ja passiregistriga.....</i>	<i>36</i>
2.2.1. <i>Tsunftioklaadi sisse kirjutatud inimesed.....</i>	<i>40</i>
2.2.2. <i>Tsunftioklaadist välja kirjutatud inimesed.....</i>	<i>44</i>
III TARTU LIHTKODANIKUD.....	50
3.1. TARTU LINNAELANIKUD JA KODANIKUD.....	50
3.2. MUUTUSED LIHTKODANIKE HULGAS OKLAADIRAAMATUTE ANDMETEL.....	54
3.2.1. <i>Lihtkodanike oklaadi sisse kirjutatud inimesed.....</i>	<i>55</i>
3.2.2. <i>Lihtkodanike oklaadist välja kirjutatud inimesed.....</i>	<i>60</i>
IV TEISTE TUNNUSTE ALUSEL RÜHMITATUD INIMESED.....	68
4.1. LIIKUMINE MAA JA LINNA VAHEL.....	68
4.1.2. <i>Maa ja linna vaheline liikumine oklaadiraamatute andmetel.....</i>	<i>71</i>
4.2. KÕRGEMA HARIDUSE OMANDANUD VÕI AMETISSE ASUNUD ISIKUTE LIIKUMINE.....	73
4.2.1. <i>Hariduse ja ametiga seotud liikumine oklaadiraamatute andmetel.....</i>	<i>75</i>
4.3. GILDIKAUPMEESTE LIIKUMINE.....	76
4.3.1. <i>Gildikaupmeeste liikumine oklaadiraamatute andmetel.....</i>	<i>78</i>
4.4. LIIKUMINE VÄIKSEMATES RÜHMADES.....	80
<i>Tartu teenijate oklaad.....</i>	<i>80</i>
<i>Sõjaväelased.....</i>	<i>81</i>
<i>Aukodanikud.....</i>	<i>82</i>
<i>Vanausulised.....</i>	<i>82</i>
<i>Välismaalased.....</i>	<i>83</i>
V OKLAADIDE OSAKAAL LINNAELANIKKONNAS NING OKLAADIDE OMAVAHELINE VÕRDLUS.....	85
KOKKUVÕTE.....	89
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS.....	96

SUMMARY: TAX BOOKS AS A SOURCE OF MATERIAL FOR URBAN HISTORY EXEMPLIFIED BY THE CITY OF TARTU IN 1836–1863.....	99
LISA 1. NÄITED OKLAADIRAAMATUTE SISSEKANNETEST.....	105
LISA 2. TÖÖLISTE OKLAADI PERIOODIL 1836–1863 SISSE KIRJUTATUD INIMESTE STATISTIKA ANALÜÜSITUD RÜHMADE KAUPA.....	108
LISA 3. TÖÖLISTE OKLAADIST PERIOODIL 1836–1863 VÄLJA KIRJUTATUD INIMESTE STATISTIKA ANALÜÜSITUD RÜHMADE KAUPA.....	109
LISA 4. TSUNFTIOKLAADI PERIOODIL 1836–1863 SISSE KIRJUTATUD INIMESTE STATISTIKA ANALÜÜSITUD RÜHMADE KAUPA.....	110
LISA 5. TSUNFTIOKLAADIST PERIOODIL 1836–1863 VÄLJA KIRJUTATUD INIMESTE STATISTIKA ANALÜÜSITUD RÜHMADE KAUPA.....	111
LISA 6. LIHTKODANIKE OKLAADI PERIOODIL 1836–1863 SISSE KIRJUTATUD INIMESTE STATISTIKA ANALÜÜSITUD RÜHMADE KAUPA.....	112
LISA 7. LIHTKODANIKE OKLAADIST PERIOODIL 1836–1863 VÄLJA KIRJUTATUD INIMESTE STATISTIKA ANALÜÜSITUD RÜHMADE KAUPA.....	113
LISA 8. TARTUMAALT NING TARTUMAAGA PIIRNEVATEST KIHELKONDADEST LÄHTUV RÄNNE TARTU LINNA PERIOODIL 1836–1863	114
LISA 9. TARTU LINNAS PERIOODIL 1836–1863 TÖÖLISTE, TSUNFTI- JA LIHTKODANIKE OKLAADIDESSE SISSE JA OKLAADIDEST VÄLJA KIRJUTATUD INIMESTE ISIKULINE ANDMEBAAS.....	115

Jooniste register

Joonis 1. Väljastpoolt Tartu linna tööliste oklaadi kirjutatud isikute lähtekohad ja -rühmad	25
Joonis 2. Tartu linnas tööliste oklaadi liikunud inimeste lähtekohad ja -rühmad.....	27
Joonis 3. Tööliste oklaadist ja Tartu linnast välja liikunud inimeste sihtkohad ja -rühmad	29
Joonis 4. Tööliste oklaadist välja kirjutatud ja Tartu linna jäänud inimeste sihtkohad ja -rühmad	31
Joonis 5. Väljastpoolt Tartu linna tsunftioklaadi kirjutatud isikute lähtekohad ja -rühmad	42
Joonis 6. Tartu linnas tsunftioklaadi liikunud inimeste lähtekohad ja -rühmad	44
Joonis 7. Tsunftioklaadist ja Tartust välja liikunud inimeste sihtkohad ja -rühmad	46
Joonis 8. Tsunftioklaadist välja kirjutatud ja Tartu linna jäänud inimeste sihtkohad ja -rühmad	47
Joonis 9. Väljastpoolt Tartu linna lihtkodanike oklaadi kirjutatud inimeste lähtekohad ja -rühmad	57
Joonis 10. Tartu linnas lihtkodanike oklaadi kirjutatud inimeste lähtekohad ja -rühmad ...	60
Joonis 11. Lihtkodanike oklaadist ja Tartu linnast välja liikunud inimeste sihtkohad ja -rühmad	63
Joonis 12. Lihtkodanike oklaadist välja kirjutatud ja Tartu linna jäänud inimeste sihtkohad ja -rühmad	65

Tabelite register

Tabel 1. Tartu linnaelanike arv 1836. aastal erinevate ühiskonnagruppide kaupa.....	85
Tabel 2. Tartu linnaelanike üldarvu võrdlus oklaadides arvel olevate isikute üldarvudega erinevate aastate lõikes	86
Tabel 3. Tartu linna oklaadide osakaalu muutused üksteise suhtes perioodil 1836–1863...	87

Sissejuhatus

Käesolev magistritöö käsitleb ajaloolise demograafia küsimusi Tartu linnas 19. sajandi teisel veerandil ja keskpaigas. Eesti rahvastikualane teadustöö koges nõukogude perioodil pikka katkestust ning seega tuleb tänases Eestis demograafiaalaste teadmiste olulisust uuesti teadvustama õppida. Rahvastikuarengu põhijooned avanevad kõige selgemini läbi ajaloolise vaatenurga.¹

Eesti linnade ajalugu ning nende elanikkonna kujunemist 19. sajandi esimesel poolel on seni vähe uuritud. Sajandi teine veerand ja eriti keskpaik kuni 1860. aastateni oli linnade arengus vaikne periood. Seda häirisid küll mõningad kriisid ja konfliktid erinevate valdkondade vahel, kuid linnade rahvastiku kasvule mõjusid need pigem pidurdavalt.

Magistritöö põhieesmärgiks on Tartu linna näitel uurida linnaga seotud rännet, sealhulgas linnastumist kui rahvastikuarengu protsessi ning sotsiaalseid muutusi linnaelanikkonnas vahetult enne demograafilise ülemineku algust ligikaudu aastatel 1850–1870.²

Töö toetub kahele rahvastikuteooria põhimõttele:

Rahvastikuarengut ei püüta selgitada teiste sotsiaalsete protsesside kaudu ja abil – rahvastik toimib omaette sotsiaalsüsteemina ning allub spetsiifilistele seaduspärasustele. Rahvastikuareng on teiste ühiskonnaprotsessidega mitmel moel seotud, kuid reeglina ei ole need seosed põhjuslikud.³ Küll aga selgitatakse töös erinevaid liikumisi mõjutanud tegureid.

Teiseks põhimõtteks on demograafiliste protsesside pikaajalisus – lühikesi ajavahemikke käsitledes ei saa teha üldistavaid järeldusi rahvastikuprotsesside seaduspärasuse, vaid

¹ **Kärt Jänes-Kapp, Kalev Katus, Allan Puur, Asta Põldma.** Demograafiast ja rahvastikuarengu seaduspärasustest. Tallinn: Koolibri, 2005. Lk 5–6

² **Kalev Katus.** Eesti demograafiline areng läbi sajandite. Tallinn: Eesti Kõrgkoolidevaheline Demouuringute Keskus, 1989. Lk 7

³ **Kärt Jänes-Kapp, Kalev Katus, Allan Puur, Asta Põldma.** Lk 9–10

pigem juhuvõngete või uuendussuundumuste kohta.⁴

Käesolev uurimistöö keskendub ühele allikaliigile – oklaadiraamatutele, mis on tähelepanuväärseks ja seni kasutamata materjaliks nii linna- kui ka maaelanikkonna geograafilise liikumise ja sotsiaalse mobiilsuse uurimisel. Oklaadiraamatud on fiskaaldokumendid, milles registreeriti oklaade ehk maksukogukondi vahetanud inimesed. Oklaadiraamatuid pole Eestis seni teaduslikus uurimises kasutatud.

Töös analüüsitakse Tartu linna tööliste, tsunftikäsitööliste ja lihtkodanike oklaadiraamatutes sisalduvat andmestikku perioodil 1836–1863. Tartu linn oli Liivimaa kubermangu Eesti osa rändevoo tõmbekeskuseks ning on seda ka tänases Lõuna-Eestis.

Perioodi alguse valik tuleneb asjaolust, et oklaadiraamatuid hakkasid kubermangude kroonupalatid maksukohuslaste liikumise jälgimiseks pidama nimelt 1836. aastal. Lisaks langeb sellele ajale ka Tartu ülikooli taasasutamise seotud linnaelanikkonna kiirema kasvu peatumine.⁵ Vaadeldava perioodi lõpuga langeb aga kokku murrangulisemate ümberkorralduste algus ning linnastumise tempo kasv juba hoopis teistes mastaapides.

Demograafilise üleminekuga said alguse muutused rändeprotsessides. Ligikaudu paar aastakümnet pärast ülemineku algust toimub rändeüleminek ehk rahvastiku ruumiline liikuvus kasvab mitu korda. Rändeintensiivsuse tõusu vahetuks põhjuseks on rahvastiku kiirenev kasv, mis pole põhimõtteliselt ühitatav sotsiaal- ja majanduskorraldusega ega agraarühiskonna oludes põllumajandusliku maakasutusega.⁶

Alanud aina kiirenevat linnastumist toetas ka talurahva liikumisvõimaluste õiguslike aluste avarumine. 1863. aastal jõustunud passikorraldusega kadusid senised piirangud maaelanikkonna liikumisele ning koos sellega vabanes ka tööjõuturg. Üheks tulemuseks oli maarahva massiline suundumine linnadesse ja väiksematesse tööstusasulatesse. Üksnes linnaelanike arv kasvas vahemikus 1863–1897 tsiviilelanike hulgas ligi kolmekordseks – 64 000 tuhandelt 181 000 tuhandeni, samas Eesti elanikkonna üldine rahvaarv kasvas ainult ligikaudu 36%.⁷

⁴ **Kärt Jänes-Kapp, Kalev Katus, Allan Puur, Asta Põldma.** Demograafiast ja rahvastikuarengu seaduspärasustest. Lk 16

⁵ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Rahvastik. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Tartu linnamuuseum, toimetaja Heivi Pullerits. Tartu: Ilmamaa, 2005. Lk 119

⁶ **Kärt Jänes-Kapp, Kalev Katus, Allan Puur, Asta Põldma.** Demograafiast ja rahvastikuarengu seaduspärasustest. Lk 26

⁷ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis: tööstuse arenemine 1917. aastani. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia, 1963. Lk 104

Tartu linna muutsid tõmbekeskuseks arenevad majanduslikud olud ning ka Tartu Ülikool nii otseselt kui kaudselt. Lisaks kaotati 1866. aastal lõplikult vananenud tsunftikord, mis andis uue hoo käsitöö arenguks linnas. Oma mõju linnarahvastiku suurematele muutustele oli ka asjaolul, et aastal 1867 laiendati Tartu linna piire, esmakordselt peale 1781. aastat.⁸

Oklaadiraamatud⁹

Oklaadid ehk maksukogukonnad kujutasid endast Venemaa erinevalt maksustatud elanike kategooriaid. Maksukategooriad ei vastanud traditsioonilistele seisustele ja klassidele, mida Vene impeeriumis oli seaduslikult neli – aadel, vaimulikud, linnaelanikud ja talupojad. Aadel ja vaimulikkond olid maksuvabad seisused, talupojad ning linnaelanikud jagunesid omakorda mitmeks erinevaks maksukogukonnaks.

Sulev Vahtre nimetas oklaadiraamatuid makseraamatuteks.¹⁰ Aadu Musta arvates on see mõiste siiski liiga lai ja tema soovib ajalookirjanduses kasutada nimetust oklaadiraamat, mis oli käibel ka omaaegses eesti keeles.¹¹ Käesolevas uurimuses on lähtutud viimati nimetatud seisukohast ning kasutatakse rangelt võttes oklaadide ümberarvesturaamatute kohta edaspidi mõistet "oklaadiraamat".

Oklaadiarvestuse algandmed ehk oklaadi kuulunud inimeste üldarvud saadi hingeloenduste tulemustest – maksualune elanikkond jagati maksukogukondadesse ning raamatutes peeti hingeloenduste vahepealsetel aastatel nendes toimunud muutuste ehk isikute liikumise üle jooksvat arvestust. Sealjuures ei arvestatud erinevalt hingeloendustest elanikkonna loomuliku liikumisega.

Oklaadist arvati inimesed välja juhul, kui nad kuulusid arvelevõtmisele teise oklaadi või siirdusid maksuvabasse seisusesse või staatusesse. Viimane kaasnes seoses kraadiõpingute lõpetamisega, vaimuliku seisusesse astumisega, ametniku, arsti, teatrinäitleja või postiametnikuna tööle asumisega, alaliselt Poolas või Soomes elamisega ning välismaalaste puhul ka Vene kodakondsusest loobumisega.¹²

⁸ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Rahvastik. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Tartu linnamuuseum, toimetaja Heivi Pullerits. Tartu, 2005. Lk 124

⁹ LVVA fond 77 nimistu 1

¹⁰ **Sulev Vahtre.** Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782-1858). Tallinn: Eesti Raamat, 1973. Lk 63

¹¹ **Aadu Must.** Eestlaste perekonnaloo allikad. Tartu: Ajaliikkirjanduse sihtasutus „Kleio“, 2000. Lk 139

¹² Свод Законов Российской Империи. Том пятый. Свод Уставов о Податях. Разд. I – О податях подушной и оброчной. § 306

Oklaadi ehk maksukohuslasena võeti inimesed arvele kahel põhjusel – omal vabal tahtel või seaduse alusel. Isikliku soovi aluseks oli enamasti eluala vahetamine, aga oklaadi arvati ka vaimulike lapsed, kes olid loobunud vaimuliku elust, samuti ka sõjaväelaste, kaupmeeste, riigiteenistujate ja vabade inimeste lapsed. Seadustest tulenevateks põhjusteks oklaadi kirjutamisel olid tagasitulnud jooksikute ja viimatisel hingeloendustel loendamata jäänud isikute arvele võtmine, maksusoodustuse tähtaja möödumine ning maksudest vabastatud ametikohal töötamise lõpetamine. Oklaadi kirjutati ka hüljatud lapsed, teadmata päritoluga lapsed ja vallaslapsed, viimased ema eluala järgi.¹³

Ühest oklaadist teise kirjutati inimesed ümber samuti isiklikul soovil või siis kehtiva korra alusel. Sealjuures kustutati isik eelmisest oklaadist kohe ning ei oodatud järgmist hingeloendust. Oklaadi vahetati seoses eluala või elukoha vahetamisega. Kui ümberkirjutamine leidis aset aasta esimesel poolel, siis arvestati inimene uude oklaadi kuuluvaks alates kalendriaasta algusest. Aasta teisel poolel ümber kirjutatud inimesed arvestati uue oklaadi juurde tagasiulatuvalt alates 1. juulist.¹⁴

Balti kubermangudes ei olnud oklaadiarvestuses võrreldes Venemaa teiste kubermangudega olulisi erisusi. Küll aga on seaduses välja toodud, et erinevalt muudest piirkondadest võis siin ühest kubermangust teise liikuda aastaringsetl. Talupojad pidid 10. novembriks oma senisele kogukonnale mujale asumise plaanist teada andma ning 2. veebruariks esitama tõendi, et ta seal vastu võetakse. Sama aasta 15. maiks pidid vallakohtud esitama kihelkonnakohtutele vastavad nimekirjad koos tõenditega. Maksualuse elanikkonna liikumise kohta pidas üldarvestust kroonupalat, valla- ja kihelkonnakohtud pidasid arvet kohtadel ning vastutasid ka selle eest, et vahepealsed muutused jõuaksid hingeloenduste andmetesse.¹⁵

Kuna Vene keisririigis olid maksustatud meeshinged, peeti oklaadiraamatutes jooksvat arvestust just meeste kohta, mistõttu raamatutesse naisi ei kantud. Maal tehti vahet era-, kroonu-, kiriku- ja linnamõisate talupoegade vahel. Linnades loeti eraldi oklaadideks tööliste oklaad, tsunftioklaad, lihtkodanike oklaad ja teenijate oklaad. Kõikide oklaadide kohta koostati igal aastal arvestusraamat ning selle juures lähtuti administratiiv-territoriaalsest põhimõttest.¹⁶ See tähendab seda, et oklaadiraamatuid peeti kubermangude

¹³ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 381–383, 404, 417

¹⁴ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 426

¹⁵ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 464, 466, 467, 469

¹⁶ **Aadu Must.** Eestlaste perekonnaloos allikad. Lk 155

põhiselt ning kubermangu-siseselt olid raamatud omakorda eraldatud piirkondade või linnade järgi. Näiteks 1836. aasta tsunftioklaadi raamatusse on kantud kõik sellel aastal igas Liivimaa kubermangu linnas vastavatesse oklaadidesse sisse ja välja kirjutatud inimesed. Kõik töölised ja teenijad¹⁷ olid ühes raamatus ning tsunftikäsitöölised ja lihtkodanikud¹⁸ samamoodi koos teises raamatus. Eraldi raamatuid peeti ka kaupmeeste kohta¹⁹. Sealjuures esinevad ühest oklaadist teise ümber kirjutatud inimesed oklaadiraamatutes topeltkannetena – nii ühest oklaadist või piirkonnast lahkujana kui ka teise oklaadi või piirkonda juurdetulnuna.

Võttes eelneva kokku, pidas kroonupalat oklaadiraamatuid ülevaate saamiseks seni maksudest vabastatud inimeste liikumise kohta oklaadidesse, seni maksukohuslaste liikumise kohta oklaadidest välja ning maksukohuslaste liikumise kohta ühest oklaadist teise. Nii peegeldavad raamatud rahvastiku geograafilist ja sotsiaalset liikumist²⁰, kuid sealjuures tuleb meeles pidada, et oklaadiraamatute kui fiskaaldokumentide eesmärgiks ei olnud inimeste liikumise fikseerimine. Seega pole raamatutes kirjas näiteks ajutised ja lühemaajalised ränded, kuna need ei olnud maksude kogumise seisukohalt olulised – pearaha arvestus käis ametliku elukoha järgi. Samamoodi ei ole raamatutes kirjas maaelanike ühest eramõisast teise kolimine kubermangu piires, kuna maksuoklaad jäi samaks. Küll aga tähendas oklaadivahetust näiteks ühe linna oklaadist teise linna samasse oklaadi minek.

Paljude ümberkirjutatute kohta on Läti Ajalooarhiivis olemas ka kirjavahetust ja dokumente sisaldavad toimikuid.²¹ Toimikud on oluliseks täiendava informatsiooni allikaks üksikjuhtumite kohta, mille käsitlemine ei ole aga käesoleva uurimuse eesmärgiks.

Tihti tuleb ette, et maksukogukonda sisse kirjutatud inimeste lehe esimeseks kirjeks on eelneval aastal märkimata jäänud juurde tulnud inimesed – sellisel juhul on nad toodud statistilise üldarvuna ning neid ei ole enamasti rohkem kui üks või kaks isikut. Sarnaselt on oklaadist välja kirjutatute lehel aeg-ajalt esimeseks kirjeks üldarv inimestest, kes on lahkunud eelneval aastal ning märkimata jäänud. Ka neid ole enamasti rohkem kui üks-

¹⁷ Buch über die Veränderungen in der Seelen-Zahl der freien Arbeiter, Haus- und Dienstleute und Colonisten

¹⁸ Buch über die Veränderungen in der Seelen Zahl der Zünftigen und Simplen Bürger

¹⁹ Buch über die Veränderungen in der Seelenzahl der Kaufleute

²⁰ Autor kasutab edaspidi nii geograafilise liikumise kui ka sotsiaalse mobiilsuse kohta enamasti määratlust "liikumine", kuna enamasti toimusid need nähtused samaaegselt ning see aitab vältida ka kohmakaid lausekonstruktsioone.

²¹ LVVA fond 77 nimistu nr 4

kaks korruga. Mõnikord on raamatutesse üldarvuna kantud ka endisi või tulevase kaupmehi ja viimatisel hingeloendusel lugemata jäänud inimesi. Raamatutesse märgitud oklaadi kuuluvate inimeste üldarv aasta lõpuks hõlmab ka kõiki selliseid statistilisi parandusi.

Kuna oklaadiraamatuid peeti hingeloenduste vahel, siis esinesid loenduste aastatel raamatute pidamises erisused. Seoses 9. hingeloendusega peeti iga oklaadi kohta kaks raamatut – 1851. aasta raamatute esimene köide kajastab oklaadidesse kuulunud isikute arvu 1850. aasta seisuga ning teised köited võtavad arvesse peale loendust tehtud korrektsioone. Seoses 10. hingeloendusega puuduvad kõikide oklaadide raamatud 1858. aasta kohta. Tööliste oklaadi kohta puudub teadmata põhjuselt raamat 1854. aastast.

Oklaadiraamatud Liivimaa kubermangu kohta perioodist 1836–1886 on Läti Ajalooarhiivis Riias hästi säilinud.

Historiograafia

Kuna oklaadiraamatutele pole varem uurimusi pühendatud, siis puudub nende kohta ka varasem allikakriitiline ja teoreetiline kirjandus. Põgusalt on raamatuid maininud Sulev Vahtre²² ning veidi pikemalt on raamatute olemusest kirjutanud Aadu Must²³. Samuti ei ole põhjalikumalt uuritud Eesti ala linnade arengut 19. sajandil ning eriti sajandi esimesel poolel.

Samale puudusele viitavad ka Veiko Berendsen ja Margus Maiste, kes kirjutavad, et Eesti linnade elanikkonna arengu uurimisele pole seni piisavalt tähelepanu pööratud ja mitmed probleemid on lahendamata. Lähemalt pole uuritud linnarahvastiku kasvu tagamaid migratsiooni kaudu ega ka linnaelanikkonnas toimunud sotsiaalseid protsesse. Peale 1920. ja 30. aastaid pole Eesti linnade sotsiaalset ajalugu enam lähemalt uuritud.²⁴ Oklaadiraamatute andmed on just nende probleemide uurimisel väga kõnekad.

19. sajandi teisel poolel asutati Eesti- ja Liivimaa kubermangude statistikakomiteed, mis kogusid muuhulgas ka demograafilisi andmeid. Samal ajal kerkis esile ka esimene rahvastiku-uurijate koolkond – biostaatikud, kes hakkasid läbi töötama kihelkondade ja

²² **Sulev Vahtre**. Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782-1858). Lk 63

²³ **Aadu Must**. Eestlaste perekonnaloos allikad

²⁴ **Veiko Berendsen, Margus Maiste**. Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Tartu: Eesti Ajalooarhiiv, 1999

linnade materjale. Biostaatika tekkis kommunaal- ja meditsiinistatistika lõikumisel ja tegeles oma aja argiprobleemidega nagu näiteks hügieen. Põhiliseks huviks olidki tervishoiualased küsimused. Ometi kujutavad selle koolkonna teaduslikud tööd endast parimaid omal ajal Balti provintssides avaldatud rahvastiku-uuringuid. Need sisaldavad rohkelt ja süstemaatiliselt andmeid just rahvastiku loomuliku liikumise ja seda mõjutanud tegurite kohta.²⁵

Tuntuim biostaatik on Bernhard Körber, kes kirjutas kaks uurimust Tartu linna hügieeniliste ja demograafiliste olude kohta.²⁶ Ta analüüsis rahvaloenduste andmetele toetudes lisaks linnarahvastiku loomulikule liikumisele veel jagunemist vanuse ja soo alusel, emakeelt, perekonnaseisu, konfessioone, seisusi, päritolu, haridustaset ning majapidamisi.

Uuesti kasvas huvi rahvastiku ja selle liikumise vastu nii üldsuse kui teadlaste hulgas seoses rahvaloendusega Balti kubermangudes 1881. aastal ja esimese ülevenemaalise rahvaloendusega 1897. aastal. Linnastumise uurimisega hakati aga veidi rohkem tegelema 20. sajandi alguses.

Eesti Vabariigi ajal on andmeid 19. sajandi linnarahvastiku, selle liikumise ja linnastumise kohta üldisemalt esitanud Hans Kruus.²⁷

Nõukogude perioodil tegeles rahvastiku ajaloo uurimisega enim Sulev Vahtre, kuid tema keskendus rohkem maaelanikkonnale. Hingeloenditele tuginedes püüdis ta kindlaks teha rahvaarvu ja rahvastiku paiknemist, rahvastiku soolist, vanuselist ja osalt ka sotsiaalset koostist ning eelkõige loomulikku liikumist.²⁸ Ühes artiklis viitab ta migratsioonile, mille tagajärjel maaelanikkonna arv oli väiksem, kui see oleks pidanud olema ainult loomulikku iivet arvestades.²⁹ Viidatud migratsioon ei olnud suunatud küll tingimata linnadesse, kuid linnad omasid sihtkohana kahtlemata kaalu. Sulev Vahtre töö hingeloendite uurimisel on

²⁵ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 35-37

²⁶ **Bernhard Körber.** Hygienische und biostatistische Bemerkungen im Anschluss an die Volkszählung in Dorpat am 29. Dezember 1881. Dorpat: C. Mattiesen, 1882
Bernhard Körber. Die Stadt Dorpat (Jurjew) im statistischer und hygienischer Beziehung. Jurjew: C. Mattiesen, 1902

²⁷ **Hans Kruus.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Toimetanud Tartu linna-uurimise toimikond. Tartu: Tartu linnavalitsus, 1927. Lk 120–172

Hans Kruus. Linn ja küla Eestis. Tartu: Noor-Eesti, 1920

²⁸ **Sulev Vahtre.** Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782–1858)

²⁹ **Sulev Vahtre.** Rahvastiku liikumisest Eestimaa kubermangus XVIII sajandi lõpul ja XIX sajandi esimesel poolel. – Ajaloo järskudel radadel. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituut. Toim. J. Kahk. Tallinn: Eesti Raamat, 1966

seni põhjalikem ning möödapääsmatu ka oklaadiraamatute andmetega tegeledes, seega on autor oklaadiraamatute andmete ja hingeloenduste tulemuste võrdlemisel tuginenud just tema panusele.

Eelkõige linnarahvastiku ajalugu on uurinud Raimo Pullat, kuid üksikasjalikumalt just Tallinna ja Eestimaa kubermangu osas.³⁰ Eesti ala linnade arengut on ta kirjeldanud alates 18. sajandi lõpust, keskendudes majanduslikele oludele, linnaelanikkonna kasvule loomuliku iibe ja migratsiooni kaudu ning rahvastiku etnilisele ja sotsiaalsele koosseisule – kõige rohkem andmeid on siiski Tallinna kohta.³¹ Eelkõige Tallinna, aga ka teiste väiksemate linnade, välja arvatud Tartu kohta on ta toonud andmeid linnade kaupmeeste, käsitöölise, literaatide, teenijate ning muude linnaelanike arvude kohta. Suuremas osas valgustavad need arvud linnaelanike koosseise 18. sajandil, vähem 19. sajandi alguses.³² Ühe artikli on Raimo Pullat pühendanud ka Tartu linna elanikkonnale 18. sajandil ja 19. sajandi alguses. Esitatud on andmed linnaelanikkonna suuruse, naiste ja meeste osakaalu, sündimuse, etnilise koosseisu ning majaomanike kohta. Käsitöölise osakaalu osas on ta toonud välja arvud tsunftikäsitöölise kohta 18. sajandi lõpul ning tsunftivälise käsitöölise kohta 19. sajandi alguses.³³

Pullat on valitsevale ajalookirjutuse paradigmatel omaselt püüdnud linnaelanikke jagada kodanlasteks, väikekodanlasteks ning keskklassiks ning suur osa tema analüüsist keskendub selliste sotsiaalsete klasside arengu valgustamisele.

19. sajandi esimese poole linnade arenguga seotud teemadest on paljuski enim uuritud käsitöö areng Eesti alal. Näiteks kirjutas Johannes Leopold Jüris juba 20. sajandi alguses lühikese ülevaate käsitööst alates 16. sajandist ning selgitas lähemalt ka manufaktuuride ajastu algusest ning palgatöölise rahvakihi kujunemisest. 19. sajandi keskpaigas kohta on toodud üldistusi eelkõige vabrikute tekkimise kohta.³⁴

Maakäsitöölisi, aga ka maakäsitöö seoseid linnakäsitööga, on etnoloogilises võtmes

³⁰ **Raimo Pullat.** Tallinnast ja tallinlastest. Nihked elanikkonna sotsiaalses koosseisus 1871-1917. Tallinn: Eesti Raamat, 1966

³¹ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Tallinn: Eesti Raamat, 1972

³² **Raimo Pullat.** Über die Formierung und Soziale Struktur der Stadtbevölkerung Estlands im 18. und in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Tallinn: Akademie der Wissenschaften der Estnische SSR, 1986

³³ **Raimo Pullat.** Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang, des 19. Jahrhunderts. – Hansische Studien IV: Gewerbliche Produktion und Stadt-Land-Beziehungen. Abhandlungen zur Handels- und Sozialgeschichte. Weimar: Böhlau Nachfolger, 1979. Lk 92–106

³⁴ **Johannes Leopold Jüris.** Kaubawalmistamise ja käsitöö edenemine keskajast meie ajani. Tartu: Hermann, 1907

uurinud Jüri Linnus. Kuuludes pealesõja-aegsesse Harri Moora koolkonda, tuginesid tema uurimused ka arhiiviallikatele. Maakäsitöö kultuurilisi arenguid analüüsid ta välja olulisi seoseid maal tegutsenud linnakäsitöölise tegevusega.³⁵ Ta on kirjutanud ka artikli käsitöolistest Eesti ala väikelinnades 18. sajandil ja 19. sajandi alguses koos arvandmetega, kuid paraku mitte Tartu kohta.³⁶

Kõige olulisema panuse just Tartu linna käsitöö arengute uurimisel on andnud kunstiajaloolane Epp Kangilaski. Ka tema rõhutab, et linnakäsitöolistest on varem tähelepanu pööratud vaid Tallinna kullasseppadele ja kiviraiduritele varasemal perioodil.³⁷ Samamoodi Tallinnale on keskendunud ajaloo üldkäsitlustes ning teistel linnadel peatunud vaid põgusalt. Epp Kangilaski ise on kirjutanud Tartu Väikegildist 18. sajandi lõpul ja 19. sajandi esimesel poolel³⁸. Allikaks on ta kasutanud muuhulgas Ajalooarhiivis säilitatavat väikegildi fondi³⁹. Laiemalt on ta kirjutanud ka käsitöö arengut mõjutanud erinevatest käsitöökorraldustest ning ühiskondlikest muutustest. Töös on rohkelt arvandmeid tsunftide liikmeskonna kohta ning tsunftide lühikirjeldused.

Tööstuse arengu kohta Eesti linnades ja ka Tartus on väga põhjaliku monograafia kirjutanud Otto Karma⁴⁰. Analüüsitud on tööstuse arengut kõige varajasematest lubjaahjudest kuni suure vabrikutööstuseni välja. Ülevaade on antud nii rahvusvahelise kaubanduse, Vene riigi poliitika kui ka kohaliku majanduse mõju kohta tööstuse arengule. Lisaks on lähemalt vaadeldud ja iseloomustatud töölistkonna kujunemist. Karma pöörab tähelepanu pigem suurematele ettevõtetele, väiksematest tehastest ja töökodadest ei anna tema töö ilmselt päris täielikku ülevaadet.

Uuematest käsitlustes on olulisel kohal Lea Leppiku doktoriväitekiri, mis analüüsib väga põhjalikult Tartu Ülikooli rolli linna elanikkonna arengus ning ülikooliga seonduvaid sotsiaalse mobiilsuse võimalusi alates ülikooli taasavamisest 19. sajandi alguses.⁴¹

³⁵ **Jüri Linnus.** Die Landhandwerker in Estland vom 16. Jh. big zum Beginn des 19. Jh. Tartu: Tartu Ülikool, 1993

³⁶ **Jüri Linnus.** Käsitöölised Eesti väikelinnades 18. saj lõpul ja 19. saj algul. – Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXVI. Tallinn: Valgus, 1972. Lk 170–188

³⁷ **Ella Vende.** Väärismetalltööd Eestis 15.-19. sajandini. Tallinn: Kunst, 1967

Küllike Kaplinski. Tallinna kiviseppade tsunft XIV-XVIII saj. Diplomitöö. Tartu, 1968

³⁸ **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. – Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXVI. Tallinn: Valgus, 1972. Lk 191–209

³⁹ EAA.1819 – Tartu püha Antoniuse väikegild

⁴⁰ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis: tööstuse arenemine 1917. aastani

⁴¹ **Lea Leppik.** Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802–1918. Doktoriväitekiri. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2006

Üheks olulisemaks 19. sajandi linnaelanikkonda käsitlevaks teoseks on aga Veiko Berendseni ja Margus Maiste monograafia 1897. aasta ülevenemaalisest rahvaloendusest Tartus.⁴² Lisaks põhjalikule ülevaatele loenduse korraldamisest, loendusandmete varasemast tõlgendamisest ning loomulikult andmestikust endast, on nad lahti kirjutanud olulisemad linnaelanike kategooriad ja sotsiaalsed grupid koos põhjalike selgitustega. Viimasest informatsioonist saab mainimisväärselt osa kasutada ka 19. sajandi esimese poole Tartu linna elanikkonna koosseisu mõistmisel.

Viimane koguteos Tartu linna aja- ja kultuuriloo kohta ilmus võrdlemisi hiljuti, aastal 2005.⁴³ 19. sajandi esimese poole ja keskpaiga linna arengu seisukohalt selles teoses olulist uut informatsiooni võrreldes eelnevalt välja tooduga ei ole.

Probleemipüstitus

Magistritöö põhiliseks eesmärgiks on linnastumise intensiivistumise eelsete rahvastikuprotsesside uurimine Tartu linnaga seotud inimeste geograafilise liikumise ja sotsiaalse mobiilsuse näitel aastatel 1836–1863.

Sellest tulenevalt ning põhiallika olemust arvestades on kitsamateks uurimisprobleemideks:

Oklaadiraamatute allikakriitiline analüüs;

Analüüsitavate elanikkonna-rühmade sotsiaal-majandusliku tausta ja mobiilsust mõjutanud tõuke-, tõmbe- ja tõkketegurite⁴⁴ väljaselgitamine;

Analüüsitavate elanikkonna-rühmade koosseisu väljaselgitamine;

Inimeste geograafilise liikumise ja sotsiaalse mobiilsuse põhisuundade väljaselgitamine;

Tartu linna tõmbeareali väljaselgitamine.

⁴² **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897

⁴³ Tartu: ajalugu ja kultuurilugu. Tartu linnamuuseum, koostaja Heivi Pullerits. Tartu: Ilmamaa, 2005

⁴⁴ Tõuketegurid soodustavad või sunnivad lähtekohast/ lähterühmast lahkuma

Tõmbetegurid teevad sihtkoha/ sihtrühma meeldivaks

Tõkketegurid segavad elukohavahetust/ sotsiaalset mobiilsust

Meetodid ja allikakriitika

Magistritöös on lisaks ajaloolisele-võrdlevale meetodile kasutatud eelkõige dünaamilise rahvastikustatistika meetodeid.⁴⁵

Oklaadiraamatute fiskaalsetel eesmärkidel kirja pandud andmeid saab kasutada rahvastikku peegeldavate lähteandmetena. Selleks on oklaadiandmed teisendatud arvandmeteks ning koondatud tabelitesse, rühmitades need ühelaadsete kvalitatiivsete tunnuste alusel rühmadesse. Töötlemise tulemusel saadud statistilised tabelid koondavad absoluutarvude ridu aastate ja rühmade lõikes (vt lisad 2–7).

Oklaadiarvestuses on inimesed ainult oklaadide kaupa erinevatesse raamatutesse või raamatu osadesse jagatud ning sissekanded tehti kronoloogilises järjekorras isikuid sealjuures erinevate tunnuste alusel grupeerimata. Käesolevas töös on rühmitamise aluseks olevad tunnused tuletatud oklaadiraamatutes määratletud lähte- ja sihtkohtadest/rühmadest. Nendeks võivad olla eelmine või tulevane oklaad või siis oklaadiväline tunnus, näiteks hariduse omandamine, mõnele ametikohale asumine või kaupmeeste gildi astumine.

Oklaadiraamatute andmestiku võimalusi arvestades on magistritöö analüüsi aluseks olevate rühmade kvalitatiivseteks tunnusteks Tartu linna oklaadide kõrval geograafilised tunnused (maaelanikkond, teiste linnade oklaadid, välisriigid) ja sotsiaalsed tunnused (haridus ja/ või amet, aukodaniku staatus, gildikaupmeeskond). Tabelites on eraldi välja toodud ka statistilised parandused ning rühma nimega "muud" kuuluvad erinevad üksikjuhtumid, näiteks vanausulised, pansionaatide õpilased ning soldatite ja ametnike pojad.

Oklaadiraamatute analüüsimisel on statistiliste paranduste alla eristatud ümberarvestamised, mis enamasti ei kajasta inimeste reaalsel liikumist. Näiteks märgiti aeg-ajalt raamatutesse vahepeal teadmata kadunud olnud isikuid. Päris tavaline oli nende ülesmärkimine, kes olid viimase hingeloenduse ajal arvele võtmata jäänud või siis vastupidi, kahekordselt kirja pandud.⁴⁶ Nemad on oklaadiraamatus toodud vastavalt juurdetulijatena või oklaadist lahkujatena. Statistiliste juhtumitena lähevad arvesse ka isikud, kelle liikumine jäi õigel aastal raamatusse kirja panemata – sellised inimesed on kirjas vastaval järgneval aastal üldarvuna. Magistritöö statistilistes üldarvutustes on neid

⁴⁵ Dünaamiline rahvastikustatistika peegeldab rahvastikus aja jooksul pidevalt toimuvaid muutusi. Dünaamilisel rahvastikustatistikal põhineb rahvastikuprotsesside, näiteks linnastumine ja sotsiaalne mobiilsus, ehk rahvastiku dünaamika uurimine.

⁴⁶ Vaadeldavat perioodi mõjutasid kolm hingeloendust – 8. hingeloendus aastal 1833–1834, 9. hingeloendus aastal 1850 ning 10. ja viimane hingeloendus aastal 1857–1858

tulenevalt oklaadiraamatute praktikast arvestatud.

Rändeaktiivsuse ja sotsiaalse mobiilsuse määra hindamisel tuleb silmas pidada perekondade liikumist – oklaadi kanti leibkonna kõik meesliikmed vanust arvestamata. Kui näiteks talupoeg kolis maapiirkonnast koos viie pojaga Tartusse, siis võeti nad kõik eraldi oklaadis arvele, kuid see ei tähenda vastava mõisa talupoegade eriliselt kõrgemat mobiilsust.

Haridusega seonduvat ei märgitud oklaadiarvestusse järjepideva täpsusega. Enamasti on näha, et isik oli eksamineeritud, aeg-ajalt on aga lisatud ka omandatud eriala või õppeasutus. Erinevaid ametinimetusi esineb oklaadiraamatutes võrdlemisi palju ning ilma põhjalikuma lähenemiseta on neid väga keeruline rühmitada. Tihti on võimatu piiri tõmmata hariduse omandamise ja ametisse asumise vahele, kuna need sõltusid teineteisest ja juhtusid tihti samaaegselt. Lisaks, vaatamata sellele, kas liikumine toimus hariduse või ameti tõttu, oli see seotud kas alatise või ajutise maksudest vabastamisega. Seetõttu on neid inimesi käsitletud ühtse rühmana – käesoleva magistritöö iseloomu ja ka uurimisseisu arvestades oleks eristamine meelevaldne ning võiks pigem segada edasist analüüsi.

Töö käigus tuli kõrvale jätta mitme üksikküsimuse uurimine, mis ei mahu uurimisteema raamidesse. Sellised probleemid on töös välja toodud ning selgitatud vajadust läheneda neile edaspidi süvitsi teiste allikate abil.

Oklaadiraamatute andmete usaldusväärsus inimeste geograafilise ja sotsiaalse liikumise uurimisel ei ole uurimisseisu arvestades veel selge. Põhjalikumaks allikakriitiliseks lähenemiseks võrreldakse oklaadiraamatuid tsunftide nimekirjade, valdade passiregistritega ja Album Academicumi andmetega.

Tartu tsunftide dokumendid asuvad Rahvusarhiivi ajalooarhiivis. Tsunfte, millel on säilinud uuritava perioodiga kokkulangevaid nimekirju, on arhiivis kokku 11. Nende hulgast sai valituks Tartu Pottseppade Tsunft⁴⁷, mille kohta on olemas nii meistrite kui õpipoiste nimekirjad terve magistritöös käsitletava perioodi 1836–1863 kohta. Õpipoiste sisse- ja väljaregistreerimise raamat sisaldab lisaks ka informatsiooni õpipoiste sellideks saamise kohta, mis annab võrdlusele laiemat alust.

⁴⁷ EAA.1711 – Tartu Pottseppade Tsunft

Passiregistridki on leitavad ajalooarhiivis. Sellest allikast on lähemalt kirjutanud Priit Pirsko, kes uuris registre kasutamise võimalusi ajalooallikana Virumaa näitel.⁴⁸ Esmalt valiti võrdlemiseks Tartumaa tähestikuliselt esimene vald Alatskivi, mille kohta on olemas ka passiregistrid.⁴⁹ Teiste maakondadega nii hästi ei läinud – enamasti on säilinud hingeloendid, vallaliikmete nimekirjad ja nekrutite nimekirjad, passiregistrid harvemini. Töös analüüsitavate oklaadiraamatute koostamise ajaga klappivaid teiste valdade passiregistreid leida ei õnnestunud.

Kuna oklaadarvestus põhineb hingeloenduste tulemustel, ei saa viimastest pikemalt peatumata mööda minna. Hingeloenduste tulemused on oklaadiraamatutesse juba sisse kirjutatud oklaadidesse kuuluvate inimeste üldarvudena. Seega on võimalus analüüsi käigus hingeloendite ja oklaadiarvestuse andmeid omavahel võrrelda.

Võrdlusandmed erinevate allikatega, analüüs ning järeldused esitatakse vastavates peatükkides.

Magistritöö neli esimest peatükki käsitlevad uurimisprobleeme analüüsitavate rahvastikurühmade kaupa. Iga peatüki või rühma juures on antud ülevaade asjassepuutuvast sotsiaal-majanduslikust kontekstist ning analüüsitud selle mõju inimeste liikumisele.

Kolm esimest peatükki käsitlevad magistritöö põhilisteks uurimisobjektideks olevaid rühmi – tööliste, tsunfti- ja lihtkodanike oklaade. Peatükkide juures on toodud ka analüüsi lugemist hõlbustavad joonised.

Neljas peatükk erineb eelmistest, kuna selles analüüsitakse lühemalt ka teiste tunnuste alusel grupeeritud rühmades toimunud muutusi. Seetõttu pole selles peatükis selgitavate jooniste ja eraldi kokkuvõtte lisamine otstarbekas.

Viimane peatükk esitab võimaluste piires välja selgitatud hinnangulise oklaadide suhte linnaelanikkonna üldarvu ning selle muutumise ajas. Lühidalt on analüüsitud ka muutusi oklaadide omavahelises osakaalus.

⁴⁸ **Priit Pirsko.** Virumaa rahvastik 19. sajandi teisel poolel. Magistritöö. Juhendaja prof Herbert Ligi. Tartu, 1992. Käsikiri TÜ raamatukogus

⁴⁹ EAA.3110 – Alatskivi vallavalitsus

Töö praktiliseks väljundiks on oklaadiraamatute isikuline andmebaas (vt lisa 9). Isikulooline andmestik on väärtuslik eelkõige suguvõsaurijatele genealoogilises uurimistöös. Kuna Eesti teabekeskond varasema aja kohta on hõre, siis on andmebaasist eeldatavasti abi ka ajaloo-alaste, näiteks kohortuuringute läbiviimisel. Linna- ja rahvastikuajaloo uurijatel tuleb aga arvestada, et andmebaas ei kajasta oklaadiraamatutes statistiliste üldarvudena märgitud liikumisi.

Uurimistöõ läbiviimist toetas Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfond programmi DoRa raames, mida viib ellu Sihtasutus Archimedes.

I Tartu töölised

1.1. Tartu tööstuse areng ning selle mõju muutustele töölistonnas

Analüüsimaks tööliste oklaadiraamatute andmestikku, tuleb kõigepealt teada, kelle liikumist vastavates oklaadiraamatutes kajastati. Saksa keeles nimetati seda oklaadi *Freie Arbeiter* ehk tegemist oli vabade töölistega. 19. sajandi Eesti ala linnades olid vabad inimesed, *freie Leute*, kõige arvukamalt esindatud, nende hulka kuulusid ka pärisorjusest vabastatud talupojad. Tööliste oklaadi kirjutatud inimesed olid tegevad tõenäoliselt eelkõige tsunftiväliste käsitöö-ettevõtete ja manufaktuuride juures, kuid nende hulka kuulusid ilmselt näiteks ka voorimehed.⁵⁰ Üsna kindlalt võib väita, et tööliste oklaadi kirjutatud inimesed tegid palgatööd ehk olid vabapalgalised ning polnud omandanud kutsealaseid oskusi. Küll aga spetsialiseerusid nad manufaktuurides töötades juba erinevatele tööloikudele.⁵¹

18. sajandi lõpp oli osutunud suurte muutuste perioodi algusjärguks käsitööstuses, mida käsitletakse lähemalt järgmises peatükis (vt lk 33–35). Tööliste oklaadi seisukohalt oli oluline see, et käsitööga tegelemine muutus vabamaks. Nimelt 1785. aastal said uue käsitöökorraldusega senised illegaalid täieõiguslikeks käsitöölisteks – tsunftid ja linnagildid likvideeriti. Ainsaks piiranguks endistele „tsunftijänele“ jäi keeld kasutada abilisi. Üsna varsti, 1796. aastal koos asehalduskorra kaotamisega tsunftid ja gildid küll taastati, kuid tsunftivälist käsitööd ei suutnud muutuvates oludes enam miski peatada.⁵² Lisaks arenevale käsitööstusele hakkas eelkõige suuremates kubermangulinnades, aga ka väiksemates linnades ja maapiirkondades 19. sajandi esimesel poolel tekkima vabrikutööstus. Tööstuse arengut Eesti aladel takistas kõige rohkem ebasoodne ja kõikuv tollipoliitika – näiteks 1816. ja 1819. aasta tollitariifid suurendasid vabakaubandust, kuid

⁵⁰ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 64

⁵¹ **Johannes Leopold Jüris.** Kaubawalmistamise ja käsitöö edenemine keskajast meie ajani. Lk 45

⁵² **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 193

1822. aasta tollistatuudi mõju oli täpselt vastupidine.⁵³

1822. aasta keelu- ja kaitsetollide süsteemi eesmärk oli soodustada ja stimuleerida sisemaist tööstust, kuna pehmentati ja kõrvaldati arenenumate maade konkurentsi. Välismaise konkurentsi kasvust tingitud raskustest see siiski ei päästnud ning 1831. ja 1841. aastal karmistati kaitsetolle veelgi. See omakorda tõi kaasa vana tehnika püsimise ja väliskaubanduse pidurdumise, mistõttu kaitsetolle 1846. ning veelgi rohkem 1850. ja 1857. aastal uuesti alandati. Uute tehnikate rakendamise piiratus ning väliskaubanduse konkurents andis seejärel oluliselt tunda. 1850. aastate esimesel poolel, seoses Krimmi sõjaga, mõnel tööstusalal turg laienes, kuid lõppkokkuvõttes kriis siiski süvenes. Kriisist väljumine toimus alles 1860. aastate reformidega, mil loobuti lõplikult vananenud elukorraldusest ning algas uus ajajärk ka tööstuse arengus.⁵⁴

Oluliseks teguriks tööstuse arengule oli rahvastiku kiire kasv, mis pani proovile traditsioonilise põllumajanduse võimekuse varustada järjest rohkem inimesi. Sellest tulenevalt vajas maarahvas enda ära elatamiseks alternatiive põllumajandusele. Mehed, kes olid ilmselt altimad otsima majanduslikke võimalusi väljastpoolt küla, läksid linna palka teenima, suur osa neist jättis naised ja perekonnad maapiirkonda talu majandama. Huvitava nüansina võiks välja tuua tõenäosuse, et mida lähemale linnale ja väiksemat talust pärit oldi, seda nooremata linna mindi.⁵⁵

Enne 1836. aastat Tartus veel eriti arvukalt manufaktuure ei olnud. Ühena esimestest on teada 1781. aastal Ivan Lunini Raadi mõisa aladele rajatud ahjupottide ja kahhelkivide manufaktuur. Ettevõtte kuulus Luninitele põlvkondade kaupa ning 1818. aastaks eksporditi toodangut ka teistesse kubermangudesse ja Soome. 1823. aastal asutas Justus Reinhold Schramm ettevõtte, millest kasvas hiljem välja Tartu suurim õllevabrik. Eialgu töötas selle kõrval veel viis ettevõtet, kuid aastaks 1857 oli registreeritud vaid kaks õllevabrikut – J. R. Schrammi nimeline ning Alexander Diedrich Mussole kuulunud vabrik.⁵⁶

Oklaadiraamatute pidamise alustamisega samal ajal tekkis Tartusse veel mitu ettevõtet. 1836. aastal asutati Christian Philippe Hackenschmidt'i villaveski, mis tegeles ka lõnga ja

⁵³ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Lk 29

⁵⁴ Samas. Lk 62, 103, 108

⁵⁵ **Susan M. Vorderer.** Migration Patterns, Occupational Strategies, and Work Experiences in a Large Textile Town: The Case of Ivanovo-Vozensensk. – The Carl Beck Papers in Russian & East European Studies. Number 1403, 1999, University of Pittsburgh. Lk 5–6, 15

⁵⁶ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Lk 41, 98

kangaste värvimisega ning muude viimistlustöödega. 1837.–1839. aastatel ehitas J. R. Schramm Tartu kesklinna aurujõul töötava kalevivabriku, mis oli tollal Tartu suurimaks tööstusettevõtteks. Kui Sindi kalevivabrikus oli 1848. aastal 150 telje juures tööl umbes 1321 töölisi, siis Tartu vabrikus võis alguses 50 telje juures olla ilmselt kuni 400 töötajat.⁵⁷ Lisaks asutati 1837. aastal Heinrich Laakmanni tüpograafia ning eestlasest Carl Gottlieb Mattieseni trükikoda, millest kujunes Tartu Ülikooli väljaannete ja peamisi teadusliku kirjanduse trükkijaid Venemaal.⁵⁸

Kuigi Tartu polnud oklaadiraamatute pidamise alguse ajal suure tööstusega linn ning ei kujunenud selleks ka edaspidi, moodustasid töölised linna elanikkonnas siiski võrdlemisi olulise osa. Esimestena olid hakanud tekkima tsunftimeistrite ja rikkamate kaupmeeste ettevõtted, kuid hiljemalt 19. sajandi teises veerandis juba ka tsunftivälise käsitöölise töökojad. Tsunftimeistrite ettevõtetes võisid töötada nii tsunftioklaadi kuulunud käsitöölised kui ka töölise oklaadi kuulunud inimesed. Oklaadiraamatute pidamise ajaks pidasid tõenäoliselt palgatöölisi ka tsunftivälised ettevõtted, olgugi et rangelt võttes ei olnud see veel lubatud (vt lk 33–35).

1.2. Muutused tööliste hulgas oklaadiraamatute andmetel

Tööliste oklaadi raamatus on kirjas, et 1836. aastal oli Tartus 1824 töölisi.⁵⁹ Sel ajal linnas eksisteerinud vabrikud ja manufaktuurid nii suurele hulgale inimestele ilmselt tööd pakkuda ei suutnud, eriti kui tööliste üldarvu sisse arvestada ka naisrahvastik. Üheks seletuseks võiks olla asjaolu, et tööliste oklaadi arvestati ka linnamõisates teenivad inimesed, kuid selle hüpoteesi kinnitamine vajaks edasist uurimist.

Vaadeldava perioodi lõpuks oli tööliste oklaadis olevate inimeste arv kahanenud 1310-ni ehk ligi 30%, kuid siinkohal ilmnevad oklaadiraamatute andmetes lüngad, mis aitavad sellist ebaloogilist trendi selgitada – linnarahvastik vaadeldaval perioodil siiski kasvas või

⁵⁷ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Lk 72–73, 150

⁵⁸ **Hillar Palamets.** 19. sajand. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Lk 69

⁵⁹ LVVA.77.1.4796

Siin ja edaspidi piirduvad näidete viited säiliku tasandiga. Lehtede numbrite väljatoomine ei ole otseselt vajalik – oklaadiraamatute administratiivse jaotuse ja sisukordade abil on võimalik, teades otsitavat isikut ning säiliku numbrit, leida huvialune subjekt ilma probleemideta ja kiiresti.

vähemalt püsis samal tasemel ning ka tööstusmaastikul ei toimunud drastilisi muutusi.

Enne oklaadiraamatute sisseseadmist oli äsja toimunud 8. hingeloendus ning oklaadiarvestuse üldarvude aluseks olid loenduse tulemused. Järgmised loendused leidsid aset aastatel 1850 ja 1858, peale mida viidi uued, korrigeeritud andmed sisse ka oklaadiraamatute arvestusse.

1850. aasta lõpuks oli oklaadiraamatu andmetel Tartu tööliste oklaadis 1740 inimest⁶⁰ ning 1851. aasta teises raamatus on parandatud arvuks märgitud 1095⁶¹. Selline hüppeline vähenemine 645 inimese võrra ei tähendanud ilmselt massilist liikumist kuhugi mujale. Vahepeal toimunud 9. hingeloenduse põhjal tehti oklaadiraamatutesse vajalikud korrektiivid. Jooksva oklaadiarvestuse kohaselt oli perioodil 1836–1850 oklaadist lahkunud 154 inimest ning juurde tulnud 63, mõlemasuunalist liikumist oli oklaadiarvestuses tööliste üldarvu arvutamisel arvestatud.

Siinkohal pakub autor välja mõned tõenäolised versioonid andmete lahknevuse kohta.

Hüppelised muutused nii oklaadiarvestuses kui ka hingeloendite arvestuses võisid kohati tuleneda muudatustest määrustes. Näiteks on Sulev Vahtre toonud välja ühe erisuse seoses 9. hingeloendusega – nimelt alates sellest loendusest oli oluliseks uuenduseks see, et linnas elavaid talupoegi ei pidanud enam mõisate juures kirja panema. Inimesed pidid ise hea seisma selle eest, et nad loenduse lõpukuupäevaks sobivasse maksukogukonda kirja saaksid.⁶²

Vastukaaluks sellele erisusele lisandub ka eespool viidatud võimalus, et linnamõisate töölised olid kuni 9. hingeloenduseni kirjas linna all ning edaspidi mitte. Aastast 1836 kuni loenduseni liikus linnamõisatest Tartusse neli meest ning hiljem kuni 1863. aastani vaid viis. Kahest linnamõisast, Haagelt ja Väägverest ei toimunud liikumist üldse ning ka vastupidiselt, Tartust linnamõisatesse ei kirjutatud kedagi. Arvestades üldist tihedat liikumist linna ja Tartumaa vahel, torkab see silma (vt lisa 8). Kas nende üheksa mehe puhul oli tegemist eranditega, vajab siiski edasist selgitamist.

Erinevused hingeloendite ja oklaadiandmete vahel võisid sisaldada ka ajutist rännet maa ja linna vahel, mis ei olnud oklaadiarvestuse seisukohalt oluline. Inimesed, kes planeerisid

⁶⁰ LVVA.77.1.4810

⁶¹ LVVA.77.1.4713

⁶² **Sulev Vahtre**. Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1728–1858). Lk 57

linna jääda püsivalt või pürgida näiteks tsunfioklaadi liikmeks, on suurema tõenäosusega oklaadiraamatutes ka kirjas. Tõenäoliselt võis esineda ka mõningast alaarvestust.

Kolmandaks ja kahtlemata mõjukaks teguriks oli elanikkonna loomulik liikumine. Nii tööliste kui ka teiste linnaelanikkonna esindajate arv kahanes kooleraepideemia tõttu aastatel 1848–1849.⁶³ Surmajuhtumeid oklaadiraamatutes ei kajastatud, nende mõju saigi oklaadiarvestuses ilmnedas alles peale hingeloenduste toimumisi. Lisaks lahkus seoses epideemiaga kindlasti ka võrdlemisi suur hulk inimesi linnast ära maapiirkondadesse.

Sarnased korrektiivid viidi oklaadiraamatusse sisse ka peale 10. hingeloendust 1858. aastal. Selle tulemusena suurendati raamatu statistikas tööliste arvu 145 inimese võrra – 1857. aasta lõpuks oli oklaadis kirjas olnud 1095 töolist⁶⁴ ning 1859. aasta alguseks 1231⁶⁵. Ametlikult oli vahemikul alates eelmisest hingeloendusest oklaadi kantud 85 ning oklaadist välja 94 inimest.

Tuleb pidada meeles, et hingeloendused kajastasid inimeste arvu erinevates sotsiaalsetes gruppides ühel määratud ajal ning samas oli jooksva oklaadiarvestuse eesmärgiks just maksukohuslaste üle kõige operatiivsemalt arvet pidada. Arvestades linna- ja maaelanike üldarve, on hingeloenduste järgsed korrigeerimised siiski väikesed ning kombineeruvad ilmselt kõikidest eespool väljatoodud versioonidest kokku.

Eelnevast tulenevalt saab nentida, et hingeloendite ja oklaadiraamatute andmed täiendavad teineteist ning arvestades nende koostamise eripäradega, ei ole põhjust kumbagi andmestikku puudulikuks või ebausaldusväärseks pidada. Mis puudutab inimeste liikumist, siis oklaadiraamatud kajastasid seda alaliste linnaelaniku puhul maksude kogumise eesmärgil üsnagi täpselt.

Järgnevad all-peatükid analüüsivad Tartu tööliste oklaadis toimunud muutusi oklaadiandmete põhjal. Arvestamata registreerimata ajutise iseloomuga liikumist, näitavad sissekanded perioodil 1836–1863, et oklaadi kirjutati juurde 294 ning oklaadist välja 316 inimest. Kuigi sissekannete järgi oli tööliste koguarvu kahanemine väga väike, toimus iga-aastaselt päris tihe liikumine.

⁶³ Eesti Ajalugu V. Pärisorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 84-89 (Tiit Rosenberg)

⁶⁴ LVVA.77.1.4719

⁶⁵ LVVA.77.1.4720. (aastal 1858, hingeloenduse aastal oklaadiraamatuid ei peetud)

1.2.1. Tartu tööliste oklaadi sisse kirjutatud inimesed

Järgnevalt on analüüsitakse perioodil 1836–1863 Tartu tööliste oklaadi kantud inimeste päritolu. Kokku märgiti oklaadiraamatutesse 294 uut tööliste oklaadi liiget.

Väljastpoolt linna tulnud inimesed

213 meest ehk ligikaudu 70% uutest töölistest tuli väljastpoolt Tartu linna. Konkurentsituult suurima grupi moodustasid maapiirkonnast tulnud inimesed. Neid oli raamatute andmetel kirja pandud 195 ehk üle 90% mujalt tulnutest. Liikumine oli vaadeldaval perioodil stabiilne, kuid intensiivistus märgatavalt alates 1857. aastast. Aastatel 1857–1863 kirjutati oklaadi 129 uut liiget maapiirkonnast, mis oli rohkem kui pool tervel perioodil juurde tulnutest. Samas kergitasid seda arvu suuremad pered – kümme perekonda kokku 32 meesliikmega.

Ülejäänud lähtekohtadest võib esile tõsta teiste linnade tööliste oklaadidest Tartusse kolinud töölisi, neid oli 16 – Valgast, Cesisest, Valmierast, Viljandist, Võrust ja Slokast⁶⁶. Kaks inimest kirjutati ümber teiste linnade kodanike oklaadidest – 1857. aastal Alexey Iwannow Riiast⁶⁷ ning 1862. aastal Peter Patachow Valgast⁶⁸. Teistest linnadest tööliste oklaadi ümberkirjutamine oli juhuslik liikumine, sellega väljastpoolt linna tulijate värvikus teadaolevalt ka piirdus.

Oklaadiraamatutesse sisse kantud tööliste arvu väike kasv võib olla seotud arengutega Tartu ettevõtluse maastikul. 1859. aastal registreeriti linnas kolm nahatööstust, mis pakkusid kokku tööd 23 inimesele. Hiljemalt 1860. aastaks oli linna rajatud ka kaks tubakatööstust kokku 89 töötajaga, kuid 1863. aastaks oli neist alles ainult üks. Tartus tegutsenud trükitööstused ning muud väiksemad töökojad ei olnud kantud vabrikute ja tehaste registrisse ning statistilised andmed nende kohta on napid.⁶⁹ Nendegi püsivamad töötajad olid ilmselt kantud tööliste või tsunftioklaadi.

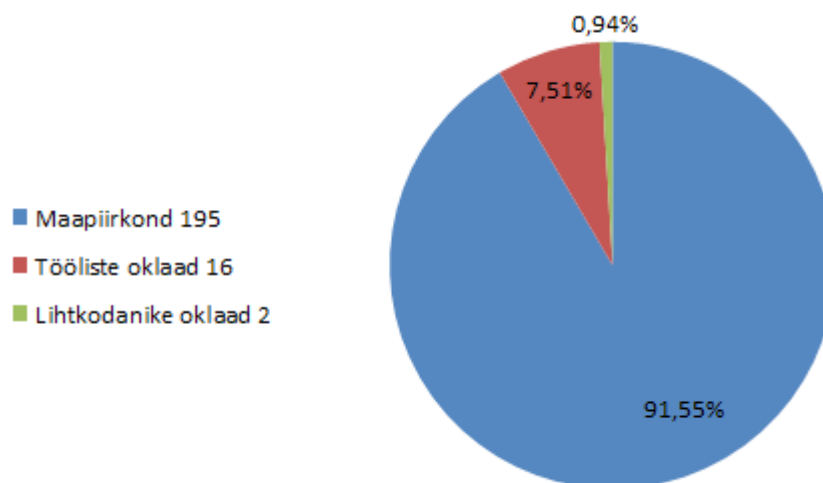
⁶⁶ vt näiteks LVVA.77.1.4713

⁶⁷ LVVA.77.1.4719

⁶⁸ LVVA.77.1.4723

⁶⁹ **Otto Karma**. Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Lk 175, 179, 183

Joonis 1. Väljastpoolt Tartu linna tööliste oklaadi kirjutatud isikute lähtekohad ja -rühmad

Linnas tööliste oklaadi ümberkirjutatud inimesed

Tartu linnas kirjutati aastatel 1836–1863 tööliste oklaadi 81 inimest. Neist suurima grupi moodustasid viimase hingeloenduse ajal lugemata jäänud inimesed, keda püüdlis kantseeriumi raamatutesse kanti, ning mõnel üksikul juhul ka teadmata kadunud või jooksus olnud inimesed, kes uuesti ametnike vaatevälja olid sattunud. Kokku oli neid 52, sealjuures on neid hakatud rohkem üles märkima just alates 1852. aastast, peale 9. hingeloendust – vastavalt siis 41 inimest ja enne 1852. aastat kokku 11 inimest.

Tööliste oklaadi arvati ka Tartu linnas ametis olnud või haridust omandanud isikuid, kirja on neid pandud 10. Erinevatest ametitest tööliste oklaadi tulnud olid enamasti tööl olnud Tartu Ülikooli või kohtuasutuste juures madalamatel ametikohtadel, millega ei kaasnenud lõplikku maksuvaba staatuse omandamist:

- 1843 Hans Reinberg, Tartu Ülikooli teenistuja⁷⁰
 1848 Carl Müller, kohtuteener⁷¹
 1849 Carl Johann Probst, Tartu Ülikooli kalefaktor, 1842 ametist vabastatud⁷²
 1851 Gustav Brun/Brunn, Tartu sillakohtu käskjalg maapiirkondades⁷³
 1855 Christian Madissohn, ministeriaal⁷⁴
 1856 Jacob Michelsohn, Tartu Ülikooli pedell⁷⁵
 1856 Thomas Martinsohn, Tartu Ülikooli teenistuja⁷⁶
 1862 Michael Thomas Kanig, pansionaadis õppinud orb⁷⁷
 1863 Christian Gottlieb Sander, pansionaadis õppinud orb⁷⁸
 1863 Peter Pawli, Tartu Ülikooli majahoidja, portjee⁷⁹

Nagu näha, kirjutati juba 1842. aastal Tartu Ülikooli kalefaktori ametist vabastatud Carl Johann Probst tööliste oklaadi alles seitse aastat hiljem. Tema vahepealsed tegemised paraku oklaadiraamatutes ei kajastu. Sarnaseid täpsustusi raamatutes aeg-ajalt esineb ning mõneti lisab see olemas-olevatele andmetele usaldusväärst.

Eraldi näidetena võib välja tuua veel asjaolu, et 1855. aastal märgiti oklaadiraamatusse viis nekrutikohustusest vabaks ostnud inimest ning viis vanausulist.⁸⁰ 1839. aastal kirjutati tööliste oklaadi ainus isik lihtkodanike oklaadist, Gustav Pohl⁸¹, sealjuures lihtkodanike oklaadiraamatus sellist liikumist märgitud ei ole.

Tööliste oklaadi ei kirjutatud sel perioodil ümber mitte ühtegi inimest ei Tartu ega teiste linnade tsunftioklaadidest. Samuti ka kaupmeeste gildidest mitte.

⁷⁰ LVVA.77.1.4803

⁷¹ LVVA.77.1.4808

⁷² LVVA.77.1.4809

⁷³ LVVA.77.1.4713

⁷⁴ LVVA.77.1.4717

⁷⁵ LVVA.77.1.4718

⁷⁶ Samas

⁷⁷ LVVA.77.1.4723

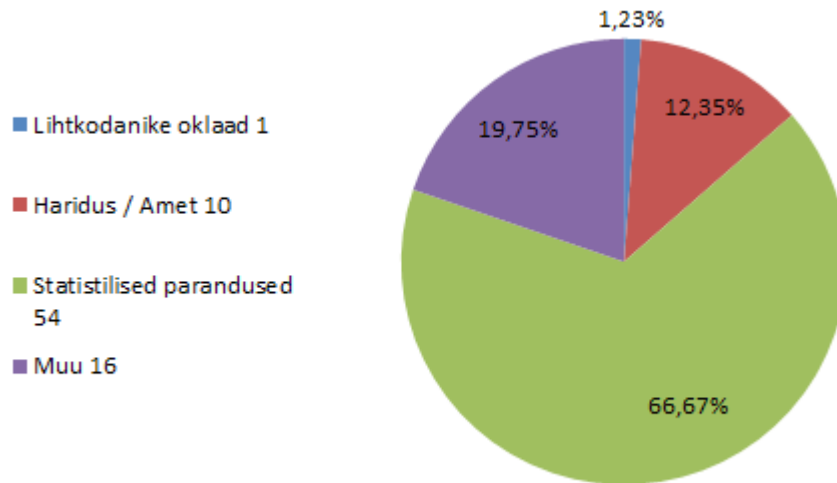
⁷⁸ LVVA.77.1.4724

⁷⁹ Samas

⁸⁰ LVVA.77.1.4717

⁸¹ LVVA.77.1.4799

Joonis 2. Tartu linnas tööliste oklaadi liikunud inimeste lähtekohad ja -rühmad

1.2.2. Tartu tööliste oklaadist välja kirjutatud inimesed

Järgnevalt analüüsitakse perioodil 1836–1863 Tartu tööliste oklaadist välja kirjutatud inimeste liikumist. Kokku märgiti oklaadiraamatutesse 316 sellist juhtu ning erinevate sihtkohtade ja sotsiaalsete sihtrühmade pilt oli juba märksa mitmekülgsem.

Linnast välja liikunud inimesed

Tartu linnast lahkus kõigest 316-st märgitud töolisest kõigest 100 ehk vähem kui kolmandik. Suurima grupi neist moodustasid maale siirdunud inimesed sarnaselt väljastpoolt oklaadi juurdekirjutatutega. Kokku märgiti neid perioodil üles 57 ehk rohkem kui pooled linnast lahkujatest.

Inimeste arvus, kes lahkusid nii Tartu tööliste oklaadist kui ka linnast, võiks kajastuda Tartu suurima ettevõtte allakäik. Nimelt takistas J. R. Schrammi kalevivabriku väljaarendamist kapitalipuudus. 1845. aastal müüdi see Carl Ludwig Schultzile, kes rentis vabriku Aachenist pärit Mathias Knopsile. Töölisi oli siis vaid 165, neist 33 lapsed. Meistriteks olid kuus välismaalast. 1847. aastal jäi vabrik seisma.⁸²

Oklaadiraamatute järgi see siiski oklaadist lahkumist ei mõjutanud. Põhjus võis olla selles,

⁸² **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Lk 73–74

et Tartus tegutses veel üks väiksem, Carl Gottlieb Metzke kalevivabrik ning vähemalt 1840. aastatel ka üks väike linatööstus ja nahamanufaktuur. 1848. avas eestlane Carl Matiesen Tartu uue trükikoja. Ta oli Avinurme metsavahi poeg ning töötas enne seda Schünmanni trükikojas sellina.⁸³ Lisaks neile tegutses aastatel 1842–1849 Tartus veel tuletikumanufaktuur, seni kuni tuletikkude tootmine aastani 1860 väljaspool Moskvat ja Peterburi keelustati.⁸⁴ Ülejäänud tööta jäänud töölised kuulusid tõenäoliselt nende hulka, keda oklaadiraamatutesse ei kantudki.

Ülejäänud linnast lahkujad läksid teiste linnade tööliste, tsunftikäsitööliste ja lihtkodanike oklaadidesse. Sealjuures oli samasse oklaadi jäänute arv kolijate hulgas kõige väiksem – seitse, enamasti vahetati teise linna kolides siiski ka tegevusvaldkonda. Suurem osa neist tegi sotsiaalset karjääri – 23 inimest liikus lihtkodanike oklaadidesse ning 12 inimest kirjutati tsunftioklaadidesse.

Seitse töolist, kelle sotsiaalne mobiilsus oli horisontaalne, lahkusid Võrru, Pärnusse, Paidesse, Tallinnasse ja Riiga.⁸⁵ Sealjuures kolisid kuus inimest vaadeldava perioodi alguses, aastatel 1836–1838, ning ainult üks veel aastal 1862.⁸⁶ See võib näidata, et teiste linnade tööstused ei olnud tartlastele atraktiivsed või siis ei vajatud teistes linnades kvalifitseeritumat tööjõudu, kui lähipiirkonna küladest saada võis.

Ka tsunftikäsitööliste ja lihtkodanike oklaadidesse mindi eelkõige 1830. aastate teises pooles ning üksikud liikumised algasid uuesti alles 1850. aastate lõpus. Tulevaste tsunftikäsitööliste sihtkohtadeks olid Rakvere, Tallinn, Pärnu, Peterburi linn ja Kuramaa kubermangu täpsustamata linnad või maapiirkonnad.⁸⁷ Teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse minejad suundusid Paidesse, Rakverre, Riiga, Demjanski linna Novgorodi kubermangus ja Tomski kubermangu täpsustamata linna.⁸⁸

Üksikjuhtumitena võib ära märkida veel 1839. aastal vabade inimestena Tallinnasse kolinud Ernst ja Gottlieb Jürgensohni⁸⁹ ning 1852. aastal Soome läinud Carl Wilhelm Michelsohni⁹⁰.

⁸³ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 67

⁸⁴ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Lk 74, 78, 93, 96
⁸⁵ näiteks LVVA.77.1.4796

⁸⁶ LVVA.77.1.4723

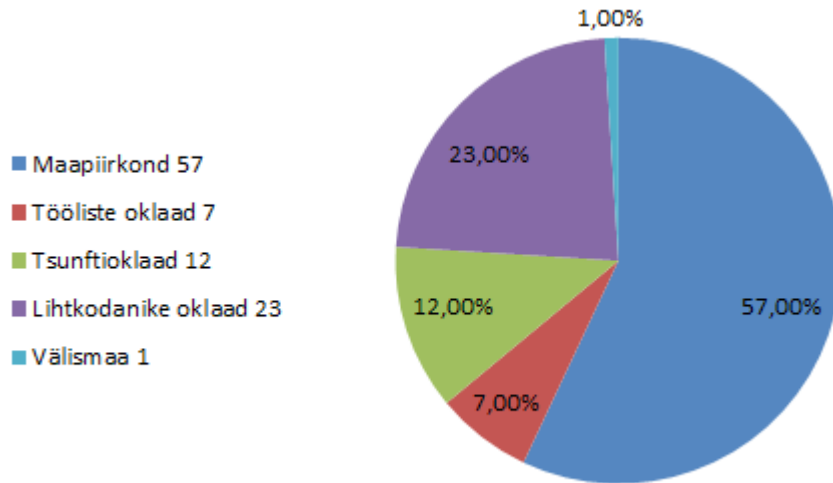
⁸⁷ näiteks LVVA.77.1.4800

⁸⁸ näiteks LVVA.77.1.4801

⁸⁹ LVVA.77.1.4799

⁹⁰ LVVA.77.1.4714

Joonis 3. Tööliste oklaadist ja Tartu linnast välja liikunud inimeste sihtkohad ja -rühmad

Linna edasi jäänud endised töölisel

Suurem osa tööliste oklaadist välja kirjutatud inimesi jäi edasi Tartusse. 206-st Tartu linnas sotsiaalset karjääri teinud töölistest 135 ehk üle poole kirjutati ümber Tartu tsunftioklaadi. Liikumise kõrghetk oli oklaadiraamatute andmetel 1840.–1850. aastate vahetuse paiku. Peale seda liikumine veidi langes, kuid jäi siiski keskmiselt kõrgemaks kui perioodi alguse poole.

Tuleb veel märkida, et kuigi tööliste oklaadil on puudu 1854. aasta raamat, siis vastaval aastal tsunftioklaadi ümber kirjutatud töölisel on seelses raamatus kirjas juurdetulnutena ning on seega ka tööliste oklaadi juures analüüsitavad. Tsunftioklaadi liikujate hulgas ilmnes aga ka arvestuslik ebakõla. Tööliste ja tsunftioklaadi raamatute võrdluses selgus, et kolm töölist ei olnud tsunftioklaadi nii-öelda kohale jõudnud, kaks neist olid tööliste oklaadist välja kirjutatud 1848. aastal⁹¹ ja üks 1856. aastal⁹².

Siinkohal on huvitav pöörduda tagasi eespool mainitud Gustav Pohli juhtumi juurde (vt lk 26). Nagu selgus, oli ta 1839. aastal kirjutatud tööliste oklaadi raamatusse kui lihtkodanike oklaadist tulnu, ilma, et see lihtkodanike raamatus kajastuks. Samal aastal on aga

⁹¹ LVVA.77.1.4808; LVVA.77.1.4670

⁹² LVVA.77.1.4718; LVVA.77.1.4656

Alexander Gustav Pohl kirjutatud tööliste oklaadist ümber tsunftioklaadi.⁹³ Võrreldes lihtkodanike ja tsunftioklaade selgub, et härra Pohl on lihtkodanike oklaadi raamatus tõesti kirjast tsunftioklaadi lahkujana⁹⁴ ning asja teeb keerulisemaks asjaolu, et tsunftioklaadi raamatutes ei esine teda terve vaadeldava perioodi jooksul kordagi. Võib arvata, et Gustav Pohl tegeles siiski käsitööga ning segadus tekkis tsunfti juurde kuulumisega.

Teise suure grupi Tartu sees liikujatest moodustasid kõrgema hariduse omandanud või mõnele ametikohale asunud töölised. Sellised isikud kirjutati oklaadist välja ning nad kuulusid edaspidi kõrgema hariduse korral püsivalt ning ametikohaga seonduvalt ajutiselt maksuvabade isikute hulka. Sealjuures on sihtkohtade variatiivsus üllatavalt kirju – levinumad olid apteekriabi, Tartu Ülikooli teenistuja ja koduõpetaja, kuid mindi ka postikomissariks, politseimeistriks ja politseikonstaabliks, marsikomissariks⁹⁵, kohtuteenriks, arstiks ja veterinaararsti abiks, ministeriaaliks ning ülikooli teoloogiat õppima. Kokku kuulus sellesse gruppi 41 inimest, kuid nii suureks paisutasid selle arvu 1856. aastal oklaadist välja kirjutatud üksteist orbu, kes õppisid pansionaadis⁹⁶. See jällegi ei näita ilmselt reaalselt liikumist, vaid fikseerib juba kujunenud olukorda või kajastab määruste muutumist.

Kolmanda veidi suurema grupi moodustasid 21 Tartu lihtkodanike oklaadi ümber kirjutatud töolist, keda oli peaaegu sama palju, kui teistesse linnadesse läinud tulevasi lihtkodanikke.

Kirja on pandud ka neli inimest, kes liikusid tööliste oklaadist kaupmeeste gildi.⁹⁷ Tegemist oli tavatu juhuga ning kuna see leidis aset vaadeldava perioodi viimasel, 1863. aastal, siis pole käesolevas analüüsis võimalik sedastada, kas edaspidi muutus selline liikumine sagedasemaks. Pigem võiks arvata, et tegemist oli siiski juhuliikumisega – liikusid ainult kaks meest, kellest ühel oli ka kaks poega.

Oklaadist lahkujate poolele märgiti üles ka need isikud, kes olid viimase hingeloenduse ajal topelt loendatud. Tööliste hulgas märgiti neid vaadeldaval perioodil üles vaid kaks, 9.

⁹³ LVVA.77.1.4799

⁹⁴ LVVA.77.1.4661

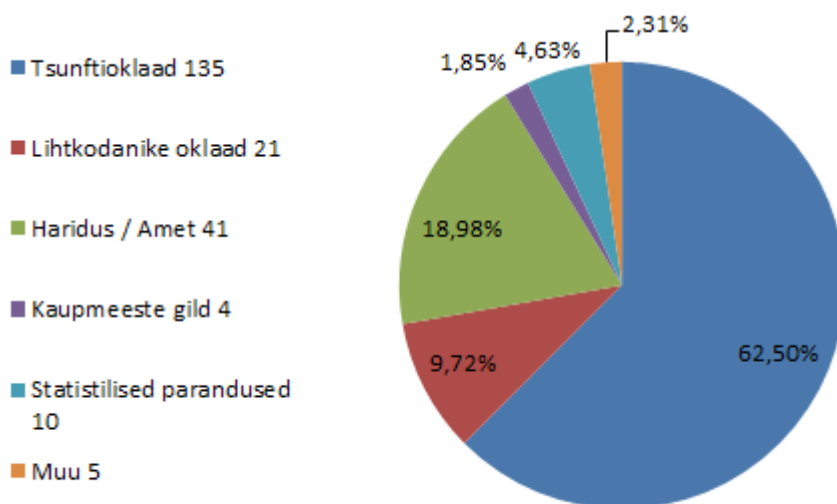
⁹⁵ Marsikomissari ülesanneteks oli lahenduste leidmine kriisiolukordades, teede ja sildade korrashoid ning sõjaväe abistamine majutamisel, varustamisel ja läbimarsil

⁹⁶ LVVA.77.1.4718

⁹⁷ LVVA.77.1.4724

hingeloenduse korrektiivina aastatel 1853⁹⁸ ja 1855⁹⁹.

Joonis 4. Töoliste oklaadist välja kirjutatud ja Tartu linna jäänud inimeste sihtkohad ja -rühmad

Järeldus

Töoliste oklaadiraamatute andmeid analüüsid selgus, et oklaadiarvestuse ja hingeloendite andmete vahel on suured ebakõlad. Sellel võib olla erinevaid põhjusi – muudatused määrustes ja erinevatel alustel arvestamine ning ajutine ränne, mida oklaadiraamatud ei kajasta. Kuid kõige põhimõttelisema erisusena tuleb võtta asjaolu, et erinevalt oklaadiraamatutest arvestasid hingeloendused ka rahvastiku loomuliku liikumisega – sündide ja surmadega. Seega tuleb hingeloendeid ja oklaadiraamatuid vaadata teineteist täiendavate allikatena, kus loendid kajastavad inimeste arvu oklaadides teatud pikemate perioodide tagant ja määratud ajal ning oklaadiraamatud inimeste geograafilist ja sotsiaalset liikumist jooksvalt.

Töoliste oklaadi puhul näiteks võib üsna kindlalt arvata, et tööliste arvu suures languses peale 9. hingeloendust mängis olulist rolli hiljuti Euroopad ja ka Liivimaad laastanud kooleraepideemia.

⁹⁸ LVVA.77.1.4715

⁹⁹ LVVA.77.1.4717

Analüüsid oklaadiraamatute andmetel põhinevat statistikat, siis ettearvatult moodustasid konkurentsilt suurima grupi Tartu linna tulnud töolistest maapiirkonnast pärit inimesed. Vähesel määral tuldi Tartusse ka teiste linnade tööliste oklaadidest. Linna sees liikusid tööliste oklaadi eelkõige Tartu Ülikooli või linna-asutuste madalamatel ametikohtadel teeninud inimesed, kelle ametikohaga ei kaasnenud alatist maksuvaba staatust. Mitte ükski inimene ei liikunud tööliste oklaadi Tartu linna tsunftikäsitööliste ega gildikaupmeeste hulgast.

Tööliste arvu muutumine Tartu linnas ei paista olevat otseselt seotud muutustega töajõuturul. Vähemalt oklaadiraamatute andmestikus suuremate vabrikute rajamine või nende pankrotti minek ei kajastu – samas võisid need olud tugevalt mõjutada ajutiselt linnas viibivate tööliste liikumist. Alaliselt linnaelanikena arvel olnud lahkunud tööliste seast üle poole suundusid maapiirkondadesse ning mindi ka teistesse linnadesse tsunftikäsitöölisteks või lihtkodanikeks. Kõige marginaalsem oli kolimine teiste linnade tööliste oklaadidesse ehk horisontaalne mobiilsus. Ilmselt ei olnud teiste linnade tööstused tartlastele atraktiivsed või siis ei vajatud mujal kvalifitseeritumat töajõudu, kui võis leida lähipiirkonna küladest.

Tööliste oklaad paistab olevat olnud heaks hüppelauaks eelkõige tsunftioklaadi – Tartu linnas vertikaalselt liikunud ehk sotsiaalset karjääri teinud töolistest üle poole kirjutati ümber tsunftikäsitööliste hulka. Liikumise kõrghetk oli oklaadiraamatute andmetel 1840.–1850. aastate vahetuse paiku. Teine ihaldatud eesmärk oli kõrgema hariduse korral püsivalt või ametikohaga seonduvalt ajutiselt maksuvabade isikute hulka jõudmine.

Võib ka öelda, et inimesed, kes olid kord juba ametlikult Tartusse jõudnud, jäid suure tõenäosusega linna püsima – Tartust välja liikus töölisi juurdetulnutest oluliselt vähem.

II Tartu tsunftikäsitöölised

2.1. Tsunftikäsitöö areng ja selle mõju muutustele käsitööliskonnas

Tsunftioklaadi kanti tsunftimeistrid ja inkorporeeritud meistrid ning nende juurde kuuluvad õpipoisid ja sellid. Olukord linnade käsitöömaastikul oli vaadeldaval perioodil kujunenud keeruliseks ja heitlikuks. Protsessid tsunftikorra pehmendamiseks algasid juba 1785. aastal, kuid need püüdsid aina kiiremini arenevate ühiskondlike muutustega üsna tulutult kaasas käia. See tekitas tsunftidesse kuuluvate ja mitte-kuuluvate käsitööliste vahel pingeid ning reaalsus ei vastanud enamasti sellele, mida nägi ette hetkel kehtiv kord. Lõplikud muudatused vormistati 1866. aastal käsitöö ja tööstuse vabaduse seadusega, millest alates oli Balti kubermangude linnades käsitöökoja avamine lubatud kõigile, kes maksid vastavat maksu.¹⁰⁰ Tsunftid muutusid vabatahtlikeks ühiskondlikeks organisatsioonideks.

Minnes tagasi muudatuste perioodi algusesse, siis 1785. aasta uus käsitöökorraldus lõpetas keskaegse range ja suletud süsteemi kaotades tsunftisunduse ning likvideerides ka linnade väikegildid. Käsitöölised registreeriti ametialade järgi linnavalitsuse juures. Tsunftid kui saksa käsitöömeistrite organisatsioonid jäid küll püsima, kuid endist monopoli neil enam ei olnud. Senised „vusserid“ (*Pfischer*) ja „tsunftijänesed“ (*Böhhase*) said täieõiguslikeks käsitöölisteks, kuigi selle ja õpipoisse ei tohtinud neil olla.¹⁰¹ Tsunftivälistel käsitöölistel on pikemalt peatunud eelmises, tööliste oklaadi puudutavas peatükis.

1796. aastal kaotati asehalduskord ning gildid ja tsunftid said oma endised õigused tagasi. Järgmisel aastal taastati ka Tartu väikegild – Püha Antoniuse Gild. Praktikas aga oli tsunftimeistrite monopoliseisundi taastamine muutunud olukorras raske, kuigi oma eeliseid püüti igati säilitada. Paljud tsunfti mittekuuluvad käsitöölised töötasid oma alal edasi. Seda soodustas ka 1803. aasta ukaas, mis lubas väljaspool tsunfti töötavatel käsitöölistel jälle ilma oma kutsealal tegutseda, olgugi et ilma palgalise abita. Abiliste omamine tõi kaasa

¹⁰⁰ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 23

¹⁰¹ **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 193

linnast välja saatmise või aresti.¹⁰²

Ometi ei suutnud see ennetada tekkivat tsunftikäsitöö kriisi. Sakslaste tsunftid püüdsid takistada eestlastest ja venelastest käsitöölise tegevust, et vähendada konkurentsi. Samal ajal aga hakkasid sakslastest käsitöölised astuma vabakondadesse ning paljud tsunftiliikmed olid vaesunud.¹⁰³ Tsunftidest lahkusid eelkõige sellid, kuna meistriks saamine oli väga keeruline – tuli esitada proovitöö ning maksta erinevaid tasusid. Lisaks kehtis kohustus meistri juures töötada ning teha tuli väga pikki tööpäevi. Meistritel oli õigus selle ja õpipoisse nuhelda.¹⁰⁴

Tsunftiliikmete vaesumise üheks põhjuseks oli erinevate tsunftikäsitöölisele kohaldatavate maksude – käsitöö-, politsei- ja korterimaks – kohaldamine¹⁰⁵. Raske majandusliku olukorra ja vaesumise tõttu vabastati tsunftide liikmeid tihti ajutiselt käsitöömaksust. Maksu suurus olenes tavaolukorras meistri jõukusest ja sellide-õpipoiste arvust.¹⁰⁶ Vaesunud meistrid selle ega õpipoisse pidada ei suutnud.

Samal ajal ei suutnud tsunftikäsitöö rahuldada ka aina kasvavat nõudlust. Tsunftimeistrid püüdsid küll rakendada võimalikult palju abilisi, kuid olid sunnitud ka ise aeg-ajalt tellimusi tsunftivälistele käsitöölisele andma.¹⁰⁷ Sellid võisid samal ajal olla kirjas mitme tsunfti juures.¹⁰⁸

1819. aastal jõustus Liivimaa kubermangus uus käsitöökorraldus, mille eesmärk oli leevendada tekkinud tsunftikäsitöö kriisi. Uus korraldus nägi ette, et tsunftid ei tohtinud olla suletud, kuna tsunftimeistrite arvu piiramine ei olnud ühiskonnale kasulik – edaspidi võis tsunftiliikmeks saada iga Tartu käsitöölise. Tartus jäi suletuks ainult kullasseppade tsunft, mille meistrite arvuks määrati kaheksa. Samuti kergendati meistriks saamist – kaotati sellide prooviaeg, mis eelnes meistritöö kaitsmisele. See jäi kehtima vaid mõnel konkreetsel alal (näiteks pottseppadel, puuseppadel, tislritel, müürseppadel, lukkseppadel). Lisaks lihtsustati meistritööd ning vähendati makse tsunftikassale. Meistritöös avastatud vigade eest määratav trahv ei tohtinud enam ületada 10 rubla.

¹⁰² **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 194–195

¹⁰³ Samas. Lk 194

¹⁰⁴ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 101

¹⁰⁵ Samas. Lk 103

¹⁰⁶ **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 198, 206

¹⁰⁷ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 19

¹⁰⁸ Schragen für die Gewerksmeister, Gesellen und Lehrlinge in der Stadt Dorpat. Tartu, 1865. Lk 37

Tsunftidesse võisid edaspidi astuda kõik vabad kristlased.¹⁰⁹

Õpipoisse kohustati ettenähtud õpiaastad välja teenima ja sellina tööle asuma, kui nad õpitud käsitööst hoopis ei loobunud. Õpipoisse, kes lahkusid meistri juurest enne õpiaja lõppu, jälitati kohtulikult ning toodi kättesaamisel tagasi meistri juurde.¹¹⁰ Õpipoisiks võisid astuda kõik, kes olid kristlased, vabast seisusest ja vähemalt 13 aastat vanad. Esialgu olid nad meistri juures prooviajal, mis kestis näiteks 1865. aastal, peale kõiki piirangute leevendamisi 2–6 kuud, kuid varasematel aegadel ilmselt kauemgi. Alles seejärel said nad täieõiguslikeks õpipoisteks. Seda kõike loomulikult siis, kui leidis piisavalt jõukaid meistreid, kes olid võimalised lisaks õpetamisele ka riietust, kosti ja korterit pakkuma. Õpipoisi õppeaeg lõppes sellitöö tegemisega, lisaks pidi olema omandatud kohustuslik koolitarkus – piisavad teadmised lugemisest, kirjutamisest ja arvutamisest. Selliks saades võis endine õpipoiss vahetada meistrit, kelle juures töötada.¹¹¹

Peale tsunftide juurde kuuluvatele ja tsunftivälisele käsitöölisele olid linnas veel inkorporeeritud meistrid koos oma sellide ja õpipoistega. Sellistel juhtudel ei olnud tsunftid välja kujunenud, kuna nendel erialadel oli vähe meistreid. Neil puudusid ka rae ja kubermanguvalitsuse poolt kinnitatud šraag, pitsat ja tsunftimärk. Ometi kuulusid nad väikegildi koosseisu.¹¹²

Vaatamata erinevatele käsitöökorraldustele säilitasid tsunftimeistrid kuni 1866. aastani tuntava eelisseisundi ning seega pürgisid õppinud käsitöölised tsunftiliikme staatuse poole. Käsitöökodade pidamine ilma abilisteta pidi olema raske ning enne vastava õiguse saamist vaadati seadustest aeg-ajalt ka mööda.¹¹³ Väga oluline privileeg oli aga see, et ainult tsunftikäsitöölised võisid linnas oma toodangut müüa.

Meistriks saamise kergendamine 1819. aastal ei toonud kaasa meistrite ega tsunftide arvu kasvu järgneval kolmel aastakümnel, 1848. aastaks võis täheldada pigem väikest tagasiminekut meistrite arvus. Tunduvalt tõusis sellel ajavahemikul aga sellide ja õpipoiste arv. Osa meistritest kasutas nende abi rohkem, osa tegutsesid ilma abilisteta – hakkasid tekkima käsitöökodade omanikud. Teised ei suutnud konkurentsist püsida ning pigem

¹⁰⁹ **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 194–195

¹¹⁰ Samas. Lk 195

¹¹¹ Schragen für die Gewerksmeister, Gesellen und Lehrlinge in der Stadt Dorpat. Lk 56–57, 60

¹¹² **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 206

¹¹³ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 19

vaesusid.¹¹⁴

2.2. Muutused tsunftikäsitöölaliste hulgas oklaadiraamatute andmetel

Järgnevalt analüüsitakse, kuidas peegeldavad tsunftioklaadi raamatud muutusi käsitöömaastikul. Võrreldes töölistega oli tsunftikäsitöölaliste liikumine oluliselt stabiilsem ning oklaadiandmete erinevused hingeloendite andmetega minimaalsed.

Peale 9. hingeloenduse läbiviimist korrigeeriti tsunftikäsitöölaliste arvu oklaadiraamatus ainult ühe võrra väiksemaks. Vahemikul 1836–1850 oli tsunftikäsitöölaliste arv kasvanud 743-lt inimeselt¹¹⁵ 867-ni¹¹⁶ ning 1851. aastal loeti oklaadi kantute arvuks 866¹¹⁷.

10. hingeloenduse ajaks oli tsunftikäsitöölaliste arv kerkinud juba 1019-ni¹¹⁸ ning loenduse tulemusena arvestati juurde veel 18 inimest¹¹⁹. Võrreldes tööliste oklaadiga on need parandused aga väikesed ning andmed võimaldavad seega täpsemaid üldistusi.

Tsunftioklaadi andmete võrdlus tsunftide nimekirjade ja passiregistriga

Siinkohal on sobilik välja tuua oklaadiraamatute andmete võrdlused teiste allikatega – tsunftide nimekirjade ja passiregistriga.

Kõigepealt võrreldakse oklaadiandmeid Tartu Pottseppade Tsunfti¹²⁰ nimekirjadega. Perioodil 1836–1863 võeti tsunfti vastu viis meistrit:

1838 Johan Heinrich Sturm¹²¹

1849 Georg Kauping¹²²

1849 Iwan Lunin¹²³

¹¹⁴ **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 209

¹¹⁵ LVVA.77.1.4658

¹¹⁶ LVVA.77.1.4649

¹¹⁷ LVVA.77.1.4651

¹¹⁸ LVVA.77.1.4657

¹¹⁹ LVVA.77.1.4631

¹²⁰ EAA.1711.1.7 – Meistrite register (1800–1903)

¹²¹ EAA.1711.1.7. L 5

¹²² EAA.1711.1.7. L 6

¹²³ EAA.1711.1.7. L 7

1853 Alexander Kordh¹²⁴

1857 Christian Jürgensohn¹²⁵

Johan Heinrich Sturm pole vaadeldaval perioodil kordagi oklaadiraamatutesse kantud, ilmselt võis ta olla õpipoisi või sellina oklaadis arvel juba varasemast ajast. 1849. aastal tsunfti nimekirja kantud Georg Kauping on samal aastal üles märgitud ka tsunftioklaadi raamatus (George Kauping) kui endine Limbaži tsunftikäsitööline¹²⁶. Alexander Kordh on tsunftioklaadi sisse kantud aastal 1853 (Alexander Magnus Korth)¹²⁷ nagu tsunfti nimekirjagi. Oklaadiraamatust selgus, et mees oli pärit Kuressaare tsunftioklaadist. Christian Jürgensohn on oklaadiraamatutesse kantud aasta võrra varem – 1856. aastal on ta üles märgitud Viljandi tsunftioklaadist tulijana¹²⁸.

Ivan Lunin oklaadiraamatus küll figureerib, kuid on aasta hiljem kantud hoopis lihtkodanike oklaadist kaupmeeste gildi¹²⁹. Lunin oli sellel ajal juba tegev väikeettevõtjana, nagu selgus Tartu Foogtikohtu toimikust.¹³⁰ Toimik oli kaupmeestest vendade Constantin ja Ivan Lunini nõudest pottsepaameti vastu, mis takistas nende tsunftivälist tegevust. See on ere näide eespool toodud tsunftide ja tsunftiväliste käsitööliste vahelistest pingetest.

Võrreldes pottseppade tsunfti õpipoiste nimekirja¹³¹ oklaadiraamatutega selgus, et perioodil 1836–1863 tsunftis kirja pandud poistest kanti oklaadiraamatutesse vähem kui viiendik, 70-st õpipoisist 11. Nendest üks, 1862. aastal õpipoiste nimekirja kantud Carl Mälsohn¹³², oli oklaadiraamatu andmetel tulnud 1860. aastal Kammerist Tartumaalt Tartu linna tööliste oklaadi kui Karl Mäll¹³³. Tõenäoliselt oli tegemist siiski sama poisiga. See on ka ilmekaks näiteks sellest, kuidas 11-st oklaadiraamatutesse kantud õpipoisist 5 olid tsunfti nimekirja kandes või nimekirjas olles arvel tööliste oklaadis. Kaks poissi olid õpipoisina alustades arvel veel talupoegade oklaadis.¹³⁴

Põhjus võis olla tööliste ja talupoegade oklaadi madalamates maksudes, mida meistrid

¹²⁴ EAA.1711.1.7. L 8

¹²⁵ EAA.1711.1.7. L 9

¹²⁶ LVVA.77.1.4648

¹²⁷ LVVA.77.1.4653

¹²⁸ LVVA.77.1.4656

¹²⁹ LVVA.77.1.4656

¹³⁰ EAA.996.3.793 – Die Kaufmanns-Gebrüder Iwan und Constantin Lunin, wider das Töpferamt, die Verzeichnung derselben zum Töpferamte betreffend (23.11.1848–07.11.1849)

¹³¹ EAA.1711.1.9 – Õpipoiste sisse- ja väljakirjutamise raamat (1833–1898)

¹³² EAA.1711.1.9. L 5

¹³³ LVVA.77.1.4721

¹³⁴ EAA.1711.1.9. L 1p, 3p

pidid oma õpipoiste eest tasuma ning tsunftioklaadi kirjutati nad ümber hiljem seoses selliks saamisega. Näiteks Friedrich Altenberg kirjutati tsunftioklaadi 1844. aastal¹³⁵ ning sell sai temast aasta hiljem¹³⁶, Ludwig Martensohn (oklaadiraamatus Martingsohn) kanti tsunftioklaadi aastal 1848¹³⁷ olles saanud selliks kaks aastat varem¹³⁸.

Kolmest poisist, kes olid tööliste oklaadis arvel juba enne õpipoisiks astumist, ei saanud oklaadiraamatute andmetel vaadeldaval perioodil tsunftikäsitöölisi. Üks neist juba eespool mainitud Karl Mäll ning lisaks veel Carl Gustav Johannsohn¹³⁹ ja Wassili Plottnikow¹⁴⁰ (oklaadiraamatus Plottnick, pärit Kuramaalt¹⁴¹).

1854. aastal kanti tsunfti õpipoiste nimekirja Emil Johan Ludwig Klingner¹⁴². Tsunftioklaadi kirjutati ta koos isa Franz'i ja vend Christian Bernhardiga samal aastal, pärit olid nad välismaalt¹⁴³.

Sellele, miks suuremat osa õpipoistest üldse oklaadiraamatutesse ei kantud, võib praeguse uurimisseisuga leida ühe tõenäolise põhjuse. Need poisid võisid juba varasemast ajast olla kirjas tööliste oklaadis või maapiirkondadest pärit poisid veel talupoegade oklaadis. Kui tegemist oli proovi-õpipoistega või ajutise tööjõuga, siis ei olnud maksude tõttu tsunftimeistrite huvides lasta neid tsunftioklaadis arvele võtta.

Kui eespool selgus, et meistrid olid enamasti tsunftioklaadi sisse kantud, oli see tingitud meistrite suuremast liikuvusest ning kanded oklaadi olid seotud elukoha vahetusega. Õpipoisid aga kanti tsunftioklaadi seoses enese tõestamise või selliks saamisega, enne seda olid nad arvel pigem tööliste või kodukoha talupoegade oklaadis.

Teiseks allikaks, millega oklaadiraamatute andmestikku võrreldi, oli Alatskivi valla passiregister.¹⁴⁴ Sellest vallast on oklaadiraamatutesse vaadeldava perioodi ja passiregistri andmete kattaval ajal (1851–1863) kantud neli inimest, kellest kolm kirjutati tsunftioklaadi.

¹³⁵ LVVA.77.1.4666

¹³⁶ EAA.1711.1.9. L 9

¹³⁷ LVVA.77.1.4670

¹³⁸ EAA.1711.1.9. L 10

¹³⁹ EAA.1711.1.9. L 4

¹⁴⁰ EAA.1711.1.9. L 5

¹⁴¹ LVVA.77.1.4719

¹⁴² EAA.1711.1.9. L 3p

¹⁴³ LVVA.77.1.4654

¹⁴⁴ EAA.3110.1.259 – Väljaantud passide registreerimise raamat (1851–1871)

1855. aastal lisati oklaadi Reinhold Peterson¹⁴⁵, kelle kohta on valla passiregistris viimane sissekanne aastast 1854¹⁴⁶. Aastal 1859 kirjutati oklaadi sisse August Friedrich Michelson¹⁴⁷, kelle kohta viimane sissekanne valla passiregistris pärineb aastast 1854¹⁴⁸. 1859. aastal lisati oklaadi ka Carl Wetty, kuid tema kohta valla passiregistris sissekannet ei ole. Kahjuks ei ole säilinud ümberkaudsete valdade passiregistreid, et andmete ebakõlasid lähemalt analüüsida. Hetkel võrreldavate andmete põhjal nähtub, et vähemalt tsunftioklaadi kantud inimesed võisid juba aastaid varem linnas elada, ilma et neid ametlikult linnas arvele oleks võetud, Carl Wetty näitel tõenäoliselt isegi üle kaheksa aasta.

Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et tsunftioklaadi andmestik on võrdlemisi täpne tsunftide juurde kuuluvate inimeste geograafilise ja sotsiaalse liikumise kajastamisel. See omakorda võimaldab teistest allikatest ilmnenud aspekte silmas pidades teha mõningaid üldistusi nii tsunftikäsitöölise liikumise sotsiaalsete kui arvuliste nüansside kohta. Samas tuleb aga olla ettevaatlik üksikute isikute täpsema linna asumise aja määramise suhtes – oklaadiraamatute kannete ja reaalse liikumise vahel võis olla ajalisi nihkeid.

Väikese kõrvalepõikena võib veel ära märkida Raimo Pullati poolt toodud tsunftikäsitöölise arvud 1858. aastal – 152 meistrit, 214 selli ja 305 õpipoissi, kokku 670 inimest 21 tsunftis.¹⁴⁹ Oklaadiraamatus on 1858. aastaks aga kirjas veidi üle tuhande tsunftikäsitöölise.¹⁵⁰ Raimo Pullati andmetes võivad olla puudu inkorporeeritud käsitöölised, keda näiteks 10 aastat varem oli ligikaudu 25% tsunftiliikmete üldarvust.¹⁵¹ Aastaks 1858 võis see protsent olla tõenäoliselt kõrgemgi. Oklaadiraamatutes toodud üldarv tundub sellegipoolest veidi suur, arvestades eespool toodud võrdlust pottseppade tsunftiga, mille järgi selgus, et õpipoiste arv ei pruukinud oklaadiandmetes kajastuda. On võimalik, et tegemist oli erandliku näitega, kuid pigem vajab see küsimus tulevikus põhjalikumat uurimist.

Oklaadiraamatute andmetel kasvas perioodil 1836–1863 tsunftikäsitöölise üldarv 405

¹⁴⁵ LVVA.77.1.4655

¹⁴⁶ EAA.3110.1.259. L 3

¹⁴⁷ LVVA.77.1.4631

¹⁴⁸ EAA.3110.1.259. L 3p

¹⁴⁹ **Raimo Pullat**. Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang des 19. Jahrhunderts. Lk 106

¹⁵⁰ LVVA.77.1.4657

¹⁵¹ **Epp Kangilaski**. Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 198

inimese võrra ehk perioodi lõpuks oli Tartu linnas kokku 1148¹⁵² tsunftikäsitöolist.

2.2.1. Tsunftioklaadi sisse kirjutatud inimesed

Järgnevalt on analüüsitakse perioodil 1836–1863 Tartu tsunftioklaadi kantud inimeste päritolu. Kokku märgiti oklaadiraamatutesse 556 uut tsunftioklaadi liiget.

Väljastpoolt linna tulnud inimesed

Väljastpoolt Tartu linna kirjutati tsunftikäsitöölisi juurde 221 ehk umbes 40% uutest käsitöolistest, mis näitab, et suurem osa sellest liikumisest toimus linna-siseselt. Siinjuures tuleb meeles pidada, et tsunftioklaadi märgiti ka tsunftide juurde kuuluvad inimesed ehk tsunfti- ja inkorporeeritud meistrite sellid ning osa õpipoistest.

Suurima grupi väljastpoolt tulijatest moodustasid mõisatest tulnud inimesed. Neid oli kokku 102 ehk peaaegu pooled mujalt tulnutest. Keskmiselt tuli maalt ligi neli inimest aastas, trend oli pidev ning õige veidi tõusev.

Osa linnakäsitöolistest tegutses maal. Linnast välja siirdusid ajutiselt nii vaesunud meistrid kui ka sellid, kellele ei olnud linnas rakendust. Jüri Linnus jagab nad vabadeks käsitöolisteks ja linnakäsitöolisteks. Antud kontekstis tuleb vabade käsitöoliste all silmas pidada linnas kutse omandanud käsitöölisi ehk endisi õpipoisse ja selle. Maal tegutsesid ka vaesunud tsunftimeistrid või inkorporeeritud meistrid ehk linnakäsitöölised, kes leevendasid oma elujärge ajutiselt mõisate juures töötamisega.¹⁵³ Ajutise iseloomu tõttu jääb aga see liikumine tõenäoliselt oklaadiraamatutes ei kajastu.

Maal tegutsevad vabad käsitöölised pakkusid konkurentsi ning raskendasid linnakäsitöö olukorda.¹⁵⁴ Tsunftiõigused linnast väljapoole ei küündinud ning maal tegutsevad sellid ei olnud kohustatud linna inkorporeeritud tsunftimeistriks saama. Tsunftikäsitöoliste eesõiguste saamiseks siirduti aga võimalusel siiski ametlikult linna tsunfti juurde.¹⁵⁵

Järgmine suurem grupp oli teiste linnade tsunftikäsitöölised. Selliseid horisontaalset

¹⁵² LVVA.77.1.4635

¹⁵³ **Jüri Linnus.** Die Landhandwerker in Estland vom 16. Jh. bis zum Beginn des 19. Jh. Lk 7

¹⁵⁴ **Jüri Linnus.** Käsitöölised Eesti väikelinnades 18. sajandi lõpul ja 19. sajandi algul. Lk 185

¹⁵⁵ **Epp Kangilaski.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. Lk 195

mobiilsust harrastanud oli 78 ning vähemalt viiel juhul oli tegemist suurte peredega¹⁵⁶. Sagedasemad lähtelinnad olid Valga (9 inimest), Pärnu ja Limbaži (mõlemast 7 inimest), Viljandi, Tallinn ja Võru (kõigist 6 inimest). Tänapäevaste Eestis aladelt tuldi veel Rakverest (2), Haapsalust (1), Kuressaarest (1) ning lisaks Eestimaa kubermangust 16 inimest täpsustamata linnadest või siis maapiirkondadest.¹⁵⁷ Väljastpoolt tänapäevaste Eestis ala tuldi juba eespool mainitud Limbažist (7), Riiast (4), Vilniusest (2), Valmierast, Liepajast, Jelgavast ja Peterburist (kõigist 1) ning Kuramaa kubermangust 7 inimest täpsustamata linnadest või maapiirkondadest.¹⁵⁸ Teistest linnadest tulnute liikumise trend on aastate lõikes stabiilne ning pidev, keskmiselt veidi alla kolme inimese aastas.

Suuruselt kolmanda grupi moodustasid välismaalt tulnud käsitöölised. Välismaa all peetakse oklaadiraamatutes silmas väljastpoolt Venemaa piire tulnud inimesi. Kuna eristatud on ka Soome, loeti analüüsi tarvis tehtud statistikas ka sealt tulnud inimesed välismaalaste hulka (vt lk 84). Väljastpoolt Vene kubermange ja Soomest tuli vaadeldaval ajavahemikul tsunftioklaadi kokku 23 inimest, väga kerge tõus liikumise trendis oli 1840. aastate teisel poolel. Tõenäoliselt oli tegemist välismaiste meistritega, kes võeti tööle Tartu manufaktuurides ja vabrikutes. 1845. aastal kirjutati tsunftioklaadi kolm välismaalt tulnut – üks neist oli välismaalt tagasitulnud, ilmselt rännuaastatel viibinud sell, ning üks käsitöölise tuli Tartusse Soomest.¹⁵⁹

Vähesel määral kirjutati Tartu tsunftioklaadi isikuid teiste linnade lihtkodanike hulgast – kokku 13 inimest. Tegemist oli üksikjuhtumitega, 1836. ja 1852. aastal kergitavad numbrit suuremad perekonnad. Näiteks 1836. aastal tuli Tartusse Kaunasest pere, kuhu kuulus kolm meesliiget¹⁶⁰ ning 1852. aastal nelja meesliikmega pere Peterburist¹⁶¹. Muud lähtekohad olid Riia linn, Kuramaa kubermang ja Eestimaa kubermang¹⁶².

Erandlikeks juhtudeks jäid ka kolme väljastpoolt Tartut pärineva tööliste sissekirjutamised tsunftioklaadi – Ahja mõisast¹⁶³, Viljandist¹⁶⁴ ja Eestimaa kubermangu täpsustamata linnast või maapiirkonnast¹⁶⁵ – ning kahe endise ametniku arvestamine Tartu tsunftioklaadi –

¹⁵⁶ näiteks LVVA.77.1.4669

¹⁵⁷ näiteks LVVA.77.1.4631

¹⁵⁸ näiteks LVVA.77.1.4632

¹⁵⁹ LVVA.77.1.4652

¹⁶⁰ LVVA.77.1.4658

¹⁶¹ LVVA.77.1.4652

¹⁶² näiteks LVVA.77.1.4658

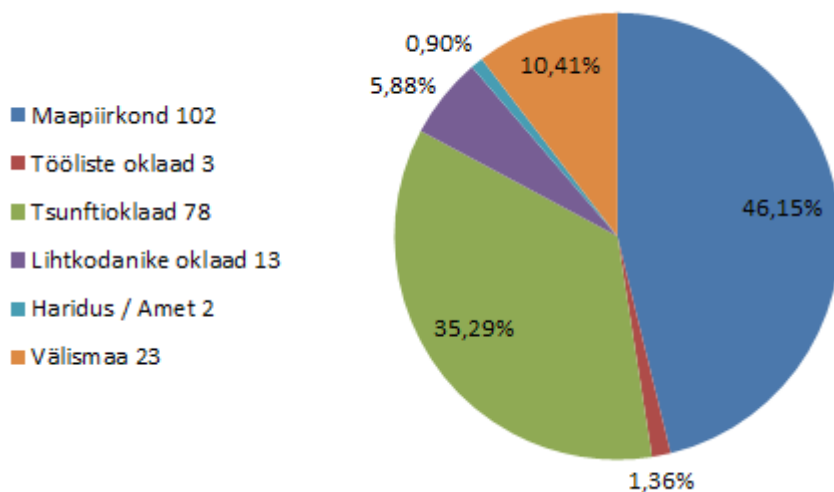
¹⁶³ LVVA.77.1.4660

¹⁶⁴ LVVA.77.1.4649

¹⁶⁵ LVVA.77.1.4670

ametist vabastatud ametnik Kuramaa kubermangust¹⁶⁶ ja Saaremaa sillakohta ametnik¹⁶⁷.

Joonis 5. Väljastpoolt Tartu linna tsunftioklaadi kirjutatud isikute lähtekohad ja -rühmad

Linnas tsunftioklaadi ümberkirjutatud inimesed

Tartu linna seest kirjutati aastatel 1836–1863 tsunftioklaadi 335 inimest, mis oli enamus uutest tsunftikäsitöolistest. Raimo Pullat on kirjutanud, et suurema osa oma liikmeskonnast said tsunftid lihtrahva ja tööliste seast.¹⁶⁸ Seda kinnitavad ka oklaadiraamatute andmed, seda enam, kui lisada juurde eespool nimetatud maapiirkonnast tulnud inimesed.

Kaheks sagedasemaks lähterühmaks olid Tartu linna tööliste oklaad ja Tartu linna lihtkodanike oklaad, vastavalt 136 inimest ehk ligikaudu 47% ning 128 inimest ehk umbes 45% linna seest liikunutest. Nii tööliste kui lihtkodanike oklaadist juurde kirjutatute trend oli perioodi jooksul pidev ja kergelt tõusev. Mõlema lähterühma puhul oli aastatel 1853–1855 ja aastal 1859 liikumise näitaja hüppeliselt kõrgem. Tööliste puhul oli üldine keskmine umbes neli inimest aastas ja lihtkodanike puhul ligikaudu kolm inimest aastas. Vastavate kõrgeaastate keskmine oli aga töölistel 12,5 (7, 17, 19, 7) ja lihtkodanikel 15,25 (16, 15, 20, 10). Tööliste puhul torkab silma veel 1848. aastal tsunftioklaadi kantud 10

¹⁶⁶ LVVA.77.1.4656

¹⁶⁷ LVVA.77.1.4634

¹⁶⁸ **Raimo Pullat**. Eesti linnad ja linlased. Lk 21

inimest¹⁶⁹ ning 1860. aastal tulnud 9 inimest¹⁷⁰.

Tartu kaupmeeste gildidest kirjutati käsitöölise oklaadi kokku 14 inimest. Üldiselt oli tegemist üksikjuhtumitega – 1844. aastal kaks kaupmeest¹⁷¹ ning 1857. ja 1862. aastal kummalgi üks kaupmees¹⁷². Kaupmeeste arvu kergitavad kõrgemaks 1863. aastal tsunftioklaadi kirjutatud 10 inimest¹⁷³, sealjuures kolm neist olid isa ja kaks poega. Kuna vaadeldav andmestik kajastab liikumist aastani 1863, ei ole sarnaselt tööliste oklaadiga hetkel võimalik öelda, kas kaupmeeste liikumine maksukogukondadesse muutus pidevaks.

Erinevatelt ametikohtadelt ja kõrgema hariduse omandanute hulgast algas tsunftioklaadi ümberkirjutamine üksikjuhtumitena alates 1854. aastast. Kokku kirjutati aastatel 1854–1863 ümber kuus inimest. 1854. aastal arvati käsitöölise hulka ametist vabastatud Tartu Ülikooli pedell Alexander Dannbaum¹⁷⁴ ning 1860. ja 1861. aastal märgiti oklaadi haridust omandavad orvud Friedrich Kangro ja Ludwig Pross¹⁷⁵. 1863. aastal oli sellest kategooriast tulnud juba kolm – haridust omandav orb Christian Müller, endine marsikomissar Alexander Woldemar Andresen ning kreisiarsti õpilane Friedrich Wilhelm Rehling¹⁷⁶. Kas tegemist oli algava tõusva trendiga, ei ole vaadeldava perioodi andmete põhjal võimalik öelda¹⁷⁷.

Neli inimest kirjutati tsunftioklaadi Tartu teenijate oklaadist (VIIDE) – 1849. aastal Reihhold Leopold Hempel¹⁷⁸, 1861. aastal Andreas Bernard¹⁷⁹ ning 1863. aastal Carl Heinrich Ferdinand Schmidt ja Adolph Hansen¹⁸⁰.

Ühe huvitava juhuna märgiti 1855. aastal Tartu käsitöölise oklaadi Vilno kubermangust pärit aadlik Johann Matzkewitsch, kes polnud oma aadliseisusesse kuulumist tõendanud.¹⁸¹ Lisaks oli ta kolme eelneva aasta eest võlgu, kuid mitte tsunftioklaadi maksu mahus.

Arvestuslike puudujääkide parandusena märgiti perioodil jooksvalt oklaadi juurde kokku

¹⁶⁹ LVVA.77.1.4670

¹⁷⁰ LVVA.77.1.4632

¹⁷¹ LVVA.77.1.4666

¹⁷² LVVA.77.1.4657; LVVA.77.1.4634

¹⁷³ LVVA.77.1.4635

¹⁷⁴ LVVA.77.1.4654

¹⁷⁵ LVVA.77.1.4632; LVVA.77.1.4633

¹⁷⁶ LVVA.77.1.4635

¹⁷⁷ Pansionaadis õppivaid orbe võtsid meistrid meelsasti enda juurde, kuna nende pealt ei olnud vaja maksta pearahamaksu.

¹⁷⁸ LVVA.77.1.4648

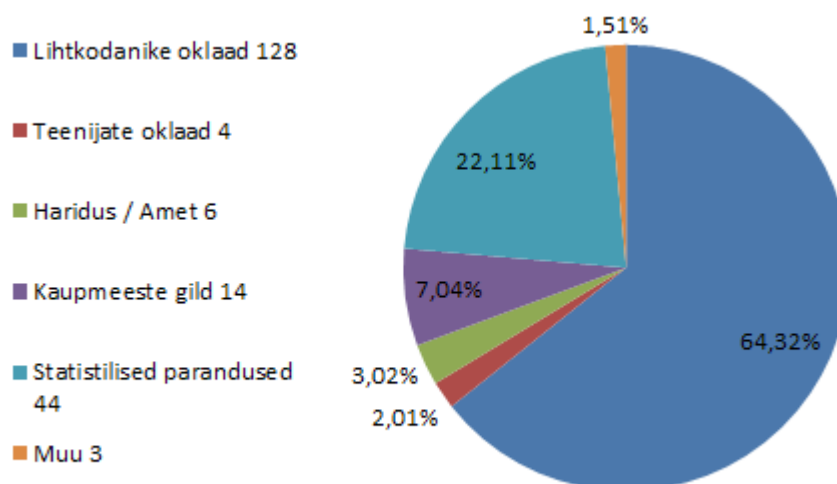
¹⁷⁹ LVVA.77.1.4633

¹⁸⁰ LVVA.77.1.4635

¹⁸¹ LVVA.77.1.4655

28 viimast hingeloenduse ajal lugemata jäänud inimest ning statistika korras 11 inimest aastase hilinemisega ning ilma sisulise informatsioonita. Ülejäänud viie statistiliste paranduste alla arvestatu lähtekoht või -rühm on teadmata.

Joonis 6. Tartu linnas tsunftioklaadi liikunud inimeste lähtekohad ja -rühmad

2.2.2. Tšunftioklaadist välja kirjutatud inimesed

Järgnevalt analüüsitakse perioodil 1836–1863 Tartu tsunftioklaadist välja kirjutatud inimeste liikumist. Võrreldes tsunftioklaadi juurdetulistega oli vaadeldaval perioodil tsunftioklaadist ametlikult lahkujaid peaaegu kolm korda vähem – absoluutarvudes 177. Lahkujate hulgas oli ligikaudu kaks korda rohkem suurte peredega inimesi kui äsja lisandunud tsunftikäsitöölise hulgas, vastavalt ligikaudu 8% ja 4% üldhulgast. Kuna abikaasasid ja tütreid oklaadiraamatutesse ei kantud, on see teadmine samas väga hinnanguline. Küll aga võib arvata, et tsunftikäsitööliseks sai pigem vallaline või väikese perega noorem mees ning pere kasvades ja majanduslike olude halvenes tekkis vajadus hakata teisi elatusvõimalusi otsima.

Linnast välja liikunud inimesed

Tartust välja liikus nendel aastatel kõigest 39 tsunftikäsitöölist, suurem osa neist – 21 – mõne teise linna tsunftioklaadi. Popluarseimaks sihtkohaks oli Eestimaa kubermang, kuhu kirjutati ümber 13 inimest. Kaks käsitöölist kolisid Tallinnasse¹⁸² ja Rakverre¹⁸³, ülejäänud 11 isiku konkreetsem sihtkoht jäi täpsustamata. Seejuures ei pruukinud tegemist olla linnadega, kuna õppinud käsitöölisi vajati ka arenevate tööstustega asulatesse. Lisaks Eestimaa kubermangule mindi veel Viljandisse, Valmierasse, Peterburgi ja Riiga¹⁸⁴. 1841. aastal on täpsustatud, et George Friedrich Suckel läks Peterburgi kingsepaks¹⁸⁵.

Kaheksa inimest läks Tartust välja kaupmeeste gildidesse, kuid selle numbri kergitab suureks 1836. aastal Novgorodi kolmandasse gildi läinud viie meesliikmega perekond¹⁸⁶. 1839. aastal kirjutati August Gottlieb Kladt Pihkva kolmandasse gildi¹⁸⁷, järgmisel aastal Theodor Schultz Narva kaupmeheks¹⁸⁸ ning 1852. aastal Robert Georg Schumann Eestimaa kubermangu kolmandasse gildi¹⁸⁹.

Teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse kirjutati Tartust ümber viis inimest. Isa ja poeg August Ferdinand ja Alexander Ferdinand Henning kolisid Riiga¹⁹⁰, ülejäänud aga Pärnusse, Valka ja Peterburgi¹⁹¹.

Ameti tõttu kolis Tartust ära kolm inimest. 1850. aastal läks Woldemar Aleksander Andresson Valmiera sillakohtu marsikomissariiks¹⁹², 1860. aastal sai Julius Herrmann Stockmarist tsaari õukonna purskkaevumeister¹⁹³ ning aastal 1862. kolis Carl Rosentreu Saaremaale sillakohtu ametnikuks¹⁹⁴. Carl Rosentreu puhul on oklaadiraamatutes väike ebatäpsus, kuna samasugune sissekanne on ka lihtkodanike oklaadi raamatus¹⁹⁵. Igal juhul on selge, et liikumine toimus, kuigi info lähterühma asjus ei ole täpne¹⁹⁶.

¹⁸² LVVA.77.1.4661

¹⁸³ LVVA.77.1.4658

¹⁸⁴ näiteks LVVA.77.1.4635

¹⁸⁵ LVVA.77.1.4663

¹⁸⁶ LVVA.77.1.4658

¹⁸⁷ LVVA.77.1.4661

¹⁸⁸ LVVA.77.1.4662

¹⁸⁹ LVVA.77.1.4652

¹⁹⁰ LVVA.77.1.4661

¹⁹¹ näiteks LVVA.77.1.4631

¹⁹² LVVA.77.1.4649

¹⁹³ LVVA.77.1.4632

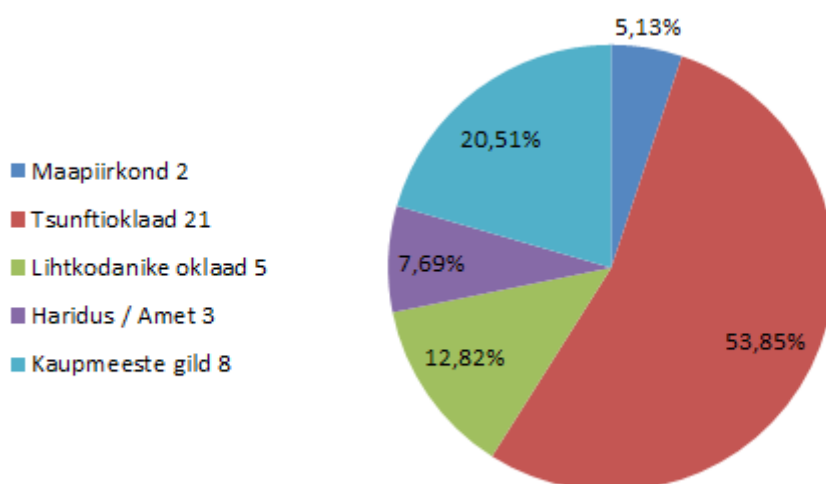
¹⁹⁴ LVVA.77.1.4634

¹⁹⁵ LVVA.77.1.4634

¹⁹⁶ NB. Tsunftioklaadi ja lihtkodanike oklaadi sissekanded tehti füüsiliselt samasse oklaadiraamatusse

Tartust välja maapiirkondadesse liikus tsunftikäsitöölise hulgast nendel aastatel ametlikult vaid kaks inimest ning kumbki neist ei jäänud tänase Eesti aladele. 1846. aastal läks August Heinrich Krüger Kuramaa kubermangu mõisa käsitööliseks¹⁹⁷ ning aastal 1854 lahkus Georg Limberg Kolbergise mõisa Aluksne piirkonnas tänase Läti alal¹⁹⁸. Seega eespool viidatud raskustesse sattunud tsunftikäsitöölise ajutised mõisate juures käimised, mida kahtlemata üsna sageli ette tuli, oklaadiraamatutes üldjuhul ei kajastunud.

Joonis 7. Tsunftioklaadist ja Tartust välja liikunud inimeste sihtkohad ja -rühmad

Linna edasi jäänud endised tsunftikäsitöölised

Oklaadist lahkujatest suurem osa – 118 inimest ehk ligikaudu 67% jäi edasi Tartu linna. Sealjuures ei olnud Tartu linna piires liikunute sihtrühmade variatiivsus eriti kõrge. Rohkem kui pooled ehk 79 inimest kirjutati oklaadist välja seetõttu, et nad olid omandanud kõrgema hariduse või astunud mõne ametikohale. Vaadeldaval ajavahemikul oli sellel põhjusel liikunute trend stabiilne, silma torkab vaid aasta 1842, kui korraga kirjutati oklaadist välja kümme kõrgema hariduse või ameti tõttu liikunud inimest.¹⁹⁹

Peaaegu võrdselt liikus inimesi Tartu linna lihtkodanikuks või kaupmeeste gildi – vastavalt

¹⁹⁷ LVVA.77.1.4668

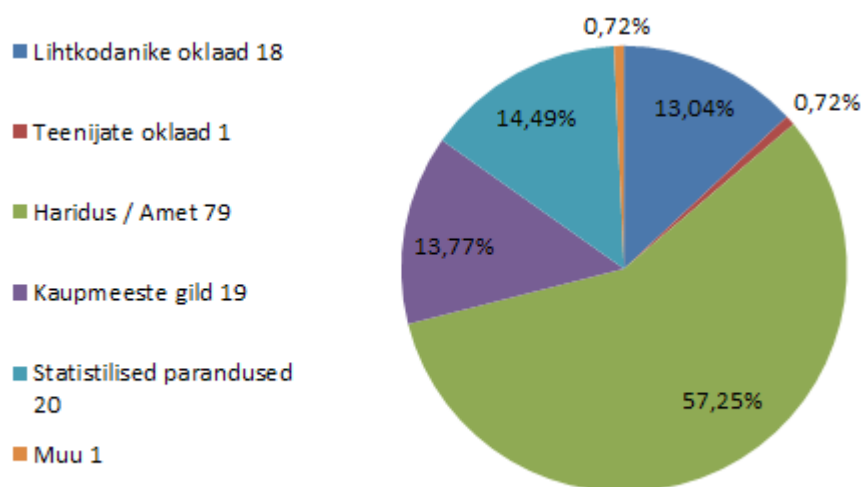
¹⁹⁸ LVVA.77.1.4654

¹⁹⁹ LVVA.77.1.4664

18 ja 19 inimest. Stabiilsust nendes liikumistes ei olnud, minejaid ei olnud igal aastal ning mindi ühe- või kahekaupa. Erandiks oli 1963. aasta, kui lihtkodanike oklaadi kirjutati ümber kuus inimest, samas oli nende hulgas ka üks nelja meesliikmega suurem perekond.²⁰⁰

Kokku 20 inimest märgiti perioodi jooksul oklaadist välja ka ametliku arvestuse parandamiseks – neist kuus olid viimase hingeloenduse ajal topelt arvestatud ning 14 inimest vaadeldaval perioodil õigel aastal märkimata jäänud. Viimaste puhul, kuna nad märgiti järgmise aasta raamatusse üldarvuna, saab trendid aastate lõikes adekvaatsed, kuid paraku ilma sisulisema informatsioonita.

Joonis 8. Tsunftioklaadist välja kirjutatud ja Tartu linna jäänud inimeste sihtkohad ja -rühmad

Mitte ühtegi inimest pole tsunftioklaadist kantud ei Tartu ega teiste linnade tööliste oklaadidesse. Vastavalt J. L. Jürise käsitlusele võiks seda arvata. Nimelt pidi käsitöö konkureerima aina kiiremini areneva tööstusega – tekkivad vabrikud hakkasid käsitööd välja tõrjuma ning paljud käsitöölised nii tsunftide kui tsunftiväliste töökodade juurest olid sunnitud minema vabrikutööliseks.²⁰¹ Tsunftikäsitöölisi võis kahtlemata ka manufaktuuride ja vabrikute juures rohkem või vähem ajutiselt töötada, kuid ametlikult tööliste oklaadi nad

²⁰⁰ LVVA.77.1.4635

²⁰¹ **Johannes Leopold Jüris**. Kaubawalmistamise ja käsitöö edenemine keskajast meie ajani

ennast ümber kirjutada ei lasknud. Vastav liikumine võis loomulikult toimuda pigem tsunftivälise käsitöölise hulgas või siis hiljem, alates 1860. aastate teisest poolest.

Järeldus

Oklaadiraamatute andmete analüüsimisel ning võrdluses teiste allikatega selgus, et tsunftioklaadi raamatute andmestik võis olla inimeste liikumise kajastamisel mõnevõrra täpsem kui tööliste oklaadi puhul. Põhjus võib olla selles, et tsunftioklaadi kuulunud isikud olid selgemini määratletud ning nende liikumine oli stabiilsem. Sarnaselt tööliste oklaadi raamatutega, mis kajastasid pigem püsivalt linna jäänud inimeste liikumist, kanti ka tsunftioklaadi käsitöölised, kes kuulusid kindlamalt tsunfti juurde. Proovi-õpipoisse ja õpipoisse seega tsunftioklaadi pigem sisse ei kirjutatud ning just seetõttu vajab suur oklaadi kuulunute üldarv edasist lähemat uurimist.

Oklaadiraamatute andmete võrdluses Tartu Pottseppade Tsunfti dokumentidega selgus, et meistrite hulgas võeti oklaadis arvele enamasti väljastpoolt Tartut tulnud isikud. Meistrid olid suurema liikuvusega ning oklaadi kandmine seotud seega elukoha vahetusega. Sellest võib omakorda järeldada, et ülejäänud tsunftikäsitöölised, ehk siis paiksemad sellid, olid enne meistriks saamist enamasti juba oklaadis arvel. Õpipoisid olid pigem arvel tööliste või talupoegade oklaadides. Meistritel ei olnud rentaabel lasta neid tsunftioklaadis arvele võtta, kuna sel juhul olid õpipoiste eest makstavad maksud kõrgemad.

Väljastpoolt Tartu linna sai tsunftioklaad kõige rohkem uusi liikmeid maapiirkondadest, sellise liikumise trend oli pidev ning veidi tõusev. Tsunftikäsitöölise eesõiguste saamiseks siirdusid võimalusel ametlikult linna tsunfti juurde ka maapiirkondades liikuvad endised tsunftide õpipoisid ja sellid. Väljastpoolt kolisid Tartusse veel teiste linnade tsunftikäsitöölised, ka nende liikumise trend oli analüüsitava perioodil pidev ning stabiilne. Suuruselt kolmanda grupi moodustasid välismaalt tulnud käsitöölised. Tõenäoliselt oli tegemist välismaiste meistritega, kes võeti tööle Tartu manufaktuurides ja vabrikutes või kes asutasid uusi ettevõtteid ise. Ülejäänud liikumised erinevatest Tartu-välistest lähtekohtadest ja -rühmadest olid juhusliku iseloomuga, näiteks teiste linnade lihtkodanike, tööliste ja endiste ametnike Tartusse kolimine.

Suurem liikumine Tartu tsunftioklaadi toimus Tartu linna siseselt. Siinkohal kinnitavad

oklaadiraamatute andmed ka varem levinud seisukohta, et tsunftid said suurema osa oma liikmeskonnast lihtrahva ja tööliste seast – seda enam, kui arvestada juurde ka maapiirkondadest tulnud inimesed. Kaheks sagedasemaks linna-siseseks lähterühmaks olid tööliste oklaad ja lihtkodanike oklaad. Veidi väiksem oli liikumine gildikaupmeeste hulgast ning seda võib pidada pigem juhuslikuks – sarnaselt tööliste oklaadiga sagesid sellised juhtumid vaadeldava perioodi lõpus ning kindlama suundumuse algust pole seega võimalik välja tuua. Alates 1954. aastast hakati oklaadiraamatutesse kandma ka tsunftide juurde võetud orbe, kes õppisid pansionaadis. Tegemist võis olla kasuliku ajutise tööjõuga, kuna nende pealt ei pidanud meistrid makse maksma.

Võrreldes tsunftioklaadi juurdetulijatega oli vaadeldaval perioodil tsunftioklaadist ametlikult lahkujaid peaaegu kolm korda vähem. Lahkujate hulgas oli ligikaudu kaks korda rohkem suurte peredega inimesi, kui äsja lisandunud tsunftikäsitöölise hulgas. Seega võib arvata, et tsunftikäsitööliseks sai pigem vallaline või väikese perega noorem mees ning pere kasvades ja majanduslike olude halvenedes või nõudmiste suurenedes tekkis vajadus hakata teisi elatusvõimalusi otsima.

Tsunftikäsitöölise hulgas ja lisaks ka Tartust väljapoole liikus vähe käsitöölisi, suurem osa neist mõne teise linna tsunfti juurde. Tartust lahkuti ka selleks, et astuda mujal kaupmeeste gildi või asuda mõnele ametikohale. Kõiki neid liikumisi erinevatesse sihtrümadesse ühendab asjaolu, et enamasti ületas ränne ka kubermangu piire. Raskustesse sattunud tsunftikäsitöölise ajutine lahkumine maapiirkonda oklaadiraamatutes üldjuhul ei kajastu.

Tsunftikäsitööliskonnast lahkujatest suurem osa jäi siiski edasi Tartu linna. Rohkem kui pooled neist kirjutati oklaadist välja seoses kõrgema hariduse omandamise või mõnele ametikohale asumisega. Oluliselt vähem inimesi ning pigem juhuslikult liikus edasi lihtkodanike hulka või kaupmeeste gildi.

Kokkuvõtteks võib nentida, et tsunftikäsitöölise hulka pääsemine ja seal püsimine oli vastava valdkonna inimestele eesmärk omaette. Lahkuma ajendas eelkõige hariduse omandamine ja kasvõi ajutiselt maksudest vabastavale ametikohale asumine või piisava kapitali kogumine edasiliikumiseks kaupmeeste gildi. Tuli ette ka horisontaalset mobiilsust Tartu ja teiste linnade tsunftioklaadide vahel, kuid see nähtus ei olnud massiline.

III Tartu lihtkodanikud

3.1. Tartu linnaelanikud ja kodanikud

18. sajandi jooksul oli Tartu linn pidanud üle elama Põhjasõja ning mitme tulekahju laastamised, mis kahandasid drastiliselt linnaelanike arvu. Linna kiirele taastumisele aitasid kaasa Vene keskvalitsuse abi ja toetused.²⁰² 1785. aastal anti Venemaal välja uus linnaseadus (Armukiri linnadele), mis jagas linnaelanikud omandi olemasolu ja suuruse ning tegevusala järgi erinevatesse klassidesse ning kergendas mõneti lihtrahva olukorda.²⁰³ 1790. aastaks oli linnaelanike arv kasvanud 3603-ni.²⁰⁴

Kuigi pärast asehalduskorra kaotamist vana korraldus 1797. aastal põhijoontes taastati, jäi püsima lihtsam kodanikuks saamise kord ja toimusid ümberkihistumised kodanikkonna sees. Magistraat jaotas linlaste vahel riigi- ja kohalikud maksud ning nõudis need ka sisse.²⁰⁵

Tartu linnaelanike loomulik iive oli vaadeldaval perioodil negatiivne.²⁰⁶ Linnarahvastiku kasv põhines sellest tulenevalt migratsioonil. Sisserändel oli olulisem tegur vahemaa kui rahvastiku tihedus ning migratsioon maalt linna oli pigem feminiinse iseloomuga.²⁰⁷

Kalev Katus ja Allan Puur on sõnastanud linnastumise ja migratsiooni põhjusliku seose – demograafiliselt tähendab linnastumistaseme kasv lisaks linna- ja maarahvastiku taaste erinevustele, piirimuutustele ja muudele teguritele peamiselt maalt linna suunduva

²⁰² **Lea Leppik.** Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802–1918. Lk 77

²⁰³ **Peeter Treiberg.** Tartu linn XVIII sajandil (aa. 1704–1800). – Tartu. Lk 112

²⁰⁴ **Lea Leppik.** Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802–1918. Lk 77

²⁰⁵ Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 52-53 (Lea Leppik)

²⁰⁶ **Felix Huebner.** Biostatik der Stadt Dorpat und ihrer Landgemeinde in den Jahren 1834-1859: eine Abhandlung, welche mit Bewilligung einer Hochverordneten Medicinischen Facultät der Universität zu Dorpat zur Erlangung des Doctorgrades öffentlich vertheidigen wird. Dorpat: Heinrich Laakmann, 1861. Lk 53

²⁰⁷ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 86-87

rändevoo ülekaalu vastupidises sihis kulgeva rände ees.²⁰⁸

Näiteks 1867. aasta Liivimaa linnades toimunud rahvaloenduse andmetel oli Tartu linnaelanikest Tartus sündinud vaid 35,6%.²⁰⁹

Üldisele rahvaarvu suurenemisele vaatamata kasvasid Eesti linnad kuni 1860. aastateni suhteliselt aeglaselt. 19. sajandi keskel linnade areng takerdus hoopis ning väiksemates linnades linnaelanike arv ajutiselt koguni vähenes.²¹⁰ Taandareng rahvastiku arvus oli tingitud eelkõige halvenevatest majanduslikest oludest – tsunftikäsitöö kiratses (vt lk 33–35) ning manufaktuuride ja vabrikute areng oli aeglane (vt lk 19–21). Suur roll oli kindlasti ka Liivimaa linnu tabanud kooleraepideemiatel aastatel 1831–1833, 1848–1849 ja 1853–1854.²¹¹

Kuna linnarahvastik kasvas eelkõige maaelanike arvel, oli oluliseks teguriks linnade suurenemise pidurdumisel ka Krimmi sõda, mis põhjustas maapiirkondades suurt tööjõukadu ja põllutööde hilinemist.²¹²

Kui eespool viidatud majanduslikud olud arenesid Tartus üldjoontes käsikäes teiste Balti kubermangude linnadega, oli ometi üks tegur, mis eristas seda linna teistest oluliselt ning mõjutas nii otseselt kui kaudselt Tartu linnaelanike arvu kasvamist. Selleks oluliseks teguriks oli 1802. aastal taasavatud Tartu Ülikool.

Hillar Palametsa andmetel suurenes Tartu linnarahvastiku arv perioodil 1797–1835 kolm korda ning eriti kiire oli tõus just ülikooli avamise järgselt.²¹³ Ülikool tõmbas Tartusse võrdlemisi rohkelt uusi tulijaid nii õppejõudude kui üliõpilaste näol. See omakorda elustas nii käsitööd ja kauplemist kui ka suurendas näiteks majaperemeeste ja korterite väljaüürijate sissetulekuid.²¹⁴ Seega oli ülikooliga seotud inimeste arvu kasvul oluline mõju ka teiste valdkondade arengule. Otseselt ülikooliga seotud elanike arv ehk immatrikuleeritud üliõpilasi oli aastaks 1827 juba 2394.²¹⁵

²⁰⁸ **Kalev Katus, Allan Puur.** Siseränne põlvkonnaaates. – Asustus ja ränne Eestis. Toim. H. Kulu ja T. Tammaru. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005. Lk 117-150.

²⁰⁹ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Rahvastik. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Lk 122

²¹⁰ Eesti Ajalugu V. Pärisorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 198-201 (Tiit Rosenberg)

²¹¹ Samas. Lk 84-89 (Tiit Rosenberg)

²¹² Samas

²¹³ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Rahvastik. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Lk 119

²¹⁴ **Hans Kruus.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 121

²¹⁵ **Raimo Pullat.** Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang des 19. Jahrhunderts. Lk 97

Üliõpilaste puhul pole teada, mille alusel neid ajutisteks ja alalisteks linnaelanikeks arvestati.²¹⁶ Ajutisteks elanikeks peetud üliõpilased oklaadiraamatutes ilmselt ei kajastunud. Alalistest linnaelanikest üliõpilased kajastusid raamatutes pigem siis, kui nad peale hariduse omandamist oklaadist välja kirjutati (vt lk 73–74). Seda toetab oklaadiraamatutest nähtav asjaolu, et oklaadidest välja liikus oluliselt rohkem hariduse omandamisega seotud isikuid, kui oklaadidesse sisse.

Sarnaselt tööliste ja tsunftioklaadiga ei ole tegelikult päris selge, keda täpsemalt arvestati lihtkodanike oklaadi kuuluvaks. Selle väljaselgitamiseks on kõigepealt vajalik anda põgus ülevaade 19. sajandi keskpaiga linnaelanikkonnast üldisemalt.

Linnarahvastik jagunes maksude alusel kaheks – maksuvabad ehk privilegieeritud seisused ning maksukohustuslikud. Maksuvabade alla kuulusid aadlikud, haritlased ehk Balti kubermangudes literaadid ning pärilikud ja isiklikud aukodanikud. Maksukohustuslikud, ligikaudu 80–90% linnaelanikest olid osa linnakodanikke, tsunftikäsitöölised, kaupmehed, vabad inimesed ja linnamõisate talupojad.²¹⁷

Teine määratlus, mille alusel linnaelanikke grupeerida, on kodanikuks ja mittekodanikuks olemine. Kaugeltki mitte kõik linnaelanikud ei kuulunud kodanikkonda, see oli väiksem ning privilegieeritud osa.²¹⁸ Vene seaduste alusel jagunes rahvastik nelja seisusesse – aadel, vaimulikkond, linnakodanikkond ja talupojad. Balti kubermangude linnade elanikkonna ja kodanikkonna määratles omakorda Balti provintsiaalseadustiku teine osa, *Ständerecht*.

Selle järgi kuulusid linnaelanike hulka aukodanikud, gildidesse kuuluvad kaupmehed, literaadid, lihtkodanikud (*Kleinbürger, Beisassen*), tsunftikäsitöölised ning vabad inimesed, teenijad ja töölised. Linnaelanikud omakorda olid kas kodanikud või mittekodanikud. Mittekodanikud olid kõik ülalpool nimetatud inimesed, kes ei olnud andnud linnakodaniku vannet ega omandanud vastava linna kodanikuõigusi. Olles küll ametlikult linnaelanikud, kohaldus neile Vene riigi üldine seadusandlus ning neil puudusid võrreldes linnakodanikega mitmed Balti Provintsiaalseadustikust tulenevad eesõigused.²¹⁹

²¹⁶ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 92

²¹⁷ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 63

²¹⁸ Samas

²¹⁹ Provinzialrect der Ostseegouvernements, zusammengestellt auf Befehl des Herrn und Kaisers Nikolai Pawlowitsch. II Theil. Ständerecht. Drittes Buch, Von den Bürgern. St. Petersburg, 1845. § 941–944

Linnakodanikuks saamine eeldas kuulumist väikesesse ehk käsitöölise gildi või suurde gildi. Suure gildi liikmeteks olid kaupmehed ja literaadid ning liikmesuse taotlemisel tuli ette näidata tõendid ka vastava hariduse või ettenähtud õppeaastate läbimise kohta (*Handelsgeselle*), kohustuslik oli omada linnas ka kinnisvara. Väikesesse, Tartus Püha Antoniuse Gildi võeti vastu kõik käsitöömeistrid, kes olid õppinud tsunftimeistri juures ning olid ühtlasi ka tsunfti juures kirjas.²²⁰

Provintsiaalseadustiku-järgsed suurde gildi kuulunud linnakodanikud ehk kodanikuvande andnud gildikaupmehed ja literaadid ei maksnud pearaha ega kuulunud seega oklaadidesse, lisaks ei olnud neil nekrutikohustust – kõik ülejäänud linnaelanikud olid aga maksustatud vastavalt Vene riigi määrustele. Linnakodanikest tsunftikäsitöölised olid maksukohuslased, kuid vabastatud koos mittekodanikest tsunftikäsitöölisega nekrutikohustusest, kui linnakogukond nende eest 300 rubla maksis.²²¹

Linnade lihtkodanike oklaadidesse (*Simple Bürger*) kuulusid seega maksukohuslastest linnaelanikud. Edasi, kasutades välistamise meetodit, on võimalik oklaadi kuuluvate linnaelanikkonna gruppide hulka vähendada. Esmajärjekorras saab välistada pärilikud ja isiklikud aukodanikud ning literaadid. Literaatideks loeti näiteks vaimulikud, haritlased, arstid, proviisorid, kooliõpetajad, näitlejad ja kunstnikud. Neile lisanduvad veel erusoldatid ja teised militaarvaldkonna inimesed ning soldatite lapsed, kohtuteenrid, linnaametnikud, kantseleitöötajad ja ka endised kantseleitöötajad, postikomissarid ja postiametnikud, orvud, madrused ja lootsid.²²² Kõrvale jäävad ka gildidesse kuulunud kaupmehed, kelle üle peeti eraldi arvestust ning kes kanti maksuoklaadidest välja juba kolmandasse gildi astudes. Eraldi oklaadi kuulusid ka teenijad (*Dienst Oklad*). Lõpuks saab välistada loomulikult ka töölised ja tsunftikästiöölised.

Seega kuulusid lihtkodanike oklaadi näiteks kõik tsunftivälised käsitöölised, kes olid alalised linnaelanikud ning linlased, kes tegelesid kauplemisega, kuid ei kuulunud ühte kaupmeeste gildidest. Lisaks veel Balti Provintsiaalseadustikus nimetatud linnaelanike kategooriad – vabad inimesed, kes ei kuulunud teistesse oklaadidesse ning lihtkodanikud (*Beisassen*).

Veiko Berendsen ja Margus Maiste tõid oma monograafias välja, et linnakodaniku

²²⁰ Provinzialrecht der Ostseegouvernements. § 979, 981

²²¹ Provinzialrecht der Ostseegouvernements. § 1483–1488

²²² LVVA.77.1.4689 – Buch über die Veränderungen in der Seelenzahl der Nichtabgabenpflichtigen Stände. 1863

seisusesse ehk antud töö kontekstis lihtkodanike oklaadi võisid astuda veel näiteks mujale mitte sisse kirjutatud vallaslapsed, isikud, kellel polnud õigust astuda tsiviilteenistusse, kantseleiametnike ja apteekriõpilaste lapsed ja errulastud sõdurid. Samuti ka kõik maaelanikud, mis tähendas, et sellesse oklaadi sai koondada rahvakihid, kes ei olnud enam talupojad, kuid ei vastanud ka kõrgemate seisuste nõudmistele.²²³ Ilmselt kehtisid sarnased põhimõtted suuremas osas ka 19. sajandi keskpaigas ning eelneva analüüsi põhjal kuuluvad sellised inimesed töö kontekstis lihtkodanike oklaadi.

Linnaeestlastest mittekodanikud olid peamiselt majateenijaiks, kojameesteks, voorimeesteks, musta- ehk lihttöö ametites päevilisteks, turukaupmeesteks, piima-, pudu-, vürts- ja õllepoe, sauna- ja trahteripidajaiks. Nad domineerisid lihtsamates käsitööharudes, olles rätsepad, kingsepad, sepad, kiviraidurid ja lihunikud.²²⁴

Järgnev analüüs lihtkodanike oklaadi raamatute põhjal annab ülevaate, milline oli oklaadi kantud isikute geograafiline ja sotsiaalne päritolu ning milliseid impulsse edasiseks liikumiseks andis kuulumine lihtkodanike oklaadi.

3.2. Muutused lihtkodanike hulgas oklaadiraamatute andmetel

Aastal 1836 oli Tartu lihtkodanike oklaadi kuuluvate inimeste üldarvuks oklaadiraamatus märgitud 1487.²²⁵ Perioodi lõpuks, 1863. aastal oli see arv kahanenud 1230-ni.²²⁶

1851. aasta alguses oli oklaadiraamatu andmetel Tartus 1459 lihtkodanikku²²⁷, aasta teisel poolel, pärast 9. hingeloendust sisseviidud parandusi, märgiti lihtkodanike arvuks 1149²²⁸. Seega oli vahemikus 1836–1851 lisaks oklaadiarvestusele toimunud kahanemine 310 inimese võrra.

Vahetult enne 10. hingeloendust 1857. aastal näitas oklaadiraamatute statistika

²²³ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 111

²²⁴ Eesti Ajalugu V. Pärisorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 198-201 (Tiit Rosenberg)

²²⁵ LVVA.77.1.4658

²²⁶ LVVA.77.1.4635

²²⁷ LVVA.77.1.4650

²²⁸ LVVA.77.1.4651

lihtkodanike arvuks 1117 inimest²²⁹. Peale loendusest tulenevat parandust arvestati oklaadi 1859. aastal 1157 isikut²³⁰. Sarnaselt tööliste oklaadiga oli 9. ja 10. hingeloenduse vahel toimunud oklaadiarvestuses mittekajastuv kasv. Võimalikest põhjustest hingeloendite ja oklaadiraamatute andmestike lahknevuste kohta on pikem selgitus tööliste oklaadi analüüsi juures (vt lk 22–23).

Siinkohal on sobilik võrrelda oklaadiraamatute andmeid nende usaldusväärsuse väljaselgitamiseks inimeste liikumise kajastamisel Alatskivi valla passiregistri andmetega. 1862. aastal kirjutati lihtkodanike oklaadi Alatskivi vallast pärit Wilhelm Pöddersohn²³¹. Valla passiregistri viimane sissekanne tema kohta pärineb aastast 1858²³². Viimases on tema nimekujuks Wilhelm Peterson ning alternatiivse nimevormina on see märgitud ka oklaadiraamatusse. Sarnaselt tsunftioklaadi kirjutatud inimestega oli ka tema juba neli aastat enne oklaadi kandmist Tartus elanud. Sellest nähtub, et iseseisvad oklaadiraamatute andmed võimaldavad teha järeldusi ainult ametlikult oklaadides arvele võtmise aja mitte tegelike geograafiliste liikumiste täpsema aja kohta.

Aastaks 1863 oli oklaadiraamatu andmete alusel Tartus 1230 lihtkodanikku²³³, mis näitab, et kogu perioodi lõikes oli oklaadi kantud lihtkodanike arv vähenenud 257 inimese võrra.

3.2.1. Lihtkodanike oklaadi sisse kirjutatud inimesed

Järgnevalt on analüüsitakse perioodil 1836–1863 Tartu lihtkodanike oklaadi kantud inimeste päritolu. Kokku märgiti oklaadiraamatutesse 739 uut linnaelanikku.

Väljastpoolt linna tulnud inimesed

Väljastpoolt Tartut lisandus oklaadi 357 inimest ehk veidi vähem kui pool uutest lihtkodanikest.

Kõige rohkem kirjutati oklaadi uusi lihtkodanikke maapiirkondadest. Neid oli kokku 238, mis oli juurdetulnute suurim rühm üldse, moodustades üle 68% linnast väljastpoolt

²²⁹ LVVA.77.1.4657

²³⁰ LVVA.77.1.4631

²³¹ LVVA.77.1.4634

²³² EAA.3110.1.259. L 6

²³³ LVVA.77.1.4635

tulnutest ning ligi kolmandiku nii linna seest kui väljastpoolt tulnud inimestest. Liikumise trend oli kasvav, kuigi mitte stabiilselt, ning 238 inimese hulgas oli vähemalt 13 suuremat perekonda. Seda oli rohkem kui üheski teises rühmas. Vaadeldava perioodi maalt linna lihtkodanike oklaadi liikumise ilmselge haripunkt oli aastatel 1859–1862, mil lisandus 95 inimest ehk 40% terve perioodi jooksul maalt tulnutest.

Järgmine suurem grupp inimesi lisandus Tartu lihtkodanike oklaadi teiste linnade lihtkodanike oklaadidest – vaadeldaval perioodil kokku 80. Keskmise tulijate arv aastas oli ligi kolm, aastatel 1843, 1849 ja 1850 ei kirjutatud teiste linnade vastavatest oklaadidest juurde aga kedagi²³⁴ ning aastatel 1851 ja 1862 lisandus vastavalt 11 ja 7 teise linna lihtkodanikku²³⁵. Samas oli esimesel juhul liikunute hulgas üks perekond kolme meesliikmega ning teisel juhul kaks perekonda kolme meesliikmega. Kõige rohkem üksikjuhte oli aastatel 1855 ja 1863, mil Tartusse liikus vastavalt 7 ja 5 uut lihtkodanikku teistest linnadest²³⁶. Enim esinenud lähtelinnad olid Võru (13), Viljandi (8), Valga (4), Pärnu (3), Pihkva (3), Valmiera (3), Lemsalu (3) ja Riia (3)²³⁷. Teistest kubermangudest, kuid täpsustamata linnaga olid esindatud Eestimaa kubermang (8), Kuramaa kubermang (3), Minski kubermang (4 – üks perekond)²³⁸, Kostroma kubermang (2)²³⁹ ning Valgevene linn Mogiljov (2)²⁴⁰. Huvitava asjaoluna on oklaadiraamatusse aastatel 1848 ning 1860–1862 üles märgitud maapiirkondadest tulnud lihtkodanikke Pärnu- ja Tartumaalt, kokku 17 inimest, kellest mitmed olid suuremad perekonnad²⁴¹.

Viimane asjaolu võib omakorda selgitada eespool kirjeldatud oklaadiraamatute statistika puudujääke. Kuna paistab, et osa lihtkodanikke võis siiski lühemat või pikemat aega ka maapiirkondades elada, ei pruugi selline liikumine raamatutes alati kajastuda ning peale hingeloendusi võeti ametliku oklaadistatistika aluseks hetkel linnas elanud lihtkodanikud.

Suuruselt järgmised juurdetulijate grupid olid juba marginaalsed. Teiste linnade tsunftioklaadidest tuli vaadeldaval perioodil kokku 16 inimest. Liikumine oli juhuslik, kuid veidi sagedasem 1840. aastate teisel poolel. Lähtelinnadeks olid Riia (5), Viljandi (2),

²³⁴ LVVA.77.1.4665; LVVA.77.1.4648; LVVA.77.1.4649

²³⁵ LVVA.77.1.4650; LVVA.77.1.4651; LVVA.77.1.4634

²³⁶ LVVA.77.1.4655; LVVA.77.1.4635

²³⁷ näiteks LVVA.77.1.4634

²³⁸ LVVA.77.1.4654

²³⁹ LVVA.77.1.4653

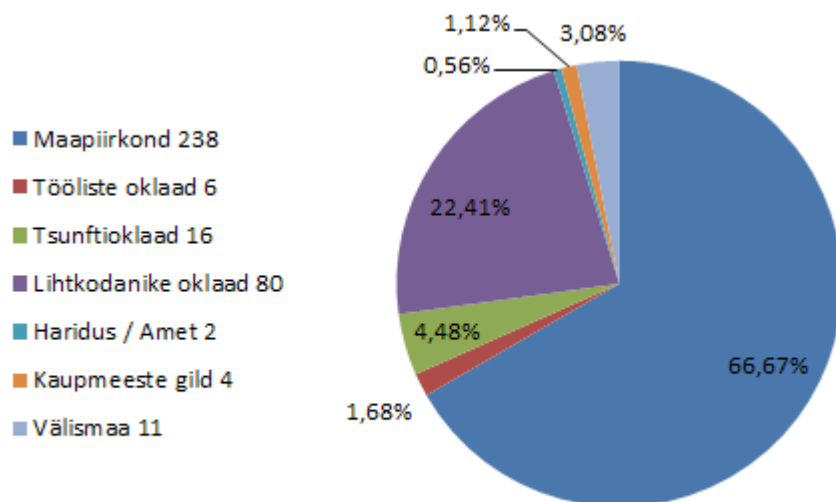
²⁴⁰ LVVA.77.1.4635

²⁴¹ LVVA.77.1.4670; LVVA.77.1.4632–4634

Valga (2), Tallinn (2), Paide (1) ja Valmiera (1).²⁴² Kolm endist tsunftikäsitöölist tulid Eestimaa kubermangu täpsustamata linnast.²⁴³

Üksteist inimest tuli Tartu lihtkodanike oklaadi välismaalt, kuus endist töölist teistest linnadest ning neli endist kaupmeest Tartust väljastpoolt. Kaks kaupmeest, isa ja poeg Johann Carl ja Alexander Schulz olid tulnud 1855. aastal Peterburi kolmandast gildist²⁴⁴, 1860. aastal Alexander Henning Kiievi teisest gildist²⁴⁵ ning 1861. aastal Pawel Nicolajew Besnossow Pihkva kolmandast gildist²⁴⁶. Kaks korda märgiti Tartu lihtkodanike oklaadi sisse Friedrich Heide – 1839. aastal oli ta tulnud Välisasjade Kolleegiumi mööblimeistri ametist²⁴⁷ ning juba 1841. aastal Siseministeeriumi mööblimeistri kohalt²⁴⁸. Kõik need liikumised olid juhusliku iseloomuga.

Joonis 9. Väljastpoolt Tartu linna lihtkodanike oklaadi kirjutatud inimeste lähtekohad ja -rühmad

²⁴² näiteks LVVA.77.1.4658

²⁴³ näiteks LVVA.77.1.4648

²⁴⁴ LVVA.77.1.4655

²⁴⁵ LVVA.77.1.4632

²⁴⁶ LVVA.77.1.4633

²⁴⁷ LVVA.77.1.4661

²⁴⁸ LVVA.77.1.4663

Linnas lihtkodanike oklaadi ümberkirjutatud inimesed

Oklaadi juurdetulnutest 318 inimest ehk ligikaudu 43% kõikidest oklaadi sisse kirjutatud isikutest liikusid linnasiseselt.

Konkurentsilt suurima grupi moodustasid kaupmeeste gildist tulnud inimesed – kokku 173 ehk üle poole linnasiseselt liikunutest. Oklaadiraamatute pidamise algusaegadel, kuni aastani 1844, märgiti gildist tulnud kaupmehed üles üldnumbritena, vaid 1841. ja 1842. aastal toodi üksikud välja ka nimeliselt.²⁴⁹ Edasi, kuni aastani 1863, kirjutati endised kaupmehed teistega sarnaselt oklaadi sisse ükshaaval nimeliselt ning 1863. aastal jällegi 21 kaupmeest üldarvuna²⁵⁰. Kaupmeeste lihtkodanike oklaadi ümberkirjutamise trend ei olnud selgelt tõusev ega langev vaid pidev ja kõikuv. Ühtegi kaupmeest ei kirjutatud ümber 1843., 1845. ja 1853. aastal ning 1850. aastate lõpus oli liikumine intensiivsem kui muidu. 1863. aastal kirjutati ümber 22 kaupmeest, nendest 21 eelpool mainitud statistilise numbrina, kuid see ei pruukinud tähistada reaalselt liikumist, vaid pigem kujunenud olukorra fikseerimist.²⁵¹

Suuruselt teise grupi moodustasid 68 kõrgemalt haritud või mõnelt ametikohalt tulnud inimest. Seejuures paisutavad numbrid suureks 1849. aastal üles märgitud 26 literaati²⁵², kuid ka ülejäänud 42 sellesse rühma jagatud inimestest annavad kokku suuruselt teise grupi. Liikumine oli stabiilne ainult 1840. aastatel, enne ja pärast seda kümnendit pigem juhuslik. Suuremaid perekondi kanti lihtkodanike oklaadi ainult ühel juhul – 1837. aastal kirjutati oklaadi ümber eksamineeritud Johann Georg Prinz koos kolme pojaga.²⁵³ 1836. aastal kanti oklaadi kolm postikomissari poega, Robert, Paul ja Constantin Presusfreund, kes olid ka kõik hariduse omandanud.²⁵⁴ Postikomissar oli amet, millest kirjutati lihtkodanike oklaadi kõige rohkem inimesi (6).²⁵⁵ Erinevatest ametikohtadest olid esindatud veel politseimeistrid, kantseleiteenistujad – ka Tartu Ülikooli teenistujad ja raametnikud, ministeriaalid ja muud kohtuteenrid, politsei vahtmeistrid (kaks neist 1859.

²⁴⁹ LVVA.77.1.4663, 4664

²⁵⁰ LVVA.77.1.4635

²⁵¹ Kaupmeeste ja näiteks ka literaatide, orbude või vanausuliste kajastamine oklaadiraamatutes korruga suuremal hulgal võib tuleneda sellest, et kuuludes enne oklaadi kandmist või peale oklaadist välja kirjutamist maksuvabade inimeste hulka, ei peetud nende liikumise üle oklaadiraamatute kontekstis nii täpset arvestust. Tegemist võis olla ka muudatustega määrustes või eeskirjades, kuid sellised üksikküsimused jäävad käesoleva uurimuse raamidest väljapoole.

²⁵² LVVA.77.1.4648

²⁵³ LVVA.77.1.4659

²⁵⁴ LVVA.77.1.4658

²⁵⁵ näiteks LVVA.77.1.4664

aastal Eestimaa kubermangust²⁵⁶) ning inimesed militaarjurisdiktsiooni alt. Ülejäänud olid kõrgema hariduse omandanud ehk eksamineeritud isikud, hariduse spetsiifika on oklaadiraamatutes enamasti täpsustamata. 1845. aastal kirjutati lihtkodanike hulka kaks ebaseaduslikult eksamineeritud inimest – isa ja poeg Christian Heinrich ja Adolph Christian Schubert²⁵⁷. 1849. aastal kanti oklaadiraamatusse Gustav Friedrich Oldekop²⁵⁸, nekrutikohustusest vabastatud Tartu ehitusmeister. 1849. aastal kanti oklaadi ka juba mainitud 26 literaati, kellest 12 olid nekrutikohustusest vabastatud ning nende hulgas ka üks suurem, viie meesliikmega perekond²⁵⁹.

Välja võiks veel tuua Tartu tööliste oklaadist lihtkodanike oklaadi ümber kirjutatud 21 töölist ning samuti Tartu tsunftioklaadist liikunud 18 käsitöolist. Mõlemal juhul oli liikumine harv ja juhuslik. 1839. aastal lihtkodanike oklaadi ümber kirjutatud endine tööline Friedrich Umbli oli märgitud üles ka Tartu käsitööliste oklaadi. Kummal juhul on tegemist veaga, pole oklaadiraamatute andmete põhjal võimalik päris kindlalt väita. Kuna tööliste oklaadist lahkunud ja Tartu linna jäänud isikute hulgast kirjutati ligikaudu 63% tsunftioklaadi ja ainult 10% lihtkodanike oklaadi (vt lk 29–31), siis on tõenäolisem, et Friedrich Umbli liikus siiski pigem tsunftioklaadi.

Perioodil 1836–1863 täiendati lihtkodanike oklaadiraamatute juurdetulijate lehti jooksvalt kokku 64 statistilise parandusega, nende hulgas 38 viimatisel hingeloenduse ajal lugemata jäänud või teadmata ära olnud isikut.

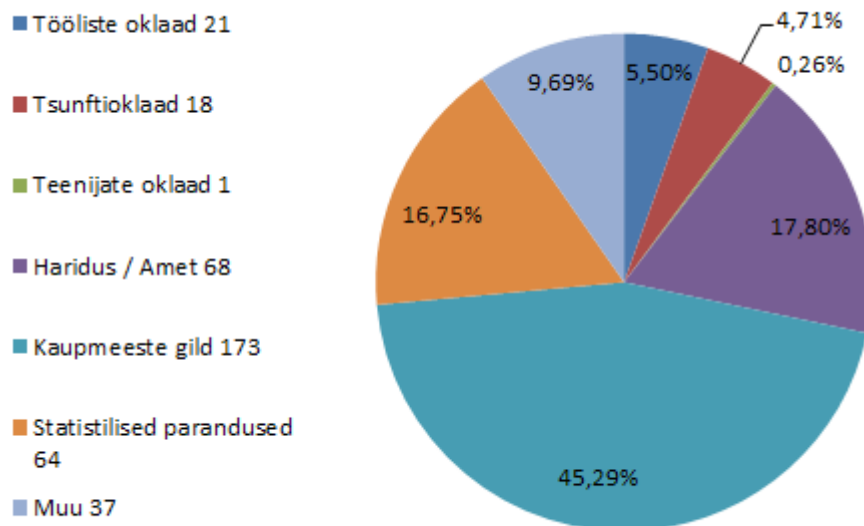
²⁵⁶ LVVA.77.1.4631

²⁵⁷ LVVA.77.1.4667

²⁵⁸ LVVA.77.1.4648

²⁵⁹ LVVA.77.1.4648

Joonis 10. Tartu linnas lihtkodanike oklaadi kirjutatud inimeste lähtekohad ja -rühmad

3.2.2. Lihtkodanike oklaadist välja kirjutatud inimesed

Perioodil 1836–1863 lahkus Tartu lihtkodanike oklaadist ametlikult 736 inimest, kõigest kolm inimest vähem kui selles vahemikus oklaadi juurde kirjutati. Oklaadi juurde kirjutatute hulgas oli aga rohkem suuremaid perekondi kui lihtkodanike oklaadist maha arvestatute hulgas, mistõttu võib liikumisi pidada rohkem või vähem võrdseks, kui perekondi tervikutena lugeda üksikjuhtumiteks.

Oklaadist lahkumise trend perioodil oli kasvav. Oklaadiraamatute pidamise algaastatel, 1836. ja 1837. aastal, oli ümberkirjutatute arv suur.²⁶⁰ Nimelt 1836. aastal liikusid 53-st inimesest 31 ehk üle poole Tartu linnast välja²⁶¹ ning 1837. aastal 34-st isikust 13 ehk üle kolmandiku²⁶². Edaspidi oli selline liikumine oluliselt väiksem, kuigi tõusva joonega.

Kui analüüsida oklaadi vahetamise põhjuseid ehk sihtkohti ja -rühmi, siis on pilt võrreldes uute lihtkodanike lähtekohtade ja -rühmadega märksa vähem kirju. Kolm selgelt suuremat motiivi oklaadist lahkumiseks olid kõrgema hariduse omandamine või mõnele ametikohale

²⁶⁰ LVVA.77.1.4658–4659

²⁶¹ LVVA.77.1.4658

²⁶² LVVA.77.1.4659

asumine (30%), kaupmeeste gildi astumine (28,7%) ja Tartu tsunftioklaadi ümberkirjutamine (17,5%).

Linnast välja liikunud inimesed

Lihtkodanike oklaadist ning ühtlasi ka Tartu linnast lahkus kokku 138 inimest ehk ligikaudu 19% oklaadist väljakirjutatute koguarvust. Ükski erinev põhjus ei andnud alust stabiilseks liikumiseks – trendid erinevatel gruppidel olid ebastabiilsed ning pigem juhuslikud.

Kõige suurema grupi moodustasid teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse ümberkirjutatud, kokku 74 inimest. Seda arvu kergitavad aastad 1836 ning 1837, mil lahkujaid oli vastavalt 27 (neist kolm suuremat perekonda²⁶³) ning 6²⁶⁴. Populaarsemad sihtkohad olid Rakvere (16, nende hulgas mitu suuremat perekonda), Võru (12, oli populaarne 1850. aastatel), Paide (6), Peterburi (6) ning mindi ka Pärnusse, Pihkvasse, Paldiskisse, Valka, Viljandisse, Eestimaa kubermangu täpsustamata linna, Riiga, Cesisesse, Kiievise, Oudovasse ja Voroneži.²⁶⁵

Järgmise suurema grupi moodustasid lihtkodanike oklaadist maale läinud inimesed, kokku 24 isikut. Tegemist oli üksikute juhtudega ning numbri muudavad kõrgemaks 1859. aastal Avinurme mõisa Torma kihelkonnas ümberkirjutatud 15 inimest, seal hulgas kaks suuremat, nelja ja viie meesliikmega perekonda²⁶⁶. Lisaks läksid 1838. aastal vanaisa Ivan Teklistov koos pojapoeg Stepan Fedoroviga Peterburi kubermangu talupoja oklaadi²⁶⁷, 1854. aastal August Leopold Caspersohn Sürgavere mõisa Suure-Jaani kihelkonnas²⁶⁸ ning 1863. aastal Fedor Ivannov Kisalejov Kavastu mõisa Tartu-Maarja kihelkonnas²⁶⁹.

Lihtkodanike oklaadist ja Tartust välja liikus ametlikult ka 16 kaupmeest. Sihtkohtadeks olid erinevad linnad – 1837. aastal läks kuue meesliikmega perekond Haapsalu kaupmeeste kolmandasse gildi²⁷⁰, järgnevatel aastatel mindi veel Tallinnasse ja teistesse Eestimaa kubermangu täpsustamata linnadesse, Pihkvasse, Peterburi, Moskvasse, Kroonlinna ning

²⁶³ LVVA.77.1.4658

²⁶⁴ LVVA.77.1.4659

²⁶⁵ näiteks LVVA.77.1.4653

²⁶⁶ LVVA.77.1.4631

²⁶⁷ LVVA.77.1.4660

²⁶⁸ LVVA.77.1.4654

²⁶⁹ LVVA.77.1.4635

²⁷⁰ LVVA.77.1.4659

Soome²⁷¹.

Mujale koliti ka seoses kõrgema hariduse omandamise või ametisse asumisega, vaadeldaval perioodil kokku 11 korral:

1836 Friedrich Heyde, Välisasjade Kolleegiumi mööblimeister²⁷²

1839 Friedrich Heyde, Siseministeeriumi mööblimeister²⁷³

1842 Alexander Eduard Printz, Kaluga aadli pensioniasutuse järelevaataja²⁷⁴

1843 Adam Jannau, Moskva gümnaasiumi järelevaataja²⁷⁵

1844 Carl Ernitz, Valdais Novgorodi kubermangus meditsiiniõpilane²⁷⁶

1844 Peter Heinrichsen, Peterburi Larini gümnaasium²⁷⁷

1852 Alexander Hinrichsen, Peterburi Tehnoloogia Instituut²⁷⁸

1853 Johann Jacob Rautenberg, Pärnu sillakohtu marsikomissar²⁷⁹

1854 Ferdinand Gustav Stein, Peterburi Tehnoloogia Instituut²⁸⁰

1857 Fritz Theodor Daugell, Moskva Põllumajanduskool²⁸¹

1862 Carl Rosentreu, Saaremaa sillakohtu ametnik²⁸²

Kui allpool on näha, et Tartu linna tsunftioklaadi kirjutati ümber võrdlemisi palju inimesi, siis teiste linnade tsunftidega liitus vaadeldaval perioodil üksnes kaheksa inimest. Sihtkohtadeks olid Rakvere (2), Valga (2), Paide (1), Võnnu (1), Riia (1) ja Peterburi (1).²⁸³

Viis inimest liikus nendel aastatel täpsustamata asjaoludel välismaale (1), Soome (3) ja Venemaale (1).²⁸⁴ Üks inimene kirjutati ümber Riia teenijate oklaadi.²⁸⁵

²⁷¹ näiteks LVVA.77.1.4664

²⁷² LVVA.77.1.4658

²⁷³ LVVA.77.1.4661

²⁷⁴ LVVA.77.1.4664

²⁷⁵ LVVA.77.1.4665

²⁷⁶ LVVA.77.1.4666

²⁷⁷ samas

²⁷⁸ LVVA.77.1.4652

²⁷⁹ LVVA.77.1.4653

²⁸⁰ LVVA.77.1.4654

²⁸¹ LVVA.77.1.4657

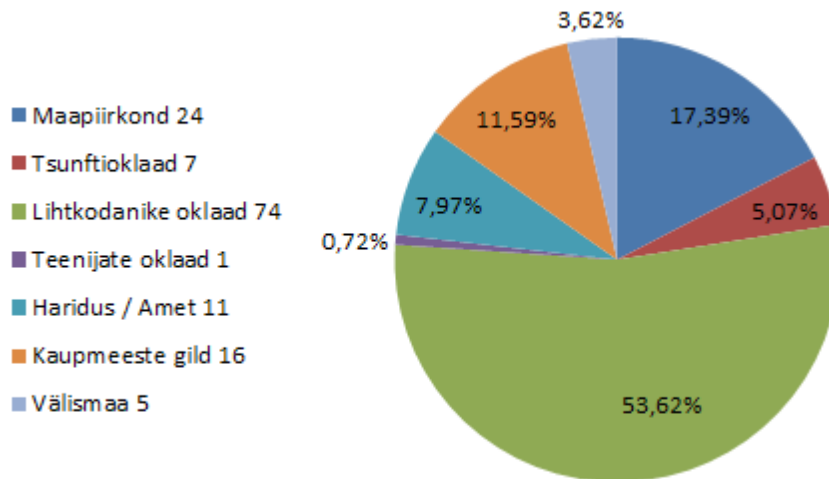
²⁸² LVVA.77.1.4634

²⁸³ näiteks LVVA.77.1.4648

²⁸⁴ näiteks LVVA.77.1.4663

²⁸⁵ LVVA.77.1.4633

Joonis 11. Lihtkodanike oklaadist ja Tartu linnast välja liikunud inimeste sihtkohad ja -rühmad

Linna edasi jäänud endised lihtkodanikud

Suurem osa liikumisest toimus Tartu linna sees – linnasisene lihtkodanike oklaadist lahkumine moodustas kogu liikumisest umbes 75% ehk kokku 566 inimest. Suuremad grupid olidki juba mainitud tsunftikäsitöölised, kaupmehed ning haritlased ja ametnikud.

Tartusse jäänutest kirjutati kõige sagedamini oklaadist välja kõrgema hariduse omandanuid ja ametisse astunuid, vaadeldaval perioodil kokku 215 inimest ehk peaaegu 40%. Nende seas oli ainult üks suurem perekond – 1862. aastal läks kolme poja isa Johann Bernhard Bartels Tartu Ülikooli kantseleiametnikuks.²⁸⁶ Pojad pandi kirja ametniku poegadena kuni täisealiseks saamiseni. Oklaadiraamatusse on ka märgitud, et hiljem läksid kõik kolm edasi Riia lihtkodanikuks. Selget trendi selles grupis välja ei joonistu, ümberkirjutatuid oli igal aastal, kuid kõikva hulgaga. Perioodi keskmine oli 7,6 inimest aastas.

Järgmise suurema grupi moodustasid kaupmeeste gildi ümber kirjutatud inimesed, neid oli Tartusse jääjate hulgas 195 ehk üle kolmandiku. Kaupmeestena alustajate hulgas oli ka kõige rohkem suuremaid peresid – kirja on pandud perioodi peale kokku 37 kaupmehe poega ehk 19% kaupmeesteks minejate koguhulgast. Näiteks Friedrich Johann Wiekberg kirjutati koos seitsme pojaga lihtkodanike oklaadist kaupmeeste gildi ümber lausa kaks

²⁸⁶ LVVA.77.1.4634

korda – aastatel 1854 ja 1863²⁸⁷, gildist lihtkodanike hulka sattusid nad vahepeal uuesti 1860. aastal²⁸⁸. Oklaadiraamatus on 1860. aastal nende kohta märgitud *aus der Gilde getreten*, mis võib tähendada nii gildist välja astumist kui ka välja viskamist. Ilmselt oli tegemist sellega, et Wiekbergi kapitali maht vähenes aastaks 1859/1860 väiksemaks, kui kaupmeeste gildis nõutud või siis ta ei jaksanud maksta kapitalimaksu. Aastaks 1863 oli tõenäoliselt kogunenud piisavalt vahendeid uuesti gildi astumiseks. Võib arvata, et teiste kaupmeeste liikumine gildi ja lihtkodanike oklaadi vahel toimus sarnastel põhjustel ning seda esines sageli (vt lk 78–80). Wiekbergi juhtumi taoline edasi-tagasi liikumine oli küll juba harvem nähtus.

Kaupmeeste hulgas esineb oklaadiraamatutes mõningaid tagantjärele ümberkirjutamisi – aastal 1839 märgiti gildi astujate üldarvuks 15, kuid samas on juhitud tähelepanu ka sellele, et nendest 11 astusid gildi juba aastal 1835.²⁸⁹ Samamoodi on ära märgitud, et aastal 1852 üles loetletud 15 gildi astujast neli olid tegelikult läinud juba varem.²⁹⁰

Suuruselt kolmanda grupi Tartu linna jääjatest moodustasid tsunftioklaadi ümberkirjutatud inimesed. Kokku oli neid 128 ehk peaaegu neljandik ning nende hulgas oli ainult kaks suuremat nelja meesliikmega perekonda.²⁹¹ Trend vaadeldaval perioodil oli üldiselt kasvav. Selles grupis võib peituda ka väike viga, nimelt aastatel 1839, 1848 ning 1859 oli lihtkodanike oklaadist tsunftioklaadi ümberkirjutatute hulgas kokku viis inimest, kelle saabumine ei kajastu vastavates oklaadiraamatutes.²⁹²

Kaheksa inimest nimetati Tartu linna aukodanikeks – 1836. aastal vennad Wilhelm Gustav ja Franz Diedrich Spoerer ning Ludwig Carl Spörer (Spoerer) pärilikeks aukodanikeks²⁹³, 1848. aastal Paul Andreas Luetten aukodanikuks ning tema pojad Nicolaus Friedrich Paul ja Constantin Robert Moritz pärilikeks aukodanikeks²⁹⁴ ning 1850. aastal Johann Eduard Leuckfeldt koos poeg Wilhelm Alexander Johanniga pärilikeks aukodanikeks²⁹⁵.

Ülejäänud 42 inimest pandi kirja statistiliste paranduste ning maksukohustusest ajutiselt vabastatutena.

²⁸⁷ LVVA.77.1.4654, 4635

²⁸⁸ LVVA.77.1.4632

²⁸⁹ LVVA.77.1.4661

²⁹⁰ LVVA.77.1.4652

²⁹¹ LVVA.77.1.4659, 4654

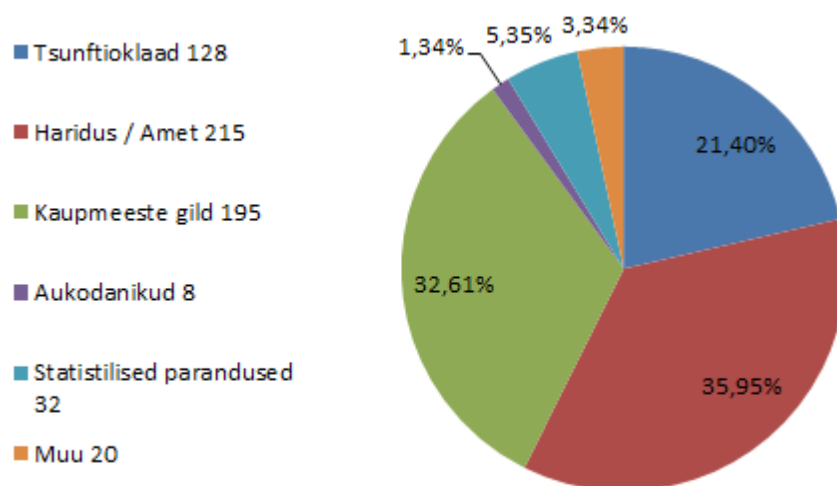
²⁹² LVVA.77.1.4661, 4670, 4631

²⁹³ LVVA.77.1.4658

²⁹⁴ LVVA.77.1.4670

²⁹⁵ LVVA.77.1.4649

Joonis 12. Lihtkodanike oklaadist välja kirjutatud ja Tartu linna jäänud inimeste sihtkohad ja -rühmad

Tartu lihtkodanike oklaadist ei kirjutatud vaadeldaval perioodil ühtegi inimest ümber ei Tartu ega teiste linnade tööliste oklaadidesse.

Järeldus

Analüüsides lihtkodanike oklaadi kuulunud inimeste võimalikku koosseisu selgus, et Balti Provintsi aalseadustikus määratletud linnakodaniku ja maksuoklaadi lihtkodaniku vahele ei saa tõmmata selget paralleeli. Provintsi aalseaduse kohaselt olid kodanikud vaid kodanikuvande andnud tsunftikäsitöölised ning gidlikaupmehed oma privileegidega – teised olid linnaelanikud. Linnaelanikkonna (ning ka tsunftikäsitöölise) maksustamine toimus Vene riigi üldiste maksustamise põhimõtete ja maksukogukondade ehk oklaadide kaudu, antud juhul lihtkodanike oklaadi kaudu.

Sarnaselt tööliste oklaadiga tuleb lihtkodanike oklaadiraamatuid analüüsides meele pidada, et oklaadiraamatutes arvestatud hingeloenduste andmed kajastavad vastavate aastate hetkeolukordi ning oklaadiraamatute endi dünaamilise iseloomuga andmestik

inimeste liikumist jooksvalt.

Kõige rohkem inimesi tõmbas lihtkodanike oklaad maapiirkondadest, see moodustas tugeva enamuse väljastpoolt Tartut tulnutest ning kolmandiku kõikidest oklaadi sissekirjutatutest. Maalt linna lihtkodanike oklaadi liikumise kõrgajaks vaadeldaval perioodil oli vahemik 1859–1862, nende aastatega lisandus ligi pool mõisatest tulnud inimestest. Järgmine suurem grupp inimesi lisandus teiste linnade lihtkodanike oklaadidest, horisontaalne mobiilsus oli kõrge – ka oklaadist lahkujatest enamus liikus teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse. Suuruselt järgmised juurdetulijate grupid olid juba marginaalsed, teiste linnade tsunftioklaadidest, tööliste oklaadidest, kaupmeeste gildidest ning välismaalt liikumise üldhulgaga võrreldes vaid üksikud juhusliku iseloomuga juhtumid. Kõige rohkem inimesi tuli küll tänase Liivimaa kubermangu Eesti aladelt, kuid esindatud olid ka kaugemad linnad Eestimaa, Kuramaa ja Kostroma kubermangudest ning Valgevenest.

Oklaadi juurdetulnutest ligi pooled liikusid linnasiseselt. Konkurentsitult suurima grupi moodustasid kaupmeeste gildist tulnud inimesed – üle poole linnasiseselt lihtkodanike oklaadi liikunutest. Kaupmeeste ümberkirjutamise trend ei olnud selgelt tõusev ega langev vaid pidev ja kõikuv, 1850. aastate lõpus oli liikumine intensiivsem. Ilmselt oli see seotud majanduslike oludega – kaupmehed, kes ei suutnud tasuda gildimaksu, pidid oma kapitali uuesti kasvatama näiteks lihtkodanike maksukogukonda kuuludes. Suuruselt teise grupi moodustasid kõrgemalt haritud või mõnelt ametikohalt lahkunud inimesed. Liikumine oli stabiilne ainult 1840. aastatel, enne ja pärast seda kümnendit pigem juhuslik. Sealjuures kirjutati ametikohtade lõikes lihtkodanike oklaadi kõige rohkem inimesti postikomissari ametist. Vähemal määral esines liikumist ka Tartu tööliste ja tsunftioklaadidest.

Tartu lihtkodanike oklaadist lahkus inimesi samas suurusjärgus, kui sinna juurde oli tulnud. Sealjuures oli oklaadist lahkumise trend kasvav. Kolm selgelt suuremat ajendit oklaadist lahkumiseks olid kõrgema hariduse omandamine või mõnele maksudest vabastavale ametikohale asumine, kaupmeeste gildi astumine ja Tartu tsunftioklaadi ümberkirjutamine.

Tartu linnast välja läks ainult veerand oklaadist lahkujatest. Ükski sihtkoht ega -rühm ei andnud alust stabiilseks liikumiseks – trendid erinevatel gruppidel olid ebastabiilsed ning pigem juhuslikud. Kõige suurema grupi moodustasid teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse ümberkirjutatud. Suuruselt järgmine grupp valis uueks elukohaks

maapiirkonna. Oklaadist ja Tartust välja liikus ka kaupmehi ja kõrgema hariduse omandanuid või mujal mõnda ametisse asujaid, vähemal määral tsunftikäsitöölisi. Välja võib tuua selle, lihtkodanike oklaadist lahkujate rändeareaal oli lai – kubermangupiirid takistuseks ei olnud ning kaugemateks sihtkohtadeks olid näiteks Moskva, Kiiev ja Oudova.

Suurem osa oklaadist väljakirjutatuid jäi edasi Tartusse. Peaaegu pooled neist kirjutati oklaadist välja seoses kõrgema hariduse omandamise või ametisse asumisega. Selget trendi selles grupis vaadeldaval perioodil välja ei joonistunud, ümberkirjutatuid oli igal aastal, kuigi kõikuva hulgaga. Üle kolmandiku Tartusse jääjatest astusid kaupmeeste gildi. Uute gildikaupmeeste hulgas oli ka kõige rohkem suuremaid peresid – umbes viiendik ülesmürgitutest olid tegelikult kaupmeeste pojad. Suuruselt kolmanda grupi linna piires liikunutest moodustasid tsunftioklaadi ümberkirjutatud inimesed, see trend oli üldiselt kasvav. Kaheksa inimest lihtkodanike oklaadist nimetati ka Tartu linna aukodanikeks.

Kuni 1850. aastateni oli lihtkodanike oklaadi juurdekasv negatiivne – uusi lihtkodanikke tuli juurde vähem, kui oklaadist lahkus. Paistab, et alates 1850. aastatest muutus see trend vastupidiseks ning lihtkodanike arv hakkas tasapisi kasvama.

IV Teiste tunnuste alusel rühmitatud inimesed

4.1. Liikumine maa ja linna vahel

Maalt linna migreerunud inimeste rände tagamaade väljaselgitamiseks tuleb esmajoones teada erinevaid olusid, mis sellist liikumist võisid mõjutada ning samuti rännet soodustavaid ja takistavaid tegureid.

Talupoegade liikumisvabaduse kitsendused jätsid sajandi esimesel poolel endiselt keeruliseks maakondade-vahelise liikumise ja tõkestasid eriti väljarändamist teise kubermangu. Veel 1897. aasta rahvaloenduse ajal, vaatamata vabamatele liikumisvõimalustele ning sel ajal juba olemas olevale raudteeühendusele, oli suurem osa Tartusse migreerunutest pärit linnale lähemast piirkonnast. See kinnitab oletust, et Tartusse sisserännanute enamik oli ka sajandi esimesel poolel ja keskpaigas pärit linnale lähematest kihelkondadest, eelkõige tänasest Tartu maakonnast.²⁹⁶

Talupojad said 1816./ 1819. aasta talurahvaseadusega küll õiguse sõlmida lepinguid ja omada vallas- ja kinnisvara, kuid mitte vabalt elukutset vahetada – tegeleda võis põllutöö ja maakäsitööga. Liivimaal vabastati taluperemehed 1823. ja 1824. aastal, sulased ja mõisteenijad 1825. ja 1826. aastal. Esimese kolme aasta jooksul võisid nad elukohta vahetada kihelkonnas, järgmise kolme aasta jooksul sillakohtu piirkonnas ning alles alates 1833. aastast alates oli lubatud elukoha vahetamine kubermangu piires. Ometi oli see vabadus piiratud – oma kubermangu linnadesse võisid nad Liivimaal asuda alles siis, kui meessoost talupoegade arv ulatus 120 000-ni, kuid seda arvu ei saavutatud veel sajandi keskpaigakski. Kuna osale mõisnikest oli talupoegade linna tööle saatmine olnud seni üks tuluallikaid, tingis see hiljem täiendava määruse avaldamise – mõisnik võis lubada

²⁹⁶ Hans Kruus. Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 123

talupojal linnas tööl käia, kuid luba anti mitte kauemaks kui aastaks.²⁹⁷ Sellest oli ilmselt suuresti tingitud ka maa ja linna vaheline pendelränne, mis kajastus passiregistris.

Väljaspool koduvalda viibimiseks pidi talupoeg hankima passi. Kubermangu piires liikumiseks piisas vallapassist, väljapoole suundumiseks tuli maakonnarenteist taotleda plakatpass. Alles 1863. aasta passiseadus lubas kuni 30 versta kaugusele asuda ilma passita. Nii olid lühiajaliselt kodust eemal olevad hooajatöölised kantud valdade passiregistritesse. Sama selgus ka esimeses peatükis – Tartu linna tööliste oklaadi raamatutesse ajutiselt linnas viibivaid töölisi ei märgitud, nende ametlikuks elukohaks oli koduvald ning ränne on jälgitav passiregistritest.²⁹⁸

Passiseaduse alusel võis asuda igale poole Balti kubermangudes, kaugemale minekuks tuli taotleda maakonnarenteist või riigikassa kantseleist plakatpass. Mõisnikel polnud enam õigust keelduda talupoegadele lahkumiseks loa andmisest.²⁹⁹

1830. aastate lõpust oli Liivimaa talupoegade olukord hakanud halvenema. 1840. ja 1841. aastal tabasid kubermangu rängad viljaikaldused. Tekkis kasvav rahulolematuse, millega seoses algas keisrile palvekirjade ja nimekirjade saatmine ümberasumiseks. Käärimine ilmnis uuesti kolm aastat hiljem usuvahetusliikumisenä peale järjekordset ikaldust, nälga ja erakordselt külma talve 1844. aastal. Usuvahetusliikumist ja ümberasumist piirati, et tulla vastu Balti aadlile.³⁰⁰ Seoses majanduslike olude halvenemise ning sellele leitud väljapääsude piiramisega hakkasid talupojad rohkem ära kasutama kubermangu-siseseid liikumisvabaduse võimalusi ning otsima paremaid elamistingumusi linnast.

Võiks järeldada, et maarahva migratsioon linnadesse kasvas, kuid sajandi teisel veerandil tabas esialgset maalt tulemise intensiivsust hoopis langus ning linnaelanike arv pigem kahanes. Oli alanud tagasirändamine maale – elamistingimused linnas ei osutunud kaugeltki sellisteks, nagu loodetud.³⁰¹

Liikumine maalt linna hoogustus uuesti 1850. aastate lõpus. Seda trendi mõjutas üleminek teorendilt raharendile ning talude päriksostmine. Pärast raharendile üleminekut ei suutnud taluperemehed enam senisel määral sulaseid pidada ning seoses teorendi kaotamisega ei olnud neid enam nii palju ka vaja. Seega oli tööjõud, kes maapiirkondades

²⁹⁷ Eesti Ajalugu V. Pärisorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 72-73 (Tiit Rosenberg)

²⁹⁸ Samas. Lk 65-66 (Aadu Must)

²⁹⁹ Samas. Lk 98-99 (Mati Laur)

³⁰⁰ Samas. Lk 80-82 (Tiit Rosenberg)

³⁰¹ **Hans Kruus.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 124

enam rakendust ei leidnud, eelkõige talu- ja mõisasulased.

Talupoegade väljapoole kubermangu asumine oli kuni 1850. aastani Liivimaa kubermangus ja 1858. aastani Eestimaa kubermangus keelatud või väga raske. Aastail 1837–1849 läks Liivimaa Eesti osast ametlikult väljapoole vaid sadakond maksualust meest, neistki 60 Eestimaa kubermangu.³⁰²

Siinkohal on sobilik välja tuua, et oklaadiraamatute andmed lisavad Aadu Musta poolt mainitud asjaolule oluliselt värvi juurde. Kinnitust leiab see, et kuni 1850. aastani liikus ka Tartust vähe inimesi Eestimaa kubermangu, oklaadiraamatute andmetel kõigest kuus – üks tsunftikäsitöoline vastavalt tsunftioklaadi ning üks lihtkodanik kaupmeeste gildi, lisaks üks Tartu tööline koos kolme pojaga Viru-Jaagupi kirikumõisa³⁰³. 1850. aastatel liikumine mõnevõrra elavnes ja Eestimaa kubermangu liikus veel 15 Tartu linnaelanikku, suurem osa neist tsunftioklaadist tsunftioklaadi.

Huvitavam on aga see, et kuigi 1858. aastani oli Eestimaa kubermangu talupoegadel teise kubermangu asumine keelatud või keeruline, siis linnaelanike kohta ei paista see kehtivat – alates 1846. aastast liikus Eestimaa kubermangust Tartu linna peaaegu kolm korda rohkem inimesi kui vastassuunaliselt – 43 inimest. Kõige rohkem oli nende seas tsunftikäsitöolisi ja lihtkodanikke. Näiteks tulid aastal 1859 Tartusse kaks endist vahtmeistrit – Carl Gustav Reinhold Lautenschlaeger³⁰⁴ ning Friedrich Ludwig Thomann³⁰⁵, kes mõlemad kirjutati lihtkodanike oklaadi. Esimene neist oli alles kolm aastat varem Tartu lihtkodanike oklaadist maksuvabasse ministeriaali ametisse asunud³⁰⁶. Seetõttu tema vahepealne liikumine teise kubermangu oklaadiraamatutes ei kajastu. Aadu Musta poolt viidatud keerulisi olusid trotsides siirdus aastatel 1849–1863 Tartu linna ka kaheksa Eestimaa kubermangu talupoega maapiirkondadest.

Alates 1860. aastatest hakkas talurahvas äsja saadud avarama liikumisvabaduse ja maal toimuva ühiskondlik-majandusliku murrangu mõjul aina suuremal määral maapiirkondadest lahkuma. Samas suunas mõjusid linnade elamistingimuste ning ühendusolude paranemine, esimene seoses kaubanduse ja tööstuse kiireneva arenguga ja teine tänu raudteede ehitamisele. Nagu on sõnastanud Tiit Rosenberg: "Linnastumise

³⁰² Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 65-66 (Aadu Must)

³⁰³ LVVA.77.1.4802

³⁰⁴ LVVA.77.1.4631

³⁰⁵ LVVA.77.1.4631

³⁰⁶ LVVA.77.1.4656

oluliseks tõmbejõuks oli üldine majanduslik, halduslik ja kultuuriline moderniseerimine, tõukejõuks aga maal valitsev ülerahvastus ja vaesus."³⁰⁷

4.1.2. Maa ja linna vaheline liikumine oklaadiraamatute andmetel

Liikumine maalt linna

Tartu linna tööliste, tsunfti- ja lihtkodanike oklaadi kirjutati aastatel 1836–1863 maapiirkondadest kokku 535 inimest. Oklaadiraamatutes joonistub kolme oklaadi puhul selgelt välja maalt linna liikumise kasv alates 1850. aastate teisest poolest. Samas eespool mainitud maale tagasiränne paistab puuduvat ainult tööliste oklaadi ning sedagi just 1850. aastate teisel poolel, mitte varem. On üpris tõenäoline, et tagasi maale rändasid just ajutiselt linnas olnud inimesed.

Kui eespool on viidatud, et linna läinud talupoegadest said eelkõige töölised, kõige lihtsamate või koguni musta töö tegijad, siis oklaadiraamatutest nähtub, et nii must-valge see pilt ei olnud. Nimelt kõige rohkem maaelanikke kirjutati juurde hoopiski lihtkodanike oklaadi – 238 meest ehk peaaegu 45% ametlikult ehk püsivalt linna tulnutest, keskmiselt ligikaudu üheksa meest aastas.

Tööliste oklaad oli esmase sihtkohana alles järgmisel kohal, sinna kirjutati perioodil juurde 195 ehk ligi 37% maalt linna tulnutest.

Lihtsamate töödega tegelesid ilmselt rohkem need, kelle linnas viibimine oli ajutisema iseloomuga ehk isikud, keda oklaadiraamatutesse kirja ei pandud. Ametlikult ja püsivalt linna tulnud eestlaste tegevusalad olid aga juba märksa mitmekesisemad.

Tsunftioklaadi kirjutati sel perioodil 102 maalt pärit inimest, mis moodustas koguhulgast umbes 19%. Kuna selle oklaadi kasvulava oli eelkõige Tartu linna elanikkond ning kõige suuremateks lähterühmadeks olidki töölised ja lihtkodanikud, siis võib arvata, et osa maaelanikkonna jaoks oli tsunftioklaad rände teiseks sammuks.

Näiteks 1857. aastal saabus Tartusse Rasinast Võnnu kihelkonnast Jüri (Jurre) Ermann, kes pandi kirja lihtkodanike oklaadi³⁰⁸. Neli aastat hiljem, aastal 1861. kirjutati ta ümber juba

³⁰⁷ Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 198-201 (Tiit Rosenberg)

³⁰⁸ LVVA.77.1.4657

Tartu tsunftioklaadi. Siis küll juba kui Georg Ermann³⁰⁹.

Nagu võis arvata, liikus kõige rohkem maapiirkondade inimesi Tartu linna Tartumaa kihelkondadest – kokku 376 inimest ehk üle 70% maalt tulnutest. Kõige intensiivsem ränne linna lähtus omakorda Tartu-Maarja kihelkonnast moodustades maakonnast tulnutest peaaegu kolmandiku. Teiseks aktiivsemaks lähtepiirkonnaks oli Kambja kihelkond.

Ka naabermaakondade Tartumaaga piirnevatest kihelkondadest oli ränne Tartu linna võrdlemisi kõrge – Viljandi- ja Võrumaalt kokku 87 inimest. Seega moodustas Tartumaa ning naabermaakondade lähimate kihelkondade liikumine kokku juba üle 85% maapiirkondadest Tartusse liikumisest. Siinjuures on selgelt näha, et Lõuna-Tartumaa ja Põhja-Võrumaa kihelkondade vahel on hüppeline liikumisintensiivsuse vahe, kuigi mõlema maakonna puhul muutub rändevoog seda nõrgemaks, mida kaugemale jääb kihelkond Tartu linnast. Viljandimaa puhul nähtub kaardil, et oluliseks tõkkeks oli Võrtsjärv ning teiste Tartumaaga piirnevate kihelkondade liikumisintensiivsus oli sarnane Tartumaalt lähtuvaga (vt lisa 8).

Liikumine linnast maale

Samal ajal lahkus linnaoklaadidest maale kõigest 83 isikut. Kõige suurem arv inimesi liikus maapiirkondadesse tööliste oklaadist, neid oli vaadeldaval perioodil kokku 57 ehk ligi 70% maale läinutest. Teisel kohal oli lihtkodanike oklaad 24 inimesega ning tsunftioklaadist lahkus ametlikult kõigest kaks inimest, kes liikusid ühtlasi välja ka Liivimaa kubermangu piiridest. Seega oli tsunftioklaad maaelanike seas kas esmase või teisese sihtkohana kõige stabiilsemaks kogukonnaks. Siinkohal tuleb meeles pidada, et mitteametlikult ehk endiselt linnakodanikena liikus tsunftikäsitöölisi maapiirkondades küll (vt lk 40).

Suurem osa linnast lahkunutest läksid Tartumaa kihelkondadesse – 46 inimest ehk üle 80% maale siirdunutest. Populaarsemateks sihtkohtades olid Torma ja Tartu-Maarja kihelkonnad. Tartumaaga piirnevatesse naabermaakondade kihelkondadesse läks vaadeldaval perioodil ainult üks inimene – Tartu tööline Johann Jaaksohn Vana-Võidu mõisa Viljandi kihelkonnas 1844. aastal³¹⁰.

³⁰⁹ LVVA.77.1.4633

³¹⁰ LVVA.77.1.4804

Veiko Berendsen ja Margus Maiste on püstitanud huvitava küsimuse – kuna seisused ja maksuoklaadid ei olnud omavahel kattuvad mõisted, siis kas linnaoklaadi kirjutatud maalt tulnud inimesed jäid edasi talupoegadeks või mitte?³¹¹

Nimelt on varem talupoegade rännet linna seostatud üldiselt ka niinimetatud formatsioonivahetusega. Sotsialistlikku teooriat edasi järgides on lähtunud arusaamast, et feodaalühiskonnas oli talupoeg seisus ja klass ning linna saabununa ta proletariseerus, kuna ei omanud tootmisvahendeid. Näiteks 1897. aastal elas Tartus 69,8% talupojaseisusest isikut, sealjuures olid nende hulgas esindatud peaaegu kõik ametite grupid.³¹²

Seega võib selguse mõttes nentida, et tööliste oklaadi kantud linnaelanikud jäid edasi talupoegadeks ning nende seisus muutus tsunfti- või lihtkodanike oklaadi ümberkirjutamisega.

4.2. Kõrgema hariduse omandanud või ametisse asunud isikute liikumine

Aadu Must on kirjutanud, et eesti päritolu inimeste jaoks oli talupojaseisusest väljumine kõige kergem linnas mõnele ametikohale asumise kaudu. Käesoleva uurimuse käigus on selgunud, et sellele lisandusid võimalustena veel ümberkirjutamine lihtkodanike oklaadi või tsunftioklaadi. Ühtlasi on elukutsega seotud ränne linnadesse allikates väga hiliselt fikseeritud ning seega seni raskesti uuritav olnud.³¹³

Kuna oklaadiraamatuid võib pidada püsivalt linnas elavate inimeste liikumise kajastamisel üsnagi täpseteks, siis on need vastavates uurimustes väärtuslikuks allikaks. Kaalu lisab ka asjaolu, et tõenäoliselt olid inimesed ise huvitatud kõrgema hariduse või ametiga seonduvaid muutusi oklaadiandmetesse esitama, kuna enamasti kaasnes sellega ka maksudest vabastamine. Paraku ei täpsusta oklaadiraamatud enamasti omandatud hariduse sisu või spetsiifikat.

³¹¹ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 112–113

³¹² Samas. Lk 112–113

³¹³ Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 65-66 (Aadu Must)

Oklaadidest kirjutati välja üliõpilased, kes pühendusid teadlase, vaimuliku, sõjaväelase või tsiviilteenistuja karjäärile, kuid seda alles peale õpingute lõpetamist.³¹⁴ Oklaadiraamatutes sageli esinev amet, mis vabastas inimese maksukohustusest ajutiselt, ainult ametisolemise ajal, oli postikomissari tööpost. Isadega koos kirjutati oklaadist välja ka alaealised pojad kuni 17. eluaastani, millega kaasnes kohustus samuti postiteenistusse asuda.³¹⁵ Üheks huvitavaks ja eraldi välja toodud maksuvabaks elukutseks oli teatrinäitleja amet või siis imperaatorliku teatri direksiooni kuulumine.³¹⁶ Ühel korral tuli sellist liikumist Tartu linnas perioodil 1836–1863 isegi ette, nimelt 1855. aastal kirjutati Alexander Wildentaub lihtkodanike oklaadist välja, kuna asus tegutsema teatrinäitlejana.³¹⁷ Sealjuures pidi ta saama linnalt loa ja nõusoleku, et tema eest tasutakse seni pearahamaksu.³¹⁸

Analüüsi käigus võrreldi 1852. aastal oklaadiraamatutes kajastatud kõrgema haridusega isikute liikumist samal aastal juubeliväljaandena avaldatud Album Academicumi andmetega³¹⁹. Selgus, et sel aastal lihtkodanike oklaadist välja kirjutatud meditsiinidoktor Paul Bernhard Clemens Pabo³²⁰ oli tõesti aastatel 1845–1851 õppinud Tartu Ülikooli arstiteaduskonnas, lõpetanud kuldmedaliga ning asunud tööle ülikooli kliinikumi³²¹. Samast oklaadist kirjutati välja õpetajaks Hugo Woldemar Tornius³²², kes oli 1852. aastal astunud ülikooli arstiteaduskonda³²³. Tsunftioklaadist kirjutati samal aastal arstina välja Johann George Nolte³²⁴, kes oli aastatel 1845–1851 õppinud arstiteaduskonnas ning asunud seejärel tööle Pihkva kreisiarstina³²⁵. Kummastki oklaadist kirjutati välja ka üks apteekriabi³²⁶, kuid apteekriõpinguid Album Academicum ei kajasta.

³¹⁴ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 311

³¹⁵ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 357

³¹⁶ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 352

³¹⁷ LVVA.77.1.4655

³¹⁸ СЗРИ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 354

³¹⁹ Album Academicum der Kaiserlichen Universität Dorpat. Zur Jubel-Feier ihres fünfzigjährigen Bestehens am 12. December 1852. Tartu, 1853

³²⁰ LVVA.77.1.4652

³²¹ Album Academicum. Lk 197

³²² LVVA.77.1.4652

³²³ Album Academicum. Lk 222

³²⁴ LVVA.77.1.4652

³²⁵ Album Academicum. Lk 196

³²⁶ LVVA.77.1.4652

4.2.1. Hariduse ja ametiga seotud liikumine oklaadiraamatute andmetel

Liikumine oklaadidesse

Vaadeldaval perioodil kirjutati hariduse omandanud või mõnel ametikohal töötanud inimeste hulgast kolme oklaadi kokku 88 isikut. Kõige vähem kirjutati selliseid inimesi tsunftioklaadi – kokku kaheksa ning sedagi ühe erandiga alles alates 1860. aastatest. Suuruselt järgmiseks sihtrühmaks oli tööliste oklaad, kuhu kirjutati 10 inimest ning kõige aktiivsem liikumine toimus jällegi lihtkodanike oklaadi – 70 inimest ehk peaaegu 80%.

Nii tsunfti- kui lihtkodanike oklaadi kirjutati mõlemasse ka kaks teistest linnadest tulnud kõrgemalt haritud või seal ametiaja lõpetanud inimest.

Ilmselt kirjutati oklaadidesse need isikud, kellel oli hariduse omandamine alles pooleli. Oli ka haridust eeldavaid elukutseid, mis ei viinud literaatide seisusesse, näiteks veterinaararstid³²⁷. Veterinaararste ja näiteks ka apteekriabisid kirjutati aga vägagi sageli oklaadidest välja, nad olid maksukohuslaste hulgast välja arvatud ametis olemise ajaks.

1849. aastal kirjutati lihtkodanike oklaadi korraga 26 literaati, sealjuures 16 neist nekrutikohustusest vabana. Oklaadiraamatud sellele seletust ei anna.³²⁸ Literaadi seisuse ja mõiste kujunemine seostus ülikooli ja haridusega ning toetus pigem aadlile kui kodanikele.³²⁹

Literaadiseisus oli nii Venemaa kui Lääne-Euroopa mõistes üsna eriomane nähtus, mis kohalikus teadvuses oli eksisteerinud juba alates 17. sajandist. Sellist staatust kinnistas näiteks Senati ukaas, mis vabastas 1783. aastal literaadid Balti kubermangudele laiendatud pearahamaksu kohustusest. Samas ei olnud täpsemalt määratletud literaatide kui ühiskonnagrupi koosseis – välja olid toodud doktorid, arstid ja õpetajad. Järgmisena aitas literaadi seisust kinnistada Tartu Ülikooli taasasutamisel õppejõudude vabastamine maksudest, kehalisest karistamisest ning nekrutikohustusest. Literaatide eriseisund jäigi lõplikult reguleerimata. Balti kubermangudes olid kõik ülikoolis õppinud võrdselt literaadid koos vastavate privileegidega. Literaatide lapsed võidi formaalselt lugeda

³²⁷ **Wilhelm Lenz.** Der baltische Literatenstand. Marburg (Lahn): Johann-Gottfried-Herder-Institut, 1953. Lk 1

³²⁸ Sellise, ilmselt bürokraatliku iseloomuga liikumise põhjused võisid kõige tõenäolisemalt peituda määruste või eeskirjade muutumises, kuid käesoleva magistratöö raames ei ole nende põhjuste väljaselgitamine olulise tähtsusega.

³²⁹ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 109

maksualusteks, kuni kehtsid nende õpingud.³³⁰ See asjaolu võib tõenäoliselt seletada õppivate inimeste kandmist maksuoklaadidesse, eelkõige lihtkodanike oklaadi.

Liikumine oklaadidest välja

Tartu linna tööliste, tsunfti- ja lihtkodanike oklaadis tegid sotsiaalset karjääri ehk kirjutati perioodil 1836–1863 hariduse omandamise või mõnda ametisse asumise tõttu oklaadidest välja kokku 349 inimest.

Kõige vähem aktiivne liikumine lähtus tööliste oklaadist – 41 inimest ehk ligi 12% kogu liikumisest. Aktiivsusest järgmine oli tsunftioklaad, kust lahkus juba kaks korda rohkem inimesi, vastavalt siis 82 ehk ligi neljandik. Kõige intensiivsem oli liikumine lihtkodanike oklaadist – kokku 226 inimest ehk peaaegu 65%.

Lisaks kirjutati tsunftioklaadist kolm ja lihtkodanike oklaadist üksteist inimest välja teistesse linnadesse hariduse omandanuna või mõnele ametikohale. Arvestades Tartu Ülikooli olemasolu, võib see number väga väike tunduda, kuid suurem osa ülikooli juures õppivaid inimesi polnud ilmselgelt vaadeldavate oklaadide juures lihtsalt kirjas.

4.3. Gildikaupmeeste liikumine

Eraldi kaupmeeste seisus³³¹ sai Venemaa linnades alguse 1775. aastal, kui kaupmehed jagati vara alusel kolme gildi ning nad hakkasid tasuma kapitalimaksu. Kaupmeeste gildi astumiseks oli vaja tõendit vastava ettevõtte olemasolu kohta ning osta kaupmehetunnistus. Tunnistuse hind võis I ja III gildi vahel olla kuni kümnekordne. Gildikaupmeeste eristamine oli finantspoliitiline ning bürokraatliku iseloomuga, vahe linnaelanikust kaupmehega seisneski oklaadis.³³²

Pärisorjuse kaotamisega hakkasid linnade kaubanduslikud privileegid murenema. Talupojad said õiguse linnas pärast vastavate maksude tasumist ladusid ja poode pidada.

³³⁰ **Lea Leppik.** Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802–1918. Lk 54, 56

³³¹ Kaupmeeste seisus ei olnud Vene riigi ametlik seisus

³³² **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 109

Selle tulemusena hakkasid maapiirkondades, eriti Lõuna-Eestis, tekkima talupojad-ettevõtjad, kes pakkusid tugevat konkurentsi saksa kaupmeeste sellidele. Talupoegade pisipoo de tekkis kujunevatesse maa-alevikesse ja nende arv suurenes ka linnades. Tartus oli selliseid poo de näiteks 1860. aastate alguses üle 30. Järjest rohkem talupoegadest kauplejaid registreeris end ka gildikaupmeesteks ning viimaste arv linnas hakkas tõusma. Tartu kaupmeeste üldine ettevõtlikkus kasvas.³³³

Pärast Eesti sadamalinnade väliskaubandusega tegelemise õiguste piiramist 1822. aasta tollistatuudiga kindlustati Riia ning Peterburi eelisolukord. Koos sellega jätkus juba varem alanud kaupmeeste-ettevõtjate siirdumine mujale, eelkõige Peterburi.³³⁴ Näiteks 1840. aastal läks Peterburi kaupmeheks Ivan Ivannov Sacharov³³⁵ ja 1842. aastal Friedrich Eisen Schmidt³³⁶, mõlemad lihtkodanike hulgast.

Oluliseks teguriks kaubanduse arengus oli liiklemisolude parandamine, Tartu puhul veetee ehk Emajõe tõhusam kasutamine. Alates 1842. aastast liikusid Emajõel juba esimesed aurikud ja aurupaadid.³³⁷

Linnakaupmehed kuulusid kolme kaupmeeste gildi vastavalt kapitali suurusele, millelt tuli igal aastal 1% riigile maksta. III gildi kaupmehed võisid pidada ainult väiketöökodasid ja pudukauplusi. I ja II gildi astumiseks makstav patentmaks oli jõukohane vähestele, seega kuulusid suurem osa Eesti ala linnade kaupmehi just III gildi.³³⁸

Vastavalt gildile olid kaupmeestel ka erinevad privileegid. Vene seadustiku kohaselt võisid I gildi kaupmehed ning nende lapsed peale 12 aastat katkematut gildis olemist asuda tsiviilteenistusse. Lapsed said isikliku aadli staatuse ning võisid asuda militaartenistusse vabatahtlike õigustega. II gildi kaupmehed võisid asuda tsiviilteenistusse ainult peale seda, kui olid välja arvatud maksukohustuslikust seisusest ning omandanud vastava kõrgema hariduse. III kaupmeestegildi liikmetel selliseid võimalusi ei olnud.³³⁹

Eestlasi figureeris kaupmeeste gildides juba 18. sajandi lõpul, kuuludes eelkõige III gildi – 108 liikmest kuus olid eestlased Aleksander Raudiall, Jürgen Ernihts, Johann Paho ja

³³³ Eesti Ajalugu V. Pärisorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 178-183 (Tiit Rosenberg)

³³⁴ **Otto Karma.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis. Tööstuse arenemine 1917. aastani. Lk 63

³³⁵ LVVA.77.1.4662

³³⁶ LVVA.77.1.4664

³³⁷ **Hans Kruus.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 127

³³⁸ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linnalased. Lk 65

³³⁹ Provinzialrecht des Ostseegouvernements. § 1480–1482

Samuel Kirsa (Kyrsa). Erandiks oli Gustav Raudiall, kes oli 1798. aastal üks kümnest II gildi liikmest. Eestlased kauplesid enamasti vilja, soola, heeringa ja tubakaga.³⁴⁰ 1802. aastaks oli Tartus 156 gildikaupmeest, kellest juba 27 olid III gildi kuuluvad eestlased.³⁴¹

1836. aastaks oli Tartusse alles jäänud 3 II gildi kaupmeest ning 64 III gildi kaupmeest, samas oli linnas kaupmehi 175. Gildikaupmeeste hulka ei kuulunud nimelt väikeste toiduainete-kaupluste pidajad ning võõrastemajade, trahterite ja õllepoodide pidajad. Poodide üldarv oli 1836. aastal 80, millele lisaks veel 21 manufaktuurkauplust, 9 liha- ja 7 leivapoodi. Osaliselt kaubandusliku iseloomuga ärisid oli veel 11 võõrastemaja ja trahterit ning 60 kõrtsi.³⁴²

1850. aastate lõpuni kaubanduse areng Tartus pigem seisis või toimus isegi tagasiminekuks. See oli ühelt poolt tingitud maakaubanduse arengust ja konkurentsist linnakaubandusega ning teisalt seotud üldise kriisiga linna kasvamises. 1860. aastate algusest hakkas koos linnaelanike arvu hoogsama suurenemisega kasvama ka kaubandus.³⁴³

Käesolevas töös saab kaupmeeskonna arenguid jälgida vaid nii palju, kui see tuleb välja põhianalüüsi objektideks olevate oklaadide kaudu. Kaupmeeste üle peeti arvestust eraldi raamatutes.³⁴⁴

4.3.1. Gildikaupmeeste liikumine oklaadiraamatute andmetel

Töös uuritud kolmes oklaadis toimus ootuspäraselt üksjagu tihe liikumine gildikaupmeesteks. Enamasti pole gild täpsustatud, kuid andmete olemasolul on peaaegu alati märgitud III gild. Mõnevõrra vähem ootuspärane on asjaolu, et tihti tuli ette ka gildist välja astumist ning endiste gildikaupmeeste tsunfti- või lihtkodanike oklaadi ümberkirjutamist.

³⁴⁰ **Raimo Pullat.** Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang des 19. Jahrhunderts. Lk 94–95

³⁴¹ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 65

³⁴² **Hans Kruus.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 126

³⁴³ Samas. Lk 126

³⁴⁴ LVVA.77.1.4775–4795 (1836–1855)

LVVA.77.1.4744–4774 (1856–1885)

Oklaadiarvestuse alla kuuluvate inimeste liikumine kaupmeeste gildidesse

Aastatel 1836–1863 astus Tartu tööliste, tsunfti- ja lihtkodanike oklaadidest kaupmeeste gildi kokku 242 meest. Kõige väiksem ja juhuslikum oli see liikumine tööliste oklaadist – sealt läks gildikaupmeheks terve perioodi jooksul kõigest neli inimest ning seda alles 1863. aastal. Mõnevõrra rohkem, 27 juhtu ehk ligikaudu 11% liikumisest lähtus tsunftioklaadist, neist 8 liikus ka Tartust väljapoole. Kõige rohkem uusi gildikaupmehi kasvas seega välja lihtkodanike oklaadist, kust kirjutati ümber koguni 211 inimest ehk peaaegu 90% liikumisest, neist 16 teiste linnade gildidesse. Samas, kuna käesoleva töö raames ei käsitleta kaupmeeste liikumist kajastavaid raamatuid, pole hetkel võimalik öelda, kas lihtkodanike oklaad oli ka üldiselt Tartu gildikaupmeeskonna peamiseks lähterühmaks.

Gildikaupmeeste liikumine oklaadidesse

Vastupidine, kaupmeeste gildidest analüüsitavatesse oklaadidesse liikumine ei olnud tegelikult oluliselt väiksem – kokku 191 inimest.

Ka liikumise suurusjärk oklaadide kaupa jääb samaks, kuid selle erinevusega, et mitte ühestki gildikaupmehest ei saanud tööliste oklaadi liiget. Tsunftioklaadi kirjutati ümber 14 endist gildikaupmeest ning lihtkodanike oklaadi jällegi kõige rohkem, 177 inimest, neist neli väljastpoolt Tartut. Nende hulgas ainuke oklaadiraamatute andmetes figureerinud II gildi kaupmees Alexander Henning, kes 1848. aastal oli läinud Tartu lihtkodanike oklaadist Kiievisse, seal vahepeal gildikaupmeheks saanud ning seejärel, 1860. aastal uuesti Tartusse, lihtkodanike oklaadi naasis.³⁴⁵

Sellest järeldub, et kaupmeeskond oli üsnagi kirju ning liikuv ühiskonnagrupp ning peaaegu sama palju, kui Tartu linnas uusi kaupmehi gildi astus, liikus neid sealt ka välja. Põhjus võis olla nii tahtmatuses kui ka suutmatuses maksta kapitalimaksu, üldiselt kehvades majandusoludes kui ka laiemates kaubanduslikes sidemetes, mis Tartust lahkuma või sinna kolima ärgitasid.

Oklaadiraamatute andmete põhjal on võimalik ka arvata, et põhiliselt tegutsesid kaupmeeste gildi astunud inimesed linnas väike-ettevõtlusega, nad olid linnaelanikud, kuid ei kuulunud enamasti tsunfti. Ilmselt moodustasid need lihtkodanike oklaadi kuulunud

³⁴⁵ LVVA.77.1.4670, 4632

väike-kaupmehed eespool mainitud gildikaupmeestest laiema kaupmeeskonna, mille arvelt täienesid ka kaupmeeste gildid.

Nagu eespool korduvalt mainitud, oli tsunfti juurde kuulumine vaatamata toimunud muudatustele ja tsunftikriisile siiski kuni tsunftikorra lõpliku likvideerimiseni 1866. aastal piisavalt kasulik ja hoidmist vääriv positsioon, millest enamasti ei paistnud atraktiivsem olema ka kaupmeeste gildi astumine.

Alates 1850. aastatest võib oklaadide andmetes märgata väikest tõusu gildi astumisel, mis ei paista kinnitavat eespool toodud Hans Kruusi väidet kaubanduse seisaku või isegi taandarengu kohta Tartus. Selle tingib ilmselt asjaolu, et konkreetsetest oklaadidest minejad ei kaalunud üles gildidest lahkujaid või siis oli gildikaupmeeste arvu üldine kasv väga madal. 1860. aastate alguses oli oklaadidest gildi astumine aga tõepoolest keskmisest intensiivsem. 1863. aasta esimesel poolel anti Hans Kruusi andmetel välja kaks II gildi kauplemisluba ning III gildis 84 kauplemisluba.³⁴⁶ Oklaadiraamatute andmetel kirjutati 1863. aastal oklaadide peale kokku ümber kõigest 21 ilmselt III gildi läinud kaupmeest ehk veerand kogu liikumisest. Kes olid need mujalt liikunud, ei ole võimalik uurimise hetkeseisuga öelda.

4.4. Liikumine väiksemates rühmades

Tartu teenijate oklaad

Tartu teenijate oklaad oli väike. Kuni 1855. aastani oli oklaadis kirjas kõigest kaheksa inimest, misjärel kirjutati juurde korraka 18 endist sõjaväelast³⁴⁷. Perioodi 1836–1850 kohta ei ole käesoleva töö raames kahjuks oklaadiraamatute andmeid kasutada, kuid vahemikul 1851–1863 kirjutati oklaadi sisse kokku 32 inimest ning oklaadist välja kõigest kuus. Lisaks sõjaväelastele kanti teenijate oklaadi maapiirkondadest pärit inimesi. Oklaadist välja kirjutatud isikutest üks läks maapiirkonda, ühest sai politseiseersant ning ülejäänud nelja kohta raamatus täpsemad andmed puuduvad. Teada on, et need isikud olid pärit maapiirkonnast ning nad liikusid Tartu teenijate oklaadi sissekandmisega samal aastal

³⁴⁶ Hans Kruus. Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 126

³⁴⁷ LVVA.77.1.4717

ka edasi. Üksikud liikumised teenijate oklaadi ja teiste linnaoklaadide vahel on toodud vastavates peatükkides.

Sarnaselt tööliste ja lihtkodanike oklaadidega toimus ka teenijate oklaadi statistikas peale 10. hingeloendust järsk hüpe. 1858. aastaks oli koos 18 nekrutikohustusest vaba teenijaga oklaadis kokku 21 isikut³⁴⁸, kuid peale korrektiive võeti oklaadis arvele 254 inimest ning lisaks kõigest üks nekrutikohustusest vaba isik³⁴⁹ endise 18 asemel. Ilmselgelt oli tegemist määruste ja senise praktika muutumisega.

Oklaadi kuulusid tõenäoliselt majateenijad ning ettevõtete juures töötavad teenindavad inimesed. Inimeste arv oli väike ilmselt seetõttu, et teenijad olid linnades eelkõige naised, keda oklaadiraamatutesse ei kantud.

Sõjaväelased

Tartus, nagu ka teistes suuremates linnades paiknes võrdlemisi rohkelt sõjaväelasi. Näiteks 1818. aastal võis neid olla üle 1000³⁵⁰, kuid 1834. aastaks oli see arv kahanenud pigem 300³⁵¹ inimeseni. Oklaadiraamatutesse sattus neid väga harva ning tegemist pidi olema erusõjaväelastega, millele viitab ka raamatutesse märgitud "militaarjurisdiktsiooni alt vabastatud"³⁵². Tolleaegsetel erusõduritel olid erinevad privileegid³⁵³, näiteks õigus valida vabalt elukohta, elulaadi ja tegevusala³⁵⁴.

Tartus kanti erusõjaväelasi oklaadiraamatutesse aastatel 1836–1863 kokku 24 korral. Sealjuures on neist 18 kantud Tartu teenijate oklaadi. Kõik 18 erusõjaväelast kanti oklaadi 1855. aastal märkega "peale 9. hingeloendust militaartenistusest vabaks ostnud"³⁵⁵.

Neli endist sõjaväelast kirjutati aastatel 1846, 1851, 1854 ja 1860 Tartu lihtkodanike oklaadi³⁵⁶, üks inimene 1863. aastal tööliste oklaadi³⁵⁷ ning ainsa erandina kirjutati üks isik

³⁴⁸ LVVA.77.1.4719

³⁴⁹ LVVA.77.1.4720

³⁵⁰ **Raimo Pullat.** Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang des 19. Jahrhunderts. Lk 97

³⁵¹ Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 198–201 (Tiit Rosenberg)

³⁵² näiteks LVVA.77.1.4650

³⁵³ Alates 1874. aastast hakkas kehtima üldine sõjaväeteenistuskohutus, mis senist korraldust muutis

³⁵⁴ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 113

³⁵⁵ LVVA.77.1.4717

³⁵⁶ LVVA.77.1.4668; LVVA.77.1.4651; LVVA.77.1.4654; LVVA.77.1.4632

³⁵⁷ LVVA.77.1.4724

aastal 1841 tööliste oklaadist välja militaarjurisdiktsiooni alla³⁵⁸.

Aukodanikud

Aukodaniku staatus tekitati Venemaal 1807. aastal vasteks Balti kubermangude literaadi-staatusele.³⁵⁹ See seisus kinnistas formaalselt linnakodanike tegelikud riigile olulised positsioonid. Aukodaniku staatuse andmisega märgiti ära teened, oskused või haridustase inimestel, kes ei saanud kuuluda kõrgemasse seisusesse, näiteks isiklike aadlike lapsed. Samaselt aadlile jagunesid ka aukodanikud pärilikeks ja isiklikeks.³⁶⁰ Vaadeldaval perioodil liikus aukodaniku staatusesse kolmest oklaadist kokku üheksa inimest, lisaks kaheksale endisele lihtkodanikule (vt lk 64) ka üks inimene tsunftioklaadist.

Vanausulised

Vanausulised (raskolnikud) olid elanud Eesti aladel vähemalt alates Vene ortodoksse kiriku lõhest 1656. aastal, kuid nende täpsem saabumine Baltikumi aladele ega ka Tartu linna pole teada. 1803. aastal asutasid nad linna oma palvemaja ning kuni 1835. aastani tegutses Tartus vanausuliste kool. Vanausuliste küsimus oli poliitiliselt terav ning nad olid politseilise järelevalve all. Veiko Berendseni ja Margus Maiste monograafias on toodud vanausuliste arvuks Tartus 1846. aastal 196 ning 1861. aastal 115, sajandi lõpuks oli nende arv mitmekordistunud.³⁶¹

Vanausulisi hakati oklaadiraamatutesse kandma alates 1854. aastast. Samal aastal kanti lihtkodanike oklaadi kaheksa vanausulist, sealjuures neist kuus statistilise numbrina ehk ilma nimedeta.³⁶² Lisaks kirjutati 1855. aastal tööliste oklaadi viis vanausulist³⁶³ ning üks lihtkodanike oklaadi³⁶⁴. Tegemist oli tõenäoliselt pigem kujunenud olukorra fikseerimisega määruste muutumise tõttu, mitte reaalse liikumisega. Edaspidi, kuni 1863. aastani vanausulisi oklaadidesse ega oklaadidest välja ei liikunud.

³⁵⁸ LVVA.77.1.4801

³⁵⁹ **Lea Leppik**. Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802–1918. Lk 55

³⁶⁰ **Veiko Berendsen, Margus Maiste**. Esimene ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Lk 107

³⁶¹ Samas. Lk 121–122

³⁶² LVVA.77.1.4654

³⁶³ LVVA.77.1.4717

³⁶⁴ LVVA.77.1.4655

Välismaalased

Omaette rühm on analüüsi huvides tekitatud välismaalastest. Selleks, et ametlikult linnas töötada, pidid välismaalased astuma Vene kodakondsusesse.³⁶⁵ Peale kodakondsusvande andmist oli välismaalasel aega üheksa kuud, et endale eluala valida ja lasta end oklaadi sisse kirjutada. Sellega kaasnes ka maksuvabastus kaheks aastaks. Kui välismaalane loobus Vene kodakondsusest, kirjutati ta oklaadist välja ning tal oli kohustus järgneva aasta jooksul riigi piiridest lahkuda. Vastasel korral kirjutati välismaalane tema nõusolekut vajamata maksukogukonda tagasi.³⁶⁶

Küllap sellega on mõnevõrra seletatav, miks väljastpoolt Vene riiki tuli Tartusse vähe inimesi ning linnast välismaale lahkus veelgi vähem. Tsunfti- ja lihtkodanike oklaadide peale kokku tuli perioodil 1836–1863 Tartusse 34 välismaalast, sealjuures arvestas autor nende hulka ka mõned üksikud Soomest ja Venemaalt tulnud inimesed, kelle kohta puudusid muud lähtekohta iseloomustavad asjaolud. Välismaalt tulnute hulgas oli ka üks tagasitulnud inimene – Friedrich Eduard Eschholtz, kes saabus 1845. aastal tagasi Tartu tsunftioklaadi³⁶⁷, ilmselt käsitööselli rännuaastatelt.

Samal ajal lahkusid Tartust välismaale ainult üks inimene – 1841. aastal Ludwig Wilhelm Meklenburg lihtkodanike oklaadist³⁶⁸ ning täpsustamata kaugustesse Venemaa 1844. aastal Alexander Jacovlev Lunin, samuti lihtkodanike hulgast.

Soome läks vaadeldaval perioodil Tartust viis inimest – neli lihtkodanikku ja üks tööline. Lihtkodanik Johann Pannau oli tulnud kõigepealt 1837. aastal Lustiverest Tartusse³⁶⁹ ning liikus siis seitse aastat hiljem edasi Soome³⁷⁰. Vastassuunalist liikumist toimus ainult ühel korral, 1845. aastal tuli Soomest Tartu tsunftikäsitööliseks Andreas Amandus Sundgroen, kes kirjutati veel samal aastal ümber lihtkodanike oklaadi.³⁷¹ Talupojad, linnaelanikud ja kaupmehed, kes soovisid elama asuda Soome, pidid kõigepealt esitama tsaarile vastava palvekirja koos sealsetelt ametnikelt saadud nõusolekuga. Soomes ei kehtinud pearahamaks ning sinna võis asuda alles peale vastava otsuse ja loa saamist.³⁷²

³⁶⁵ **Raimo Pullat.** Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang des 19. Jahrhunderts. Lk 102

³⁶⁶ СЗРІ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 380, 415

³⁶⁷ LVVA.77.1.4667

³⁶⁸ LVVA.77.1.4663

³⁶⁹ LVVA.77.1.4659

³⁷⁰ LVVA.77.1.4666

³⁷¹ LVVA.77.1.4667

³⁷² СЗРІ т. V Свод Уставов о Податях. Разд. I § 378

Peale Soome, mis rangelt võttes ei olnud vaadeldaval perioodil välismaa, pole teiste puhul päritoluriike täpsustatud. Mõningaid järeldusi võimaldavad huvilistele vaid välismaalaste nimed.

V Oklaadide osakaal linnaelanikkonnas ning oklaadide omavaheline võrdlus

Raimo Pullat on kirjutanud, et 19. sajandi esimese poole linnaelanikkonnast umbes 40–50% oli töörahvas. Sajandi keskpaigaks oli see osakaal tõusnud pigem 50–60% lähedale. Ülejäänud olid linnakodanikud, kaupmehed ja maksuvabad.³⁷³ Käesoleva töö kontekstis tuleb selle protsendi sisse lugeda ilmselt nii tööliste, tsunfti- kui lihtkodanike oklaadi esindajad ning lisaks arvestada oklaadiraamatutes puuduva naissoost linnaelanikkonnaga.

Koguteoses "Tartu" on Hans Kruus välja toonud erinevate elanikkonna gruppide arvud seisuga 1836 ehk oklaadiraamatute sisseviimise aastal:

Tabel 1. Tartu linnaelanike arv 1836. aastal erinevate ühiskonnagruppide kaupa³⁷⁴

Grupp	Mehi	Naisi	Kokku
Aadlikud	298	317	615
Vaimulikud	44	64	108
Aukodanikud	2	2	4
Kaupmehed	175	297	472
Linnakodanikud	1352	1358	2710
Tsunftikäsitöölised	660	492	1152
Välismaalased	122	37	159
Sõjaväelased	552	409	961
Talupojad	2228	1952	4180
Õpilased, orvud	690	344	1034
Muud	396	610	1006
Kokku	6519	5882	12401

Võrreldes Hans Kruusi andmeid Raimo Pullati hüpoteesiga selgub, et nii-öelda töörahvast

³⁷³ **Raimo Pullat.** Eesti linnad ja linlased. Lk 66

Raimo Pullat. Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang des 19. Jahrhunderts. Lk 98

³⁷⁴ **Hans Kruus.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 129

oli tõesti ligikaudu 43%, arvestades vähemalt tsunftikäsitöölise ja talupoegadega. Juurde võiks ilmselt arvestada veel osa välismaalastest ning "muudest", mis võib tõsta selle protsendi ka 50–60% ligi. Raimo Pullat selgitab, et tollaegsete arvude sisu ongi tänapäeval raske mõista ning seisusi on sotsiaalseteks kategooriateks keeruline ümber jagada.³⁷⁵

Samuti on keeruline määratleda linnaelanike arvu. Näiteks pole erinevates käsitlustes toodud linlaste arvu hulka arvestatud linna piiridest väljapoole jäänud patrimoniaalpiirkonna talupoegi ega ka linna hingekirjas olevaid, kuid maal elavaid linnakodanikke.³⁷⁶ Seega pole hetkel teada, kas ja millised linnaelanike üldarvud on võrreldavad oklaadi- ja hingeloenduste andmetega. Paraku pole seetõttu võimalik teha kindlaid järeldusi oklaadide suuruse muutumiste kohta võrreldes linnaelanike üldarvu muutumisega ning tuleb piirduda hinnanguliste joonte väljatoomisega.

Tabel 2. Tartu linnaelanike üldarvu võrdlus oklaadides arvel olevate isikute üldarvudega erinevate aastate lõikes

Aasta	Tartu linnaelanikke	Töölisi / suhe Tartu elanikkonda	Tsunfti-käsitöölisi / suhe Tartu elanikkonda	Lihtkodanikke / suhe Tartu elanikkonda	Oklaadides kokku / suhe Tartu elanikkonda
1836	12401	1824 / 14,7%	743 / 6 %	1487 / 12%	4054 / 32,7%
1850	12328	1095 / 8,9%	866 / 7,1%	1149 / 9,4%	3110 / 25,3%
1850*	13055	1095 / 8,4%	866 / 6,7%	1149 / 8,8%	3110 / 23,9%
1858	13614	1231 / 9,1%	1037 / 7,7%	1157 / 8,5%	3425 / 25,3%
1858*	14341	1231 / 8,6%	1037 / 7,3%	1157 / 8,1%	3425 / 23,9%
1862	13826	1284 / 9,3%	1111 / 8,1%	1194 / 8,7%	3589 / 26%

*Kuna Felix Huebneri arvude kohta on teada nende päritolu hingeloenduste andmetest, siis vastavatele topeltridadele on autor liitnud juurde võimalike maksuvabade isikute hinnangulise minimaalse arvu – 727, eeldades et see võrreldes Hans Kruusi toodud andmetega kardinaalselt ei olnud muutunud (vt tabel 1)

1836. aasta Tartu linnaelanike üldarv pärineb Hans Kruusi poolt toodud andmetest³⁷⁷, aasta 1862 Raimo Pullati käsitlusest³⁷⁸ ning aastad 1850 ja 1858 Felix Huebneri doktoriväitekirjast³⁷⁹. Oklaadiandmed on arvestatud hingeloenduste-järgsete korrektiivide

³⁷⁵ Raimo Pullat. Eesti linnad ja linlased. Lk 66

³⁷⁶ Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Lk 198-201 (Tiit Rosenberg)

³⁷⁷ Hans Kruus. Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Lk 129

³⁷⁸ Raimo Pullat. Eesti linnad ja linlased. Lk 39–40

³⁷⁹ Felix Huebner. Biostatik der Stadt Dorpat und ihrer Landgemeinde in der Jahren 1834–1859. Tartu, 1861. Lk 53

alusel, välja arvatud aasta 1862 puhul.

Tabelis toodud suhtarvudest paistab, et tsunftikäsitööliste arvu pidev kasv käis kaasas linnarahvastiku arvu üldise kasvuga, edestades seda enamasti vähesel määral. See on ka ainuke järeldus, mida olemasolevate andmete põhjal on mööndustega võimalik teha. Tööliste oklaadi ja lihtkodanike oklaadi kantute puhul võiks hinnanguliselt arvata, et nende osakaal linnaelanikkonnas langes enne 9. hingeloendust ning seejärel stabiliseerus. Sarnase hinnangulise järeldusena võib nentida, et oklaadiarvestuse alla kuulunud inimeste osakaal tervikuna langes Tartu linna elanikkonnas peale 9. hingeloendust järsult, seejärel stabiliseerus ning ilmselt hakkas alates 1860. aastate algusest jälle kerkima.

Siinkohal peab veelkord rõhutama, et 19. sajandi esimese poole rahvastiku kohta toodud arvud kirjanduses ei ole tõenäoliselt adekvaatsed ka seetõttu, et ei kajasta mujal elavate linlaste ega ka kõikide linnas elavate talupoegadega olles pigem bürokraatliku iseloomuga.³⁸⁰ Kui võrrelda näiteks Hans Kruusi poolt toodud linnaelanike arvu 1836. aastal (12 401) Felix Huebneri vastava numbriga 8. hingeloenduse põhjal aastal 1834 (10 777)³⁸¹, siis pole praegu teada, kas hingeloendusel arvestamata maksuvabad inimesed ning migratsioon täidavad selle erinevuse ära.

Küll aga on võimalik analüüsida oklaadidesse kantud inimeste üldarvude ja osakaalude muutumist üksteise suhtes.

Tabel 3. Tartu linna oklaadide osakaalu muutused üksteise suhtes perioodil 1836–1863

Aasta	Oklaadides inimesi kokku	Tööliste osakaal	Tsunftikäsitööliste osakaal	Lihtkodanike osakaal
1836	4054	1824 / 44,9%	743 / 18,4%	1487 / 36,7%
1851	3110	1095 / 35,2%	866 / 27,9%	1149 / 36,9%
1858	3425	1231 / 35,9%	1037 / 30,3%	1157 / 33,8%
1863	3688	1310 / 35,6%	1148 / 31,2%	1230 / 33,4%

Tabelist on näha, et kõige stabiilsemana püsis oklaadiarvestuses lihtkodanike osakaal,

³⁸⁰ **Veiko Berendsen, Margus Maiste.** Rahvastik. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Lk 126

³⁸¹ **Felix Huebner.** Biostatik der Stadt Dorpat und ihrer Landgemeinde in der Jahren 1834–1859. Tartu, 1861. Lk 53

Felix Huebner on võtnud linnaelanike arvu aluseks hingeloendused

langedes veidi peale 10. hingeloendust. Tööliste osakaal oli 9. hingeloenduse ajaks võrreldes 1836. aastaga hüppeliselt langenud, samal ajal, kui tsunftikäsitööliste osakaal oli järsult tõusnud. Tööliste osakaal püsis sealt edasi kuni 1863. aastani stabiilne ning tsunftikäsitööliste arv kasvas lihtkodanike oklaadi mõningase languse arvelt.

Võib veel sedastada, et vaadates suurema liikuvusega rühmi – töölised, tsunftikäsitöölised, lihtkodanikud, kõrgema hariduse omandanud, mõnda ametisse asunud ning gildides olevad isikud – siis liikumiste sagedus nende rühmade vahel linnas sees ning nendega seoses väljastpoolt/ väljaspoole Tartut, oli üsna sarnases suurusjärgus. Linna-siseselt oli liikumiste absoluutarv 1128 juhtu ning linna-väliselt 1068 juhtu.

Kokkuvõtvalt, vaadates Tartu linna kui tõmbekeskust, siis perioodil 1836–1863 liikus linna oklaadidesse 791 isikut väljastpoolt Tartut ning vastupidiselt, linnast välja peaaegu kolm korda vähem inimesi, kõigest 277. Seega võib Tartu linna põhjendatult Liivimaa kubermangu Eesti osa tõmbekeskuseks lugeda.

Kokkuvõte

Käesolev magistritöö keskendus eelkõige Tartu linna oklaadiraamatute allikakriitilisele analüüsile ning erinevate analüüsitavate rühmade liikumiste põhijoonte selgitamisele ulatuses, mida oklaadiraamatute andmed võimaldavad.

Peale hingeloendusi 1850. ja 1858. aastal tehti oklaadiraamatutesse kohati ulatuslikke statistilisi parandusi. Kõige suuremad muutused toimusid tööliste oklaadis, kus peale 9. hingeloendust langetati linnatöölise arvu peaaegu 40%. Lihtkodanike oklaadis korrigeeriti inimeste üldarvu üle 20% väiksemaks ning ainult tsunftioklaadis oli parandus ligi olematu, maha arvestati kõigest üks isik. Peale 10. hingeloendust olid parandused juba märksa väiksemad. Need erinevused tekkisid kõige tõenäolisemalt kahe arvestuse olemuslikust erinevusest – hingeloendustel arvestati ka rahvastiku loomuliku liikumisega, mis oklaadiraamatutes ei kajastu. Lisaks mängisid rolli korralduslikud muudatused määrustes.

Oklaadiraamatute võrdlemisel teiste allikatega selgus, et oklaadiraamatute kannete ja inimeste reaalse liikumise vahel võis esineda ajalisi nihkeid. Oklaadidesse sisse kirjutamine ei pruukinud alati kajastada inimeste linna elama asumise või tegevusala vahetamise tegelikku aega – sageli elasid inimesed linnas juba varem, kuid olid veel arvestatud mõisa juurde. Raamatutesse ei märgitud ka ajutisema iseloomuga linnas viibimisi, kuna see ei olnud maksuarvestuse seisukohalt oluline.

Kokkuvõtvalt saab oklaadiraamatuid geograafilise liikumise ja sotsiaalse mobiilsuse uurimise allikana pidada usaldusväärseks püsivalt Tartu linnas elanud inimeste puhul. See on andmete isikulisuse kõrval allika üheks suuremaks väärtuseks.

Magistritöö ühe seatud eesmärgina tuuakse järgnevalt välja kolme oklaadi kuulunud inimeste võimalik koosseis.

Tööliste oklaadi kuulunud vabad töölised tegutsesid eelkõige käsitöö-ettevõtete ja

manufaktuuri-vabrikute juures. Samuti kuulusid nende hulka mitmete madalamate elukutsete esindajad, mis ei nõudnud erilist väljaõpet, näiteks voorimehed. Küll aga spetsialiseerusid nad manufaktuurides töötades juba erinevatele tööõikudele. Tööliste oklaadi kirjutatud inimesed tegid palgatööd ehk olid vabapalgalised.

Tsunftioklaadi kanti käsitöölised, kes kuulusid kindlamalt tsunfti juurde. Oklaadiraamatute andmete võrdluses Tartu Pottseppade Tsunfti dokumentidega selgus, et meistrite hulgas võeti oklaadis arvele enamasti väljastpoolt Tartut tulnud isikud, seega pigem seoses elukoha vahetusega. Sellest võib omakorda järeldada, et ülejäänud tsunftikäsitöölised ehk siis sellid olid enne meistriks saamist juba oklaadis arvel. Õpipoisid olid pigem arvel tööliste või talupoegade oklaadides. Meistritel ei olnud kasulik lasta neid tsunftioklaadis arvele võtta, kuna sel juhul olid õpipoiste eest makstavad maksud kõrgemad.

Analüüsides lihtkodanike oklaadi kuulunud inimeste võimalikku koosseisu, selgus, et Balti Provintsiaseadustikus määratletud linnakodaniku ja maksuoklaadi lihtkodaniku vahele ei saa tõmmata paralleeli. Provintsiaseaduse kohaselt olid kodanikud vaid kodanikuvande andnud tsunftikäsitöölised ning gildikaupmehed oma privileegidega – ülejäänud moodustasid laiema linnaelanikkonna. Samas laienes linnakodanikest tsunftikäsitöölisele vaid nekrutikohustusest vabastamine. Linnaelanikkonna maksustamine toimus Vene riigi üldiste maksustamise põhimõtete ja maksukogukondade ehk oklaadide kaudu.

Lihtkodanike oklaadi kuulusid näiteks kõik tsunftivälised käsitöölised, kes olid alalised linnaelanikud ning linlased, kes tegelesid kauplemisega, kuid ei kuulunud ühte kaupmeeste gildidest. Lisaks veel Balti Provintsiaseadustikus nimetatud linnaelanikud – vabad inimesed, kes ei kuulunud teistesse oklaadidesse ning lihtkodanikud (*Beisassen*).

Järgnevalt on välja toodud olulisemad järeldused oklaadidesse kuulunud inimeste geograafilise liikumise ja sotsiaalse mobiilsuse kohta.

Tööliste oklaadis moodustasid ettearvatult konkurentsilt suurima grupi maapiirkondadest pärit inimesed. Vähesel määral tuldi Tartusse ka teiste linnade tööliste oklaadidest. Linna sees liikusid tööliste oklaadi eelkõige Tartu Ülikooli või linna-asutuste madalamatel ametikohtadel teeninud inimesed, kelle ametikohaga ei kaasnenud alatist maksuvaba staatust. Mitte ükski inimene ei liikunud tööliste oklaadi Tartu linna tsunftikäsitöölise ega gildikaupmeeste hulgast.

Tööliste arvu muutumine Tartu linnas ei paista olevat otseselt seotud linnas toimuvate muutustega tööjõuturul. Vähemalt oklaadiraamatute andmestikus suuremate vabrikute rajamine või nende pankrotti minek ei kajastu – samas võisid need olud tugevalt mõjutada ajutiselt linnas viibivate tööliste liikumist. Ametlikult linnas arvel olnud tööliste hulgast lahkunutest üle poole suundusid maapiirkondadesse ning mindi ka teistesse linnadesse tsunftikäsitöölisteks või lihtkodanikeks. Kõige marginaalsem oli kolimine teiste linnade tööliste oklaadidesse ehk horisontaalne mobiilsus.

Tööliste oklaad paistab olevat olnud heaks vahepeatuseks teel tsunftioklaadi – üle poole oklaadist lahkunud töölistest, kes jäid edasi Tartusse, tegid sotsiaalse karjäärihüppe tsunftikäsitööliste hulka. Liikumise kõrghetk oli oklaadiraamatute andmetel 1840.–1850. aastate vahetuse paiku. Teine ihaldatud eesmärk oli kõrgema hariduse korral püsivalt või ametikohaga seonduvalt ajutiselt maksuvabade isikute hulka jõudmine.

Töölised, kes olid kord juba ametlikult Tartus arvele võetud, jäid suure tõenäosusega linna püsima – Tartust välja liiguti juba oluliselt vähemal määral.

Tsunftioklaadi linnavälistest lähtekohtadest olid kõige aktiivsemad maapiirkonnad, sealt tuleneva liikumise trend oli pidev ning veidi tõusev. Tsunftikäsitööliste eesõiguste saamiseks siirdusid võimalusel ametlikult linna tsunfti juurde ka maapiirkondades liikuvad endised tsunftide õpipoisid ja sellid. Väljastpoolt kolisid Tartusse veel teiste linnade tsunftikäsitöölised, ka nende liikumise trend oli analüüsitaval perioodil pidev ning stabiilne. Suuruselt kolmanda grupi moodustasid välismaalt tulnud käsitöölised. Tõenäoliselt oli tegemist välismaiste meistritega, kes võeti tööle Tartu manufaktuurides ja vabrikutes või kes asutasid uusi ettevõtteid ise. Teiste linnade lihtkodanike, tööliste ja endiste ametnike Tartusse liikumine oli juhusliku iseloomuga.

Suurem tõmme Tartu tsunftioklaadi toimis aga Tartu linna siseselt. Siinkohal kinnitavad oklaadiraamatute andmed ka varem levinud seisukohta, et tsunftid said suurema osa oma liikmeskonnast lihtrahva ja tööliste seast – seda enam, kui arvestada juurde ka maapiirkondadest tulnud inimesed. Kaheks sagedasemaks linna-siseseks lähterühmaks olid tööliste oklaad ja lihtkodanike oklaad. Veidi väiksem oli liikumine endiste gildikaupmeeste hulgast ning seda võib pidada pigem juhuslikuks – sellised juhtumid sagesid vaadeldava

perioodi lõpus ning kindlama suundumuse algust pole seega võimalik välja tuua. Alates 1954. aastast hakkasid oklaadiraamatutes kajastuma ka tsunftide juurde võetud orvud, kes õppisid pansionaadis. Tegemist võis olla ajutise töøjõuga, kelle pealt ei pidanud meistrid makse maksma.

Võrreldes tsunftioklaadi juurdetulijatega oli vaadeldaval perioodil tsunftioklaadist ametlikult lahkujaid peaaegu kolm korda vähem. Lahkujate hulgas oli oluliselt rohkem suurte peredega inimesi kui äsja lisandunud tsunftikäsitöölise hulgas. Seega võib arvata, et tsunftikäsitööliseks sai pigem vallaline või väikese perega noorem mees ning pere kasvades ja majanduslike olude halvenedes või nõudmiste suurenedes tekkis vajadus hakata teisi elatusvõimalusi otsima.

Tartust välja liikus tsunftikäsitöölise hulgast vähe käsitöölisi, suurem osa neist läks mõne teise linna tsunfti juurde. Tartust lahkuti ka selleks, et astuda mujal kaupmeeste gildi või asuda mõnele ametikohale. Kõiki neid liikumisi erinevatesse sihtrümadesse ühendab asjaolu, et enamasti ületas ränne ka kubermangu piire.

Tsunftikäsitööliskonnast lahkujatest suurem osa jäi siiski edasi Tartu linna. Rohkem kui pooled neist kirjutati oklaadist välja seoses kõrgema hariduse omandamise või mõnele ametikohale asumisega. Oluliselt vähem inimesi ning pigem juhusliku iseloomuga liikus edasi Tartu lihtkodanike hulka või kaupmeeste gildi.

Tsunftikäsitöölise hulka arvamine ja seal püsimine oli vastava eluala inimestele eesmärk omaette. Lahkuma ajendas eelkõige maksuvabasse staatusesse jõudmine hariduse või ameti kaudu või siis piisava kapitali kogumine edasiliikumiseks kaupmeeste gildi. Vähesel määral esines ka horisontaalset mobiilsust Tartu ja teiste linnade tsunftioklaadide vahel.

Lihtkodanike oklaadi liikus väljastpoolt Tartut kõige rohkem inimesi maapiirkondadest, see moodustas tugeva enamuse väljastpoolt Tartut tulnutest ning kolmandiku kõikidest oklaadi sissekirjutatutest. Järgmine suurem grupp inimesi lisandus teiste linnade lihtkodanike oklaadidest, horisontaalne mobiilsus oli kõrge – ka oklaadist lahkujatest enamus liikus teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse. Teised juurdetulijate grupid olid juba marginaalsed. Teiste linnade tsunftioklaadidest, tööliste oklaadidest, kaupmeeste gildidest ning välismaalt lähtusid vaid üksikud juhusliku iseloomuga juhtumid. Kõige

rohkem inimesi tuli küll Liivimaa kubermangu Eesti aladelt, kuid esindatud olid ka kaugemad linnad Eestimaa, Kuramaa ja Kostroma kubermangudest ning Valgevenest.

Oklaadi juurdetulnutest ligi pooled liikusid linnasiseselt. Konkurentsitult suurima grupi moodustasid kaupmeeste gildist tulnud inimesed – üle poole linnasiseselt lihtkodanike oklaadi liikunutest. Ilmselt oli see seotud majanduslike oludega – kaupmehed, kes ei suutnud tasuda gildimaksu, pidid oma kapitali uuesti kasvatama näiteks lihtkodanike maksukogukonda kuuludes. Suuruselt teise grupi moodustasid kõrgemalt haritud või mõnelt ametikohalt lahkunud inimesed. Sealjuures kirjutati ametikohtade lõikes lihtkodanike oklaadi kõige rohkem inimesti postikomissari ametist. Vähemal määral esines liikumist ka Tartu tööliste ja tsunftikäsitöölise hulgast.

Tartu lihtkodanike oklaadist lahkus inimesi samas suurusjärgus kui sinna juurde oli tulnud. Sealjuures oli oklaadist lahkumise trend kasvav. Kolm selgelt suuremat ajendit oklaadist lahkumiseks olid kõrgema hariduse omandamine või mõnele ametikohale asumine, kaupmeeste gildi astumine ja Tartu tsunftioklaadi ümberkirjutamine.

Tartu linnast välja läks ainult veerand oklaadist lahkujatest. Ükski sihtkoht ega -rühm ei andnud alust stabiilseks liikumiseks – trendid erinevatel gruppidel olid ebastabiilsed ning pigem juhuslikud. Kõige suurema grupi moodustasid teiste linnade lihtkodanike oklaadidesse ümberkirjutatud. Suuruselt järgmine grupp valis uueks elukohaks maapiirkonna. Oklaadist ja Tartust välja liikus ka kaupmehi ja kõrgema hariduse omandanuid või mujal mõnda ametisse asujaid, vähemal määral tsunftikäsitöölisi. Välja võib tuua selle, lihtkodanike oklaadist lahkujate rändeareaal oli lai – kubermangupiirid takistuseks ei olnud ning kaugemateks sihtkohtadeks olid näiteks Moskva, Kiiev ja Oudova.

Suurem osa endisi lihtkodanikke jäi edasi Tartusse. Peaaegu pooled neist kirjutati oklaadist välja seoses kõrgema hariduse omandamise või ametisse asumisega. Üle kolmandiku Tartusse jääjatest astusid kaupmeeste gildi. Uute gildikaupmeeste hulgas oli ka kõige rohkem suuremaid peresid – umbes viiendik ülesmärgitutest olid tegelikult kaupmeeste pojad. Suuruselt kolmanda grupi linna piires liikunutest moodustasid tsunftioklaadi ümberkirjutatud inimesed, see trend oli üldiselt kasvav. Kaheksa inimest lihtkodanike hulgast nimetati ka Tartu linna aukodanikeks.

Maapiirkondadest linna liikunud inimeste kõige populaarsem sihtrühm oli lihtkodanike oklaad. See avardab veidi seni levinud arvamust, et maalt linna minejatest said eelkõige lihtsaimate tööde tegijad. Tõenäoliselt oli see oklaad levinud vahepeatuseks edasiseks liikumiseks. Suurest hulgast maapiirkondadest tulnutest said ka Tartu töölised ning alles kolmas tsunftioklaad. Tsunftioklaad osutus pigem liikumise teiseseks sihtrühmaks.

Tartust tagasi maapiirkondadesse liikus enim inimesi tööliste oklaadist ning vähesel määral ka lihtkodanike oklaadist. Üldiselt oli liikumine maale harv.

Kõrgema hariduse omandanud või mõnel ametikohal töötanud inimeste hulgast suurt liikumist oklaadidesse ei toimunud ning eelkõige oli tegemist endiste töötajatega, kelle ametikoht ei taganud alatist vabastust maksudest. Esmaseks sihtrühmaks oli neile lihtkodanike oklaad. Oklaadidesse kirjutati ka õppivaid isikuid, kuna maksuvaba staatuse omandasid nad alles peale õpingute lõpetamist.

Vastupidine liikumine, hariduse või ametikoha tõttu oklaadidest välja, oli kordades suurem. Üle poole sellest liikumisest lähtus jällegi lihtkodanike oklaadist, seevastu tööliste oklaadist liikusid sel põhjusel välja ainult vähesed.

Tartu linna gildide kaupmeeskond oli üsnagi kirju ning liikuv ühiskonnagrupp ning peaaegu sama palju, kui Tartu linnas uusi kaupmehi gildi astus, liikus neid sealt ka välja. Põhjus võis olla nii tahtmatutes kui ka suutmatutes maksta kapitalimaksu, üldiselt kehvades majandusoludes kui ka laiemates kaubanduslikes sidemetes, mis Tartust lahkuma või sinna kolima ärgitasid.

Kõige tihedam liikumine toimus gildi ja lihtkodanike oklaadi vahel. Oklaadiraamatute andmete põhjal on võimalik ka arvata, et põhiliselt tegutsesid kaupmeeste gildi astunud inimesed linnas väike-ettevõtlusega, nad olid linnaelanikud, kuid ei kuulunud enamasti tsunfti. Ilmselt moodustasid need lihtkodanike oklaadi kuulunud väike-kaupmehed gildikaupmeestest laiema kaupmeeskonna, mille arvelt täienesid ka kaupmeeste gildid.

Oklaadidesse kuulunud inimeste arvu võrdlemine linnaelanike üldarvuga ning selle vahekorra muutumist ajas on võimalik määratleda vaid hinnanguliselt, kuna puuduvad võrreldavad andmed. Paistab, et erinevalt teistest oklaadidest tsunftikäsitöölise osakaal kasvas pidevalt koos linnarahvastiku arvu üldise kasvuga, edestades seda enamasti vähesel määral. Oklaadiarvestuse alla kuulunud inimeste osakaal tervikuna aga langes enn 9. hingeloendust järsult ning seejärel stabiliseerus. Oklaadiandmete põhjal võib mööndustega ka eeldada, et maksualuste inimeste osakaal hakkas alates 1860. aastatest uuesti kasvama koos linnaelanikkonna üldise kasvuga.

Võrreldes kolme oklaadi omavahelisi muutusi, on näha, et kõige stabiilsem püsis lihtkodanike osakaal. Töölise osakaal oli 9. hingeloenduse ajaks võrreldes 1836. aastaga hüppeliselt langenud ning tsunftikäsitöölise oma järsult tõusnud. Töölised püsisid sealt alates edasi kuni 1863. aastani stabiilsena ning tsunftikäsitöölise osakaal kasvas lihtkodanike oklaadi mõningase languse arvelt. Oklaadiraamatute andmete analüüsi tulemusena selgus ka, et analüüsitava elanikkonna-rühmade liikumise aktiivsus Tartu-siseselt ja Tartu-väliselt oli üsna sarnases suurusjärgus.

Uurides Tartu linna tõmbeareaali selgus, et kõige kõrgem lähtekohtade variatiivsus esines lihtkodanike oklaadi kirjutatud inimeste osas ning liikumine ületas sageli ka kubermangu piire. Analüüsides aga lähemalt maapiirkondadest tulnud inimeste lähtekohti, sai veenva kinnituse levinud seisukoht, et kõige aktiivsem liikumine lähtus Tartumaalt ning eriti linna-lähedastest kihelkondadest. Kogu perioodi jooksul liikus oklaadidesse väljastpoolt linna peaaegu kolm korda rohkem inimesi, kui linnaoklaadide kaudu Tartust välja. See näitab, et Tartu linn oli tugevaks tõmbekeskuseks.

Magistritöö kirjutamise käigus kerkisid üles mõningad teemad ja küsimused, millele ei olnud võimalik praeguse uurimise käigus veel vastata. Edaspidi vajavad eraldi lähemalt uurimist näiteks oklaadide liikmeskond ja oklaadiarvestuse korralduslik pool ning ühtlasi võiksid huvipakkuvad olla ka oklaadidesse kuulunud inimeste kitsamad tegevusalad.

Kasutatud allikad ja kirjandus

ARHIIVALLIKAD

Ajalooarhiiv

EAA.996 – Tartu foogtikohus
EAA.1711 – Tartu Pottseppade Tsunft
EAA.3110 – Alatskivi vallavalitsus

Latvijas Valsts Vēstures Arhīvs

LVVA.77 – Liivimaa kroonupalat

PUBLITSEERITUD ALLIKAD

Album Academicum der Kaiserlichen Universität Dorpat. Zur Jubel-Feier ihres funfzigjährigen Bestehens am 12. December 1852. Tartu, 1853

Provinzialrecht der Ostseegouvernements, zusammengestellt auf Befehl des Herrn und Kaisers Nikolai Pawlowitsch. II Theil. Ständerecht. Drittes Buch, Von den Bürgern. St. Petersburg, 1845

Schragen für die Gewerksmeister, Gesellen und Lehrlinge in der Stadt Dorpat. Tartu, 1865

Свод Законов Российской Империи. Том пятый. Уставы о податях, о пошлинах, и о сборах с питей, с свеклосахарного производства, и с табаку. Санктпетербург, 1857

KIRJANDUS

Berendsen, Veiko; Maiste, Margus. Esimene Ülevenemaaline rahvaloendus Tartus 28. jaanuaril 1897. Tartu: Eesti Ajalooarhiiv, 1999

Berendsen, Veiko; Maiste, Margus. Rahvastik. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Tartu linnamuuseum, toimetaja Heivi Pullerits. Tartu: Ilmamaa, 2005

- Eesti Ajalugu V. Pärissorjuse kaotamisest Vabadussõjani. Peatoimetaja Sulev Vahtre. Tartu: Ilmamaa, 2010
- Huebner, Felix.** Biostatik der Stadt Dorpat und ihrer Landgemeinde in den Jahren 1834-1859: eine Abhandlung, welche mit Bewilligung einer Hochverordneten Medicinischen Facultät der Universität zu Dorpat zur Erlangung des Doctorgrades öffentlich vertheidigen wird. Dorpat: Heinrich Laakmann, 1861
- Jänes-Kapp, Kärt; Katus, Kalev; Puur, Allan; Põldma, Asta.** Demograafia ja rahvastikuarengu seaduspärasustest. Tallinn: Koolibri, 2005
- Jüris, Johannes Leopold.** Kaubawalmistamise ja käsitöö edenemine keskajast meie ajani. Tartu: Hermann, 1907
- Kangilaski, Epp.** Tartu Väikegildi liikmeskonnast 18. saj. lõpul ja 19. saj. esimesel poolel. – Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXVI. Tallinn: Valgus, 1972. Lk 191–209
- Kaplinski, Külliki.** Tallinna kiviseppade tsunft XIV-XVIII saj. Diplomitöö. Tartu, 1968
- Karma, Otto.** Tööstuslikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile Eestis: tööstuse arenemine 1917. aastani. Tallinn: Eesti NSV Teaduste Akadeemia, 1963
- Katus, Kalev; Puur, Allan.** Siseränne põlvkonnavaates. – Asustus ja ränne Eestis. Toimetajad H. Kulu ja T. Tammaru. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005
- Kruus, Hans.** Tartu XIX aastasajal ja XX-da alul. – Tartu. Toimetanud Tartu linnauurimise toimkond. Tartu: Tartu linnavalitsus, 1927
- Lenz, Wilhelm.** Der baltische Literatenstand. Marburg (Lahn): Johann-Gottfried-Herder-Institut, 1953
- Leppik, Lea.** Tartu Ülikooli teenistujate sotsiaalne mobiilsus 1802–1918. Doktoriväitekiri. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2006
- Linnus, Jüri.** Die Landhandwerker in Estland vom 16. Jh. bis zum Beginn des 19. Jh. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 1993
- Linnus, Jüri.** Käsitöölised Eesti väikelinnades 18. saj lõpul ja 19. saj algul. – Etnograafiamuuseumi aastaraamat XXVI. Tallinn: Valgus, 1972. Lk 170–188
- Must, Aadu.** Eestlaste perekonnaloos allikad. Tartu: Ajalookirjanduse Sihtasutus "Kleio", 2000
- Palamets, Hillar.** 19. sajand. – Tartu ajalugu ja kultuurilugu. Tartu linnamuuseum, toimetaja Heivi Pullerits. Tartu: Ilmamaa, 2005. Lk 65–72

Pullat, Raimo. Eesti linnad ja linlased. Tallinn: Eesti Raamat, 1972

Pullat, Raimo. Handwerker in der Tartuer Bevölkerung im 18. und zu Anfang, des 19. Jahrhunderts. – Hansische Studien IV: Gewerbliche Produktion und Stadt-Land-Beziehungen. Abhandlungen zur Handels- und Sozialgeschichte. Weimar: Böhlau Nachfolger, 1979

Pullat, Raimo. Über die Formierung und Soziale Struktur der Stadtbevölkerung Estlands im 18. und in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts. Tallinn: Akademie der Wissenschaften der Estnische SSR, 1986

Treiberg, Peeter. Tartu linn XVIII sajandil (aa. 1704–1800). – Tartu. Toimetanud Tartu linna-uurimise toimkond. Tartu: Tartu linnavalitsus, 1927. Lk 98–119

Vahtre, Sulev. Eestimaa talurahvas hingeloenduste andmeil (1782-1858). Tallinn: Eesti Raamat, 1973

Vorderer, Susan M. Migration Patterns, Occupational Strategies, and Work Experiences in a Large Textile Town: The Case of Ivanovo-Vozensensk. – The Carl Beck Papers in Russian & East European Studies. Number 1403, 1999, University of Pittsburgh

VEEBILEHED

Eesti Keele Instituudi Kohanimeandmebaas KNAB:

http://www.eki.ee/knab/khk_yld.jpg (17.04.2014)

SUMMARY: Tax books as a source of material for urban history exemplified by the city of Tartu in 1836–1863

The present thesis expands upon historical demographic issues in the city of Tartu in the second quarter of the 19th century and in the mid-century period. Estonian demographic research experienced a long period of stagnation during the Soviet occupation. Therefore the importance of the demographic knowledge is not yet known. The basic trends of the demographic growth is seen more clearly through an historical perspective.

The thesis is based upon two principles of population theory:

Population development is not aimed to be explained through other social processes – the population functions as a large social system and follows rules of specific principles though different factors which influenced the changes that have been brought forth.

The second principle is the long-term nature of the population processes – therefore the generalized conclusions on the ground of studies handling short-term data cannot be made.

The goal of this thesis is to study the pre-urbanization population processes through the geographic and social movement of the people connected to the city of Tartu from 1836–1863.

Under analysis is the tax data concerning laborers, masters and journeyman of the craft guilds (hereafter crafters) and commoners in the city of Tartu. Tartu was the pull center of the Estonian part of Livonian Governorate and continues to also be in present-day South-Estonia. Specific tax books were started in the Russian Empire in 1836, which is also the reason one would start their analysis from that year. In addition, the growth of the population connected to re-establishing the University of Tartu in 1802 had already stopped by that time. With the end of the current analysis it would coincide with the pivotal rearrangements in society and the growth of urbanization's speed on quite another scale.

The current thesis concentrates on one main source of material – the specific tax books which are important material for studying the geographic and social mobility for both the

urban and rural population. The tax books covering Livonian Governorate in the period of 1836–1886 are well preserved in the Latvian State Historical Archives. These books have not been used in the scientific research in Estonia.

The tax books (*окладные книги* – in Russian; *Okladbücher* – in German) that have been analyzed are specific fiscal documents in which the persons who chanced their tax communities were registered. Tax communities (*оклад* – in Russian) were categories of people charged on different terms. In the Russian Empire only the male population were charged, the tax books counted only men and women whom were not written up. In cities there were four tax communities – laborers, crafters, commoners and servants. The merchant guilds were charged on a different system and other main population groups were untaxed (nobility, clergy, "intelligence society", civil servants, and the burghers by the Baltic Provincial Law). For every tax community a book was kept for every year by administrative-territorial principle. As said before the books reflect the geographic and social mobility as with such actions also the tax community was changed. With every man who changed his location or purview the whole male household was written up.

Arising from the specifics and nature of the tax books the detailed research problems were:

The source criticism of tax books; Determining the socio-economic background and influences of the mobility of the population groups under analysis; Determining the composition of the population groups under analysis; Determining the main mobility trends; Determining the pull area for the city of Tartu.

Since the tax books have not been used in scientific research there is no theoretical or critical studies to be found. The urban history and urban population growth in the mid-19th century are understudied fields in Estonia. The second quarter of the century and especially the mid-century was a quiet period in the development of Estonian cities and towns. It was disturbed by some crises and conflicts between different spheres which only brought the urban growth to a standstill.

In addition to the historical comparative methods foremost the statistical methods of population change has also been used in the current thesis.

Tax data altered to numeric data is tabulated into groups by similar characteristics. Taking into consideration the feasibilities of tax data the characteristics next to the three main tax communities are geographical (rural population, tax communities of other cities and towns,

foreign countries) and social (education and/ or position, individual or heritable honor status, body of merchant guilds) characteristics.

The reliability of tax data for studying the geographical and social mobility is not yet clear on this stage of research. For a more in-depth approach the tax data is being compared to the lists of craft guilds, travel document registers of boroughs and to the Album Academicum of the University of Tartu.

The first four chapters of the current thesis shows the research problems by the population groups that are under analysis. In every chapter or group there is an overview of relevant socio-economic context and an analysis of the influences on mobility.

Chapters I–III show the groups of main research subjects – laborers, crafters and commoners. In every chapter there are graphs to illustrate the analysis.

Chapter IV differs from the previous ones as it concentrates solely on the characteristics of other groups.

Chapter V shows the estimated proportion of tax communities to the overall population of Tartu as far as possible and its changes in time. There is also a short analysis given of the changes in the inter-groups proportions.

Current study has also one practical output in the form of personal database from tax books (annex 9). First of all, the personal data is valuable for family researchers for genealogical studies, but it is also useful for conducting historical research.

The basic data for tax books was taken from the results of soul censuses (*подушная ревизия* – in Russian, *Seelenrevision* – in German) which were carried out in the Russian Empire from 1719–1858, ten censuses altogether of tax payers in fiscal purposes for financing the Russian army. Baltic Governorates were concluded from the fourth census in 1782. Tax books which were started in 1836 took the overall numbers of tax communities from the lists of the eight censuses from 1834. After the ninth and tenth censuses in 1850 and 1858 extensive adjustments were made in the calculations of the tax books. The biggest changes occurred in the laborers' community where the overall number of laborers were cut down almost 40%. In the commoners' community the number was corrected by more than 20% less. Only in the crafters' community was the correction nearly nonexistent and the overall number was cut down by one person. After the last, which was the tenth census in 1858, the corrections were already smaller.

Therefore the data from the tax books cannot be used separately – tax calculations do not give all of the information concerning the overall population count in the tax communities. As the tax books were redacted from the censuses which unlike the tax books reckoned also with natural changes, births and deaths, both source materials should be taken as complementary – results of the censuses give the overall count for the tax communities in certain years and the tax books the permanent count of movement.

Comparing tax data with other sources became evident that between the transactions in tax books and the real-life movements by people might have involved timing differences. It means that the entries in tax books might not have reflected the actual time of moving to the city or changing the purview. Also working in the city in a temporary status was not reflected in the tax books as it was not important in the tax calculations. Tax books are reliable from the perspective of co-optation to the tax communities and persons who intended to stay in the city permanently were also co-optated in one of the tax communities. In conclusion the tax data can be presumed to be reliable as a source for studying the geographical and social mobility. This is the main value of this source material next to the personal nature of the data.

Results of the analysis regarding the composition of the population groups and mobility trends:

The laborers (*Freie Arbeiter* – in German) were probably active foremost by the manufacture's handicraft businesses outside of the craft guilds. People in the laborers' tax community were wageworkers.

The majority of new laborers came from rural areas, to a small extent also from the laborers' tax communities of other cities or towns. New laborers who were already living in Tartu were for the most part previously employed in the lower positions by the university or municipality from which the untaxed status did not follow.

The changes in the overall number of laborers in Tartu does not seem to be directly connected to the changes in the labor market. At least the founding or bankruptcies of bigger manufactures' or factories are not reflected in the tax books, however these circumstances might have strongly influenced the temporary workers. More than a half of the people who left Tartu and had been officially accounted into the laborers' tax community went to rural areas, some of them also moved to other cities as crafters or

commoners. It appears that the laborers' community was a springboard to get to the crafters' community – more than a half of those who left the community and stayed in Tartu obtained a social career and were co-opted amongst crafters. The second desirable goal was to reach the untaxed status with a higher education or at least a temporary exemption of duties with some service post.

The handicraftsmen in the craft guilds were co-opted in the crafters' tax community (*Zünftige Bürger* – in German). Amongst masters mostly persons from outside of Tartu were written down, thus the co-option of masters occurred usually in conjunction with geographical movement. The rest of the crafters, mostly the journeymen, were already calculated into the tax community before becoming a master. Apprentices were generally members of the laborers' or rural peasants' tax communities.

The majority of the new crafters came from within Tartu. The two most common intercity groups of origin were the laborers' and commoners' communities. From outside the city the more common place of origin were the rural areas. Many crafters also came from the crafters' communities of other cities or towns. The third biggest group were the foreign crafters. They were probably foreign masters or journeymen who were employed in the manufactures and factories or founded new enterprises themselves.

Compared to newcomers there were almost three times less people who moved on from the crafters' tax community. Even smaller numbers of them left Tartu, who usually joined the crafters' community in some other city and often crossed the gubernatorate border. The larger part of the ones who left the community stayed in Tartu. More than half of them moved on after acquiring a higher education or becoming employees of some institution. A significantly smaller number of people and with a rather desultory nature went to the commoners' community or merchant guild.

All of the permanent residents of Tartu who were for example handicraftsmen, who were not members of the craft guilds or merchants who were not members of merchant guilds, were co-opted into the commoners' tax community (*Simple Bürger* – in German). Ethnical Estonians might have been active for example as retailers, sundry men or grocers, owners of milk shops, beer shops, taverns and saunas. They also dominated in simpler handicraft occupations, for example tailors, shoemakers, smiths, stone masons and butchers.

The majority of the new commoners from outside of Tartu came from rural areas, which

constituted one third of all the newcomers. The next biggest group came from the commoners' tax communities of other cities and towns, the horizontal mobility was high – the people moving on from the community went to the same tax community of other cities. Almost half of the newcomers came from Tartu. The biggest group of origin was the merchant guild. The majority of the others were people with a higher education or persons previously employed by some institution.

There was nearly the same magnitude of people who left the commoners' community compared to the newcomers. The three main motivators were acquired higher education or becoming employed by some institution, being co-opted into a merchant guild and becoming members of the crafters' tax community. Only one quarter of prior commoners left Tartu, most of them went to the commoners' community of some other city or town. Commoners' area of migration was wide – the governorate borders were not obstacles and farther places of destination were for example Moscow, Kiev and Gdov. Though the majority of those who left the community stayed in Tartu. Nearly half of them had acquired a higher education or had been employed by some institution which brought along a temporary exemption of duties. More than one third were co-opted in the merchant guild and the third biggest group were written down as members of the crafters' tax community.

Studying the pull area for the city of Tartu it became clear that the highest variety of places of origin occurred in the commoners' tax community and the mobility often crossed the governorate borders. During the analysis of the people from rural areas the common standpoint that the most active migration originated from the closest parishes was again verified. The main tax communities attracted almost three times more people outside from Tartu than to the contrary. Herewith it can be stated that the city of Tartu was a strong and attractive pull center.

LISA 1. Näited oklaadiraamatute sissekannetest

Oklaadiraamatud on suureformaadilised ja koosnevad käsitsi täidetud trükitud blanketidest. Liivimaa kubermangus on need täidetud saksa keeles ja väga korrektselt, lisaks on raamatud varustatud sisukordadega. Oklaadi juurde tulnud inimesed kirjutati lehe pöördele ehk nii-öelda vasakule poolele ning oklaadist välja kirjutatud isikud lehe esiküljele ehk paremale poolele. Konkreetse linna andmestiku esimese lehekülje alguses on ära toodud aasta alguses linnas arvel olevate vastava oklaadi liikmete üldarv, sealjuures on eraldi näidatud nekrutikohustusest vabastatute arv. Samamoodi on linna andmestiku viimase ehk oklaadist lahkujate lehe lõpus märgitud aasta lõpuks oklaadis arvel olevate isikute arv.

Vasakpoolses tulbas on kirjas isiku nimi, oklaadi arvele võtmise või arvelt maha võtmise kuupäev ning lisaks viide magistraadi ja rentei otsustele. Järgnevas tulbas on kirjas sissekande aasta, selle erinemine raamatu pidamise aastast on pigem erand ja täpsustab neid juhtumeid, kui inimene on linnas olnud juba varasemast ajast ning oklaadi sisse kirjutamata jäänud või linnast juba varem lahkunud. Järgmised tulbad näitavad seda, kas inimene oli maksukohuslane ja nekrutikohuslane. Maksukohuslaste puhul on vajadusel kirjas ka tema maksuvõlg. Viimases, parempoolses tulbas on märgitud tulija päritolu või sihtkoht/sihtrühm koos oklaadi sisse või oklaadist välja kirjutamise akti numbriga. Aegajalt on viimasesse lahtrisse tehtud ka juurdekirjutusi ja viiteid inimeste edasise saatuse kohta.

Kuna sarnaselt hingeloendustele arvestati ka oklaadidesse kõik meessoost isikud olenemata nende vanusest, siis märgiti oklaadi vahetanud täiskasvanu juurde ka kõik tema pojad, kui neid oli. Leibkondade meeshingede ülesmärkimine kajastab lisaandmetena ka teisi sugulussidemeid – vennad, vanaisad, onud.

Näide oklaadiraamatust – 1852. aastal tsunftioklaadist välja kirjutatute leht*

And. Dorpat

Ausgeschlossenen im Jahre 1852.	Von welcher Zeit ab.	Seelenzahl.		Abgaben.		Wohin die ausgeschlossenen Seelen abgegangen sind.
		Steuer- und Rekruten-pflichtige.	Nicht-Rekruten-pflichtige.	Stb.	Stov.	
<p><i>Abgegangen:</i></p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p>	1851	1		2	38	Pappfaltung (siehe Nr. 27)
<p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p>	1852	1		2	38	In den Kaufmann 3. Klasse auf (siehe Nr. 27)
<p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p>	1851	2		4	16	Kinnlein (siehe Nr. 27)
<p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p>	1852	1		2	38	Aufst. (siehe Nr. 27)
<p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p>	1852	1		2	38	In den jüngsten Klassen auf (siehe Nr. 27)
<p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p> <p>Bei der Vertreibung der Russen aus dem Gebiet 1811, gefolgt von 1200 Personen (aus dem Gebiet 1811, N. 22949)</p>	1852	1		1	19	In der 3. Klasse (siehe Nr. 27)

Brangier

*LVVA.77.1.4652

LISA 2. Tööliste oklaadi perioodil 1836–1863 sisse kirjutatute statistika analüüsitavate rühmade kaupa

Lähtekoht, -rühm / Aasta	Väljastpoolt Tartut tulnud inimesed			Tartus liikunud inimesed				Kokku
	Maa	Tööliste oklaad	Lihtkodanike oklaad	Lihtkodanike oklaad	Haridus / Amet	Statistilised parandused	Muu*	
1836	3					5		8
1837	1					5	2	8
1838	4							4
1839	1	1		1		1		4
1840	2	1						3
1841	1							1
1842						2		2
1843	4				1			5
1844								0
1845	2	2						4
1846	1	2						3
1847	5							5
1848	5	1			1			7
1849	3				1		2	6
1850	3							3
1851	6	6			1			13
1852	4					19		23
1853	11	1				1		13
1854								0
1855	5				1		10	16
1856	5				2			7
1857	12		1					13
1859	27					13		40
1860	31					2	1	34
1861	20					1		21
1862	29		1		1	4		35
1863	10	2			2	1	1	16
Kokku	195	16	2	1	10	54	16	294

* Vanausulised, nekrutikohustusest vabaks ostnud, sõjaväelaste pojad

LISA 3. Tööliste oklaadist perioodil 1836–1863 välja kirjutatute statistika analüüsitavate rühmade kaupa

Sihtkoht, -rühm / Aasta	Tartust välja liikunud inimesed					Tartusse jäänud inimesed						Kokku
	Maa	Tööliste oklaad	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Välismaa	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Haridus / Amet	Gild	Statistilised parandused	Muu*	
1836		4	5	12		5	3	1		4		34
1837		1		6		1	6	1				15
1838		1						1				2
1839			1			2	1				2	6
1840			2	1		4						7
1841						1		1		1	1	4
1842	22					1	2	3		2		30
1843			1			1	1	4			2	9
1844	1					5	1	1				8
1845						3						3
1846						3	1	1				5
1847						3		1		1		5
1848						10						10
1849	2					5						7
1850						7		2				9
1851						4	3	1				8
1852					1	2		1				4
1853				1		7		2		1		11
1854						17						17
1855	3					19		1		1		24
1856	4					5		13				22
1857			2	1		3		2				8
1859	14			2		6		2				24
1860	5					9		1				15
1861						2	1	1				4
1862	6	1	1			5	2					15
1863						5		1	4			10
kokku	57	7	12	23	1	135	21	41	4	10	5	316

* Ajutiselt maksudest ja/või nekrutikohustustest vabastatud, militaarteenistus

LISA 4. Tsunftioklaadi perioodil 1836–1863 sisse kirjutatute statistika analüüsitavate rühmade kaupa

Lähtekoht, -rühm / Aasta	Väljastpoolt Tartut tulnud inimesed						Tartus liikunud inimesed							Kokku
	Maa	Töölise oklaad	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Haridus / Amet	Välismaa	Töölise oklaad	Liht- kodanike oklaad	Teenijate oklaad	Haridus / Amet	Gild	Statistilised parandused	Muu*	
1836	4		3	4		2	5	1				2		21
1837	2		4			1	1	4				4		16
1838	1	1				1		1				2		6
1839	2		6				2	1				1		12
1840	2		2				4	5				1		14
1841	2		5			1	1	1						10
1842	2		2				1					2	1	8
1843	1		3			1	1	1						7
1844	7		1	1			5	2			2	1		19
1845	2					3	3	7				1		16
1846	2		3	1			3	1				2		12
1847	2		7	1		2	3	1				2		18
1848	1	1				2	10	3						17
1849	5		1			1	5	6	1					19
1850	1	1	2			2	7	2				1		16
1851	4		5				4	2				2		17
1852	3			4			2	3				7		19
1853	6		4				7	16				3		36
1854	4		1				17	15		1				38
1855	7		2			1	19	20					2	51
1856	4		2		1	2	5	3				1		18
1857	2		5				3	1			1			12
1859	8		6	1		1	7	10				11		44
1860	2		3				9	4		1		1		20
1861	8		2				2	8	1	1				22
1862	6		5	1	1	2	5	6			1			27
1863	12		4			1	5	4	2	3	10			41
Kokku	102	3	78	13	2	23	136	128	4	6	14	44	3	556

* Ajutiselt maksudest ja/või nekrutikohustustest vabastatud

LISA 5. Tsunftioklaadist perioodil 1836–1863 välja kirjutatute statistika analüüsitavate rühmade kaupa

Sihtkoht, -rühm / Aasta	Väljapoole Tartut liikunud inimesed					Tartusse jäänud inimesed						Kokku
	Maa	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Haridus / Amet	Gild	Liht- kodanike oklaad	Teenijate oklaad	Haridus / Amet	Gild	Statistilised parandused	Muu*	
1836		2			5			1				8
1837								1		1		2
1838								3	2			5
1839		1	2		1	1		1		2		8
1840					1	1		3				5
1841		1				1		5				7
1842			1			1		10		7		19
1843						1		3		1		5
1844		1				1		2		1		5
1845						2		4	2			8
1846	1					1		6		2		10
1847		1							2			3
1848								3	1			4
1849		1					1	2				4
1850				1				1				2
1851								5				5
1852		1			1			5				7
1853		3						1	1	1		6
1854	1							2				3
1855		1				2		1	2	1		7
1856		4						2				6
1857		1						3				4
1859			1					2			1	4
1860				1				2	2	3		8
1861								2				2
1862		1	1	1		1		4				8
1863		3				6		5	7	1		22
Kokku	2	21	5	3	8	18	1	79	19	20	1	177

* Isiklik aukodanik

LISA 6. Lihtkodanike oklaadi perioodil 1836–1863 sisse kirjutatute statistika analüüsitavate rühmade kaupa

Lähtekoht, -rühm / Aasta	Väljastpoolt Tartut tulnud inimesed							Tartus liikunud inimesed							Kokku
	Maa	Tööliste oklaad	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Haridus / Amet	Gild	Välismaa	Tööliste oklaad	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Haridus / Amet	Gild	Statistilised parandused	Muu*	
1836	2		1	2				3			5	4	3		20
1837	4	1		1			1	6			5	6	5		29
1838	6			2								2	2		12
1839	4			2	1		1	1	1		1	6	3		20
1840	4			1					1		1	5	3		15
1841	7		2	4	1		1		1			7	2		25
1842	4			3				2	1		2	5	7	2	26
1843	2						2	1	1		1	7			14
1844	8	1	1	2				1	1		1	5	4		24
1845	7	1		1					2		3		2		16
1846	6		1	1				1	1			4	1	1	16
1847	4		1	4							4	4	3	1	21
1848	11		2	6			2				1	4	1		27
1849	3		2				2				32	5			44
1850	1											7			8
1851	15			11				3			1	3	1	2	36
1852	4			3			1				2	2	6	1	19
1853	10			2									7		19
1854	7			4								10	3	10	34
1855	3	1		7		2	1		2		2	4		9	31
1856	8			2								5			15
1857	12		4	1								10		2	29
1859	19			4							4	16	8		51
1860	28			2		1					2	16	1	2	52
1861	24			3		1		1				6	1	1	37
1862	24			7				2	1	1		8		2	45
1863	11	2	2	5					6		1	22	1	4	54
Kokku	238	6	16	80	2	4	11	21	18	1	68	173	64	37	739

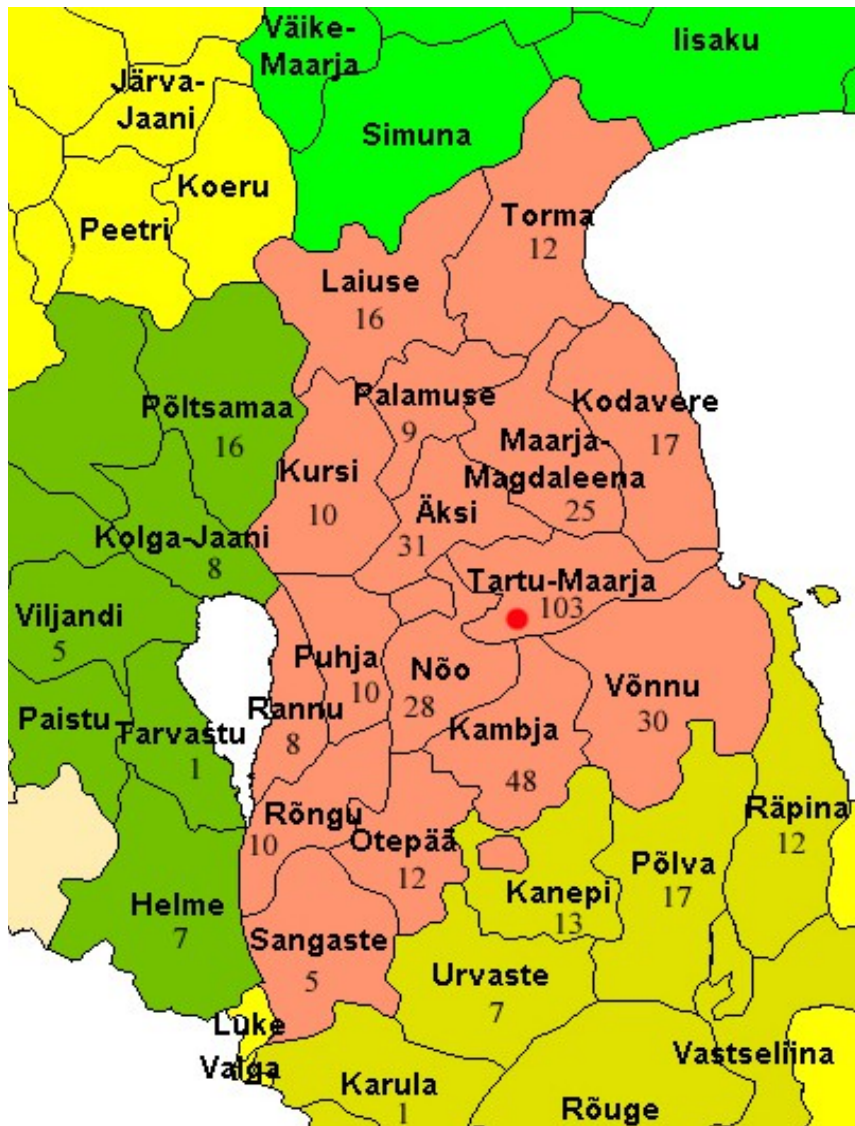
* Ajutiselt maksudest ja/või nekrutikohustusest vabastatud, militaarteenistus, vanausulised, nekrutikohustusest vabaks ostnud

LISA 7. Lihtkodanike oklaadist perioodil 1836–1863 välja kirjutatute statistika analüüsitava rühmade kaupa

Sihtkoht, -rühm / Aasta	Väljapoole Tartut liikunud inimesed							Tartusse jäänud inimesed						Kokku
	Maa	Tsunfti- oklaad	Liht- kodanike oklaad	Teenijate oklaad	Haridus / Amet	Gild	Välismaa	Tsunfti- oklaad	Haridus / Amet	Gild	Au- kodanikud	Statistilised parandused	Muu*	
1836		3	27		1			1	14	3	3	1		53
1837		1	6			6		4	5	9		3		34
1838								1	9	1		2		13
1839	2		1		1				5	15		1		25
1840			1			2		5	2	7				17
1841		1	1				1	1	12	6				22
1842	5		2		1	2			12	4		12	3	41
1843					1	1		1	6	3		1	2	15
1844					2		2	2	5	3		3	1	18
1845						1		7	7	2		2		19
1846								1	9	2		2	4	18
1847		1					1	1	5	2		3		13
1848			1					3	4	8	3	1		20
1849		1	2			2		6	7	7				25
1850			2					2	6	1	2			13
1851			1					2	9	5				17
1852			5				1	3	11	15			1	36
1853			8		1			16	3	1				29
1854	1				1			15	5	10				32
1855			3					20	9	7			1	40
1856								3	15	18			4	40
1857		1	3		1			1	4	12				22
1859	15		9			1		11	14	5		1		56
1860						1		4	8	9				22
1861			2	1				8	9	8				28
1862					1			6	11	13			1	32
1863	1							4	10	19			2	36
Kokku	24	7	74	1	11	16	5	128	215	195	8	32	20	736

* Ajutiselt maksudest ja/või nekrutikohustusest vabastatud

LISA 8. Tartumaalt ning Tartumaaga piirnevatest kihelkondadest lähtuv ränne Tartu linna perioodil 1836–1863

Kihelkondade kaart on pärit Eesti Keele Instituudi Kohanimeandmebaasist KNAB. Selleks omakorda on kasutatud Regio kihelkondade aluskaarti.

LISA 9. Tartu linnas perioodil 1836–1863 maksuoklaadidesse kantud ja oklaadidest välja kantud inimeste isikuline andmebaas

Isikuline andmebaas põhineb tööliste oklaadi, teenijate oklaadi, tsunftioklaadi ning lihtkodanike oklaadi ümberarvestusraamatutel.

I, II veerg – oklaadi sisse kirjutatud, oklaadist välja kirjutatud või ühest oklaadist teise ümberkirjutatud isiku ees- ja perekonnanimi.

III veerg – isiku teine kasutusel olnud nimekuju. Enamasti esinesid erinevad nimekujud erinevate oklaadide sissekannetes. Vahel oli erinev nimekuju toodud ka ühe sissekande juures.

IV veerg – aasta, mil isik oklaadist välja või oklaadi sisse kirjutati.

V veerg – oklaadi sisse kirjutatud või oklaadist välja kirjutatud isiku lähtekoht või -rühm. Maapiirkondadest liikunud isikute puhul on kirje järjestus – mõis, kihelkond, maakond.

VI veerg – oklaadi sisse kirjutatud või oklaadist välja kirjutatud isiku sihtkoht või -rühm. Maapiirkonda liikunud isikute puhul on kirje järjestus – mõis, kihelkond, maakond.

VII veerg – märkused.

Järjestikused isikud, kelle perekonna- ja eesnimi on tabelis taandega, on eelneva isiku pojad.

Järjestikused isikud, kellel ainult eesnimi on taandega, on omavahel vennad.

* Tärn maapiirkondadest või maapiirkondadesse liikunud isikute juures märgib olukorda, kui saksakeelse mõisa nime järgi ei olnud võimalik üheselt määratleda isiku lähte- või sihtkohta. Sellisel juhul on märkuste lahtris toodud oklaadiraamatus olnud saksakeelne mõisa nimetus.

Isikuline andmebaas ei kajasta Tartu linnas liikunud, kuid oklaadiraamatutes ainult statistilise märkena esitatud isikuid.

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Abendroth	Gotthard		1846	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Abram	Anton Friedrich		1841	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Julius		1841	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Woldemar		1841	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Wilhelm		1841	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Carl		1840	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Carl August		1863	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Abram	Friedrich		1853	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Ernst Wilhelm		1853	Vastseliina, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Abram	Julius		1854	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Abram	Wilhelm		1855	kantseliteenistuja, ametist vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Adams	Heinrich Robert		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Adams	Tönno		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Adamsohn	Gustav		1842	Tartu tööline	Tartu Ülikooli teenistuja	
Adamsohn	Moritz		1849	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Adamsohn	Otto Heinrich		1863	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Adamsohn	Theodor Valentin		1862	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Adamsohn	Wilhelm Johann		1839	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Adel	Peter		1859	Väimela, Põlva, Võrumaa*	Tartu käsitöoline	Waimel
Adon	Andres		1851	Luke, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Ahl	Gustav		1845	teadmata	Tartu käsitöoline	
Ahl	Rudolph		1861	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Ahland	Johann		1862	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Ahland	Alexander		1862	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Ahland	Johann		1862	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Ahland	Alexander		1862	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Ahrenz	Michael		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Ahrentz	Karl Ernst Georg		1860	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Albert	Jaak		1857	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu tööline	Saarenhof
Alexejewitsch	Andrei Michailow		1859	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Alkschne	Jacob		1836	Saltenbergu, Mas-Salazes, Valmiera	Tartu käsitöoline	
Alkschne	Georg Rudolph		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Alkschne	George Rudolph		1862	Tartu käsitöoline	insener-tehnoloog	
Alteberg	Friedrich		1844	Tarakvere, Torma, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Althan	George Theodor		1850	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Andersohn	Carl Woldemar		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Andersohn	Johann		1844	Orava, Vastseliina, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Andersohn	Paul Heinrich		1845	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Andrejew	Iwan		1836	Tartu tööline	Ria, tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Andrejew	Iwan		1836	Tartu tööline	Riia, lihtkodanik	
Andrejew	Grigory		1836	Tartu tööline	Riia, lihtkodanik	
Andrejew	Kiril		1836	Tartu tööline	Riia, lihtkodanik	
Andresen	Alexander Woldemar	Andresson	1863	marsikomissar	Tartu käsitöoline	
Andresen	Johann		1836	Tartu lihtkodanik	Peterburi, lihtkodanik	
Andresen	Constantin		1836	Tartu lihtkodanik	Peterburi, lihtkodanik	
Andresson	Woldemar Alexander	Andresen	1850	Tartu käsitöoline	Valmiera sillakohtu marsikomissar	
Anikow	Michaila Jekimow		1863	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Ansack	Peter		1853	Vastse-Kuuste, Võnnu, Tartumaa*	Tartu tööline	
Ansack	Adam		1853	Vastse-Kuuste, Võnnu, Tartumaa*	Tartu tööline	
Ant	Jurri		1855	Imukvere, Palamuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Antropow	Andrei Michailow		1854	vanausuline	Tartu lihtkodanik	
Aria	Adam		1847	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Arick	Alexander		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Arrack	Christian		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Arrat	Kusta		1859	Roela, Palamuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Arroh	Hans		1861	Maramaa, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Aschmann	Johann Friedrich		1850	välismaa	Tartu käsitöoline	
Attas	Jacob		1863	Eestimaa kubermang, talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Aug	Johann Friedrich		1863	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Saarenhof
Aunapu	Ado		1837	Kärkna riigimõis, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Awick	Christian		1860	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Babionoschew	Stepan Kusmin		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Babionoschew	Fedor		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Babionoschew	Prokofy		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Babionoschew	Grigory		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Babionoschew	Wassily		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Bachmann	Carl		1853	Vilnius, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Bader	Johann Friedrich		1843	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Bader	Stephann Diedrich		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Bader	Julius Wilhelm		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Baertels	Heinrich Franz		1857	Riia käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Bahrs	Friedrich Adolph		1853	Vaabina, Urvaste, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Baischnikow	Pawel Lawrentjew		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Baischnikow	Andrei		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Baischnikow	Kusma		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Baischnikow	Peter		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Ballod	Johann Alexander		1846	Riia, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Baltza	Gustav		1863	Tartu tööline	kaupmeeste gild	
Banderew	Fadei Artomonow		1855	vanausuline	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Barkowsky	Constantin		1841	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Barkowsky	Johann		1840	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Bartels	Friedrich Robert		1857	Riia käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Bartels	Johann Bernhard		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu Ülikooli kantseleiametnik	
Bartels	Carl Friedrich Herrmann		1862	Tartu lihtkodanik	kantseleiametniku alaealine poeg	hiljem Riia
Bartels	Hans Eduard Nicolai		1862	Tartu lihtkodanik	kantseleiametniku alaealine poeg	hiljem Riia
Bartels	Adam Maximilian		1862	Tartu lihtkodanik	kantseleiametniku alaealine poeg	hiljem Riia
Basiner	Friedrich Julius		1841	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Batschirow	Peter Fedorow	Botschirow	1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Bauche	Alexander George		1846	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Bauchstaedter	Ernst Christoph		1860	Kuramaa, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Bauer	Fromhold Eduard		1851	Viljandi käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Bauerle	Alexander Magnus		1841	Tartu käsitöoline	arst	
Baum	Otto		1843	Tartu tööline	õpetaja	
Baumann	Alexander		1856	Mäe, Äksi, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Baumann	Carl Ferdinand		1838	teadmata	Tartu käsitöoline	
Baumann	Carl Ferdinand		1838	Tartu kreis, endine ametnik	Tartu lihtkodanik	
Baumwald	Carl		1851	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Beck	Fritz		1856	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Becker	Georg Julius Wilhelm	Boening	1847	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Becker	Jaán		1838	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Becker	Johann George		1843	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Beckmann	Carl		1856	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Beckmann	Robert		1860	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Beerenklau	Johann Christoph		1840	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Behrsing	Johann		1844	politseimeister	Tartu lihtkodanik	
Belajew	Wassily Trofimow		1838	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Belajew	Jacow		1838	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Belajew	Iwan Belajew		1838	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Berends	Anton Ferdinand		1844	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Berends	Heinrich Friedrich	Berens	1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Beresin	Alexey Iwanow		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Beresin	Foma Iwanow		1837	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Beresin	Foma Iwanow		1842	Tartu lihtkodanik	ajutiselt kohustustest vabastatud	
Beresin	Foma Iwanow		1843	Tartu lihtkodanik	maksu- ja nekrutikohustusest vabastatud	
Beresin	Iwan Kirillow		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Beresin	Peter Iwanow		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Berg	Carl Friedrich		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Berg	Carl Friedrich		1846	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Berg	Johann George		1842	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud tudeng	
Berghard	Eduard Wilhelm Magnus		1859	Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Bergman	Ludwig Paul		1837	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Bergmann	Carl Ludwig		1836	Karste, Kanepi, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Bergmann	Friedrich		1836	Karste, Kanepi, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Bergmann	Gustav Adolph		1836	Tartu lihtkodanik	Paide lihtkodanik	
Bergmann	Johann Ludwig Rudolf		1855	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Bergmann	Johann Ludwig Rudolf		1855	Tartu lihtkodanik	graduateeritud tudeng	
Bernard	Andreas		1859	Kaarepere, Palamuse, Tartumaa*	Tartu teenija	Kersel
Bernard	Andreas		1861	Tartu teenija	Tartu käsitöoline	
Berner	Carl Theodor		1863	Tartu käsitöoline	Tartu Veterinaariakooli kantseleiametnik	
Bernh	Johann Heinrich		1849	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	
Bernhoff	Thomas		1843	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Besnossow	Pawel Nicolajew		1861	Pihkva, 3. gild	Tartu lihtkodanik	
Bestschasnoi	Frol Affonaszew		1859	Tartu tööline	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Bestschasnoi	Alexey		1859	Tartu tööline	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Bestschasnoi	Michaila		1859	Tartu tööline	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Bestschasnoi	Pawel		1859	Tartu tööline	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Bestschasnoi	Nicolai		1859	Tartu tööline	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Bestschasnoi	Iwan		1859	Tartu tööline	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Beth	Ernst Gideon		1857	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Beyer	Alexander		1845	Vaiatu, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Beyer	Alexander Johann		1846	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Beyer	Alexander Johann		1847	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Beylich	Carl Julius		1845	Tartu käsitöoline	kandidaat	
Birk	Andreas		1862	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Birk	Jurre		1862	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Birkenberg	Adam S.		1851	Ropka, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Birkenberg	Gustav		1851	Ropka, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Birkenberg	Carl Ernst		1851	Ropka, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Birkenberg	Paul		1851	Ropka, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Birkenberg	Rudolph		1851	Ropka, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Birkenberg	Carl Ernst Wilhelm		1861	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Birkenberg	Gustav		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Birkenberg	Gustav		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Birkenberg	Johann Heinrich Cornelius		1849	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Bischoff	Carl		1836	Tartu lihtkodanik	apteekrisell	
Blauberg	Carl		1859	Tammistu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Tammist
Blauberg	Carl		1859	Tartu lihtkodanik	kohtuteener	
Bleyer	August Friedrich		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Blohm	Matewi Iwannow		1847	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Bluhm	Carl		1856	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Blumberg	Alexander		1863	Tartumaa*	Tartu käsitööline	Brinkenhof
Blumberg	Carl		1862	Eestimaa kubermang, käsitööline	Tartu käsitööline	
Blumberg	Johann		1841	Palupera, Otepää, Tartumaa	Tartu käsitööline	
Blumberg	Johann Ludwig		1855	Tartu käsitööline	Eestimaa kubermang, käsitööline	
Blumengarten	Tõnis		1853	Eestimaa kubermang, maapiirkond	Tartu lihtkodanik	
Bodenfeldt	Johann Heinrich		1851	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Boening	Adam		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Boening	Georg Julius Wilhelm	Becker	1847	Eestimaa kubermang, käsitööline	Tartu käsitööline	
Bohm	Alexander		1857	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Bojel	Johann Friedrich		1860	Roela, Palamuse, Tartumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Botschirow	Peter Fedorow	Batschirow	1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Brackmann	Carl Friedrich		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Brackmann	Johann Christian		1839	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Bradtmann	August Constantin		1862	Pärnu käsitööline	Tartu käsitööline	
Brakly	Gottfried Herrmann Johann		1863	Tartu tööline	politsei vahtmeister	
Brakmann	Carl Friedrich		1852	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Brakmann	Carl Friedrich		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Brakmann	Carl Friedrich		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Brandt	Johann Gustav		1836	Tartu tööline	Pärnu tööline	
Brandt	Otto Wilhelm		1850	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Braun	Bernhard Oswald		1860	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Braun	Heinrich		1836	välismaa	Tartu käsitööline	
Braun	Ludwig Leonhard		1853	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Brekmann	Carl Friedrich		1848	Viljandi käsitööline	Tartu lihtkodanik	
Bresinsky	Constantin Eduard		1837	Tartu lihtkodanik	kirurg	
Bresinsky	Heinrich		1836	eksamineeritud, 1848. aastal kehtetuks tunnistatud	Tartu lihtkodanik	
Bresinsky	Louis Adam		1836	eksamineeritu alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Bresinsky	Heinrich		1848	Tartu lihtkodanik	eksmineeritud	
Bresinsky	Louis Adam		1848	Tartu lihtkodanik	eksamineeritu alaealine poeg	
Bretschneider	Alexander Johann		1848	Tartu käsitööline	apteekriabi	
Bretschneider	Robert Georg		1848	Tartu käsitööline	kaupmeeste gild	
Bretschneider	Robert George		1849	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Bretschneider	Robert George		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Brett	Jaana		1861	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Brett	Maert		1862	Kärevere, Äksi, Tartumaa*	Tartu tööline	Kerrafer
Brett	Carl		1862	Kärevere, Äksi, Tartumaa*	Tartu tööline	Kerrafer
Brikker	August		1845	teadmata	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Brisgalow	Fedor Wasiljew		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Britz	Friedrich Martin		1846	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Britzki	Ludwig Gerhard Heinrich		1859	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Britzky	Friedrich August		1862	Tartu käsitöoline	arst	
Brochtroem	Wilhelm		1856	välismaa	Tartu käsitöoline	
Brock	Johann Friedrich		1843	Tartu lihtkodanik	arst	
Brock	Ludvig Julius		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Brock	Ludwig Julius		1861	Tartu lihtkodanik	raeametnik (kaaluja)	
Brudischew	Fedor Frihanow		1857	Tartu lihtkodanik	Peterburi, lihtkodanik	
Brun	Gustav	Brunn	1850	Tartu tööline	Tartu sillakohtu käskjalg maapiirkondades	
Brun	Gustav	Brunn	1851	Tartu sillakohtu käskjalg maapiirkondades, ametist vabastatud	Tartu tööline	
Brunn	Otto		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Brunn	Otto		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Buile	Herrmann		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Buile	Herrmann		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Bundlazow	Jefim		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Michaila		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Iwan		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Peter		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Fedor		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Iwan		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Nicolai		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Bundalzow	Iwan		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Burg	Widrick		1849	Kudina, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu tööline	
Burkowitz	Johann	Burkewitz	1839	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Burkowitz	Johann	Burkewitz	1847	Tartu lihtkodanik	kaupmees	
Busch	Andreas Jacob		1843	Tartu tööline	Tallinna käsitöoline	
Busch	Carl Gottlieb Friedrich		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Busch	Carl Rudolf		1841	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Busch	Gustav		1840	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Busch	Nicolai Ferdinand		1859	Tartu tööline	Riia, lihtkodanik	
Bärtin	Karl Herrmann		1862	soldati alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Böhmert	Heinrich Woldemar		1842	Tartu lihtkodanik	Tartu Rae ja selle allasutuste kohtuteener	
Böhmert	Gustav Julius Fromhold		1859	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Böhning	Paul Adalbert		1857	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Campmann	Carl Alexander		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Campmann	Gustav Friedrich Edkard		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Campmann	Oskar Richard		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Carlsohn	Carl		1845	Orava, Vastseliina, Võrumaa	Tartu käsitööline	
Carlsohn	Christian		1836	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Carlsohn	Johann		1836	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Carlsohn	Johann		1844	Tartu käsitööline	Riia, käsitööline	
Carlsohn	Ludwig		1853	Kahkva, Rāpina, Võrumaa	Tartu käsitööline	
Carlson	Ferdinand		1844	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu käsitööline	Saarenhof
Carlssohn	Friedrich		1840	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitööline	
Caspersohn	August Leopold		1854	Tartu lihtkodanik	Sürgavere, Suure-Jaani, Viljandimaa	
Caspersohn	August Leopold		1855	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Caspersohn	Carl Gustav Julius		1839	Tartu lihtkodanik	arst	
Cerehn	Adolph		1839	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Christophel	Carl Daniel Eduard		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Christophel	Wilhelm Daniel		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Clare	Maximilian		1847	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	
Clare	Maximilian		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Clare	Maximilian		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Clare	Oscar		1847	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	
Clare	Oscar		1847	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Clare	Woldemar		1847	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	
Clare	Woldemar		1854	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Claus	Christian		1838	Ahja, Võnnu, Tartumaa, tööline	Tartu käsitööline	
Claus	Christian		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitööline	
Claus	Laur		1861	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Claus	Jacob		1861	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Condratjew	Nicolai Petrow		1859	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Cossmann	Carl Wilhelm		1855	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	
Cossmann	Carl Wilhelm		1855	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	kandidaat	
Czernewsky	Friedrich		1855	Kuramaa, käsitööline	Tartu käsitööline	
Danilow	Alexander Gustav		1853	Tartu lihtkodanik	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	
Danilow	Victor Herrmann Ludwig		1853	Tartu lihtkodanik	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	
Danilow	Carl Friedrich		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Danilow	Otto Friedrich		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Dankmann	Frommhold Leonhard		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Dankmann	Johann Friedrich		1849	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Dankmann	Roman Alexander		1863	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Dankmann	Wilhelm Peter Eduard		1862	Tartu lihtkodanik	arst	
Dannbaum	Alexander		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitööline	
Dannbaum	Alexander		1852	Tartu käsitööline	Tartu Ülikooli pedell	
Dannbaum	Alexander		1854	Tartu Ülikooli pedell, ametist vabastatud	Tartu käsitööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Danneberg	Christian		1847	Suure-Kambja, Kambja, Tartu	Tartu lihtkodanik	
Dannenberg	Paul Anton		1842	Tartu käsitöoline	koduõpetaja	
Daugel	August Johann		1859	Tartu lihtkodanik	kunstnik	
Daugell	Fritz Theodor		1857	Tartu lihtkodanik	Moskva Põllumajanduskool	
Demitroff	Carl August		1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Dmitrijew	Matwey		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Dmitrijew	Timofey		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Dmitrijew	Iwan		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Dmitrijew	Michaila		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Dobrinkin	Jacow Alexander		1836	Mooste, Põlva, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Domaschkin	Kusma Stepanow		1859	Tartu tööline	Laius-Tähkvere, Laiuse, Tartumaa	
Domaschkin	Iwan		1859	Tartu tööline	Laius-Tähkvere, Laiuse, Tartumaa	
Dorbeck	Georg Alexander		1861	Penuja, Halliste, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Dorbeck	Robert		1861	Penuja, Halliste, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Dorn	Jurry		1851	Võru tööline	Tartu tööline	
Dorn	Jaan		1851	Võru tööline	Tartu tööline	
Dorn	Carl		1851	Võru tööline	Tartu tööline	
Dorn	Alexander		1851	Võru tööline	Tartu tööline	
Drewing	Alexander		1849	Tartu lihtkodanik	Eestimaa kubermang, 3. gild	
Drewing	Conrad		1853	Tartu lihtkodanik	veterinaararst	
Drewing	Michael Carl Georg		1862	Riia, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Druschinin	Pawel		1841	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Duberg	Albert Leonhard		1848	Sänna bürger, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Duberg	Robert Adolph		1848	Sänna bürger, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Duberg	Robert Adolph		1856	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Duberg	Robert Adolph		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Duchowsky	Ludwig George Gustav		1842	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Duckersberg	Alexander		1840	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Duderowsky	Wilhelm Alexander		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Duhberg	Jurry		1842	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Dukowsky	Johann Leopold		1842	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Dultz	Heinrich Woldemar		1836	Tartu lihtkodanik	Valga käsitöoline	
Dultz	Jacob Herrmann		1836	Tartu lihtkodanik	Valga lihtkodanik	
Dunajew	Iwan Iwanow		1853	Tartu tööline	9. hingeloendusel topelt loendatud	
Dworetz	Peter Drafimow		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Dörbeck	Johann		1861	Abja, Halliste, Pärnumaa	Tartu tööline	
Döring	Friedrich Wilhelm		1863	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Ebert	Friedrich August		1855	välismaa	Tartu käsitöoline	
Eck	Carl George		1844	Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Eck	Carl George		1851	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Eckert	Reinhold		1836	Viljandi käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Eckardt	Reinhold		1847	Tartu käsitöoline	kaupmees	
Ehlers	Johann Heinrich		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Eichelmann	Jahn		1845	8. hingeloendusel alusetult eksamineerituks loetud	Tartu lihtkodanik	
Eichenbaum	Carl August		1838	Erastvere, Kanepi, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Eichenbaum	Carl August		1845	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Eichenberg	August Ferdinand		1860	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Eichenberg	Heinrich		1862	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Eigenfelder	Carl		1836	Tartu käsitöoline	Rakvere käsitöoline	
Einenkel	Alexander Constantin		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Eisberger	Edward Peter Wilhelm		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Eisberger	Johann Friedrich		1837	tagasitulnud jooksik	Tartu tööline	
Eisberger	Johann Alexander		1837	tagasitulnud jooksik	Tartu tööline	
Eisberger	Friedrich Wilhelm		1837	tagasitulnud jooksik	Tartu tööline	
Ekardt	Carl Leo		1848	Riia, käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Emerick	Johann Andreas		1836	Viljandi käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Emmers	Peter Ernst		1848	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Ende	Wilhelm Karl		1860	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Ende	Alexander		1860	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Ennow	Matz		1851	Visusti, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Erdmann	Christian		1852	Peterburi, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Erdmann	Friedrich Alexander		1852	Peterburi, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Erdmann	Johann Christian		1852	Peterburi, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Erdmann	George Constantin		1852	Peterburi, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Erdmann	Ferdinand Georg		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Erdmann	Julius Woldemar		1851	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Erke	Nicolai		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Erke	Nicolai		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Erke	Michael		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Erler	Hans Christian		1861	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Ermann	Jurre		1857	Rasina, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Ermann	Georg		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Ermetz	Johann		1852	Kaarepere, Palamuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Ernetz	Johann		1857	Tartu tööline	Tartu Ülikooli teenistuja	
Ernitz	Johann		1861	Kammeri, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Ernitz	Carl		1844	Tartu lihtkodanik	meditsiini õpilane Valdais Novgorodi kubermangus	
Errel	Jaan		1859	Vana-Antsla, Urvaste, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Eschholtz	Friedrich Eduard		1845	Välismaalt tagasitulnud	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Espenstein	Heinrich		1862	Pala, Kodavere, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Espenstein	Ernst Oskar		1862	Pala, Kodavere, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Espenstein	Eduard Carl		1862	Pala, Kodavere, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Essenson	Hans		1847	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Fadejew	Alexander Petrow		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Fadejew	Alexander Petrow		1861	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Fahl	August Carl		1836	Tartu käsitöoline	Peterburi, käsitöoline	
Fahl	Friedrich Wilhelm Christian		1847	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Falkenberg	Constantin Julius		1844	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Falkenberg	Constantin Julius		1845	Tartu lihtkodanik	3. gild	
Falkenberg	Constantin Julius		1849	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Faure	Carl Conrad		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Faure	Carl Conrad		1862	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Faure	Carl Conrad		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Faure	Franz George		1847	Tartu käsitöoline	kaupmees	
Feldmann	Friedrich Julius		1849	Tartu käsitöoline	eksamineeritud gümnasist	
Feldtmann	Franz		1842	Tartu käsitöoline	eksamineeritud gümnasist	
Felschau	Heinrich Wilhelm		1839	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Fellschau	Heinrich Wilhelm		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Fenthur	Carl Erdmann August		1862	välismaa, kohustustest vabastatud	Tartu käsitöoline	
Filipow	Ivan		1857	Raskol, Venemaa	Tartu lihtkodanik	
Finn	Reinhold		1842	Varbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Fischer	Johann Christian Bernhard		1849	Tartu käsitöoline	Tartu teenija	
Fomin	Iwan Alexejew		1862	Tartu teenija	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Fomin	Dimitry Iwannow		1862	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Fomin	Grigory		1862	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Fomin	Timofey Iwannow		1862	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Fomin	Michei		1862	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Fomin	Alexei		1862	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Franck	Christian Friedrich		1842	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Frederking	Friedrich Ernst Bernhard		1849	välismaa	Tartu käsitöoline	
Freidang	Carl		1860	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Ruhenthal
Freidang	Alexander		1860	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Ruhenthal
Freimann	August Friedrich Christoph		1841	Tartu tööline	militaarjurisdiktsiooni all	
Freimann	Eduard		1860	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Frewing	Ludwig		1837	Tartu lihtkodanik	arst	
Frey	Adam Hugo		1859	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Frey	Carl		1836	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Frey	Johann Andreas		1844	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Frey	Wilhelm		1852	Uderna, Rõngu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Freyberg	August Carl		1860	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Freydang	Gustav		1849	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitööline	
Freyberg	Friedrich Ludwig		1853	Tartu käsitööline	Eestimaa kubermang, käsitööline	
Freyberg	Friedrich Ludwig		1853	Tartu käsitööline	Eestimaa kubermang, käsitööline	
Freyberg	Nicolai Iwan Herrmann		1853	Tartu käsitööline	Eestimaa kubermang, käsitööline	
Freyberg	Leopold Heinrich		1863	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Freymann	Alexander		1837	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Freymann	Eduard		1861	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Freymann	George Ferdinand		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Freymann	Lorenz Alexander		1837	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Freymann	Reinhold		1853	Eistvere, Pülistvere, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Fricke	Carl Heinrich	Fricker	1840	Tartu käsitööline	Tartu lihtkodanik	
Friedrichs	Karl Alexander		1857	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu käsitööline, kohustusteta	
Frimo	Carl Emil		1843	Tartu käsitööline	apteekriabi	
Frimo	Carl Reinhold		1842	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitööline	
Frohst	Alexander		1843	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Frohst	Gustav Magnus Gottfried		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Frohst	Heinrich Ludwig Adolph		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Frohst	Oskar Ludwig August		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Frohst	Wilhelm Jacob		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Fromm	Emanuel		1851	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Fromm	Gustav		1840	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Fromm	Otto	Kicka	1837	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Fuchs	Andreas	Rebbane	1859	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Fuchs	Paul Boris		1861	Vara, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Fuchs	Willem		1860	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Fuchs	David		1860	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Fuchs	Jaan		1860	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Fuchs	Alexander		1860	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Gackstaetter	Alexander Otto Louis		1840	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Gackstaetter	Friedrich Ewald		1840	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Gailis	Michel		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu tööline	
Gebhard	Alexander Robert		1849	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Gebhard	Alexander Robert		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu linnaametnik (kaaluja)	
Gebhardt	Alexander Robert		1860	Tartu raeametnik (kaaluja), ametist vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Gebhardt	Carl August		1841	Tartu lihtkodanik	kaupmees	
Gebhardt	George		1836	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Geist	George Friedrich		1837	Tartu käsitööline	eksamineeritud apteekriabi	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Gellström	Peter Alexander		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Gellström	Fedor		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Gellström	Constantin		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Gellström	Iwan		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Gensky	Alexander		1840	Tartu käsitöoline	eksamineeritud õpetaja	
George	Jacob		1837	Saduküla, Kursi, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
George	Jacob		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Georgensohn	Alexander Friedrich Theodor		1860	Tartu tööline	koduõpetaja	
Gerchen	Eduard Julius		1851	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Gerchen	Alexander		1851	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Gerchen	Leonhard		1851	Viljandi lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Gerchen	Eduard Julius		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Gerchen	Alexander		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Gerchen	Eduard		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Gerchen	Alexander		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Gerchen	Leonhard		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Gerlach	Johann Jacob		1844	Riia, käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Germann	Johann		1857	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Germann	Ludwig		1836	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud postikomissar	
Germann	Ludwig		1845	postikommissar	Tartu lihtkodanik	
Giese	Oscar		1848	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Giese	Oscar		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Giese	Oscar		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Glado	Jacob		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Glass	Gustav		1853	Hellenurme, Rõngu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Glassfeldt	Johann		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Glumbotzky	Iwan Glumbotzky		1842	Haaslava, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Goldberg	Christian		1857	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Goldberg	Daniel		1846	Tartu tööline	teenistuja	
Goldberg	Johann		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Goldberg	Robert Johann		1861	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Golicke	Hermann August		1841	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Goort	Gawril Alexander		1852	Leevi, Rõuge, Võrumaa	Võru käsitöoline	
Goort	Michael Nicolai		1852	Leevi, Rõuge, Võrumaa	Võru käsitöoline	
Grahe	Paul		1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline / Valga käsitöoline	
Grahwe	Jacob		1849	Kornetas, Oppekalna, Valka	Tartu lihtkodanik	
Grassmann	Friedrich Wilhelm		1846	Tartu käsitöoline	Tehnika Instituut, graduateeritud meister	
Grassmann	Johann Leopold		1842	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Grauberg	Jurri		1857	Lustivere, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Grebentschikow	Iwan Fedorow		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Grenzius	Carl Eduard		1848	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Grigorjew	M.		1836	Tartu lihtkodanik	8. hingeloendusel topelt loendatud	
Grotenberg	Karl		1861	ligaste, Sangaste, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Grotrian	Carl		1856	Tartu lihtkodanik	Vene kodakondsusest loobunud	
Grotrian	Ludwig Wilhelm		1856	Tartu lihtkodanik	Vene kodakondsusest loobunud	
Grotrian	Wilhelm Franz		1856	Tartu lihtkodanik	Vene kodakondsusest loobunud	
Grotrian	Karl Friedrich Albert		1856	Tartu lihtkodanik	Vene kodakondsusest loobunud	
Gruner	Carl Gustav Leopold		1863	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Grunert	Carl Friedrich		1842	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Grönberg	Peep		1842	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Grönberg	Nicolay		1842	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Grönberg	Nicolai		1855	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Grünberg	August Rudolph		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Grünberg	Heinrich		1861	Tammistu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Tammist
Grünberg	Johann		1859	Tartu Ülikooli teenistuja, vallandatud	Tartu lihtkodanik	
Grünberg	Johann		1861	Tammistu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Tammist
Grünberg	Johann Gustav		1842	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Grünberg	Johann Kustav		1841	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Grünthal	Andreas		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Grünthal	Gustav		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Grünthal	Gottlieb		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Grünthal	Johann Friedrich		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Grünthal	Christian	Jurry Koler	1839	Erastvere, Kanepi, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Grünwald	Reinhold Wilhelm	Jamafeldt (-1844)	1843	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Grünwaldt	Robert		1862	Varbuse, Põlva, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Guergensohn	Alexander		1846	Sangaste, Sangaste, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Gurganow	Terenty Kosmin		1855	vanausuline	Tartu tööline	
Gurjanow	Kusma Grigorjew		1846	Viljandi tööline	Tartu tööline	
Gust	Friedrich Leonhard		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Göhlitz	Ferdinand Julius		1852	Tartu käsitöoline	kunstnik	
Haase	Friedrich August		1836	välismaa	Tartu käsitöoline	
Haberkorn	Nicolai Alexius		1859	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Haberkorn	Theodor Wilhelm		1861	Tartu lihtkodanik	arst	
Hakensmidt	Philip		1845	välismaa	Tartu käsitöoline	
Hampf	Carl Friedrich	Carl Wilhelm	1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Hampff	Johann Reinhold		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Hampff	Samuel Hugo	Hampf	1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Hampff	Wilhelm Heinrich Ernst		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Hango	David		1862	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu tööline	
Hansen	Ado		1861	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Hansen	Adolph		1863	Tartu teenija	Tartu käsitöoline	
Hanssohn	Anton		1853	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Harlof	Johann Alexander		1842	Valga lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Harloff	Johann Alexander		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Harloff	Gotthard Christian		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Harloff	Emil Karl		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Harloff	Johann Artur		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Harrer	Johann Hubertus		1843	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Hartmann	Hermann Eduard		1841	Tartu käsitöoline	vaba kunstnik	
Hartmann	Reinhold Adolph		1852	politsei vahtmeister	Tartu lihtkodanik	
Hartmann	Reinhold Theodor		1850	Tartu lihtkodanik	Tartu politseimeister	
Hartmann	Wilhelm Ludwig		1851	Tartu käsitöoline	graduateeritud tudeng	
Hartwig	Virgil Herrmann		1860	Tartu käsitöoline	kaupmeeste gild	
Hartwig	Virgil Herrmann		1862	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Haupt	Carl Leberecht Woldemar		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Heide	Friedrich	Heyde	1839	Välisasjade Kolleegiumi mööblimeister	Tartu lihtkodanik	
Heide	Friedrich	Heyde	1841	Siseministeeriumi mööblimeister	Tartu lihtkodanik	
Heidenreich	Johann		1840	tagasitulnud jooksik	Tartu lihtkodanik	
Heinrichsen	Andreas Christoph		1847	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Heinrichsen	Carl Gustav		1855	Tartu lihtkodanik	insener-tehnoloog	
Heinrichsen	Herrmann Alexander		1846	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Heinrichsen	Karl Gustav		1859	Tartu lihtkodanik	kreisikooli õpetaja	
Heinrichsen	Nicolai August Gustav		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Heinrichsen	Peter		1844	Tartu lihtkodanik	Peterburi, Larini gümnaasiumist hariduse saanud	
Heinrichson	Romeo		1844	Tartu lihtkodanik	kunstnik	
Heintze	Hans Reinhold Eduard		1863	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Held	Carl Paul		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Heldt	Carl Paul		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Hempel	Franz Wilhelm Julius		1849	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	
Hempel	Reinhold Leopold		1849	Tartu teenija	Tartu käsitöoline	
Hempel	Reinhold Leopold		1849	eksamineeritud	Tartu lihtkodanik	
Hempel	Reinhold Leopold		1849	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Henning	Alexander		1848	Tartu lihtkodanik	Kiev, lihtkodanik	
Henning	Alexander		1860	Kiievi 2. gild, ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Henning	August Ferdinand		1839	Tartu käsitöoline	Riia, lihtkodanik	
Henning	Alexander Ferdinand		1839	Tartu käsitöoline	Riia, lihtkodanik	
Henningson	Adolph Woldemar		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Henningson	Hugo		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Henningson	Julius		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Henningson	Hans Ludwig		1861	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Henningsohn	Joseph Wilhelm		1861	Tartu lihtkodanik	Riia lihtkodanik	
Henningsohn	Peter Anton		1861	Tartu lihtkodanik	Riia lihtkodanik	
Herne	Michel		1860	Karaski, Kanepi, Võrumaa	Tartu tööline	
Herrmann	Friedrich Berthold		1856	Tartu lihtkodanik	veterinaararst	
Herrmann	Herrmann		1860	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Herrmann	Karl Ferdinand		1843	Tartu käsitöoline	arst	
Hesfrich	Friedrich Nicolaus		1838	välismaa	Tartu käsitöoline	
Heyde	Friedrich	Heide	1836	Tartu lihtkodanik	Välisasjade Kolleegiumi mööblimeister	
Heyde	Friedrich	Heide	1839	Tartu lihtkodanik	Siseministeeriumi mööblimeister	
Hillbrandt	Fedor Kusmitsch		1863	Viljandi käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Hinningson	Carl Joseph Friedrich		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Hinningson	Johann Wilhelm		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Hinningson	Peter		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Hinrichsen	Alexander		1852	Tartu lihtkodanik	Tehnoloogia Instituudi õpilane	
Hinrichsen	Nicolai August Gustav		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Hinrichsohn	Johann Ludwig		1852	Tartu lihtkodanik	veterinaararsti abi	
Hinterdorf	Anton		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Hirschsohn	Karl		1856	Tõdu, Põlva, Võrumaa	Tartu tööline	
Hirschsohn	Rein		1851	Jaama linnamõis, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Hoffert	Heinrich Friedrich		1837	Tartu lihtkodanik	Rakvere, lihtkodanik	
Hoffert	Johann Heinrich		1837	Tartu lihtkodanik	Rakvere, lihtkodanik	
Hoffert	Johann Carl		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere käsitöoline	
Hoffert	Roman Valentin		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere käsitöoline	
Hoffmann	August Leopold		1836	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud apteekriabi	
Hoffmann	Michel		1863	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Hohlbeck	Carl Eduard		1862	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Hohlbeck	Fromhold Georg Jacob		1855	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud gümnasist	
Hohlbeck	Markus Heinrich Ernst		1863	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Holdhusen	Christian		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Holdhusen	Carl Woldemar		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Holdhusen	Christian		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Holdhusen	Carl Woldemar		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Holdhusen	Heinrich Carl		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Hollmann	Gotthard Friedrich		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Hollmann	Johann Leonhard		1846	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Hollmann	Leonhard Johann		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Hollstege	Hugo Theodor		1853	Tartu käsitöoline	9. hingeloendusel topelt loendatud	
Holmblatt	Bernhard		1836	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Holmblatt	Frantz		1840	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Holsting	Joseph		1860	Meeksi, Võrumaa*	Tartu lihtkodanik	Meeks
Holz	Eduard		1836	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud postikomissar	
Holz	Eduard Gustav		1846	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Holzschmidt	Adam		1861	Erastvere, Kanepi, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Hoppe	Ludwig Theodor		1852	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Hoppe	Theodor		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Horn	Alexander		1842	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Horn	Alexander		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Horn	Alexander		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Horn	Jacob		1842	Rakvere käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Horn	Johann Diedrich		1838	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Hornberg	Alexander Ferdinand		1851	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Hornberg	August Andreas		1851	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Hornberg	Robert Constantin		1851	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Hotte	Peter		1853	Vastse-Nurse, Rõuge, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Hudde	Carl Gustav		1840	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Huik	August		1862	Kose, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Kosse
Huntemann	Robert		1838	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Hüssing	Gustav Heinrich		1862	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Ignatz	Jaan		1847	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Iis	Jurri		1863	Mäo, Paide, Järvamaa	Tartu tööline	
Ilgitsch	Kusma		1839	Valga tööline	Tartu tööline	
Ilmow	Alexander Dmitrijew		1857	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Is	Jahn		1846	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Ruhenthal
Is	Jaan		1850	Tartu lihtkodanik	Tartu Ülikooli teenistuja	
Isakow	Kirilla		1848	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Isakow	Foma		1848	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Isakow	Wassiljew		1848	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Isakow	Semen		1848	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Ishatzky	Reinhold		1862	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Iwannow	Alexey		1857	Riia lihtkodanik	Tartu tööline	
Iwanow	Dmitri		1836	Tartu lihtkodanik	Paldiski lihtkodanik	
Iwanow	Peter		1836	Tartu lihtkodanik	Paldiski lihtkodanik	
Iwanow	Matwey		1836	Tartu lihtkodanik	Paldiski lihtkodanik	
Iwanow	Osip		1837	Tartu tööline	Rakvere lihtkodanik	
Iwanow	Fedor		1837	Tartu tööline	Rakvere lihtkodanik	
Iwanow	Maxim		1837	Tartu tööline	Rakvere lihtkodanik	
Iwanson	Rudolph		1863	Ahja, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Iwens	Gottlieb	Reinwald	1859	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Iwersen	Anton Gottlieb		1851	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Iwersen	Anton Christlieb		1851	Tartu käsitöoline	Vaeste hoolekandeaasutuse keiserlik inspektor	
Jaaksohn	Johann		1844	Tartu tööline	Vana-Võidu, Viljandi, Viljandimaa	
Jaansen	Alexander Ludwig		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jaansen	Leonhard Robert		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jaansen	Caspar Eduard	Johannsohn	1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jacobsohn	Carl		1836	Tartu lihtkodanik	Peterburi, lihtkodanik	
Jacobsohn	Carl Andreas	Johannson	1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Jacobsohn	Christian Gustav		1852	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Jacobsohn	Friedrich Johann		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Jacobsohn	Jaak		1861	Vastse-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Jacobsohn	Jacob		1863	soldati alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Jacobsohn	Jacob Theodor		1842	Valmiera, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Jacobsohn	Johann		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Jacobsohn	Johann Christian		1837	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Jacobsohn	Peter		1837	Stakenbergas, Alojās, Valmiera	Tartu lihtkodanik	
Jacoby	Carl		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Jacoby	Carl Johann		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jacoby	Emil Alexander		1859	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Jacoby	Friedrich Wilhelm		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jacoby	Martin Heinrich		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Jacoby	Paul Alexander		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Jacoby	Julius Johann		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Jacoby	Karl Gustav		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Jacoby	Oskar Wilhelm		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Jacoby	Paul Guido		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Jacoby	Heinrich Georg		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	vallaslaps
Jacoby	Martin Hugo		1859	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	vallaslaps
Jacowenko	Maxim Petrow		1846	Kurski kubermang, talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Jacowlewitsch	Wassily Nikitin		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Jaeger	Jacob		1844	Selsavas, Zehšvaines, Cesis	Tartu lihtkodanik	
Jaeger	Alexander August		1844	Selsavas, Zehšvaines, Cesis	Tartu lihtkodanik	
Jaeger	Johann Friedrich		1850	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Jaesk	Jurry		1841	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Jaexy	Michaila Jekimow		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Jahn	Albrecht		1854	militaartenistus	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	
Jahn	Jurry		1837	teadmata	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Jahn	Jurry		1843	Tartu tööline	ajutiselt kohustustest vabastatud	
Jahnentz	Carl Johann Robert		1849	Tartu käsitöoline	koduõpetaja	
Jahnentz	Franz Leopold		1845	Tartu käsitöoline	arst	
Jahnentz	Gerhard Friedrich		1850	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Jamafeldt	Reinhold Wilhelm	Grünwald (al. 1844)	1843	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Janentz	Karl Johann		1843	Tartu käsitöoline	arst	
Janentz	Theodor		1838	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Jannau	Adam		1843	Tartu lihtkodanik	Moskva, gümnaasiumi järelevalvaja	
Jannsohn	Carl	Johannsohn	1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Janssen	Johann Carl		1839	Pärnu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Jassi	Peter Rudolph		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Jefimow	Alexander Iwanow		1836	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Jefimow	Alexander Iwanow		1855	Tartu käsitöoline	kaupmeeste gild	
Jefimow	Nikander		1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jefimow	Pawel		1855	Tartu tööline	9. hingeloendusel topelt loendatud	
Jefimow	Semeljan Iwanow		1837	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Jefimow	Temeljan Iwannow		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Jerlach	Johann Jacob		1845	Tartu lihtkodanik	3. gild	
Joeschel	Friedrich Ferdinand		1857	Tartu lihtkodanik	Võnnu käsitöoline	
Johannsohn	Adam Leopold		1863	Tartu lihtkodanik	maamõõtja	
Johannsohn	Albinus Eduard		1848	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Johannsohn	August Christian		1863	Valga käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Johannsohn	Carl	Jannsohn	1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Caspar Eduard	Jaansen	1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Friedrich		1850	teadmata	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Gustav		1853	Kilingi riigimõis, Saarde, Pärnumaa	Tartu tööline	
Johannsohn	Johann		1840	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Julius Georg	Johansohn	1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Leonhard		1849	Pala, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Moritz Friedrich	Johannson	1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Johannsohn	Peter		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Johannson	Albinus Eduard		1855	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Johannson	Carl Andreas	Jacobsohn	1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Johannson	Christlieb Theodor		1844	Tartu lihtkodanik	arst	
Johnas	Jaan		1863	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline / teenija	
Johnas	Jaan		1863	Tartu teenija	oklaadiraamatus märkimata	
Johst	Wilhelm Reinhold		1844	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Josing	Andres		1852	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Juckse	Carl Friedrich		1862	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Juckse	Friedrich		1863	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Jukkum	Hans		1857	Koonga, Mihkli, Pärnumaa	Tartu teenija	
Julheim	Carl		1847	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Jurgensohn	Carl Heinrich		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Jürgens	Georg		1859	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Jürgensohn	Alexander		1860	militaarvaldkond	Tartu lihtkodanik	
Jürgensohn	Alexander		1862	Tartu lihtkodanik, nekrutikohustusest vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Jürgensohn	Carl Friedrich		1857	Tartu tööline	Pärnu käsitöoline	
Jürgensohn	Christian		1856	Viljandi käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Jürgensohn	Ernst		1839	Tartu tööline	Tallinn, vaba inimene	
Jürgensohn	Franz		1848	Eestimaa kubermang, tööline	Tartu käsitöoline	
Jürgensohn	Friedrich Reinhold		1861	Rääbise, Laiuse, Tartumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Jürgensohn	Georg Friedrich		1836	Tartu tööline	Paide tööline	
Jürgensohn	Gottlieb		1839	Tartu tööline	Tallinn, vaba inimene	
Jürgensohn	Johann		1852	Vastse-Kuuste, Võnnu, Tartumaa	Tartu tööline	
Jürgensohn	Johann		1853	Tartu tööline	Tartu Ülikooli teenistuja	
Jürgensohn	Joseph		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Jürgensohn	Karl Gustav		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Jürgensohn	Reinhold		1860	Veibri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Jürgenson	Carl Heinrich		1851	Volmari lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Jürgenson	Friedrich Eduard		1857	Tartu tööline	Riia lihtkodanik	
Jürgenson	Jacob		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Jürgensonn	Karl Ludvig		1856	Uue-Põltsamaa, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Kabban	Jaan		1863	Haanja, Rõuge, Võrumaa	Tartu teenija	
Kaersin	Ado		1852	Kärla kirikumõis, Kärla, Saaremaa	Tartu lihtkodanik	
Kahlfeldt	Wilhelm		1846	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kahlfeldt	Wilhelm		1849	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Kaldauer	Maddis		1859	Eestimaa kubermang, talupoeg	Tartu tööline	
Kaldauer	Maddis		1859	Eestimaa kubermang, talupoeg	Tartu tööline	
Kaldauer	Christian		1859	Eestimaa kubermang, talupoeg	Tartu tööline	
Kallask	Peter		1839	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu tööline	
Kallere	Gustav	Kullere	1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kallion	Jaan		1855	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kalning	Karl		1863	Kaagvere, Võnnu, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Kawershof
Kanger	Michel	Weber	1852	Kärkna riigimõis, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Kangro	Ado		1862	Otepää, Tartumaa*	Tartu tööline	Odenpäh
Kangro	Carl Friedrich		1850	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kangro	Christian Friedrich		1850	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kangro	Christian Friedrich		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Kangro	Friedrich		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Kangro	Friedrich		1860	pansionaadis õppinud orb	Tartu käsitöoline	
Kangro	Johann Adolph Friedrich	Kangra	1859	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kangro	Karl		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kangro	Märt		1862	Otepää, Tartumaa*	Tartu tööline	Odenpäh
Kangro	Wilhelm		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kanig	Christian		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kanig	Johann		1863	Tartu teenija	Tartu politseiseersant/ komissar	
Kanig	Michael Thomas		1862	pansionaadis õppinud orb	Tartu tööline	
Kanig	Michel Thomas		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Kannasaar	Jacob		1848	Põltsamaa, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu tööline	
Kanzi	Johann		1861	Veibri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kanzi	Daniel		1861	Veibri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kanzi	Jahn		1861	Veibri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kanzi	Wilhelm Franz		1861	Veibri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kapner	Friedrich Anton Jacob	Kappner	1849	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Kapner	Friedrich Anton	Kappner	1851	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kapner	Friedrich A.	Kappner	1855	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Kappel	Märt		1857	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kard	Peter		1857	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Karelson	Johann Eduard		1856	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Saarenhof
Karjane	Ado		1862	Kaave, Laiuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Karnischow	Iwan Corniljew		1854	vanausuline	Tartu lihtkodanik	
Karow	Eduard Julius		1841	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Karpow	Alexey		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Karpow	Kusma		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Karrin	Gustav		1854	Kärde, Laiuse, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Karro	Johann		1860	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Karro	Joseph		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Karstens	Otto Wilhelm		1836	teadmata kadunud olnud	Tartu lihtkodanik	
Kartusow	Stepan Alexejew		1861	Tartu lihtkodanik	Riia teenijate oklaad	
Karwe	Märt		1863	Vedu, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Kasabuch	Wassili Petrow		1841	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kasberg	Christian		1857	Ropka, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kasten	Carl Friedrich Theodor		1837	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Kaukl	Wenzel		1847	välismaa	Tartu käsitöoline	
Kauping	George		1849	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Kauping	Johann		1841	Osol, Diklu, Valmiera	Tartu käsitöoline	
Kay	George Wilhelm		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Kay	Paul Robert		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Kayso	Daniel		1849	Tartu tööline	Luke, Nõo, Tartumaa	
Keller	Alexander Reinhold		1855	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Keller	Alexander Reinhold		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Keller	Alexander Reinhold		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Keller	Christian Friedrich		1851	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Keller	Christian Friedrich		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Keller	Johann Alexander		1855	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Keller	Johann Alexander		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Keller	Johann Alexander		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Keller	Julius Gottlieb		1848	Pärnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Keller	Julius Gottlieb		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kellner	Alexander		1838	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud apteekriabi	
Kellner	Andreas Eduard Nicolai		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kellner	Friedrich		1839	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Kellner	Heinrich Woldemar		1845	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Kemmerer	Johann Jacob		1854	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kemmerer	Arnhold Jacob		1854	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kemmerling	Carl		1838	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Kerg	Gustav		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Kessler	Carl		1853	Kastre, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kessler	Ernst Carl		1839	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Kicka	Otto	Fromm	1837	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Kieheritzky	H. Felix		1844	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Kienast	Carl Friedrich Wilhelm		1845	Tartu käsitöoline	arst	
Kienast	Rudolph Theodor Villibald		1846	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Kiens	Carl Gustav		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kiensz	Constantin Friedrich		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kiensz	Johann		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kientz	Emil Johann		1852	Tartu lihtkodanik	veterinaararsti abi	
Kiesling	Reinhold Emil		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Kiesling	Walfried Albert		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Kind	Alexander Johann		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kindt	Gottlieb		1839	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud apteekriabi	
Kirs	Gustav		1862	Uderna, Rõngu, Tartumaa	Tartu tööline	
Kirs	Peter		1862	Uderna, Rõngu, Tartumaa	Tartu tööline	
Kirsa	Gustav Peter	Kuorsa	1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kisalejow	Fedor Iwannow		1863	Tartu lihtkodanik	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Kitschigin	Jakow Maximow		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Kitz	Michel		1860	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kitz	Johann Martin		1860	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kitz	Karl Gustav		1860	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kiudow	Peter		1847	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu tööline	
Kladt	August Gottlieb		1839	Tartu käsitöoline	Pihkva 3. gild	
Klattenberg	Johann Wilhelm		1847	Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Klattenberg	Johann Wilhelm		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Klaus	Jaana		1855	kohtuteener, ametist vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Klaus	Johann		1854	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Klein	Johann Friedrich		1836	Kaunas, Vilniuse kubermang, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Klein	Johann Friedrich		1836	Kaunas, Vilniuse kubermang, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Klein	Theodor Anton		1836	Kaunas, Vilniuse kubermang, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Klein	Peter Petrow		1860	soldati alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Klein	Peter Petrow		1863	Tartu lihtkodanik, nekrutikohustusest vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Kleinberg	Alexander		1851	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Kleinberg	Emil		1856	Uue-Suislepa, Tarvastu, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Klinge	Gustav Adolf		1849	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Klinge	Gustav Adolph		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Klingerer	Franz		1854	välismaa	Tartu käsitöoline, maksudest vabastatud	
Klingerer	Christian Bernhard		1854	välismaa	Tartu käsitöoline, maksudest vabastatud	
Klingerer	Emil Johann Ludwig		1854	välismaa	Tartu käsitöoline, maksudest vabastatud	
Klingerer	Franz		1857	Tartu käsitöoline, maksudest vabastatud	Tartu tööline, lihtkodaniku kohustused	
Klingerer	Christian Bernhard		1857	Tartu käsitöoline, maksudest vabastatud	Tartu tööline, lihtkodaniku kohustused	
Klingerer	Emil Johann Ludwig		1857	Tartu käsitöoline, maksudest vabastatud	Tartu tööline, lihtkodaniku kohustused	
Klingerer	Friedrich Christian		1859	Tartu tööline, lihtkodaniku kohustused	Tartu käsitöoline	
Klingerer	Friedrich Christian		1859	Tartu käsitöoline	Tartu tööline, lihtkodaniku kohustused	
Kloberg	Wilhelm Constantin		1851	Tartu tööline	apteekriabi	
Klooss	Alexander Julius	Kloohs	1849	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Klooss	Alexander Julius	Kloohs	1850	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Klooss	Friedrich Johann	Kloohs	1848	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Klooss	Friedrich Johann	Kloohs	1859	Tartu lihtkodanik	Eestimaa kubermang, 3. gild	
Kluge	Carl August		1836	Paide käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Kluge	Franz Ferdinand		1840	Paide lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Knaut	David Wilhelm		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Knauth	Dawid Wilhelm		1837	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Knochenstiern	Friedrich		1862	Valga lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Knoll	Knoll		1860	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu teenija	
Kobra	Hans		1849	teadmata	Tartu tööline	
Koch	Alexander		1854	Soosaare, Äksi, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Soosaar

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Koch	Franz Carl		1843	Tallinna käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Koch	Ferdinand Gustav		1843	Tallinna käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Kocka	August Eduard		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Koenigsfeldt	Ernst Gottlieb		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Koerw	Friedrich Johann		1845	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Kohl	Friedrich		1856	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kohl	Karl		1860	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kohli	Adam		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kohli	Hans		1859	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kohli	Wilhelm	Kohle	1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kokka	Karl		1859	Tartu tööline	Kostivere, Jõelähtme, Harjumaa	
Koler	Jurry	Christian Grünthal	1839	Erastvere, Kanepi, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Kolizkoy	Ossip Sergejew		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Kollberg	Ernst		1859	Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Konsa	Carl		1844	Mäksa, Võnnu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Konsa	Ernst		1852	Mäksa, Võnnu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Konsa	Johann		1861	Mäksa, Võnnu, Tartumaa	Tartu tööline	
Konsa	Julius		1854	Mäksa, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Konsa	Julius		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Konsa	Otto		1847	Mäksa, Võnnu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Koppe	Johann		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Koppel	Johann		1860	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Ruhenenthal
Korablew	Wassily Antonow		1852	Vladimiri kubermang, talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Korablew	Iwan		1852	Vladimiri kubermang, talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Korpus	Leonty Jacowlew		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Korpus	Sergey		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Korth	Alexander Magnus		1853	Kuressaare käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Koslow	Fedor Martemjanow		1856	Tartu lihtkodanik	kohtuteener	
Koslow	Ossip Wasiljew		1859	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kotke	Johann Anton		1857	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Kottka	Johann Anton		1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kramer	Alexander Carl		1854	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Kramer	Carl Ludwig		1853	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Kramer	Emil Robert		1853	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Kramer	Elmar Gustav		1853	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Kramer	Alwin Oskar		1853	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Kranhals	Alexander		1836	Tartu lihtkodanik	filosoofia kandidaat	
Krannhals	August Magnus		1846	Tartu käsitöoline	kandidaat	
Krass	Carl Gustav		1837	Tartu lihtkodanik	Paide lihtkodanik	
Krass	Reinhold Christian		1837	Tartu lihtkodanik	Paide käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Krasting	Johann		1855	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Kraus	August Alexander		1860	Kärde, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kraus	Nicolai		1860	Kärde, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kraus	August Alexander		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kraus	Nicolai		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Krause	Carl Friedrich		1841	Tallinna käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Krause	Johann Friedrich		1841	Tallinna käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Krause	Franz Wilhelm		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Krause	Karl Eduard		1860	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Krestling	Ludvig		1856	Tartu lihtkodanik	toateenija / inspektor (Zimmeraufseher)	
Krestlingk	Richard		1847	Võnnu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Krewitz	Friedrich		1862	Sangaste, Sangaste, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kreytenberg	Eugen Wilhelm		1860	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Kreytenberg	Johann Eduard		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kriffzow	Michaila Jacowlew		1846	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Krisa	Maert		1836	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Kriwetschenko	Iwan Lukjan		1863	Nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Kroeckler	Friedrich		1837	välismaa	Tartu käsitöoline	
Kroffroy	Ado		1856	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Kromann	Jurri	Krömann	1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Krommi	Martin Grigorjew		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Krommi	Wassilly		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Krueger	Woldemar Friedrich		1844	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Krus	Jaak		1851	Puiatu, Viljandimaa*	Tartu lihtkodanik	Pujat
Krusa	Maett		1849	Vara, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu tööline	
Kruse	Carl Woldemar		1861	Valmiera lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kruse	Carl Wilhelm		1861	Valmiera lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kruse	Carl Woldemar		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kruse	Carl Wilhelm		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kruus	Ado		1860	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Krüger	August Heinrich		1838	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Krüger	August Heinrich		1846	Tartu käsitöoline	Kuramaa, maakäsitöoline	
Krüger	Fritz Adolph		1861	Tartu käsitöoline	koduõpetaja	
Krüsa	Gustav Friedrich		1842	Tartu tööline	apteekriabi	
Krysa	Christian	Krüsa	1861	Väike-Konguta, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Krysa	Karl		1861	Väike-Konguta, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Krysa	August		1861	Väike-Konguta, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kubli	Ludwig		1859	Laiuse, Laiuse, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Kuehn	Jaan		1842	Krootuse, Kanepi, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Kuersa	Gustav Peter	Kirsa	1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Kuhl	Gottfried Friedrich		1836	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kuhl	Joh. Friedrich		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kuhl	Peter		1852	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kuidow	Alexander Karl		1857	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kullere	Gustav	Kallere	1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kullere	Otto		1849	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Kuritschkin	Pawel Iwanow		1837	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Kurrikoff	Carl		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kurrikoff	Johann		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kurrikow	Johann		1856	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Kurrikow	Karl		1860	Pärsti, Viljandi, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Kusk	Johann		1863	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Kusnetschigin	Iwan Grigorjew		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Köck	Märt		1861	Adavere, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu tööline	
Köck	Jahn		1861	Adavere, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu tööline	
Köhler	Jurre		1859	Pajusi, Põltsamaa, Viljandi	Tartu tööline	
Köhler	Jurri		1859	Pajusi, Põltsamaa, Viljandi	Tartu tööline	
Köhler	Tõnis		1859	Pajusi, Põltsamaa, Viljandi	Tartu tööline	
Kördu	Peter		1856	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kühl	Johann Friedrich		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kühl	Johann Friedrich		1847	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Kühl	Peter Christian Friedrich		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Kühl	Karl Friedrich		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Küns	Karl Gustav		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Kütt	Carl Friedrich		1860	Kõo, Piiistvere, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Kütt	Jaan		1860	Kõo, Piiistvere, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Kymmenthal	Benjamin	Kümmenthal	1862	Avinurme, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kymmenthal	Emil	Kümmenthal	1862	Avinurme, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Kymmenthal	Eugen	Kümmenthal	1862	Avinurme, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lachs	Alexander		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Lackmann	Heinrich		1850	välismaa	Tartu käsitöoline	
Laidus	Hans		1846	Kurista, Võnnu, Tartumaa*	Tartu tööline	Kurrist
Laiss	Bernhard Friedrich		1854	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Laiss	Carl George		1845	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Lambakahar	Jacob		1859	Kaarepere, Palamuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Lamp	Jacob	Lamberg	1859	Kadrina, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Katharinenhof
Lamp	Mart	Lamberg	1859	Kadrina, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Katharinenhof
Lande	Gustav		1853	Erastvere, Kanepi, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Lange	Carl Friedrich		1862	välismaa, kohustustest vabastatud	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Lannemann	Mikkell		1861	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu teenija	
Lanson	Jaan		1859	Kõo, Pilstivere, Viljandimaa	Tartu tööline	
Lasik	Peter		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Lassi	Tõnna		1861	Puurmani, Kursi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lauersohn	Alexander		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Lauersohn	Gustav Alexander		1859	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Lauersohn	Gustav Alexander		1860	Tartu käsitöoline	kaupmeeste gild	
Lauren	Jaan		1857	Tabivere (Voldi), Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Lauson	Johann		1840	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Lautenschlaeger	Karl Gustav Reinhold	Lautenschlager	1856	Tartu lihtkodanik	ministeriaal	
Lautenschlaeger	Carl Gustav Reinhold		1859	Eestimaa kubermang, vahtmeister	Tartu lihtkodanik	
Lautenschlaeger	George Ernst		1841	Tartu lihtkodanik	Tartu Kreiskohtu ministeriaal	
Lautenschlaeger	George Ernst		1847	Tartu Kreiskohtu ministeriaal	Tartu lihtkodanik	
Lawendel	Johann Karl		1863	Kuramaa, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Lebedew	Jacow Andrejew		1837	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Lebedew	Jacow Andrejew		1842	Tartu lihtkodanik	maksu- ja nekrutikohustusest vabastatud	
Lebedew	Jacow Andrejew		1843	Tartu lihtkodanik	maksu- ja nekrutikohustusest vabastatud	
Lego	Alexander		1837	Kastre, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lego	Alexander		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Lego	Friedrich		1837	Kastre, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lego	Johann		1860	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Lenzius	Jurry		1845	Väike-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Lepping	Jahn		1855	Nüpli, Otepää, Tartumaa	Tartu tööline	
Lesnikow	Alexei Wassiljew		1845	Valmiera tööline	Tartu tööline	
Lesnikow	Alexander Alexejew		1845	Valmiera tööline	Tartu tööline	
Leuckfeldt	Johann Eduard		1850	Tartu lihtkodanik	Tartu päriik aukodanik	
Leuckfeldt	Wilhelm Alexander Johann		1850	Tartu lihtkodanik	Tartu päriik aukodanik	
Leunitz	Robert Wilhelm		1849	Valmiera, käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Leunitz	Robert Wilhelm		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Leunitz	Robert Wilhelm		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Lewstroehm	Robert		1839	Tartu käsitöoline	filosoofia kandidaat	
Libick	Maddis		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Lieber	Gerhard Heinrich		1863	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Lieber	Eduard		1863	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Lieber	Heinrich		1863	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Lieber	Gottlieb Samuel		1838	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Lieber	Julius George		1842	Tartu käsitöoline	koduõpetaja	
Lieth	Oskar Eckbert August		1863	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Lietz	Heinrich Emil Albert		1863	välismaa, kohustustest vabastatud	Tartu käsitöoline	
Lifenkow	Kusma Philatow		1842	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Lilienthal	Reinhold		1851	Urvaste, Urvaste, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Lilienthal	Richard		1851	Urvaste, Urvaste, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Lilleweld	Johann		1852	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lilleweld	Rudolph		1862	Raanitsa, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lillewell	Johann		1859	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Limberg	Georg		1844	Kolbergas, Aluksne, Valka	Tartu käsitöoline	
Limberg	Georg		1854	Tartu käsitöoline	Kolbergis, Aluksne, Läti	
Limberg	Johann Paridon		1846	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Limberg	Tõnnis	Läne	1863	Vana-Põltsamaa, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Lindberg	Michel		1840	Võtikvere, Torma, Tartumaa	Tartu tööline	
Lindemann	Gustav Magnus		1841	Tartu tööline	arst	
Lindemann	Johann Carl		1854	Minski kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Lindemann	Wilhelm		1854	Minski kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Lindemann	Carl		1854	Minski kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Lindemann	Heinrich		1854	Minski kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Lindemann	Johann Carl		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Lindemann	Wilhelm		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Lindemann	Carl		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Lindemann	Heinrich		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Lindemann	Johann Carl		1856	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Lindemann	Wilhelm		1856	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Lindemann	Karl		1856	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Lindemann	Heinrich		1856	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Linno	Johann		1860	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Lipping	August		1851	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lipping	Carl		1851	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lipping	Carl Jacob		1851	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lipping	August Ernst		1855	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Lippius	Johann		1850	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Lisenkow	Fedor Filatow		1837	Pihkva lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Lisenkow	Fedor Philatow		1848	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Litz	Friedrich Ferdinand		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Liver	Otto Friedrich		1846	Tartu lihtkodanik	graduateeritud tudeng	
Liwa	Anton		1859	Ilmjärve, Otepää, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Liwa	August		1859	Ilmjärve, Otepää, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Liwa	Gustav		1853	Kastolatsi, Otepää, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Lobjack	Johann		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Lockenberg	Alexander		1837	Tartu tööline	eksamineeritud teoloogia tudeng	
Loffrenz	Alexander Julius Woldemar		1862	Tartu käsitöoline	graduateeritud tudeng	
Loga	Eduard David	Slohka	1863	Vana-Laitsna, Apukalna, Valgamaa	Tartu käsitöoline	
Lorenz	Heinrich		1847	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lotze	Georg Friedrich		1847	välismaa	Tartu käsitöoline	
Louis	Charles		1836	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Lowosinsky	Iwan		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Luchs	Tõnnis		1856	Tartu lihtkodanik	Tartu rae ministeriaal	
Luckin	Paul Gustav		1848	lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Luckin	Simon		1847	Riia, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Lucks	Tõnnis		1856	Ahja, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Carl Gustav		1843	eksamineeritud	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Johann Gerhard		1851	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Leonell		1851	kaupmehe alaealine poeg (8. hingeloenduse andmetel)	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Maximilian		1861	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Alexander Johann		1861	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Emil Carl Christoph		1861	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Luetten	Paul Andreas		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu aukodanik	
Luetten	Nicolaus Friedrich Paul		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu päriik aukodanik	
Luetten	Constantin Robert Moritz		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu päriik aukodanik	
Luhha	Jaan		1859	Haaslava, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Luhha	Johann		1859	Haaslava, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Luick	Theodor		1862	Unipiha, Nõo, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Luig	Adam		1863	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Luig	Rudolph		1863	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Luig	Ernst		1863	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Luig	Carl Eugen		1863	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lukas	Johann		1836	Tartu tööline	Rakvere käsitöoline	
Lukas	Friedrich Benjamin		1836	Tartu tööline	Rakvere käsitöoline	
Lukas	Ludwig Theodor		1836	Tartu tööline	Rakvere käsitöoline	
Lukas	Alexander Woldemar		1836	Tartu tööline	Rakvere käsitöoline	
Lukas	Jacob		1836	Tartu tööline	Rakvere käsitöoline	
Lukas	Adolph		1836	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Lunin	Alexander		1862	Kaiavere, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lunin	Alexander Jacowlew		1844	Tartu lihtkodanik	Venemaa	
Lunin	Iwan Jacowlew		1850	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Lunin	Jacow Michailow		1853	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Lunin	Roman		1838	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Luttow	Archip		1852	Lemsalu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Luttow	Iwan		1852	Lemsalu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Luttow	Wassilly		1852	Lemsalu lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Läne	Tönnis	Limberg	1863	Vana-Põltsamaa, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Löffler	Johann Ferdinand		1857	Vilnius, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Lösta	Gustav		1859	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Lösta	Karl		1859	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Maddarrick	Michel		1848	Tammistu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Tammist
Maddisohn	Friedrich Wilhelm	Mathiesen	1857	Pilka, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Maddisohn	Christian		1842	Tartu tööline	Tartu rae kohtuteener	
Maddisohn	Christian		1855	ministeriaal	Tartu tööline	
Maddisohn	Christoph		1836	Tartu tööline	Tallinna tööline	
Maddisohn	Friedrich		1839	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Maddisohn	Friedrich		1839	Tartu tööline	Tallinna käsitöoline	
Maddisohn	Gustav Friedrich		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Madisohn	Friedrich		1849	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Madisohn	Peter Carl		1849	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Madisson	Johann Friedrich		1850	Tartu lihtkodanik	garderoobimeistri abi	
Maedisohn	Jahn		1851	Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Marienhoff
Mager	Julius		1860	Võru käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Magnus	Ferdinand Friedrich		1860	Kudina, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Magnussohn	Johann		1847	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Mahler	Christian Jacob		1847	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Mahler	Friedrich Salomon		1851	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Mahler	Peter		1845	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Majewsky	Constantin Alexander		1851	vaimuliku seisusest lahkunud	Tartu lihtkodanik	
Makuschew	Timofey Maximow	Markuschew	1860	Pihkva kroonutalupoeg	Tartu lihtkodanik	
Makuschew	Timofey		1860	Pihkva kroonutalupoeg	Tartu lihtkodanik	
Makuschew	Jefim		1860	Pihkva kroonutalupoeg	Tartu lihtkodanik	
Makuschew	Maxim		1860	Pihkva kroonutalupoeg	Tartu lihtkodanik	
Malign	Peter Jewdokimow		1842	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Malign	Wassilly		1842	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Mann	Gotthard August		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Mannsfeldt	Karl		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Margensohn	Anton		1859	Hermani, Pilistvere, Viljandimaa	Tartu tööline	
Marggraf	Ernst Heinrich		1859	välismaa	Tartu käsitöoline	
Marken	Jefim		1838	Haaslava, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Marken	Karl		1859	Haaslava, Kambja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Markuschew	Timofey Maximow	Makuschew	1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Markuschew	Timofey		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Markuschew	Jefim		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Markuschew	Maxim		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Martens	Karl		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Marthinsohn	Nicolai		1836	Tartu lihtkodanik	postiljon	
Martingsohn	Ludwig		1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Martingsohn	Wido	Martinsohn	1850	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Martinsen	Carl		1848	Otepää lihtkodanik, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Martinsen	Wilhelm Alexander		1848	Otepää lihtkodanik, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Martinsen	Wilhelm Alexander		1851	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud gümnasist	
Martinsohn	Alexander Johann		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Martinsohn	Carl		1854	Kurista, Võnnu, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Kurrista
Martinsohn	Carl Gustav		1845	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Martinsohn	Hans		1856	Tartu tööline	Laatre, Sangaste, Tartumaa	
Martinsohn	Fritz		1856	Tartu tööline	Laatre, Sangaste, Tartumaa	
Martinsohn	Peter		1856	Tartu tööline	Laatre, Sangaste, Tartumaa	
Martinsohn	Willem		1856	Tartu tööline	Laatre, Sangaste, Tartumaa	
Martinsohn	Johann		1836	Tartu lihtkodanik	Peterburi, lihtkodanik	
Martinsohn	Karl		1860	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Martinsohn	Peter Wilhelm		1851	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Martinsohn	Thomas		1856	Tartu Ülikooli teenistuja	Tartu tööline	
Martinsohn	Thomas		1856	Tartu tööline	Tartu Ülikooli teenistuja	
Martinson	Carl Bernhard Reinhold		1856	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Masing	Carl		1857	Sootaga, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Masing	Carl Wilhelm		1857	Tartu tööline	koduõpetaja	
Masing	Christian Gottlieb		1841	Valga lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Masing	Peter Gustav Alexander		1841	Valga lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Masing	Christian Gottlieb		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Masing	Friedrich		1843	Tartu tööline	apteekriabi	
Masing	Friedrich Wilhelm		1838	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Masing	Friedrich Wilhelm		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Masing	Friedrich Wilhelm		1849	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Masing	Johann Friedrich		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Masing	Jurri		1855	Tartu tööline, lihtkodanike kohustused	surnud	
Masing	Magnus		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Masing	Magnus		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Masing	Johann Friedrich		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Masing	Peter		1836	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Masing	Peter Gustav Alexander		1852	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Masing	Peter Werno		1861	Sootaga, Äksi, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Mathiesen	Friedrich Wilhelm	Maddisohn	1857	Pilka, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Mathiesen	Friedrich Wilhelm		1862	Tartu lihtkodanik	maamõõtja	
Mathison	Carl		1856	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Mats	Peter		1861	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu tööline	Kawast
Matz	Johann		1863	Kodijärve, Kambja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Matzkewitsch	Johann		1855	Vilno kubermang, tõendamata aadlik	Tartu käsitöoline	
Matthiesen	George Wilhelm		1842	Tartu käsitöoline	õpetaja	
Matwejew	Wassily		1837	teadmata	Tartu tööline	
Matwejew	Wassily		1843	Tartu tööline	ajutiselt kohustustest vabastatud	
May	Johann George		1852	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Mechold	Christian Theodor		1863	Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Mechold	Christian Theodor		1863	Tartu lihtkodanik	märkimata	
Mecks	Peter		1863	Haanja, Rõuge, Võrumaa	Tartu teenija	
Medwedjew	Vassili Mishejew		1846	Valga tööline	Tartu tööline	
Medwejeff	Iwan		1847	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Meissel	Michael Carl Otto		1851	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Meissel	Iwan		1851	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Meissel	Julius Otto		1851	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Meissel	Eduard Ferdinand		1851	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Meissel	Michael Otto Carl		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Meissel	Johann		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Meissel	Julius Otto		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Meissel	Eduard Ferdinand		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Mekkerd	Johann		1859	Reola-Uhti, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Meklenburg	Ludwig Wilhelm		1841	Tartu lihtkodanik	välismaa	
Melkau	Albrecht Gottfried		1846	Tartu lihtkodanik	maamõõtja	
Melkau	Carl George		1842	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Melkow	Iwan Michel		1855	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Mener	Eduard Ferdinand		1842	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Mester	George		1842	Tartu lihtkodanik	Tartu Rae ja selle allasutuste kohtuteener	
Metzke	Carl		1857	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Metzke	Carl Gustav		1838	Tartu käsitöoline	Tartu 3. gild, vabrikant	
Metzke	Hugo Johann		1838	Tartu käsitöoline	Tartu 3. gild, vabrikant	
Metzke	Carl Gottlieb		1844	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Metzke	Hugo Johannes		1844	kaupmeeste gild	Tartu käsitöoline	
Metzke	Carl Gottlieb		1845	Tartu käsitöoline	3. gild	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Metzke	Hugo Johannes		1845	Tartu käsitöoline	3. gild	
Mettig	Alexander		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Mettig	Alexander		1852	Tartu lihtkodanik	postikomissar	
Mettig	Alexander		1852	postikomissar, vallandatud	Tartu lihtkodanik	
Mettig	Constantin Georg		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Mettig	Constantin		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Meyer	Carl Friedrich Constantin		1860	Tartu lihtkodanik	arst	
Meyer	George Julius Theodor		1849	Tartu lihtkodanik	graduateeritud tudeng	
Meyer	Gustav		1857	Kaagvere, Võnnu, Tartumaa*	Tartu teenija	Kawershof
Meykof	Ottomar Johann		1842	Tartu käsitöoline	eksamineeritud gümnasist	
Meykow	Alexander Friedrich		1852	Tartu käsitöoline	kunstnik	
Meykow	Carl Emanuel		1845	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Meykow	Heinrich Emil Carl		1851	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Meykow	Heinrich George Carl		1853	Tartu käsitöoline	3. gild	
Meykow	Oscar Adolph		1856	Tartu käsitöoline	kandidaat	
Michel	Alexander		1860	soldati alaealine poeg	Tartu tööline	
Michelsohn	Carl Georg		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Carl Wilhelm		1852	Tartu tööline	Soome	
Michelsohn	Friedrich		1863	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Gustav		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Heinrich	Schneider	1838	Tartu tööline	kohtuteener	
Michelsohn	Herrmann Rudolf		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Jaan		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Michelsohn	Jacob		1856	Tartu Ülikooli pedell	Tartu tööline	
Michelsohn	Jacob Christian		1861	Võru käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Johann Eduard Ludwig	Michelson	1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Julius		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Michelsohn	Jurri		1848	Jaanimõisa, Põlva, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Michelsohn	Paul Eduard		1852	Uderna, Rõngu, Tartumaa	veterinaararsti abi	
Michelson	Alexander		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Michelson	August Friedrich		1859	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Michelson	Friedrich		1861	Orava, Vastseliina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Mignot	Guillaume		1848	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Mikischin	Jefim Semenow		1844	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Mirsalis	Oskar Fromhold		1863	Tartu käsitöoline	graduateeritud tudeng	
Model	Franz August Otto		1843	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Model	Franz August Otto		1846	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Model	Franz Otto August		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Moelder	Ludwig		1846	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Mondsohn	August Robert	Mondson	1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Mondsohn	Julius Carl		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Mondsohn	Karl Ludwig		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Mondsohn	Karl Friedrich Constantin		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Monicke	Friedrich August		1846	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Morra	Julius		1851	Viljandi tööline	Tartu tööline	
Mors	Alexander Emil Bernhard		1857	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Muddanick	Friedrich Eduard		1861	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Muddanik	Jahn		1836	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Muddanik	Johann August		1861	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Muide	Johann		1862	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Mumann	Jahn		1859	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Mumann	Christian		1859	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Mumann	Fritz Joseph		1859	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Musbach	Carl		1840	postikomissar	Tartu lihtkodanik	
Musbach	Carl		1842	postikomissar	Tartu lihtkodanik	
Must	Mart		1853	Kabala, Pilstvere, Viljandimaa	Tartu tööline	
Möttus	Jaan		1856	Nüpli, Otepää, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Möttus	Johann		1862	Nüpli, Otepää, Tartumaa	Tartu teenija	
Möttus	Johann		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Möttus	Peter		1859	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Mäll	Karl		1860	Kammeri, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Männi	Michel		1859	Poka, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Märtens	Johann Reinhold		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Märtens	Gotthard Reinhold		1836	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Möldre	Christian Adolph		1863	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Möttus	Johann	Möttus	1862	Tartu teenija	Tartu lihtkodanik	
Mühlberg	Gustav Friedrich		1842	8. hingeloendusel alusetult eksamineerituks loetud	Tartu lihtkodanik	
Mühlberg	Gustav Friedrich		1844	Tartu lihtkodanik	alusetult oklaadi kirjutatud ülikooli teenistuja poeg	
Mühlberg	Jaan		1852	Eestimaa kubermang	Tartu lihtkodanik	
Mühlenthal	Gustav		1839	teadmata	Tartu lihtkodanik	
Mühlenthal	Ludwig		1844	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Mühlenthal	Theodor		1844	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Mühlenthal	Ludwig		1853	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Mühlenthal	Theodor		1856	Tartu lihtkodanik	arst	
Müller	Alexander		1841	Haapsalu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Müller	Alexander		1855	Kammeri, Kambja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Müller	Alexander Georg		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Müller	Ferdinand August		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Müller	Woldemar Gottlieb		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Müller	Christian Georg		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Müller	Alexander Heinrich		1861	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	C. F.		1836	Tartu lihtkodanik	literaadi teenistuses	
Müller	Carl		1843	Tartu tööline	Tartu Ülikooli kalefaktor	
Müller	Carl		1848	kohtuteener	Tartu tööline	
Müller	Carl Arcadius		1853	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Müller	Carl Friedrich		1836	Tartu käsitöoline	Novgorod, 3. gild	
Müller	Aleksander Eduard		1836	Tartu käsitöoline	Novgorod, 3. gild	
Müller	Friedrich Wilhelm		1836	Tartu käsitöoline	Novgorod, 3. gild	
Müller	Paul Ferdinand		1836	Tartu käsitöoline	Novgorod, 3. gild	
Müller	Stephen Julius		1836	Tartu käsitöoline	Novgorod, 3. gild	
Müller	Carl Friedrich		1843	Ranna, Kodavere, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Müller	Carl Friedrich	Mueller	1845	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Müller	Carl Friedrich	Mueller	1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Müller	Carl Johann		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	Carl Wilhelm		1840	Tartu lihtkodanik	Rakvere lihtkodanik	
Müller	Christian		1863	pansionaadis õppinud orb	Tartu käsitöoline	
Müller	Christian Friedrich		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Alexander George		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Ferdinand August		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Woldemar Gottlieb		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Constantin George		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Eugen		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Christian Friedrich		1859	Tartu lihtkodanik	marsikomissar	
Müller	Christian Gustav		1862	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	Constantin Georg		1863	Tartu lihtkodanik	veterinaararsti abi	
Müller	Cristian		1856	Tartu lihtkodanik	pansionaadis õppiv orb	
Müller	Otto		1856	Tartu lihtkodanik	pansionaadis õppiv orb	
Müller	Eduard		1842	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	Eduard Jacob Otto		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	Friedrich Nicolaus		1850	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Müller	Heinrich		1849	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Müller	Heinrich		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Müller	Heinrich		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Jacob Friedrich		1860	Tartu lihtkodanik	Kroonlinn, 3. gild	
Müller	Jacob Friedrich		1861	10. hingeloendusel topelt välja kirjutatud	Tartu lihtkodanik	
Müller	Johann		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	Johann		1862	Puhja, Puhja, Tartumaa	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Müller	Johann Jacob		1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Müller	Karl Jacob		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Müller	Michael		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Müller	Nicolai		1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Müller	Otto Wilhelm		1843	Ranna, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Müller	Woldemar Gottlieb		1861	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Müller	Woldemar Johann		1859	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Nagel	Christian Gottlieb		1841	Pärnu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Nagel	Johann		1852	Unipiha, Nõo, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Narritz	Jurri		1860	Eistvere, Pilistvere, Viljandimaa	Tartu tööline	
Narritz	Karl Georg		1860	Eistvere, Pilistvere, Viljandimaa	Tartu tööline	
Narritz	Jaan		1860	Eistvere, Pilistvere, Viljandimaa	Tartu tööline	
Nedatz	Carl Gotthard Ludwig		1845	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Nedatz	Ludwig August Constantin		1859	Tartu lihtkodanik	arst	
Nelcke	Carl		1852	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Nerschawin	Peter Iwannow		1859	Tartu tööline	Tomski kubermang, lihtkodanik	
Neubach	Alexander Woldemar		1840	Kahkva, Räpina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik, ajutiselt kohustustest vabastatud	
Neumann	Jahn		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Neumann	Carl		1861	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Nieländer	Ludwig Magnus		1851	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Nieländer	Oskar Amandus		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Nieländer	Julius Ferdinand Woldemar		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Nieländer	Julius		1843	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Nieländer	Otto August		1844	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Nieländer	Michael Heinrich		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Nieländer	Ludwig David		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Niemand	Johann		1862	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Niemand	Johann Alexander		1862	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Niemand	Paul Friedrich		1862	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Nierck	Johann Adam		1851	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Nikiferow	Semen		1836	Tartu tööline	Paide lihtkodanik	
Nikitin	Jegor		1836	Tartu lihtkodanik	Paide lihtkodanik	
Nikitin	Jegor		1836	Tartu lihtkodanik	Paide lihtkodanik	
Nikitin	Iwan		1836	Tartu lihtkodanik	Paide lihtkodanik	
Nikitin	Jacow		1836	Tartu lihtkodanik	Paide lihtkodanik	
Nohrenberg	Ernst Johann		1838	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Nolgi	Friedrich Johann		1851	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Nolgi	Herrmann Johann		1851	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Nolgi	Gustav Heinrich		1851	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Nolgi	Herrmann Johann		1855	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Nolte	Michel Peter		1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Noltein	Johann George		1852	Tartu käsitöoline	arst	
Norbert	Jaak		1863	Vana-Tänassilma, Viljandi, Viljandimaa	Tartu tööline	
Norden	August Herrmann		1845	Tartu lihtkodanik	arst	
Normann	Carl		1844	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Normann	Carl		1849	Laiuse, Laiuse, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Normann	Carl		1862	Tartu käsitöoline	Riia, käsitöoline	
Normann	Emil		1839	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Normann	Michel		1851	Suure-Ulila, Puhja, Tartumaa	Tartu tööline	
Normann	Nicolai		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Norrmann	Carl		1838	Vaimastvere, Laiuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Norrmann	Gottfried Eduard		1837	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Norrmann	Hans Konstantin		1836	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Nortmann	Karl		1859	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Nudi	Alexander		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Nudi	Christian Julius		1837	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Nudi	Gustav Carl		1836	teadmata kadunud olnud	Tartu tööline	
Nust	Märt		1860	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Nust	Christian	Pern	1862	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Näck	Johann		1860	Taabri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Näck	Peter		1860	Taabri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Näck	Carl		1860	Taabri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Oberg	Gottlieb		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Oberg	Jacob		1857	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Oberg	Johann		1841	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Oberg	Rein		1849	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Oberleitner	Alexander Wilhelm		1857	Tartu käsitöoline	veterinaararst	
Oberleitner	Carl August		1841	kaupmeeste gild (ebaseaduslikult)	Tartu lihtkodanik	
Obram	Carl Friedrich Alexander		1860	Tartu lihtkodanik	marsikomissar	
Oding	Johann Christoph		1841	Riia, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Oeberg	Carl Johann		1843	välismaa	Tartu käsitöoline	
Oesso	Jaan		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Ohding	Johann Christoph		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Ojock	Jurry		1849	teadmata	Tartu tööline	
Oldekop	Friedrich Theodor		1842	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Oldekop	Gustav Friedrich		1849	Tartu ehitusmeister	Tartu lihtkodanik	
Oldekop	Gustav Friedrich		1849	Tartu lihtkodanik	Tartu ehitusmeister	
Older	Daniel		1862	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Onista	Kusma		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Oppeldt	Johann Theodor		1854	Kuramaa, käsitööline	Tartu käsitööline	
Oppendick	Adam		1837	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Oppendick	Adam		1850	Tartu lihtkodanik	Valga lihtkodanik	
Orenius	Emil Johann		1842	Tartu käsitööline	Tartu lihtkodanik	
Orlow	Lawrenty Fedorow		1836	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Orlow	Foma Lawrentjew		1836	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Orlow	Foma Larionow		1855	vanausuline	Tartu lihtkodanik	
Ottas	Peter		1856	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Owsenikow	Dorofey Galachtjanow		1837	Tartu lihtkodanik	Haapsalu 3. gild	
Owsenikow	Alexander		1837	Tartu lihtkodanik	Haapsalu 3. gild	
Owsenikow	Constantin		1837	Tartu lihtkodanik	Haapsalu 3. gild	
Owsenikow	Nicolay		1837	Tartu lihtkodanik	Haapsalu 3. gild	
Owsenikow	Iwan		1837	Tartu lihtkodanik	Haapsalu 3. gild	
Owsenikow	Wassil		1837	Tartu lihtkodanik	Haapsalu 3. gild	
Pabo	Carl Gustav		1837	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Pabo	Christian Gustav		1836	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Pabo	Eduard		1848	Tartu lihtkodanik	maamöötna	
Pabo	Friedrich		1850	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Pabo	Paul Bernhard Clemens		1852	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Pabo	Robert Adolf		1838	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud apteekriabi	
Pachla	Märt		1856	Lustivere, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu tööline	
Pachla	Märt		1859	Tartu tööline	ministeriaal	
Paedder	Michel		1849	Vaiatu, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Paeren	Märt		1859	Uue-Põltsamaa, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu tööline	
Paetuh	August Otto		1836	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Pahl	Jaan		1842	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Pahl	Ludwig Reinhold		1862	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Pahling	Daniel		1861	Jaama, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Pahlis	Hindrik		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu tööline	
Paja	Johann		1862	Tartu tööline	Kuramaa kubermang, käsitööline	
Paldrick	Karl		1862	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu tööline	Kawast
Paldrick	Jahn		1862	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu tööline	Kawast
Pales	Mikkel Pales		1853	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Pallo	Peter		1851	Väike-Konguta, Puhja, Tartumaa	Tartu tööline	
Palm	Peep		1844	Valgjärve, Kanepi, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Palm	Diedrich		1844	Valgjärve, Kanepi, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Pamp	Gustav		1836	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Pangsepp	Johann		1851	Unipiha, Nõo, Tartumaa	Tartu käsitööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Pannau	Johann		1837	Lustivere, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Pannau	Johann		1844	Tartu lihtkodanik	Soome	
Pannau	Reinhold Johann		1841	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud õpetaja	
Parmann	Adam		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Paschkewitz	Valentin		1847	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Patachow	Peter		1862	Valga lihtkodanik	Tartu tööline	
Paul	David		1861	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Paul	Jacob		1861	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Paul	Carl		1861	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Paulin	Peter		1836	Riia, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Pawli	Peter		1853	Tartu tööline	Tartu Ülikooli teenistuja	
Pawli	Peter		1863	Tartu Ülikooli majahoidja (portjee)	Tartu tööline	
Pawlow	Iwan		1837	tagasitulnud jooksik	Tartu tööline	
Payo	Alexander Constantin		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pechtel	Jacob		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Peltzer	Heinrich		1840	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Pensa	Jacob		1861	Kärevere, Äksi, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Kerrafer
Peplin	Paul Johann		1844	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Peplin	Vincent Stanislaw Friedrich		1844	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Peplin	Vincent Stanislaus Friedrich		1857	Tartu lihtkodanik	Riia lihtkodanik	
Peplin	Heinrich August Eduard		1857	Tartu lihtkodanik	Riia lihtkodanik	
Perdau	Jacob Friedrich		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Perdau	Julius Benjamin		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Perdo	Alexander		1852	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Pern	Christian	Nust	1862	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Pern	Jurri		1860	Jõgeva, Laiuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Pertel	Thomas		1838	Vändra, Vändra, Pärnumaa	Tartu tööline	
Peslane	Karl		1860	Kaave, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Peslane	Eduard Adolph		1860	Kaave, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Petelson	Jan		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Petersohn	Alexander		1851	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Petersohn	George Johan Carl	Pöddersohn	1860	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Ruhenthal
Petersohn	Friedrich Wilhelm		1846	Tartu lihtkodanik	ajutiselt kohustustest vabastatud	
Petersohn	Wilhelm		1846	Tartu lihtkodanik	ajutiselt kohustustest vabastatud	
Petersohn	Friedrich		1846	Tartu lihtkodanik	ajutiselt kohustustest vabastatud	
Petersohn	Carl		1846	Tartu lihtkodanik	ajutiselt kohustustest vabastatud	
Petersohn	Fromhold Iwan		1862	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Petersohn	Nicolai		1862	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Petersohn	Dmitry		1862	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Petersohn	Fedor		1862	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Petersohn	Johann Ferdinand		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Petersohn	Reinhold		1855	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Petersohn	Wilhelm	Pöddersohn	1862	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Peterson	Peter		1844	Ahja, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Peterson	Karl Sarap		1853	Haanja, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Petrow	Archip		1840	Cesis, tööline	Tartu tööline	
Petrow	Adam Märt		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Petrow	Adam Märt		1855	Tartu lihtkodanik	nekrutikohustusest vabastatud	
Petsih	Friedrich Wilhelm		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Petsih	Johann Eduard		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Peucker	Jacob Georg		1851	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Peucker	Julius		1851	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Peucker	George Jacob		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Peucker	Nicolai		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Peucker	Alexis		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Peucker	George		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Peucker	Michael		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Peuker	Jacob George		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Peuker	Julius		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Pfaff	Carl Theodor		1859	Tartu käsitöoline	Pärnu lihtkodanik	
Pill	Jaana		1863	Vesneri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Pilli	Alexei		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Pillow	Johann Heinrich		1836	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Pinding	Karl		1838	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Plaehn	Wilhelm Alexander		1844	Tartu käsitöoline	graduateeritud tudeng	
Plan	Jaak		1862	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Plan	Johann		1862	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Planken	Carl Gustav		1857	Suure-Rõngu, Rõngu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Pleschanow	Michaila		1859	Tartu lihtkodanik	Voronež	
Plottnick	Iwan Andrejew		1857	Kuramaa kubermang, talupoeg	Tartu tööline	
Plottnick	Wassili		1857	Kuramaa kubermang, talupoeg	Tartu tööline	
Pock	Alexander Friedrich		1850	Viljandi tööline	Tartu käsitöoline	
Pohl	Alexander Gustav		1839	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pohl	Ferdinand		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Pohl	Gottlieb Adolph		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Pohl	Gustav		1839	Tartu lihtkodanik	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Pohl	Ludwig Peter Michael		1849	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Pohl	Michel		1863	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Polaeschonok	Wassily Terentjew		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Politour	Wilhelm Carl		1848	eksamineeritud, ametist vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Pospelow	Andrei		1860	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	
Post	Andreas		1855	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Potin	Ignati Iwannow		1855	vanausuline	Tartu tööline	
Potkitasch	Semen Alexey		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Pracks	Daniel Friedrich		1848	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Pragst	Carl Gottlieb		1839	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Prakson	Hendrick		1860	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Prehm	Johannes Gottlieb Herrmann		1856	Tartu lihtkodanik	pansionaadis õppiv orb	
Preiss	Heinrich Ernst		1839	Viljandi käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Preusfreund	Robert		1836	eksamineeritud postikomissar	Tartu lihtkodanik	
Preusfreund	Paul		1836	eksamineeritud postikomissar	Tartu lihtkodanik	
Preusfreund	Constantin		1836	eksamineeritud postikomissar	Tartu lihtkodanik	
Preusfreund	Alexander		1836	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud postikomissar	
Preuss	Friedrich Benjamin		1838	Liepaja, Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Preussfreund	Alexander Ottomar		1861	Tartu käsitöoline	arst	
Preussfreund	Christian Gottfried		1851	Tartu lihtkodanik	postikomissar	
Preussfreund	Alexander Ottomar		1861	Tartu lihtkodanik	arst	
Pri	Märt		1857	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu tööline	Saarenhof
Prinz	Johann Georg		1837	eksamineeritud	Tartu lihtkodanik	
Prinz	Alexander		1837	eksamineeritu alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Prinz	Friedrich		1837	eksamineeritu alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Prinz	George		1837	eksamineeritu alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Printz	Alexander Eduard		1842	Tartu lihtkodanik	Kaluga aadli pensioniasutuse järelevaataja	
Printz	Carl Heinrich		1837	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Printz	Friedrich		1841	Tartu lihtkodanik	apteekrisell	
Printz	George		1843	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Pritzsohn	David Wilhelm		1859	Tartu tööline	Reastvere, Laiuse, Tartumaa	
Pritzsohn	Adolph		1859	Tartu tööline	Reastvere, Laiuse, Tartumaa	
Pritzsohn	David		1859	Tartu tööline	Reastvere, Laiuse, Tartumaa	
Pritzsohn	Gustav Leopold		1840	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pritzsohn	Ludwig Alexander		1844	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pritzsohn	Ludwig Alexander		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Pritzsohn	Carl Wilhelm		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Probst	Carl Johann		1849	Tartu Ülikooli kalefaktor, 1842 ametist vabastatud	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Probst	Johann Heinrich Gustav		1847	Tartu tööline	apteekriabi	
Probst	Otto Ludwig Magnus		1852	Tartu tööline	veterinaararsti abi	
Pross	Alexander		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Pross	Ludwig		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Pross	August		1856	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pross	Carl		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pross	Ernst		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Pross	Ludwig		1861	pansionaadis õppinud orb	Tartu käsitöoline	
Pugatschew	Iwan Stepanow		1855	vanausuline	Tartu tööline	
Pukkatz	Heinrich Christian		1863	soldati alaealine poeg	Tartu teenija	
Pulmberg	Jahn		1860	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Pödder	August Friedrich		1855	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Pödder	Carl Pödder		1853	Valguta, Rannu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Pödder	Jurri		1855	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Pödder	Christian Gottfried		1855	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Pöddersohn	Wilhelm	Petersohn	1862	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Pödderson	Andres		1857	Tõdu, Põlva, Võrumaa	Tartu tööline	
Pöddrasson	Adam		1862	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Päddris	Iwan		1856	Reola-Uhti, Kambja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Pätt	Michel		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Pöddersohn	George Johan Carl	Petersohn	1860	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Ruenthal
Pütt	Mats		1859	Halliku, Kodavere, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Hallick
Quint	George Eduard		1840	Rakvere käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Raak	Maert		1848	Sootaga, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Rabb	Adam		1857	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Rading	Wassilly Charles Frederic	Rhady	1859	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Raesta	Michel		1854	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rahm	Johann		1846	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Rahr	Christian Gustav		1861	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Ramberg	Carl		1855	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Ruenthal
Rammul	Peter		1855	Kähri, Põlva, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Raphof	Paul Eduard David		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Raphof	Nikolai		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Raphoph	Carl Harald		1860	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Raphoph	Casimir Gottfried		1846	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Raphoph	Nicolai Friedrich		1855	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Raphoph	Paul Eduard		1855	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Raphoph	Nicolai Friedrich		1862	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Raphoph	Paul Eduard David		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Raphoph	Nicolai Friedrich		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Rass	Anton		1854	Kabala, Pilistvere, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Rass	Anton		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Rass	Carl Friedrich Johannes		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Rassner	Jurri		1859	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rattneck	Rein		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu lihtkodanik	
Rauch	Adolph Ludwig		1863	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Rauch	Adolph Ludwig		1863	Tartu lihtkodanik	arst	
Rauch	Christoph		1839	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Rauch	Heinrich Theodor Constantin		1860	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Raud	Johann		1862	Ahja, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rautenberg	Johann Jacob		1853	Tartu lihtkodanik	Pärnu sillakohtu marsikomissar	
Rebbane	Andreas	Fuchs	1859	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rebbane	Jaan		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Rebin	Christian		1863	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rebnitz	Johann		1851	Kastre, Võnnu, Tartumaa	Tartu tööline	
Rech	Johann Woldemar		1851	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Redlin	Johann Adolph		1856	Tartu lihtkodanik	Kubermangu tüpograafia teenistuja	
Rehling	Friedrich Wilhelm		1860	Tartu käsitöoline	kreisiarsti õpilane (discipel)	
Rehling	Friedrich Wilhelm		1860	Tartu käsitöoline	10. hingeloendusel topelt arvestatud	
Rehling	Friedrich Wilhelm		1863	kreisiarsti õpilane (discipel)	Tartu käsitöoline	
Reich	Carl Friedrich		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Reich	Carl Ferdinand		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Reich	Emil Julius Ludwig		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Reich	Hugo Otto Heinrich		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Reichelt	Carl		1856	välismaa	Tartu käsitöoline	
Reim	Reinhold		1860	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Reimann	Maddis		1848	Sootaga, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Reinberg	Fritz		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Reinberg	Fromhold		1854	Tartu käsitöoline	Tartu Ülikooli pedelli abi	
Reinberg	Fromhold Christoph		1845	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Reinberg	Hans		1843	Tartu Ülikooli teenistuja	Tartu tööline	
Reinberg	Johann		1845	Helme, Helme, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Reinberg	Woldemar		1863	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Reinfeldt	Kristian		1859	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Saarenhof
Reinhold	Carl August		1857	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Reinhold	Carl Ferdinand		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Reinhold	Constantin Alexander		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Reinhold	Johann Woldemar		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Reinhold	Nicolai Peter		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Reinhold	Oskar		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Reinhold	Carl Gustav		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Reinhold	Gottfried Carl Ernst		1862	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Reinhold	Gustav Friedrich		1849	Tartu lihtkodanik	Valga lihtkodanik	
Reinhold	Jacob Carl		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Reinhold	Johann Friedrich		1842	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Reinhold	Karl Ferdinand		1859	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Reinwald	Gottlieb	Iwens	1859	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Reinwaldt	Abraham		1843	Laiuse kirikumõis, Laiuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Reinwaldt	Alexander		1843	Laiuse kirikumõis, Laiuse, Tartumaa	Tartu tööline	
Reinwaldt	Karl		1863	Kärkna, Äksi, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Remelin	Dmitry Karpow		1862	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Reppo	Johann		1848	Viljandi tööline	Tartu tööline	
Reussner	Adolph Heinrich Emil		1856	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Rhady	Wassily Charles Frederic	Rading	1859	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Rinck	Carl Friedrich		1849	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Rinck	Carl Friedrich		1856	Kuramaa, ametist vabastatud tüpograafia ametnik	Tartu käsitöoline	
Rings	Carl Johann		1851	Tartu lihtkodanik	postikomissar	
Rings	Karl Johannes		1859	postikomissar, vallandatud	Tartu lihtkodanik	
Rink	Carl Friedrich		1855	Tartu käsitöoline	kohtuteener	
Rischkow	Andrei Alexejew		1859	Pihkva kroonutalupoeg	Tartu lihtkodanik	
Riwak	Jack		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Rogal	Alexander Ernst		1836	Riia lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Roger	Matz		1845	Omulu (Omuli), Ehrgemes, Valka	Tartu tööline	
Roger	Matz	Mart	1850	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Rogger	Peter		1850	Omulu (Omuli), Ehrgemes, Valka	Tartu käsitöoline	
Rohland	Ernst Johann		1851	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Roiland	Johann		1855	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Romet	Johann		1841	Elistvere, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Ropkin	Anufri Prokofjew		1862	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Ropkin	Iwan		1862	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Ropkin	Alexey		1862	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Rosa	Carl Jacob		1848	välismaa	Tartu käsitöoline	
Rosenbaum	Carl K.		1849	Uue-Antsla, Urvaste, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Rosenberg	Carl Rudolph Hugo		1862	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Rosenberg	Gotthard Max		1862	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Rosenberg	Jaan		1863	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Rosenberg	Peter		1843	Pangodi riigimõis, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Rosenberg	Jaan		1843	Pangodi riigimõis, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Rosenberg	Peter		1863	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Rosenkrantz	Paul Heinrich		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Rosenstrauch	Johann Carl Otto		1836	Tartu lihtkodanik	Viljandi lihtkodanik	
Rosenthal	Carl		1842	Urvaste, Urvaste, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Rosenthal	Eduard		1863	Gaujiena, Vidzeme, Läti	Tartu käsitöoline	
Rosenthal	Gotthard Wilhelm		1840	Suure-Rõngu, Rõngu, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Rosenthal	Märt		1859	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Rosenthal	Alexander		1859	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Rosenthal	Nicolai		1851	Riia lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Rosenthal	Nicolai		1851	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Rosenthal	Nikolai		1854	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Rosenthal	Otto Eduard		1841	Saaluse, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Rosenthal	Robert		1862	Palupera, Otepää, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rosentreu	Alexander		1851	Kärde, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rosentreu	Carl		1851	Kärde, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Rosentreu	Carl		1862	Saaremaa sillakohtu ametnik	Tartu käsitöoline	
Rosentreu	Carl		1862	Tartu käsitöoline	Saaremaa sillakohtu ametnik	
Rosentreu	Carl		1862	Tartu lihtkodanik	Saaremaa sillakohtu ametnik	
Rothberg	Daniel		1850	Tartu tööline	Tartu politseimeister	
Rothberg	Daniel		1851	Võru linn	Tartu tööline	
Rothe	August Julius		1862	Tartu käsitöoline	Valga lihtkodanik	
Rundalzew	Michaila Jefimow		1841	kaupmeeste gild (ebaseaduslikult)	Tartu lihtkodanik	
Rundalzew	Michaila Jefimow		1841	Tartu lihtkodanik	Pärnu lihtkodanik	
Ruspky	Andres		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Ruus	Mikkel		1846	Saare, Maarja-Magdaleena, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Saarenhof
Ruut	Jaan		1862	Väimela, Põlva, Võrumaa*	Tartu tööline	Waimel
Ruut	Jaan		1862	Tartu tööline	Võru tööline	
Rähni	Carl		1862	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Rütel	Jurry		1836	Veibri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Saaremägi	Eduard		1862	Kuremaa, Palamuse, Tartumaa*	Tartu käsitöoline	Jensel
Saaren	George		1849	Eestimaa kubermang, talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Sabrotzky	Carl George		1841	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Sacharow	Alexey Petrow		1852	Tartu lihtkodanik	ametnik (zeichner im messfache)	
Sacharow	Alexander Petrow		1863	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Grigory Petrow		1852	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Sacharow	Iwan Iwannow		1840	Tartu lihtkodanik	Peterburi, kaupmees	
Sacharow	Leonty Iwannow		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Peter Alexejew		1856	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Platon Petrow		1856	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Alexander Petrow		1856	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Peter Alexejew		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Platon Petrow		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Alexander Petrow		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Peter Alexejew		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Platon Petrow		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Alexander Petrow		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Peter Alexejew		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Platon Petrow		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Sacharow	Peter Alexejew		1859	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sacharow	Platon Petrow		1859	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Sadin	Alexander Victorow		1860	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	
Saek	Friedrich		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Saemin	Alexander Petrow		1840	Tartu tööline	Peterburi, käsitööline	
Saemin	Wassily		1840	Tartu tööline	Peterburi, käsitööline	
Sager	Friedrich Samuel		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Salomon	Margus		1848	Lemmatsi, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Tartu tööline	Ruhenthal
Samastowsky	Iwan Trofimow		1846	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Samsonow	Stepan		1837	Tartu tööline	Demjansk, Novgorodi kubermang, lihtkodanik	
Samsonow	Galachtjan		1837	Tartu tööline	Demjansk, Novgorodi kubermang, lihtkodanik	
Sander	Christian Gottlieb		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Sander	Christian Gottlieb		1863	pansionaadis õppinud orb	Tartu tööline	
Sander	Christian Gottlieb		1863	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Sander	Gustav		1856	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Sander	Thomas		1863	Ilmatsalu, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Sarawall	Johann Heinrich		1853	Ropka, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Sarnit	Alexander		1839	Roela, Palamuse, Tartumaa	Tartu käsitööline	
Sarnita	Carl Alexander Rudolph		1854	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Sarrap	Jaan		1847	Haanja, Rõuge, Võrumaa	Tartu tööline	
Sarrapsam	Johann		1850	Maaritsa, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Sashi	Johann		1847	Uderna, Rõngu, Tartumaa	Tartu tööline	
Sassi	Hans		1860	Pangodi, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Sassmann	Johann Wilhelm Heinrich		1851	Vaiatu, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Sassmann	Johann Wilhelm Heinrich		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Savisaare	Adolph Alexander	Savisaare	1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Sawisaar	Johann Friedrich		1838	Tartu tööline	Tallinna tööline	
Sawisaare	Christian Paul		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Sawisaare	Gustav Johan		1852	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Sawisaare	Otto Wilhelm		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Sawo	Jacob		1860	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schaaffe	Franz Gottlieb		1842	Tartu lihtkodanik	Tartu rae ja selle allasutuste kohtuteener	
Schaffe	Alexander Friedrich		1850	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schaffe	Franz Gottlieb		1851	Ministeriaal, ametist vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Schaffe	Franz Gottlieb		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schaffe	Johann Reinhold		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schaffe	Leonhard Constantin		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schaffe	Franz Gottlieb		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schaffe	Leonhard Constantin		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schanin	Gawril Minin		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Schanin	Andrei		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Schanin	Iwan		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Schanin	Michail		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Schanin	Nicolai		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Schanin	Peter Wassiljew		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Schaposchnikow	Jegor Lawrentjew		1839	Tartu lihtkodanik	Peterburi, lihtkodanik	
Schaposchnikow	Peter Iwannow		1859	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schappe	Carl Gotthard		1847	Valga käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Schappe	Carl Gotthard		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schilling	August		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Schilowksy	Wassily Alexejew		1863	Mogiljov, Valgevene, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Schilowsky	Nicolai		1863	Mogiljov, Valgevene, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Schleendorf	Johann Carl		1841	välismaa	Tartu käsitöoline	
Schleicher	Georg		1862	Torma, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schleifer	Iwan Antonow		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schlengrich	Repomuk Anton		1847	Kuramaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schley	Gustav Adolph		1851	Riia, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Alexander Magnus		1842	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Carl		1840	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Carl Gustav		1836	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Friedrich Eisen		1842	Tartu lihtkodanik	Peterburi, 3. gild	
Schmidt	Gottfried Eberhard		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schmidt	Heinrich Benjamin		1859	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Heinrich Friedrich		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Heinrich Friedrich		1855	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Schmidt	Jacob Alexander Gustav		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Johann		1839	Elistvere, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schmidt	B. Johann Georg		1839	Elistvere, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schmidt	Ernst Gottfried		1839	Elistvere, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schmidt	Johann		1852	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Schmidt	Rudolph Johann		1852	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Schmidt	Ernst Gottlieb		1852	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Schmidt	Paul Heinrich		1852	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Schmidt	Joseph Moritz		1863	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Karl Heinrich Ferdinand		1863	Tartu teenija	Tartu käsitöoline	
Schmidt	Matz		1857	Luke, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schmidt	Nicolai Woldemar		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schmied	Friedrich Timotheus		1846	Uue-Põltsamaa, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Schneider	Heinrich	Michelsohn	1838	Tartu tööline	kohtuteener	
Schneider	Peter		1861	Kähri, Põlva, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Schneider	Nicolai		1861	Kähri, Põlva, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Schneider	Alexander		1861	Kähri, Põlva, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Schneider	Peter		1863	Tartu käsitöoline	Viljandi käsitöoline	
Schneider	Nicolai		1863	Tartu käsitöoline	Viljandi käsitöoline	
Schneider	Andres		1863	Tartu käsitöoline	Viljandi käsitöoline	
Schockow	Alexander		1843	Tartu lihtkodanik	arst	
Schoenberg	Carl Ludwig		1862	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schoenberg	Georg Friedrich		1862	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schokow	August		1846	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Schorachow	Andrey Fedorow		1850	Tartu lihtkodanik	Pihkva lihtkodanik	
Schorokow	Stepan Iwanow		1837	Tartu lihtkodanik	Pihkva lihtkodanik	
Schorokow	Gawrila		1837	Tartu lihtkodanik	Pihkva lihtkodanik	
Schrager	Rudolph Anton		1848	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Schrager	Rudolph Anton		1856	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Schtykow	Jacow Jacowlew		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Schubert	Christian Heinrich		1845	Alusetult eksamineerituks tunnistatud	Tartu lihtkodanik	
Schubert	Adolph Christian		1845	Alusetult eksamineerituks tunnistatud	Tartu lihtkodanik	
Schuch	Emil Friedrich		1851	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Schuch	Woldemar Ferdinand		1854	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Schuh	Gottlieb Woldemar		1847	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schuh	Carl Woldemar		1847	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schuh	Emil Friedrich		1847	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schuh	Woldemar Ferdinand		1847	Eestimaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schulendorff	Gustav Herrmann		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schulmann	Arnhold Theodor		1855	Tartu käsitöoline	kaupmeeste gild	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Schulmann	Magnus Wilhelm		1837	Pärnu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schulmann	August Friedrich		1837	Pärnu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schulmann	Carl Woldemar		1837	Pärnu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schulmann	Franz Robert		1837	Pärnu käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schulz	Alexander Constantin		1855	Tartu lihtkodanik	arst	
Schulz	Friedrich		1841	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Schulz	Friedrich Leonhard		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Schulz	Friedrich Leonhard		1851	Tartu lihtkodanik	Valga lihtkodanik	
Schulz	George Friedrich		1841	Viljandi käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schulz	Gustav Carl		1851	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Schulz	Joachim Friedrich Erdmann		1848	välismaa	Tartu käsitöoline	
Schulz	Johann Carl		1855	Peterburi, 3. gild	Tartu lihtkodanik	
Schulz	Alexander		1855	Peterburi, 3. gild	Tartu lihtkodanik	
Schultz	Carl		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Schultz	Carl		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schultz	Carl Gustav		1842	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schultz	Gustav		1842	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schultz	Ernst Friedrich August		1860	Tartu käsitöoline	10. hingeloendusel topelt arvestatud	
Schultz	Ernst Johann		1838	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud tudeng	
Schultz	George Gottlieb		1840	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schultz	Karl Martin		1843	Tartu lihtkodanik	tudeng	
Schultz	Robert Friedrich		1842	Tartu käsitöoline	õpetaja	
Schultz	Theodor		1840	teadmata	Tartu käsitöoline	
Schultz	Theodor		1840	Tartu käsitöoline	Narva, kaupmees	
Schultz	Theodor Johann		1855	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Schultz	Friedrich Otto Julius		1855	Tartu lihtkodanik	Võru lihtkodanik	
Schumann	Arnhold Theodor		1859	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Schumann	Franz Robert		1859	Tartu käsitöoline	hambaarst	
Schumann	Friedrich Woldemar		1849	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schumann	Johann Eduard		1846	Tartu käsitöoline	kandidaat	
Schumann	Johann Heinrich		1860	Tartu lihtkodanik	arst	
Schumann	Otto Wilhelm Christian		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Schumann	Otto Wilhelm Christian		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schumann	Robert Georg		1852	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, 3. gild	
Schumann	Tõnnis		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Schuppe	Carl Gotthard		1852	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Schurade	Ferdinand Woldemar		1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Schwalbe	Paul		1853	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Schwan	Jacob Heinrich		1842	Tartu tööline	Viru-Jaagupi kirikumõis, Viru-Jaagupi, Virumaa, lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Schwan	Lorenz Johannes		1842	Tartu tööline	Viru-Jaagupi kirikumõis, Viru-Jaagupi, Virumaa, lihtkodanik	
Schwan	Leopold Alexander		1842	Tartu tööline	Viru-Jaagupi kirikumõis, Viru-Jaagupi, Virumaa, lihtkodanik	
Schwan	August Julius		1842	Tartu tööline	Viru-Jaagupi kirikumõis, Viru-Jaagupi, Virumaa, lihtkodanik	
Schwarz	Carl		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Schwartz	Karl		1855	Võru tööline	Tartu lihtkodanik	
Schwessihevsky	Anton Matwejew		1857	Kuramaa, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Schönrock	Hugo		1841	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Schönrok	Friedrich Eduard		1842	Tartu käsitöoline	filosoofia kandidaat	
Schönwerk	Johann Gotthilf Leberecht		1845	välismaa	Tartu käsitöoline	
Schütz	Theodor		1840	Tartu lihtkodanik	Narva kaupmees	
Schütz	Emil Carl Theodor		1860	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Schütze	Emil Theodor Carl		1860	kantseleiametniku poeg	Tartu lihtkodanik	
Seebach	Johann Herrmann		1856	Tartu tööline	pansionaadis õppiv orb	
Seeberg	Reinhold		1860	Kaagjärve, Karula, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Seeland	Hans Renatus		1837	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Seeland	Leopold Heinrich		1837	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Seeland	Herrmann Gottlieb		1837	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Seeland	Johann Friedrich		1837	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Seidenberg	Tönnis		1837	Tallinna tööline	Tartu lihtkodanik	
Sein	Jurri		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu tööline	
Selesnew	Pavel		1847	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Selsky	Carl Friedrich		1847	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Semennow	Afonassi Karpow		1854	Taabri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Seppa	Joseph		1855	Tartu tööline	Meeksi, Võrumaa*	Meeks
Seppa	Hindrik		1855	Tartu tööline	Meeksi, Võrumaa*	Meeks
Seppa	Gustav		1855	Tartu tööline	Meeksi, Võrumaa*	Meeks
Seppa	Maert		1848	Saduküla, Kursi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Seppius	Eduard		1862	Võtikvere, Torma, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Serofejew	Iwan		1836	Tartu lihtkodanik	Oudova, Peterburi kubermang, lihtkodanik	
Serofejew	Lewon		1836	Tartu lihtkodanik	Oudova, Peterburi kubermang, lihtkodanik	
Sibbul	Jurri		1856	Ropka, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu teenija	
Siegert	Alexander Daniel		1853	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Siegert	Carl Friedrich	Carl Wilhelm	1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Siegert	Friedrich Carl		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Sieget	Friedrich		1863	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Sieget	Herrmann		1863	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Sieman	Ferdinand		1843	Tartu tööline	apteekriabi	
Sieman	Gustav		1845	Saltenbergu, Mas-Salazes, Valmiera	Tartu lihtkodanik	
Sieman	Thomas		1845	Saltenbergu, Mas-Salazes, Valmiera	Tartu lihtkodanik	
Sierach	Carl Friedrich		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Sierach	Constantin Joachim		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Sierach	Nicolai Alexander		1863	Tartu käsitöoline	kandidaat	
Sievers	Carl Leopold		1856	Tartu tööline	apteekriabi	
Siffer	Andres		1860	Vana-Tänassilma, Viljandi, Viljandimaa	Tartu tööline	
Siffer	Constantin		1860	Vana-Tänassilma, Viljandi, Viljandimaa	Tartu tööline	
Siffer	Alexander		1860	Vana-Tänassilma, Viljandi, Viljandimaa	Tartu tööline	
Siffzow	Jacob		1837	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Sild	Johann Robert		1859	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Sillatz	Hindrik		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Silsky	Carl Friedrich		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Simsohn	Carl Daniel		1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Simsohn	Friedrich		1837	Tartu tööline	Võru	
Sinitzin	Alexander Wassily		1851	militaarjurisdiktsioon	Tartu lihtkodanik	
Slohka	Eduard David	Loga	1863	Vana-Laitsna, Apukalna, Valgamaa	Tartu käsitöoline	
Skorodom	Prokofy Iwannow		1863	Võnnu tööline	Tartu lihtkodanik	
Skorodom	Fedor		1863	Võnnu tööline	Tartu lihtkodanik	
Smirnow	Ilja Iwannow		1853	Viljandi tööline	Tartu tööline	
Smolkin	Alexander Ossipow		1855	vanausuline	Tartu lihtkodanik	
Snetusonow	Abram Dementjew		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Sobolew	Alexander		1857	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik	
Solowjew	Peter Iwanow		1836	Pihkva kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Solowjew	Peter Iwannow		1847	Tartu lihtkodanik	Soome	
Somlin	Michaila Nikolajew		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Sommer	Hans		1862	Väimela, Põlva, Võrumaa*	Tartu lihtkodanik	Waimel
Sommer	Eduard		1862	Väimela, Põlva, Võrumaa*	Tartu lihtkodanik	Waimel
Sommer	Johann		1862	Väimela, Põlva, Võrumaa*	Tartu lihtkodanik	Waimel
Sommer	Johannes		1862	Eestimaa kubermang, pastoraadi talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Sonn	Gustav Peter		1859	Soodla, Kanepi, Võrumaa	Tartu tööline	
Sonnuck	Johann		1853	Vaiatu, Torma, Tartumaa	Tartu tööline	
Spector	Nicolai		1859	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	
Spector	Nicolai		1860	Tartu lihtkodanik, kohustusteta	surnud	
Spoerer	Wilhelm Gustav		1836	Tartu lihtkodanik	pärusaukodanik	
Spoerer	Franz Diedrich		1836	Tartu lihtkodanik	pärusaukodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Springe	Otto Wilhelm		1836	Vedu, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Spörer	Ludwig Carl		1836	Tartu lihtkodanik	pärusaukodanik	
Stackmann	Friedrich Hermann Emil		1849	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Stahlberg	Carl Friedrich Louis		1856	Tartu lihtkodanik	pansionaadis õppiv orb	
Stahlberg	Carl Friedrich Louis		1863	pansionaadis õppinud orb	Tartu lihtkodanik	
Stahlberg	Peter		1862	Suure-Rõngu, Rõngu, Tartumaa	Tartu tööline	
Stamm	Reinhold Carl Eduard		1862	Vana-Roosa, Rõuge, Võrumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Standke	Conrad Ernst		1842	Sarakuste, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Stegemann	Wilhelm		1836	Tartu lihtkodanik	apteekrisell	
Stein	Constantin Christian		1847	Tartu lihtkodanik	Riia, käsitöoline	
Stein	Ferdinand Gustav		1854	Tartu lihtkodanik	Tehnoloogia Instituudi õpilane	
Stein	Michel Johann		1852	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Stein	Otto		1857	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Steinberg	Ferdinand Woldemar		1836	Tallinna käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Steinberg	Hans Carl Otto		1863	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud maamõõtja	
Steinberg	Johann		1862	Kriimani, Võnnu, Tartumaa	Tartu tööline	
Steinfeldt	Jacob		1845	Jõgeveste, Helme, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Steingötter	August		1854	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Steinhasser	Carl Friedrich		1848	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Stelling	Eduard Johann Leonhard		1861	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Stepanow	Trofim		1849	Tartu tööline	Peterburi kubermang, kroonutalupoeg	
Stimm	Gustav Friedrich		1855	Vorbuse, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Stizinsky	Friedrich		1849	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Stockmar	Johann Jacob		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Stockmar	Julius Herrmann		1860	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Stockmar	Julius Herrmann		1860	Tartu käsitöoline	tsaari õukonna purskkaevumeister	
Stoika	Heinrich		1855	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Stoltz	Gustav Jacob Benjamin		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Stoltz	Johann Joseph Woldemar		1862	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Strobe	Peter Maks		1847	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Strohm	George		1837	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud koduõpetaja	
Sturm	Ludwig		1838	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Stürmer	Heinrich		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Stürmer	Nikolai		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Stürmer	Woldemar		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Stürmer	Heinrich		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Stürmer	Woldemar		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Suckel	George Friedrich		1841	Tartu käsitöoline / lihtkodanik	Peterburi, kingsepp	
Suik	Willem		1857	Lustivere, Põltsamaa, Viljandimaa	Tartu tööline	
Suits	Adam		1863	Kokora, Kodavere, Tartumaa	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Suits	Karl		1863	Kokora, Kodavere, Tartumaa	Tartu tööline	
Suitz	Johann		1848	Visusti, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Sukofsky	Heinrich Burchard		1846	Kuramaa kubermang, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Sulbi	Carl		1861	Vastse-Kuuste, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Sundgroen	Andreas Amandus		1845	Soome	Tartu käsitöoline	
Sundgroen	Andreas Amandus		1845	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Sunsel	Karl		1859	Kodijärve, Kambja, Tartumaa*	Tartu tööline	Kodjerw
Säritz	Alexander		1859	Kastre, Võnnu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Zachariae	Johann George		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Zaepste	Gustav		1839	Sangaste, Sangaste, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Zahrens	Andreas Friedrich		1841	Võru käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Zange	Johann		1842	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Zeiger	Jaan		1846	militaarteenistusest vabastatud talupoeg	Tartu lihtkodanik	
Zeiger	Jacob		1860	Kambja kirikumõis, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Zeisler	Friedrich Wilhelm		1848	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Zeitz	Carl Gustav		1839	Tartu käsitöoline	Tallinna käsitöoline	
Zellinsky	Carl August		1859	Vana-Nursi, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Zenno	Carl Gustav Heinrich		1861	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Zennow	Peter		1862	Leevi, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Zennow	Johann Eugen		1862	Leevi, Rõuge, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	kasupoeg
Zepernick	Heinrich		1861	kantseleiametniku alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Zerrihn	Peter		1853	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Zettelmann	Georg		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zettelmann	Robert		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zieburz	Alexander		1840	aastal 1835 Tartusse tulnud	Tartu lihtkodanik	
Zimmermann	Carl		1859	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zinoffsky	Emil		1857	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Zirckel	Alexander		1862	Tartu lihtkodanik	graduateeritud tudeng	
Zirg	Alexander		1857	Tartu lihtkodanik	insener-tehnoloog	
Zirg	Georg Peter		1859	Tartu käsitöoline	isiklik aukodanik	
Zirg	Peter Georg		1844	Tartu käsitöoline	õpetaja	
Zuckerberg	Carl		1846	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zuckerberg	Carl		1849	Tartu käsitöoline	Valmiera, käsitöoline	
Zuckerberg	Christian		1846	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zuckerberg	Friedrich		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zuckerberg	Johann		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Zürkell	Carl		1836	Kaagvere, Võnnu, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Kawershof
Taefferd	August		1848	Tartu käsitöoline	gümnaasiumi inspektor	
Taehder	Friedrich Herrmann		1849	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	
Taehder	Reinhold Robert		1849	eksamineeritud kantseleiteenistuja	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Taizow	Alexander		1851	Möniste, Hargla, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Tamilie	Dmitri Vassiljew		1844	Viljandi tööline	Tartu lihtkodanik	
Tamm	Carl Gustav		1837	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Tamm	Jaan		1847	Suure-Kambja, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Tammin	Johann		1861	Vana-Koiola/ Vastse-Koiola, Põlva, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Tamsen	Christian Friedrich		1843	Liepaja, Kuramaa kubermang, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Tamson	Christian Friedrich		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Tamson	Carl Ludwig		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Tamson	Jacob Johann		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Tann	Carl Gustav		1851	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Tann	Carl Friedrich		1852	Tartu lihtkodanik	Riia lihtkodanik	
Tardo	Jacob		1861	Kavilda, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Tardo	Woldemar		1861	Kavilda, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Tardo	Alexander		1861	Kavilda, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Tardo	Paul		1861	Kavilda, Puhja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Tarre	Peter Jacob		1842	Ropka, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Teichmann	Alexander		1846	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Teihenroth	Carl Eugen Richard		1855	Tartu käsitöoline	9. hingeloendusel topelt loendatud	
Tein	Jaan		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu teenija	
Teinberg	Michel		1859	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Teklistow	Iwan		1839	Tartu lihtkodanik	Peterburi kubermang, talupoeg	
Teklistow	Stepan Fedorow		1839	Tartu lihtkodanik	Peterburi kubermang, talupoeg	
Tempel	Christian		1862	Sootaga, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Teplow	Christian Friedrich		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Teppan	Jurri		1859	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Teppan	Johann		1863	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Teppo	Jahn		1862	Haanja, Rõuge, Võrumaa	Tartu tööline	
Ternius	Hugo Alexander		1852	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Tetzlow	Andreas Eduard		1841	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud tudeng	
Thaeder	Friedrich Herrmann		1854	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Thaeder	Friedrich Herrmann		1856	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Thal	Carl George		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Thal	Johann		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Thal	Nicolai		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Thal	Carl		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Thal	Carl Gotthard Constantin		1855	Tartu lihtkodanik	Riia lihtkodanik	
Thal	Carl Johann		1851	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Thal	Conrad Diedrich		1860	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Thal	Eduard		1842	Tartu lihtkodanik	ühiselamu ülevaataja	
Thomann	Alexander Arnhold		1859	Vana-Nõo, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Thomann	Friedrich Ludwig		1859	Eestimaa kubermang, vahtmeister	Tartu lihtkodanik	
Thomann	Friedrich Ludwig		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Thomann	Alexander Arnhold		1861	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Thomasson	Peter		1859	Sangaste, Sangaste, Tartumaa	Tartu tööline	
Thomsohn	Daniel		1856	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Thomsohn	Gustav		1838	Pala, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Thomsohn	Michel		1847	Jõõpre, Audru, Pärnumaa	Tartu lihtkodanik	
Thomson	Alexander Friedrich Constantin		1855	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Thomson	Carl Fromhold		1842	Tartu lihtkodanik	õpetaja	
Thomson	Christoph Jacob		1844	Penuja, Halliste, Pärnumaa	Tartu lihtkodanik	
Thomson	Friedrich		1837	teadmata	Tartu käsitöoline	
Thürberg	August		1861	Kaagvere, Võnnu, Tartumaa*	Tartu lihtkodanik	Kawershof
Thürberg	August		1863	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Tillmann	Heinrich		1863	Võru lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Tilte	Jahn		1850	Rasina, Võnnu, Tartumaa	Tartu tööline	
Timm	Adolph Friedrich		1857	Riia käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Timm	Gustav Friedrich		1863	Tartu käsitöoline	10. hingeloendusel topelt loendatud, gild	
Timofejew	Fedor Wassiljew		1841	Valmiera, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Timofejew	Fedor Wassiljew		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Timofejew	Fedor Wasiljew		1859	10. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Tisler	Andres		1860	Erastvere, Kanepi, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Titow	Alexander Andrejew		1856	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Titow	Sachar Andrejew		1862	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Todenhoff	Arkadius Leonardo		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Tomson	Carl		1859	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Tomson	Michel		1846	Jõõpre, Audru, Pärnumaa	Tartu lihtkodanik	
Toots	Andreas		1841	Vana-Antsla, Urvaste, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Tootzi	Karl		1857	Maaritsa, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Tornius	Martin		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Tornius	Theodor Emil		1859	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	
Tosmin	Grigory Jacow		1855	vanausuline	Tartu tööline	
Tosmin	Dementy		1855	vanausuline	Tartu tööline	
Treiar	Mikkel Jacobssohn		1859	Räni, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Treiberg	Karel		1846	Kudina, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Treier	Maximilian Leopold		1837	eksamineeritud	Tartu lihtkodanik	
Treier	Maximilian Leopold		1837	Tartu lihtkodanik	Cesis, lihtkodanik	
Tretjakow	Alexander Timofejew		1859	Pihkva, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Tretjakow	Alexander Timofejew		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Treuer	Johann Julius		1861	Tartu tööline	koduõpetaja	
Treufeld	Friedrich Julius		1855	Eestima kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Treufeld	Friedrich Julius		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Treufeldt	Friedrich Julius		1856	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Treufeldt	Friedrich Julius		1857	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Treufeldt	Friedrich Julius		1860	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Treumann	Friedrich Carl		1844	Jelgava, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Treumann	Friedrich Carl		1844	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Treyer	Carl		1840	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Treyfeldt	Heinrich		1848	Kähri, Põlva, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Trohriep	Johann Joachim		1850	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
True	Wilhelm		1848	Kaiavere, Maarja-Magdaleena, Tartumaa	Tartu tööline	
Tscherepaschkin	Iwan Iwannow		1847	Endine kantonist	Tartu lihtkodanik	
Tschernov	Kirilla Jefimow		1863	Laius-Tähkvere, Laiuse, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Tschernow	Wassil		1850	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu tööline	
Tsernischew	Trifan Dmitrijew		1863	Sloka, Läti, tööline	Tartu tööline	
Tsernischew	Fedor		1863	Sloka, Läti, tööline	Tartu tööline	
Turbe	Alexander		1842	Tartu käsitöoline	Peterburi, lihtkodanik	
Tönnisfeldt	Alexander		1844	Tartu tööline	apteekriabi	
Tönnisohn	Carl Gustav		1836	Tartu tööline	eksamineeritud postikomissar	
Tönnisohn	Carl		1857	Tartu tööline	Pämu käsitöoline	
Tönnisohn	Carl Gustav		1839	postikomissar	Tartu lihtkodanik	
Tönnisohn	Carl Gustav		1846	Tartu lihtkodanik	eksamineeritud postikomissar	
Tönno	Carl Hans		1863	militaarteenistus, ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu tööline	
Tönno	Peter		1853	Reola-Uhti, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
Tärna	Jaan		1856	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Tönnisohn	Carl Gustav		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Tönnisohn	Johann Arnold		1852	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Töpfer	Robert Friedrich Eduard		1853	Tartu käsitöoline	arst	
Töppan	Johann		1857	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Töppan	Jaan		1857	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Töppan	Jurri		1857	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Tüffert	Carl		1841	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Türna	Andres		1862	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Türna	Märt		1862	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Ublin	George		1861	Valgjärve, Kanepi, Võrumaa	Tartu käsitöoline	
Ucke	Alexis		1852	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Ucke	Hugo		1854	Tartu lihtkodanik	koduõpetaja	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Ucke	Julius		1846	Tartu lihtkodanik	arst	
Ucke	Oskar		1852	Tartu lihtkodanik	graduateeritud tudeng	
Uljanow	Jefim		1843	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Ulmann	Otto Unger		1840	Krimuldas, Krimuldas, Riga	Tartu lihtkodanik	
Ulmann	Otto		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Umblia	Daniel		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Umblia	Friedrich		1839	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Umblia	Michel		1863	Tartu tööline	kaupmeeste gild	
Umblia	Adolph Friedrich		1863	Tartu tööline	kaupmeeste gild	
Umblia	Maximilian Reinhold		1863	Tartu tööline	kaupmeeste gild	
Umblia	Reinhold		1857	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Unt	Jaak		1853	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu tööline	
Unt	Jurry		1853	Rannu, Rannu, Tartumaa	Tartu tööline	
Unterwaldt	Johann Friedrich		1859	Aakre, Rõngu, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Using	Otto Heinrich Paul		1845	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Using	Otto Heinrich Paul		1845	Tirses, Tirses, Valka	Tartu lihtkodanik	
Using	Paul Otto Constantin		1845	Tirses, Tirses, Valka	Tartu lihtkodanik	
Using	Carl Hugo Paul		1845	Tirses, Tirses, Valka	Tartu lihtkodanik	
Utzahl	Eduard August		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Utzahl	Johann Friedrich Ernst		1855	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Utter	Jahn		1853	Vana-Kuuste, Kambja, Tartumaa	Tartu tööline	
van der Bellen	Julius		1850	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
van der Bellen	Gustav		1863	Tartu lihtkodanik	kandidaat	
Vau	Märt		1859	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Vau	Michel		1859	Laeva, Kursi, Tartumaa	Tartu tööline	
Veh	Carl		1842	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Veh	Carl		1842	Tartu lihtkodanik	Moskva, kaupmees	
Veh	Friedrich		1838	Tartu lihtkodanik	meditsiinidoktor	
Veh	Peter		1839	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	aastal 1835
Verwendel	Johann George		1856	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Vixy	Bernhard		1848	Tartu tööline	Tartu käsitööline	
Vogel	Ernst Adelbert		1847	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Vogel	Johannes		1863	Tõikvere, Torma, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Vohs	Christian Balduin		1860	Tartu käsitööline	apteekriabi	
Voigt	Carl		1838	Tartu käsitööline	eksamineeritud apteekriabi	
Voigt	George Joachim		1841	Tartu käsitööline	eksamineeritud tudeng	
Volckmann	Leopold		1847	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Volckmer	Julius Louis Robert	Volkmer	1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Volkman	August Gustav Heinrich		1861	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitööline	
Volkman	Leopold Johann		1849	Tartu lihtkodanik	Ria, lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Volkmer	Gustav		1842	Tartu lihtkodanik	Tartu rae ja selle allasutuste kohtuteener	
Vorthmann	Ludwig Heinrich Eduard		1855	välismaa	Tartu lihtkodanik	
Vorthmann	Ludwig Heinrich Eduard		1856	Tartu lihtkodanik	veterinaararst	
Wachs	Alexander George		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Wachs	Gustav Reinhold Johann		1856	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Wadermann	Carl August		1847	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wagener	Carl Andreas		1856	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wahlberg	Andreas		1850	Hummuli, Helme, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Wahlberg	Andreas		1851	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wahlberg	Andreas		1863	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Wahlberg	August Theophil		1863	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Wahlberg	Karl		1863	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Wahlberg	Alexander Robert		1863	Tartu käsitöoline	Tartu lihtkodanik	
Wahlfeldt	Wilhelm		1845	Kuramaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Wahrman	Reinhold		1861	Valga käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Waldmann	Christian		1853	Kõo, Pilstvere, Viljandimaa	Tartu käsitöoline	
Waldmann	Gustav		1860	Vedu, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Wallenburger	Theodor Ernst Constantin		1853	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Wallenburger	Theodor Ernst Constantin		1853	Tartu lihtkodanik	arst	
Walli	Friedrich		1848	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Wallin	Christian David		1855	Tartu tööline	marsikomissar	
Wally	Johann Daniel		1851	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Walter	Carl Adolph		1856	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Walter	Karl Adolph		1855	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Walter	Peter Heinrich		1848	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wandel	Gustav		1855	ajutiselt kohustustest vabastatud	Tartu käsitöoline	
Wanker	Michel Wanker		1859	Karlova, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Warmkraus	Johann Georg		1862	Riia, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Warres	Karl		1860	Raadi, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Warähtin	Constantin Wassiljew		1853	Tartu tööline	Peterburi kubermang, lihtkodanik	
Wassiljew	Iwan Gawrillow		1863	soldati alaealine poeg	Tartu lihtkodanik	
Weber	Alexander Friedrich		1855	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Weber	Johann		1848	Vasula, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Weber	Johann Christoph		1856	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Weber	Johann Heinrich		1859	Eestimaa kubermang, lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Weber	Michel	Kanger	1852	Kärkna riigimõis, Äksi, Tartumaa	Tartu tööline	
Weber	Peter		1857	Peri, Põlva, Võrumaa	Tartu tööline	
Weber	Robert Julius		1840	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Wegener	Alexander		1849	literaat	Tartu lihtkodanik	
Wegener	Jacob		1859	Tartu tööline	Tartu Ülikooli teenistuja	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Wehse	Heinrich Carl Johann		1863	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Weidemann	Johann Christian		1847	Peterburi, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Weierberg	Karl		1860	Vesneri, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Weigelin	Carl Reinhold		1857	Võru käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Weigelin	Ferdinand Gerhard		1857	Võru käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Weigelin	Eugen Gerhard		1857	Võru käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Weinert	Nicolai		1863	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Weinreben	Ludwig Wilhelm Ferdinand		1857	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Welling	Gustav Friedrich		1856	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wellmann	Albert Victor Constantin		1848	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Wellmann	Friedrich Ludvig		1847	Tartu käsitöoline	Eestimaa kubermang, käsitöoline	
Wellmann	Johann Andreas		1836	Tartu käsitöoline	apteekriabi	
Wellmann	Jurri		1860	Helme kirikumõis, Helme, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Wellmann	Alexander		1860	Helme kirikumõis, Helme, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Wellmann	Gustav		1860	Helme kirikumõis, Helme, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Wendelbrük	Eugen Johann Adolph		1851	Tartu lihtkodanik	arst	
Wendelbrük	Paul August Heinrich	Wendelbrück	1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wendt	Herrmann		1863	Peterburi, kroonutalupoeg	Tartu lihtkodanik	
Wendt	Johann		1840	Kukulinna, Äksi, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Wenzel	David Otto		1859	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wenzel	Evald Johann		1859	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wenzel	Richard Friedrich		1859	Limbaži, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wereksow	Iwan Karpow		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Wereksow	Sergei		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Wereksow	Danilla		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Wereksow	Condratjew		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Wereksow	Nicander Iwannow		1859	Tartu lihtkodanik	Avinurme, Torma, Tartumaa	
Werewsohn	Peter		1845	Tartu lihtkodanik	Tallinna 3. gild	
Werkhausen	Joseph		1859	Tartu tööline	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	
Werkhausen	Karl		1859	Tartu tööline	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	
Werkhusen	Karl		1860	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Werkhusen	Joseph		1860	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Werkhusen	Johann		1860	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Werkhusen	Hindrik		1860	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Werkhusen	Gustav		1860	Tartu tööline	Kavastu, Tartu-Maarja, Tartumaa*	Kawast
Werner	Georg Gottlieb		1855	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Werner	Moritz		1838	Tartu lihtkodanik	apteekriabi	
Werner	Otto Christian		1849	Tartu lihtkodanik	Soome, kaupmees	
Werner	Wilhelm Ludwig		1863	Tartu käsitöoline	õpetaja	
Werre	Michel		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest	Tartu tööline	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
				vabaks ostnud		
Werrewsen	Peter		1838	Räpina, Räpina, Võrumaa	Tartu lihtkodanik	
Werschowsky	Andrei Mathejew		1846	Tartu tööline	Tartu lihtkodanik	
Werthmann	Friedrich		1836	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Werthmann	Friedrich		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Wetischnikow	Peter Ferdinand Schlieter		1845	Kuramaa, tööline	Tartu lihtkodanik	
Wetty	Carl		1859	Alatskivi, Kodavere, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Wichmann	Jacob Theodor		1859	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wickberg	Friedrich Johann		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Alexander		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Karl		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Gottlieb		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Georg		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Friedrich		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Arthur		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wickberg	Julius		1863	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Widdo	Carl		1855	Peale 9. hingeloendust nekrutikohustusest vabaks ostnud	Tartu tööline	
Wieberg	Alexander Friedrich		1837	8. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu käsitöoline	
Wiedemann	Carl Friedrich		1846	Tartu käsitöoline	graduateeritud tudeng	
Wiedemann	Friedrich Wilhelm		1839	Tallinna käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wiedemann	Carl Friedrich		1839	Tallinna käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wiedemann	Theodor Alexander		1839	Tallinna käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wieden	Johann	Wiedenbaum	1837	Tähtvere, Nõo, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Wiegand	Carl		1841	Tartu lihtkodanik	gümnaasiumi järelevaataja	
Wieleberg	Tönnis	Willob	1853	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Wiekberg	Friedrich Johann		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Alexander		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Karl		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Gottlieb		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Georg		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Friedrich		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Artur		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Julius		1854	Tartu lihtkodanik	kaupmeeste gild	
Wiekberg	Friedrich Johann		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wiekberg	Alexander		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wiekberg	Carl		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wiekberg	Gottlieb		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wiekberg	Georg		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wiekberg	Friedrich		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	

PEREKONNANIMI	EESNIMI	TEINE NIMEKUJU	AASTA	LÄHTEKOHT / -RÜHM	SIHTKOHT / -RÜHM	Märkused
Wiekberg	Arthur		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wiekberg	Julius		1860	kaupmeeste gild	Tartu lihtkodanik	
Wildentaub	Alexander		1855	Tartu lihtkodanik	teatrinäitljena	
Wilhelmsohn	Alexander Eduard	Wilhelmson	1854	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wilhelmsohn	Fritz Friedrich		1853	Tartu lihtkodanik	Tartu käsitöoline	
Wilka	August Friedrich Eduard		1854	Roela, Palamuse, Tartumaa	Tartu käsitöoline	
Wille	Carl Otto Edmund		1861	Vastse-Kambja, Kambja, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Wille	Carl Leopold Eduard		1861	Vastse-Kambja, Kambja, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Wille	Johann Adolph Woldemar		1861	Vastse-Kambja, Kambja, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Wille	Woldemar Theodor		1861	Vastse-Kambja, Kambja, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Wille	Hugo Wilhelm Adolph		1861	Vastse-Kambja, Kambja, Pärnumaa, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Willob	Tõnnis	Wieleberg	1853	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu tööline	
Wils	August		1843	Tartu lihtkodanik	Pihkva, kaupmees	
Wind	Ado		1862	Palupera, Otepää, Tartumaa	Tartu tööline	
Wind	Johann		1862	Palupera, Otepää, Tartumaa	Tartu tööline	
Windl.	Andreas Julius		1857	Meeri, Nõo, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Wins	Märt		1854	Luunja, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu lihtkodanik	
Winter	Constantin Fedorow		1854	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Wirro	Karl		1863	Luke, Nõo, Tartumaa	Tartu tööline	
Wisnapuu	Märt		1856	Leebiku, Helme, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Wissor	Christian		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu lihtkodanik	
Wissor	Christian		1852	Tartu lihtkodanik	Tartu Ülikooli pedell	
Witte	Carl August		1852	9. hingeloendusel loendamata jäänud	Tartu tööline	
Witte	Karl Wilhelm		1860	Kuramaa, käsitöoline	Tartu käsitöoline	
Wixy	Johann Daniel		1860	Tartu tööline	Tartu käsitöoline	
Woronow	Iwan		1853	Kostroma kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Woronow	Wassilly		1853	Kostroma kubermang, lihtkodanik	Tartu lihtkodanik	
Wulff	Carl Johann		1842	Tartu lihtkodanik	Tartu rae ja selle allasutuste kohtuteener	
Wulff	Carl Reinhold		1846	Tartu käsitöoline	õpetaja	
Wulff	Nicolaus Maximow		1859	Tartu lihtkodanik	arst	
Wõikram	Jaani		1863	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu tööline	
Wächterstein	August		1852	Tartu lihtkodanik	Soome	
Wäkram	Hans		1857	Võisiku, Kolga-Jaani, Viljandimaa	Tartu lihtkodanik	
Wärnamasing	Gustav		1855	Haava, Tartu-Maarja, Tartumaa	Tartu käsitöoline	

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Birgit Nurme (sünnikuupäev: 09.11.1983)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Oklaadiraamatud linnaajaloo allikana Tartu linna näitel perioodil 1836–1863,

mille juhendaja on professor Aadu Must,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 27.04.2014